

A BAKONY TERMÉSZET- TUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

Dr. Medvegy Mihály: A BAKONY CINCÉREI

19

A címlapon:

Saperda scalaris L.

A hátulsó borítón szereplő fajok:

Cerambyx cerdo L. (hím)
Dorcadion scopolii HERBST
Xylotrechus arvicola OL.
Rhopalopus clavipes FABR.
Saperda populnea L.
Aromia moschata L. (hím)

**A BAKONY
TERMÉSZETTUDOMÁNYI
KUTATÁSÁNAK
EREDMÉNYEI
XIX.**

***BAKONYI TERMÉSZETTUDOMÁNYI MŰZEUM
ZIRC***

A BAKONY

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI XIX.

**RESULTATIONES INVESTIGATIONUM RERUM NATURALIUM
MONTIUM BAKONY XIX.**

Dr. Medvegy Mihály

A Bakony cincérei

**Longicornes of
Bakony mountains**

Zirc, 1987

Szerző: DR. MEDVEGY MIHÁLY
egyetemi tanársegéd
(Orvostovábbképző Egyetem, Budapest)

Lektor: DR. GASKÓ BÉLA
muzeológus, osztályvezető
(Móra Ferenc Múzeum, Szeged)

Szerkesztő: DR. TÓTH SÁNDOR
muzeológus
(Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc)

Kiadja: Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatósága, Veszprém
Felelős kiadó: Dr. Praznovszky Mihály megyei múzeumigazgató

Herausgeber: Direktion der Museen von Komitat Veszprém, Veszprém
Für die Ausgabe verantwortlich: Dr. M. Praznovszky, Direktor des
Komitatsmuseen Veszprém

ISSN: 0408-2427
ISBN: 963 7208 01 1

Készült: 8,64 A/5 ív terjedelemben
Gondozta és a nyomóformát készítette a Prospektus GM
Sokszorosította az OOK nyomdája
Felelős vezető: Dr. Bernáth Jenő

BEVEZETÉS

A Bakony Magyarország legnagyobb kiterjedésű hegysége, állatföldrajzi kutatása azonban csak az utóbbi néhány évtizedben vált jelentőssé, szervezetté. Előtte csak egy-egy gyűjtő töltött hosszabb-rövidebb időt ezen a területen, de ők sem specializálódtak egy-egy bogárcsaládra, így ebből az időből nagyon kevés irodalmi vagy múzeumi adatunk van. A veszprémi Bakonyi, majd a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum által szervezett „A Bakony természeti képe” kutatási program 1962-ben indult be, s jelenleg is koordinálja a kutatást, rendszerezi az eredményeket. Időközben kiderült, hogy a mégoly egységesnek tűnő bogarak gyűjtése is mennyire különböző gyűjtési technikát igényel, s csak az számíthat igazán eredményes munkára, aki a gyűjtést idejének, lehetőségeinek megfelelő mértékben egy vagy néhány bogárcsaládra korlátozza, illetve ezek kutatásában mélyed el. Ezt a tényt az amatőrök közül sokan felismerték, s a sok gyűjtő által választott cincérek családjából legfőképpen az utóbbi másfél évtizedben rengeteg adat gyűlt össze, s bizony a gyűjtött ritka fajoknak csak kis hányada került múzeumainkba, s önálló összefoglaló közlemény sem jelent meg eddig a Bakony cincéreiből. Márpedig a további kutatásokhoz ez feltétlenül szükséges. Jelen munkám célja az eddigi eredményeket, adatokat a lehető legteljesebb mértékben összegezni, amihez saját gyűjtéseim, megfigyeléseim mellé a múzeumok és a mintegy 20 legjelentősebbnek tartott cincér-magángyűjtőm tanulmányozása adta az alapot. A minden téren segítőkész gyűjtőtársaim közreműködése nélkül nem vállalkozhattam volna ezen összefoglaló munkára. Külön is szeretném megköszönni dr. Muskovits Józsefnek és dr. Tóth Sándornak az anyag összeállításában nyújtott segítségét, valamint Gaskó Kálmánnak a kéziratral kapcsolatos észrevételeit, javaslatait.

A földrajzi, a cincérekről és a cincérgyűjtési módszerekről szóló általános jellemzés után sorba veszem a Bakony területéről kimutatott 169 cincérfajt. Elsősorban életmódjuk részletes, sok esetben új, saját megfigyelésen alapuló leírása gyűjtésüket, megfigyelésüket segíti. A közölt, több mint 9000 adathoz tartozó cincérpéldány a megjelölt gyűjtőmunkákban ténylegesen fellelhető. A lelőhelyek kódszámai megadják a mellékelt 1. és 2. térképvázlaton is feltüntetett európai UTM hálótérképen való elhelyezkedést. A 2. térképvázlatra valamennyi felsorolt lelőhelyet sorsszám szerint rávezettem. Az egyes cincérek elterjedésbeli, ökológiai és számadatait, bakonyi gyakoriságukat táblázatok foglalják össze, melyekből faunisztikai következtetések vonhatók le. A részletes angol nyelvű összefoglaló az adatok és táblázatok idegen nyelvű megértését is lehetővé teszi. A tanulmányt saját cincérfotóim egészítik ki.

Remélem, hogy az összegyűjtött adatok, ismeretek a további gyűjtő-kutató munkában valamennyiünknek hasznunkra lesznek, esetleg néhány embernek kedvet teremtenek a természetjárást jól kiegészítő bogarászáshoz, s mindezek végső soron igazi célunkat, e szép bogarak megismerését, hosszú távon a megóvásukat segítik elő.

FÖLDRAJZI ÁTTEKINTÉS

A Bakony a Dunántúli-középhegység legnyugatibb tagja, a Balatontól északra terül el. Nyugaton a Hévíz-völgy és a Marcal-medence, északnyugaton és északon a Kisalföld, keleten a Móri-árok elválasztott Vértess és a Mezőföld határolja. A tágabb értelemben vett Bakonyhoz (mindvégig ezt értjük Bakony alatt) a következő tájak tartoznak:

1. Balaton-felvidék a Tapolcai-medencével
2. Keszthelyi-hegység
3. Déli-Bakony
4. Északi-Bakony a Bakonyaljával és a Pannónhalmi-dombsággal
5. Keleti-Bakony

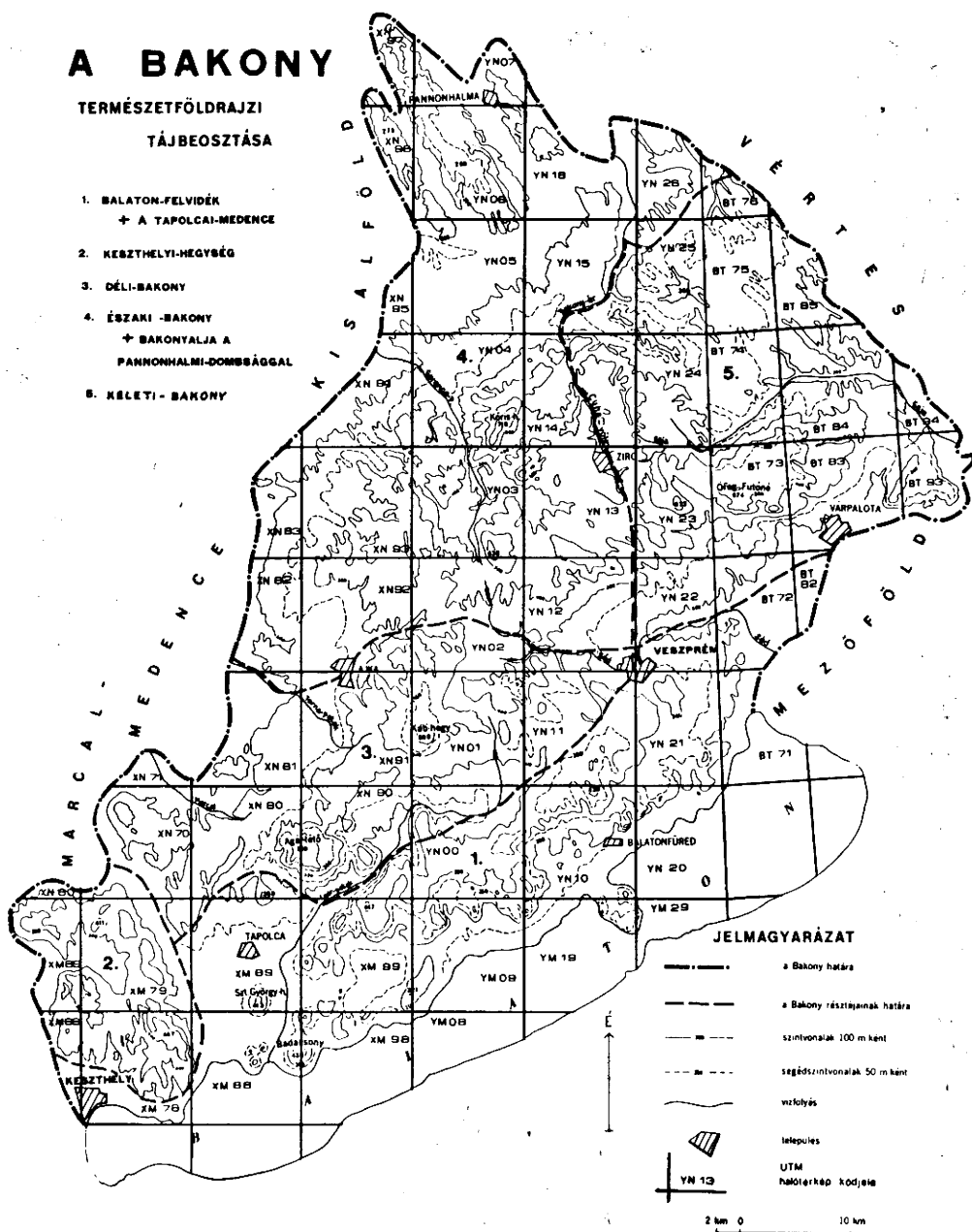
(Az Északi- és Keleti-Bakonyt együttesen Öreg- vagy Magas-Bakonynak is nevezik (PAPP 1968). A mintegy 4000 km² területű hegység domborzati viszonyait, a Bakony és az egyes faunakistájak határait az 1. térképvázlaton mutatom be.

A Bakony lekopott tönkhegység, magassága 200–700 m tengerszint feletti magasság között változik, jellemző a hullámos térszín. Főtömegét a földtörténet középkorából származó – uralkodóan triász-kori – tengeri üledékes eredetű kőzetek: a dolomit és a mészkő alkotják. Ezen kőzetek viszonylag nagy melegtartó képessége miatt kedvező feltételeket találtak itt a termofil és xerofil fajok, és végeredményben ezek adják a Bakony jellemző állatföldrajzi karakterét. A Balaton-felvidéken kisebb területen permkori vörös homokkő fordul elő. Viszonylag nagy területet borítanak pannonkori homokos–agyagos üledékek főleg a Bakonyalján, valamint a Tapolcai- és a Káli-medence területén. A Déli-Bakonyban és a Tapolcai-medencében található pannonkori bazalt fauna kialakításában nem játszott jelentős szerepet. A medencéket sokhelyütt pleisztocénkori lösz borítja.

A BAKONY

TERMÉSZETFÖLDRAJZI TÁJBEOSZTÁSA

1. BALATON-FELVIDÉK
+ A TAPOLCAI-MEDENCE
2. KESZTHELYI-HEGYSÉG
3. DÉLI-BAKONY
4. ÉSZAKI-BAKONY
+ BAKONYALJA A
PANNONHALMI-DOMBSÁGGAL
5. KELETI-BAKONY

1. térkép: A Bakony természetföldrajzi tájbeosztása az UTM hálójával (Kaizer Miklós és M. Buczkó Emmi után módosítva)

Talajtani szempontból a különféle erdőtalajok az uralkodók. A Bakony geológiai szerkezetére jellemzők a DNY-ÉK és az erre merőleges ÉNY-DK irányú, tektonikus eredetű fő-törésvonalak. Ezek a törésvonalak determinálják a jelenkori völgyeket. A legtöbb esetben ezen völgyekben vezetnek a fő közlekedési útvonalak is. A Bakony kisebb tájegységeinek határát is ezek a fő-törésvonalak alkotják.

A Bakony átlagos évi középhőmérséklete 9–9,5 °C, az átlagos csapadék 600–800 mm, de mind a hőmérséklet, mind pedig a csapadék mennyisége az egyes részterületeken különböző. Mikroklimatikus szempontból jelentős eltérést találunk zárt jellegű szurdokvölgyek és kopár fennsíkok között, ami növény- és állatföldrajzi szempontból egy-egy tájegységen belül is nagy változatossághoz vezet.

Viszonylag kevés a folyó- és állóvíze, ugyanis a csapadék nagy része gyorsan leszivárog a kopár karsztmezők, valamint a legtöbbször csak vékony talajréteggel borított mészkő és dolomit repedéseiben a mélyszinti karsztvízrétegbe. Az intenzív bányaművelés során a karsztvíz-szintsüllyedés hatására egyre több – egykor bővíző – forrás apad el.

A tágabb értelemben vett Bakony növényföldrajzi szempontból nem egységes terület. Az egész Dunántúli-Középhegység a Bakonyicum flóraidékához tartozik, amelynek négy flórajárása közül kettő – a Veszpremiense és a Balatonicum – terjed ki a Bakonyra. Területünknek a montán és szubmontán elemei a legjelentősebbek. Viszonylag nagy a közép-európai és kevés a kelet-európai fajok száma. Jelentős a mediterrán fajok aránya, olyannyira, hogy ebben a tekintetben még a Mecsektől sem különbözik számottevően. Az összterületnek mintegy harmadát még ma is erdők borítják, sőt a Magas-Bakonyban a terület zömét erdő fedi. A Bakony erdeinek fajfaj-megoszlását az I. táblázat mutatja.

I. táblázat: A Bakony erdeinek fajfaj-megoszlása

Tölgy (<i>Quercus</i>)	583 km ² – 43,2% (ezen belül cser 365 km ²)
Bükk (<i>Fagus</i>)	187 km ² – 13,8%
Gyertyán (<i>Carpinus</i>)	160 km ² – 11,9%
Akác (<i>Robinia</i>)	103 km ² – 7,6%
Nyár (<i>Populus</i>)	59 km ² – 4,3%
Fűz (<i>Salix</i>)	3 km ² – 0,2%
Egyéb (AL.)	97 km ² – 7,2%
Fenyő (<i>Pinus</i> , <i>Picea</i>)	159 km ² – 11,8%
Összesen (Sum.)	1351 km ² – 100,0%

A Bakony domináló növénytársulásai tükrözik az erdők fájának fajmegoszlását, s a klímazónáknak megfelelőek. Legnagyobb a cseres tölgyesek (*Quercetum petraeae-cerris*) részaránya: a Keszthelyi-hg., a Déli-Bakony, a Keleti-Bakony és a Balaton-felvidék Zánkától délnyugatra terjedő területének domináló növénytársulása. A Balaton-felvidék Zánkától északra terjedő részén, az Északi- és a Keleti-Bakony déli lejtőin szubmediterrán jellegű tölgyesek, így a csereszömörccs molyhos tölgyes karszterdők (*Cotino-Quercetum pubescentis*) és az illír jellegű molyhostölgyes karszterdők (*Orno-Quercetum pubescentis*) vannak többségben. Hegyi gyertyános-tölgyesek (*Quercus petraeae* – *Carpinetum*) elszórtan több helyen, általában a szubmontán bükkösök (Melitti-Fagetum) mellett, azoknál alacsonyabb, némileg melegebb területeken találhatók. A szubmontán bükkösök a Bakony legmagasabb területeit foglalják el. Ezen meghatározó növénytársulásokhoz egyéb, a kőzetek, a víz, a domborzat által befolyásolt erdők, növénytársulások is csatlakoznak. Többfelé találkozhatunk ültetett (elsősorban fekete-) fenyvessal (*Pinetum* ill. *Piceetum cultum*). Említést érdemel a reliktum jellegű homoki erdeifenyves – a Fenyőfői Ösfenyves (*Festuco vaginatae-Pinetum*). A Balaton-parton a láprétek, a Balaton-felvidék és a Keleti-Bakony alacsonyabb részein a kultúrterületek (beleértve a gyümölcsösöket is) aránya magas, a határos hegyek déli oldalán pedig nyílt dolomit és mészkő sziklagyepek figyelhetők meg. (Megemlítem, hogy a telepített fekete fenyő és akác erdők jelentősen befolyásolják az eredeti flórát és faunát.)

Állatföldrajzi szempontból a Baconyicum faunáját öt részterületre, úgynevezett faunakistájra osztjuk fel (PAPP 1968). A későbbiekben az egyes lelőhelyeket a megfelelő faunakistájba is besorolom.

I. Balaton-felvidék

Ide tartozik a Veszprém–Várpalotai-fennsík, a Balaton-felvidék, a Tapolcai-medence és a Keszthelyi-hegység déli, Balaton-parti része. Északnyugatról a veszpremi Séd- és az Eger-patak határolja, délnyugatról a Keszthelyi-hegység. Átlagos tengerszint feletti magassága 150–200 m, kiemelkedőbb csúcsok a Badacsony (438 m), a Recsek-hegy (430 m), és a Szent-György-hegy (417 m). Éghajlatában a legkifejezettebb a szubmediterrán jelleg. Évi középhőmérséklet 10–10,5 °C, a nyári hónapokban 20–21 °C. Évi csapadék 650–700 mm. Többféle alapkőzetén (dolomit, mészkő, homok, homokkő, bazalt, lösz) változatos növényzet alakult ki. Az egész Bakonyból ez a legmelegebb, legszárazabb terület, sok déli állatfaj itt éri el elterjedésének északnyugati–nyugati határát.

1. ábra: Részlet a Tapolcai-medencéből, háttérben a Szent-György-hegy

II. Keszthelyi-hegység

Határai nyugaton a Hévízi-árok, illetve ennek észak felé történő képzeletbeli meghosszabbítása, északon éles határ nélkül a Kisalföld, nyugaton a Sümeg–Balatonederics vonalban a Déli-Bakony és a Tapolcai-medence. Éghajlatában az atlantikus klímahatás az uralkodó, az évi középhőmérséklet $9-9,5^{\circ}\text{C}$, az évi csapadék $700-750\text{ mm}$. Főként dolomitból álló, rögökre töredezett tönkfelszíne alig haladja meg a 300 m feletti magasságot, csak néhány csúcs emelkedik 400 m fölé (Görbe-tető 447 m , Láz-tető 428 m , Rezi 418 m , Tátika 412 m). Változatos növényzetét szubmediterrán flóraelemek és gazdag dolomitvegetáció jellemzi.

III. Déli-Bakony

Északról a Veszprém–Városlőd–Devecser törésvonal, nyugatról a Keszthelyi-hegység, délnyugatról a Balaton-felvidék határolja. Egy keleti mészkő–dolomit hegyvidékre és egy nyugati – részben bazalttakaróval fedett – dombos részre tagozódik. Egyedül a Kab-hegy éri el a 600 m -es magasságot, és csak néhány hegy-csúcs haladja meg az 500 m -t (Agár-tető 513 m , Mog-szeg 510 m). A nyugati, dombos rész már csak $200-250\text{ m}$ magasságot ér el. Éghajlatában a déli részben a szubmediterrán, nyugat–északnyugaton az atlanti hatás a jelentősebb. Évi középhőmérséklete $9-9,5^{\circ}\text{C}$, az évi csapadék $700-750\text{ mm}$. Állatföldrajzi szempontból átmenetet képez a Balaton-felvidék és az Északi-Bakony között.

IV. Északi-Bakony

A Déli-Bakonytól a Veszprém–Városlőd–Devecser törésvonal, a Keleti-Bakonytól a Veszprém–Zirc–Veszprémvarsány törésvonal (Cuha-völgye) határolja el. Északnyugaton a Kisalföld felé nincs éles határ. Ez a terület mutatja leginkább a középhegységi jelleget. Itt a legerősebb az atlantikus klímahatás. Évi középhőmérséklet $8,5-9^{\circ}\text{C}$, évi csapadék $750-800\text{ mm}$, természetes vizekben is a Bakony leggazdagabb faunakistája. Itt találjuk a Bakony legmagasabb pontját (Kőris-hegy 709 m), de több csúcs meghaladja a 600 m -t (Kék-hegy 669 m , Som-hegy 650 m , Papod és Hajag 646 m). A terület legnagyobb részét erdő borítja. Állatföldrajzi szempontból a legjobban jellemezhető, legegységesebben szubmontán jellegű terület.

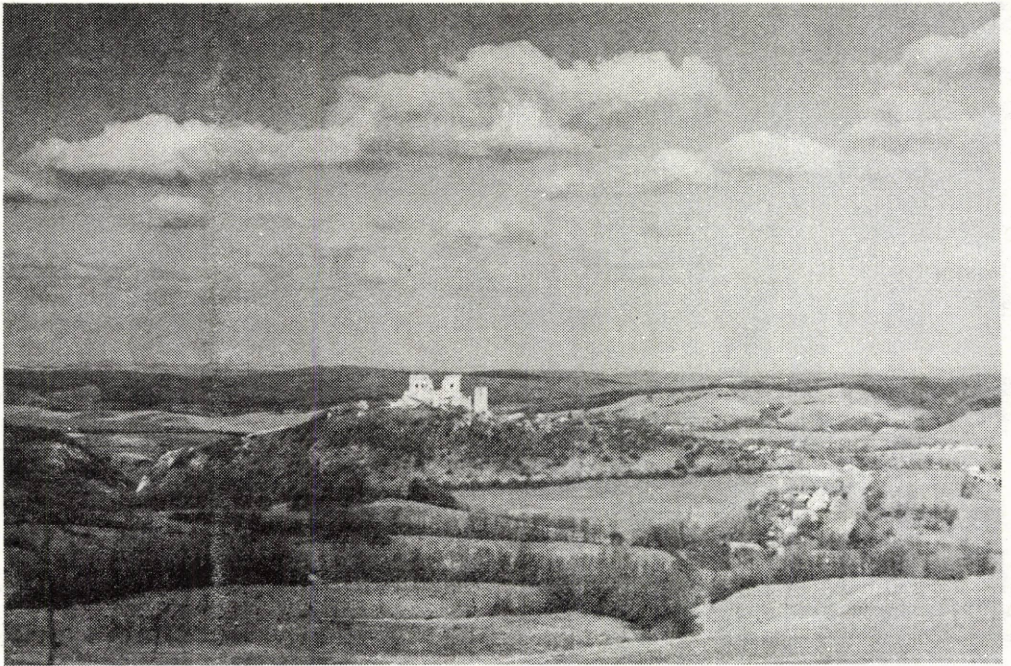
Ehhez a faunakistájához soroljuk a Bakonyalját is. A Bakonyalja a Bakony hegység északi–északnyugati, váltakozó szélességű, dombokká szelődült pereme. A kavicsal, homokkal, lösszel borított lejtőket az ÉNY–DK irányú patakok szabdalják fel. Központi része a Sokoró (másnéven: Pannonhalmi-hátság). Növényteni szempontból nagyon érdekes táj, itt terül el hazánk egyetlen őshonos erdeifenyő sztyepperdeje, a Fenyőfői-ősfenyves.

2. ábra: Az Agár-tető részlete a Déli-Bakonyban

3. ábra: Farkasgyepű környéki táj az Északi-Bakonyban

4. ábra: A Cseszneki-medence a Keleti-Bakonyban

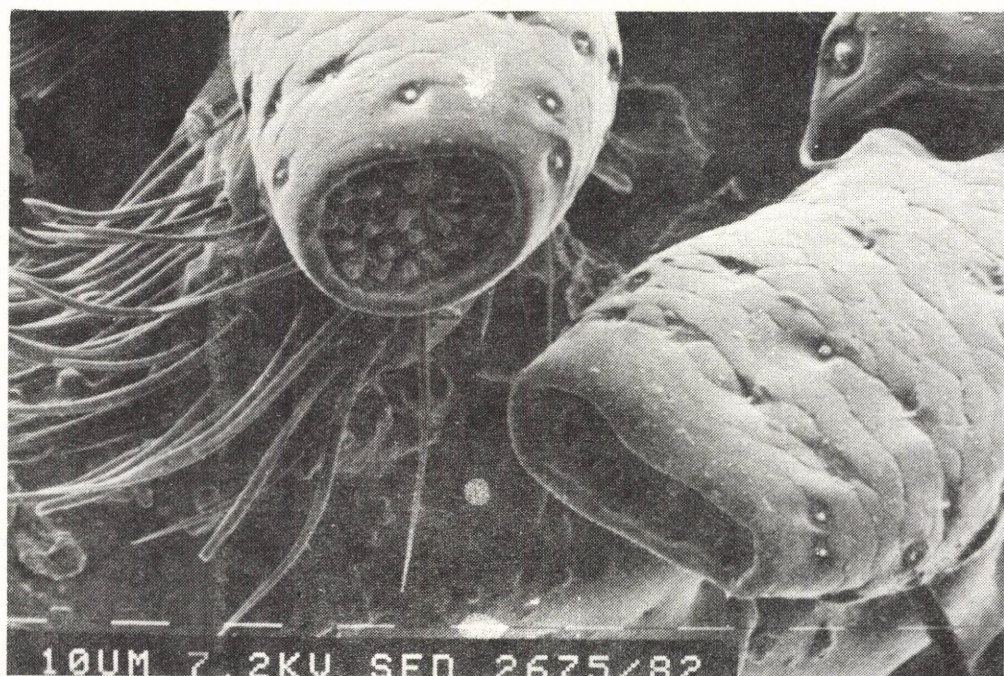

5. ábra: Részlet a Fenyőfői-ősfenyvesből

A Veszprém–Várpalotai-fennsíkától északra terül el, nyugatról az Északi-Bakony határolja a Cuha-völgyével. A Bakonyban itt érződik legkifejezettebben a kontinentális klímahatás. Évi középhőmérséklete 9–10 °C, az évi csapadék 650–700 mm. Területének nagy részét dolomit és mészkő borítja, az északi, már csak dombs vidéken kavics, homok, lösz. Átlagos magassága 150–250 m, legmagasabb csúcsai: Öreg Futóné (576 m), Kis Futóné (556 m), Vár-berek (470 m), Sár-berek (438 m). Állatföldrajzi szempontból a montán elemek hiánya különíti el az Északi-Bakonytól (PAPP 1968).

A CINCÉREKRŐL ÁLTALÁBAN

A cincérek (Cerambycidae) az ízeltlábúak törzsébe, a rovarok osztályába, a bogarak rendjébe tartozó család, amelyen belül a klasszikus felosztás szerint 3 alcsaládot (Prioninae, Cerambycinae, Lamiinae) különítünk el. A köz tudatban a cincérek úgy élnek, mint nyúlánk, hosszú csápú, cirpelő bogarak, a magyarországi időszakában hangadásuk miatt nyikornak, életmódjuk alapján rágicsnak is elkeresztelték őket. A cirpelés (cincogás) kétféle módon jön létre: A Prioninaeknél a szárnyfedő–hátsó comb belső élének összedörzsölése adja a hangot, a többi cincérnél az előtor hátán lévő éles kitinléc, a vonó dörzsölődik a középhát tövén lévő reszelőlaphoz. A cincéreknél az ivari dimorfizmus általában a hímek hosszabb csápjában, karcsúbb testében nyilvánul meg. A csáp a hazai fajoknál kevés kivételtől eltekintve 11 ízű, fonál, esetleg fűzér alakú, néha többé-kevésbé fűrészes, a szemek előtt, vagy a szemek befűződésében ered. Egyes nemzetségekhez (Acanthocinus, Monochamus) különösen hosszú csápú fajok tartoznak, például a daliáscincér (*Acanthocinus aedilis* L.) hímjének csápjá a testhossz (kb. 1,5 cm) hatszorosát is meghaladhatja. Fejük lefelé vagy ferdén előre áll, gyakran a szemek hátsó széléig az előtorba behúzott. Az előtor a szárnyfedőknél keskenyebb, az előtor hátának oldalán gyakran találunk tompább bütyköt vagy élesebb fogat. Pajzsocskájuk fejlett, szabadon áll. Szárnyfedőik kevés kivételtől eltekintve befedik a potrohot. A szárnyfedők mellője kifejezett, nyúlványa elválaszthatja egymástól a csipőket. A mellvég csak a röpképtelen fajokon rövidebb. A potrohon 5 szabadon álló haslemezt figyelhetünk meg. Lábaik általában erősek, hosszúak, a cincérek között sok gyors mozgású fajt találunk. Az első 3 lábfejük talpa széles, lapos, finoman szőrözött (a szőrök horgas vége a jobb tapadást segíti – lásd az elektronmikroszkópos felvételt), a 3. íz kétkaréjas, a 4. íz erősen csökevényes (ezért álótízese), a karomíz erős. Hártás szárnyuk erezte nagyon változatos, de valamennyi cincérnél a „cantharoidea” típusba tartozik: az 1. és 2. középer a szárny szegélye előtt egyesül: hangvilla alakú (GYÖRFI 1957). Lárvaik csontszínűek, hosszúkásak, hátrafelé kissé keskenyedők, hát–hasi irányban többé-kevésbé lapítottak. A lárvák feje erősen kitines, nagyrészt az előtorba behúzott. Rágóik erősek. Lábakat csak a Prioninae és a Cerambycinae alcsaládoknál találunk, de járásra ezek sem alkalmasak, a lárvák féregszerű mozgással haladnak, melyben az első két potrohszelvényen levő felduzzasztható, elernyeszthető szemölcszerű képletek segítik (járószemölcs). Bábjuk úgynevezett szabad báb, de a lárva a báb alakjához igazodó finom falú bábölcsőt képez (KASZAB 1971). Az imágók többségükben tavasszal, nyár elején jelennek meg. Virággalporral, levelekkel táplálkoznak, esetleg fát vagy kérget rágnak, de legtöbbször csak fanedvet nyalogatnak. Egyes fajoknak kifejezetten szüksége van a bábból való kikelés után az úgynevezett éresi táplálkozásra (DEMLT 1966). Általában meleg- és napfénykedvelők, de alkonyi, éjszakai életmódú fajokat is találunk köztük. Ennek megfelelően virágokon, hajtásokon, fatörzseken, fűféléken, esetleg döntött fák alsó oldalán rejtőzködve találhatjuk őket, de a kikelés és a peterakás helyén: rönkfákon, rőzsén, lábon álló száraz fák törzsén is találkozhatunk velük. Élettartamuk néhány naptól egy-két hónapig terjed. Nem vedlenek, s természetesen nem is növekednek. Petéiket tojókészülékük segítségével (néhány faj tojócsöve messze túl a potrohon) kéreghasadékokba, dudvák szárába vagy a talajba rakják. Egy-két faj külön előkészíti a helyet a petéhez, mintegy ivadékgonдозást végezve (*Saperda populnea* L. – kis nyárfacincér). A néhány tucat – esetleg egy-két száz – ovális alakú, 0,5–2 mm-es nagyságú pete lerakása pár napot vesz igénybe, majd a petékből kb. 2–3 hét múlva kelnek ki a lárvák. A lárvák a fás növények kérgében, kérge alatt, magában a fatestben, dudvák szárában, vagy a talajban gyökerekben, gyökerek között élnek. A lárva fejlődési ideje 1–5 év. Általában a nagyobb testű fajok fejlődése tart tovább (KASZAB 1971). Bábózás előtt a lárva feje megsötétedik, az állat nem táplálkozik, bele kiürül. (Ezen ténynek gyakorlati jelentősége is van, ugyanis a lárvákat zseblámpával átvilágítva ilyenkor már nem láthatjuk az egyébként sötétebb bélcsatornát.) A bábózás kiváltó oka, hogy a juvenil hormon termelődése abbamarad, szintje lecsökken. Elvileg, SASS–KÖMÜVES (1982) szerint, ha ilyenkor juvenil hormont, vagy szintetikus analógjait (pl. Farnezol) adagoljuk, a lárvaállapot elhúzódik, a lárva újra táplálkozni kezd, s nagyobb testű egyed fejlődhet (Csak kísérleti stádium – a szerző). A lárva fejlődési idejét egyéb tényezők (pl. a nedvességtartalom) is befolyásolhatják, s egy-egy fajon belül is eltérő lehet a lárva fejlődési ideje, száraz fában sokkal tovább is eltarthat. (Keltetés során nem kellően nedvesített faanyagban az egyéves fajok fejlődése is több évig elhúzódhat.) A lárva a bábölcsőt a kéregben, kéreg alatt, de legtöbbször a fatestben készíti el. Ismerünk

6. ábra: *Anisarthron barbipes* SCHRANK felső és alsó állkapcsi tapogatója

7. ábra: *Anisarthron barbipes* SCHRANK hátsó lábának karma

8. ábra: *Mesosa nebulosa* FABR. 2. csáptze, a csáptizek harmonikaszerű ízesülései (Az elektronmikroszkópos felvételek elkészítését ezúton is hálásan köszönöm dr. Szabó Ernőnek.)

talajban, illetve dudvák szárában, gyökerében bábozódó fajokat is. A bábállapot 2–3 hétig tart, gyűjtés során ilyenkor a legsérülékenyebb, legérzékenyebb az állat. Az imágó a bábbölcsőt vagy a bemeneti nyíláson, vagy új, maga, esetleg lárvája által rágott röplyukon hagyja el. A röplyuk külső alakja kerek vagy ellipszis alakú. Általában a hímek kelnek ki előbb. A megtermékenyítés úgy történik, hogy a kopuláció során a hímivar-sejtek a nőstény tojócsővébe szájadzó szákocskába kerülnek, s a tojócsővön áthaladó petét megtermékenyítik meg. Azt a tényt, hogy a petéből teljesen eltérő alakú és életmódú lárvá és imágó fejlődik, a megtermékenyített petesejt kettős génkészletével magyarázhatjuk (SASS–KÖMÜVES 1982).

Abban valamennyi cincér megegyezik, hogy lárváik növényekkel táplálkoznak, de legtöbbször egy-egy faj többféle növényben is megél (polyfágok). A lomblevelű fákban fejlődő cincérek általában nem fejlődnek tűlevelű fákban, s ez megfordítva is igaz, de néhány kivétel azért akad. Gazdasági szempontból a cincérek kevés kivételtől eltekintve közömbös fajok, azonban SZONTAGH (1967, 1971) szerint néhány faj ültetvényekben (fűz, nyár), öreg tölgyesekben károkat okozhat részben a közvetlen rágás-károsítás miatt, részben, hogy a lárvajáratok utat jelentenek másodlagos kártevőknek. Meg szoktak különböztetni fízológias károsítást, amikor a lárvá a hánscsot pusztítja el, így a táplálék szállításában zavar támad, s a fa, vagy egy része elhal, illetve technikai, műszaki károsítást. Ez esetben a lárvá a fatestben rág. Legtöbbször azonban a kétféle károsítást együtt látjuk: a lárvá a hánscsban rág, de a fatestbe vonul bábozódni (GYÖRFI 1957). Néhány faj a feldolgozott fában is fejlődik, s például tetőszerkezetek eshetnek cincéreknek áldozatul. A házi-cincér (*Hylotrupes bajulus* L.), a feketelábú facincér (*Rhopalopus clavipes* FABR.), és a nyírfa-darázscincér (*Isotomus speciosus* SCHNEID.) ilyen méretű kártételét egy-két helyen magam is láttam a Bakonyban. A károsítást hantolással, vegyi előkezeléssel megelőzhetjük. Természetes ellenségeik elsősorban a madarak, de rovarevő és kisebb ragadozó emlősök is elfogyasztják az útjukba kerülő cincéreket. A madarak közül néhány (harkályfélék) a lárvákat, bábokat is fogyasztják. Ezen kívül pókok, százlábúak, hangyák, ragadozó rovarok (néhányiknek a lárvája is) az ellenségeik közé tartoznak. Parazitái közül első helyen a hártáásszárnyúak (főként Ichneumonidae és Braconidae fajok) említhetők, illetve néhány faj a kétszárnyúak közül jöhet számításba (KASZAB 1971). (lásd 29. ábrát)

A cincérek az egész Földön elterjedten találhatók, már a korai harmadidőszakból ismertek fosszilis maradványaik (KLAUSNITZER–SANDER 1981). Ez idáig több mint 25 000 fajukat írták le, többségüket a trópusokról. Ez a szám azt jelenti, hogy fajszám tekintetében az összes állatfaj 1,5–2%-a cincér.

Hazánkban is több, mint 200 fajuk él (részletesen lásd a faunisztikai értékelés című fejezetet). Egy-egy faj gyakoriságával kapcsolatban nehéz egységes álláspontot kialakítani, ugyanis a legritkább faj is élőhelyén nagy tömegben kerülhet elő, de előfordulhat, hogy valamennyi példány egy-két fából fejlődött. Az utóbbi évtizedben a neveléses gyűjtés révén sok, ritkának tartott fajról bizonyosodott be, hogy eddig csak a megfelelő gyűjtési módszer hiánya miatt mondtuk ki rájuk, hogy ritkák. Ugyanakkor sok gyakorinak tartott fajt nem sikerült megfelelő számban gyűjtenünk, ami életterük kedvezőtlen megváltozásával hozható kapcsolatba. Éppen ezért vitatható, hogy vajon a cincéereket egyedvédelemmel érdemes-e védeni, nem lenne-e sokkal fontosabb néhány élőhely komplex védelme, aminek megfelelő felderítését pontosan az egyedvédelem gátolhatja. Erre a problémára néhány fajnál külön is felhívom a figyelmet.

A BAKONY CINCÉERFAUNÁJÁNAK KUTATOTTSÁGÁRÓL

A cincérek közé sok nagy testű, színes állat tartozik, s elterjedtségük, életmódjuk miatt gyakran találkozunk velük minden kiránduló. Ez lehet a magyarázat arra, miért is gyűjtik olyan sokan ezt a családot. Talán éppen az összegyűlt nagyszámú adat miatt önálló összefoglaló cincéres közlemény erről a területről nem jelent meg. (A szomszédos Kisalföldről, illetve a Velence-hegységből vannak adataink – MURAI 1955, 1958). Ugyanakkor eredményes kutatás csak úgy végezhető, ha egymás eredményeit is ismerjük. Ezen munka megírására csak úgy vállalkozhattam, hogy magam mögött tudtam számos magángyűjtő és szakember segítségét. Ez a segítség nemcsak az egyes gyűjtési adatok átadásában állt, de az állatok életmódjáról, keltezési eredményekről is tájékoztattak, s sok esetben segítettek hozzá, hogy személyesen is gyűjthessem, megfigyelhessem az egyes fajokat. Így amikor a saját tapasztalataimról számolok be, illetve a saját adataimat közlöm, ez sok esetben az említett segítség eredménye, amiért e helyen is köszönetemet fejezem ki.

Rendszeresen 1971 tavasza óta gyűjtők a Bakonyban. A cincéergyűjtés „rejtelmibe” dr. Soltész György barátom avatott be. Ő tanított meg a már a terepen kezdődő pontos adatrögzítésre, a gyűjtőnapló vezetésére, a gondos, esztétikus preparálásra. Az irodalmi alapot a gyűjtéshez (csakúgy, mint ezen munka megírásához) dr. Kaszab Zoltán 1971-ben megjelent cincéres faunafüzete szolgáltatta. 1972-ben csatlakoztam „A Bakony természeti képe” kutatási programhoz. A Bakonyban 1984 végéig több, mint 200 gyűjtőnapot töltöttem el, de sokszor előfordult, hogy egy napon több területen is gyűjtöttem. Az általam eddig legjobban kutatott területek a következők: Bakonyszentlászló, Fenyőfő, Balatonalmádi, Balatonakali, Herend és Várpalota környéke, de több-kevesebb alkalommal gyakorlatilag az egész Bakony területét bejártam. Az általam átnézett gyűjtemények a következők (az egyes magángyűjteményeknél a gyűjtő jelenlegi címén kívül azt is feltüntettem, ha az illető a Bakony valamely területén különösen sokat gyűjtött):

Bakonyi Természettudományi Múzeum, 8420 Zirc, Rákóczi tér 1. (BTM–Zirc)
 Dietzel Gyula, 8440 Hárskút, Kossuth L. u. 11. (Herend környéke)
 Gaskó Kálmán, 1088 Budapest, Vas u. 3. (Balaton-felvidék, Veszprém)
 Juhász János Csaba, 1072 Budapest, Nyár u. 5. (Balaton-felvidék)
 Koloszar András, 8440 Herend, Vasút u. 37. (Herend környéke)
 Dr. Medvegy Mihály, 1033 Budapest, Polgár u. 5. (Balaton-felvidék, Fenyőfő, Herend)
 Dr. Mészáros Zoltán, 1121 Budapest, Széphalom u. 10.
 Muskovics András, 2461 Tárnok, Templom u. 22.
 Dr. Muskovits József, 1118 Budapest, Háromszék u. 28. (Fenyőfő)
 Dr. Nagy József, 4100 Berettyóújfalu, Váci M. u. 26.
 † Nagy József, 8044 Kincsesbánya, Árpád u. 16.
 Palotás Ferenc, 6500 Baja, Martos Flóra u. 12.
 Podlussány Attila, 1111 Budapest, Bercsényi u. 10. (Ujdörögd)
 † Rácz Gábor, gyűjteménye a TTM-ba került
 Retezár Imre, 1113 Budapest, Bartók B. u. 86. (Balatonudvari)
 Rozner István, 1116 Budapest, Tétényi u. 129.
 Dr. Soltész György, 4100 Berettyóújfalu, József A. ltp E/2. (Pannonhalma és Vinye környéke)
 Szalóki Dezső, 1118 Budapest, Villányi u. 113.
 Dr. Szóke Kálmán, 8000 Székesfehérvár, Rákóczi u. 22.
 Dr. Szerényi Gábor, 2030 Érd, Hunyadi J. u. 16.
 Székely Kálmán, 1013 Budapest, Attila u. 29. (Balaton-felvidék)
 Dr. Szotter László, 4100 Berettyóújfalu, Hétvezér u. 74.
 Természettudományi Múzeum Állattára, 1088 Budapest, Baross u. 13. (TTM)
 Veszcelowszky Zoltán, 8100 Várpalota, Kállai E. u. 1. (Várpalota)
 Vida Gyula, 9023 Győr, Mester u. 32. (Vinye környéke)

A felsorolt gyűjtők nagy számából is kitűnik, milyen sokan gyűjtik intenzíven ezt a családot. Ez azonban még távolról sem jelenti azt, hogy további kutatásra nincs lehetőség. Főként az utóbbi években számos cincér eddig ismeretlen életmódjára derült fény. KASZAB (1971) még hazánk területéről sem tudta leírni a *Xylotrechus pantherinus* SAV., vagy a *Phymatodes puncticolis* MULS. fajt, s azóta ezen fajok a Bakony területéről is előkerültek (lásd a fajlistánál). Ugyanakkor meg kell állapítanunk, hogy bár sokan és sokféle gyűjtik ezt az állatcsoportot, mégis a Bakony egyes területeiről alig van adatunk. Ilyen területnek számít a Déli-Bakony, de főként a Keszthelyi-hegység. Persze vannak az átlagosnál jobban kutatott területek is: Bakonyszentlászló, Fenyőfő, Herend, Veszprém, Pannonhalma, Ugod környéke (Északi-Bakony), Várpalota környéke (Keleti-Bakony), illetve a Balaton-felvidék Zánkától Balatonalmádiig terjedő része és Újdörög környéke.

A CINCÉRGYŰJTÉS MÓDSZEREIRŐL

Egyelés

A gyűjtés legrégebbi, leggyakoribb formája. Elsősorban nagyobb testű fajok gyűjthetők így. Meg kell említeni a rönkforgatást, farakásmegbontást, száraz, laza kérgek eltávolítását, amikor a nappal rejtőzködő fajok is fellelhetők. Ha este lámpával világítjuk meg a farakást, farönköket, lábon álló száraz vagy száradó fákat, az alkonyati, esti fajokat élettevékenységük közben figyelhetjük meg. „Randomizálás” során egy bizonyos földterületet előre bejelölünk, s az itt élő fajok (pl. Dorcadionok) számszerűen és ismételhetően vizsgálhatók (GASKÓ 1978–1979).

Fűhálózás

Elsősorban kisebb termetű, fűféléken, virágokon található fajok begyűjtésére alkalmas módszer. Főként a tavaszi, kora nyári időszakban eredményes, ugyanis az így fogható fajok legnagyobb része ekkor rajzik. Célszerű a háló keretét enyhén háromszög alakúra hajlítani, így a földhöz közeli, viszonylag nagyobb szájadék az alacsonyan ülő állatok befogásában eredményesebb. Egy könnyebb fűháló állandó használata, készenlétben tartása az egyelés során is jól jöhet, amikor a főleg nagy melegben, déltájban repdeső fajokat is begyűjthetjük a segítségével. A fűhálózással az állatok életmódjáról csak kevés pontos adatot kapunk, ezért lehetőség szerint egyszerre csak egyféle növényt vagy kis területet hálózunk.

Kopogtatás

Elsősorban cserjékről, virágzó fákról, rőzserakásról gyűjthetünk ezzel a módszerrel. Célszerű arra törekedni, hogy a kopogtatóhálót minél közelebb tudjuk vinni a kiszemelt ághoz. A módszer hatásosabbá válik, ha magunk is készítünk kopogtatásra alkalmas rőzserakást, farakást a terepen (lábakra állítjuk, felfüggesztjük), s növeli adataink értékét, ha egyféle fafajból tesszük ezt. Mind a fűhálózást, mind a kopogtatást a szeles idő nagyon zavarja.

Csapdázás

A talaj- és fénycsapda nem kifejezetten cincérgyűjtési módszer, de néha így is hozzájutunk egy-egy példányhoz. Az előfordulási helyen és a rajzási időn kívül arról szerezhetünk tudomást, hogy az illető faj a talajon mászkál, illetve fényre repül. A szexcsapdázás, illatanyagokkal történő csapdázás mint cincérgyűjtési módszer nincs elterjedve, magunk szúnyogháló alá kitett nőstény állattal, erjesztett gyümölcssel próbálkoztunk. A csapdázások cincérgyűjtési szempontból szerény eredménye azzal magyarázható, hogy a cincérimágók nemigen repülnek nagy távolságra, illetve a talajon sem távolodnak messzire (ellentétben például a lepékkel, illetve futrinkákkal).

Keltetés, nevelés, tenyésztés

Legújabbban alkalmazott, nagyon eredményes módszer (sok faj szinte csak így gyűjthető): a tápnövénnel együtt történő begyűjtést, a báb kikeltetését, a lárvá kinevelését, a petéztetést követő tenyésztést foglalja magában. Hazánkban Gaskó Kálmán foglalkozott vele először. Ily módon nyerhető a legtöbb információ s sok adat szempontjából csak ezt a módszert fogadhatjuk el bizonyító erejűnek (például tápnövény kérdése). Annyi hátránya azért van, hogy mivel az otthoni tartás következtében a mikroklimatikus tényezők megváltoznak, egyes adatok (rajzási idő, kifejlődési idő) nem értékelhetők pontosan. Nehézséget jelent, hogy a terepen összeszedett faanyagot, dudvákat hónapokon, éveken keresztül kell tartani, rendszeresen nedvesíteni. Ezzel magyarázható, hogy múzeumainkban nem foglalkoznak neveléssel, ez az amatőr, „megszállott” gyűjtők privilégiuma maradt. Kétségtelen, hogy ez a módszer forradalmasította eddigi elképzeléseinket a ritka faj fogalmával kapcsolatban, hiszen néha az addig nagyon ritkának tartott fajok százait sikerül egyszerre kinevelni. Tekintettel a módszer új és kevésbé ismert voltára, részletesebben is ismertetem. A

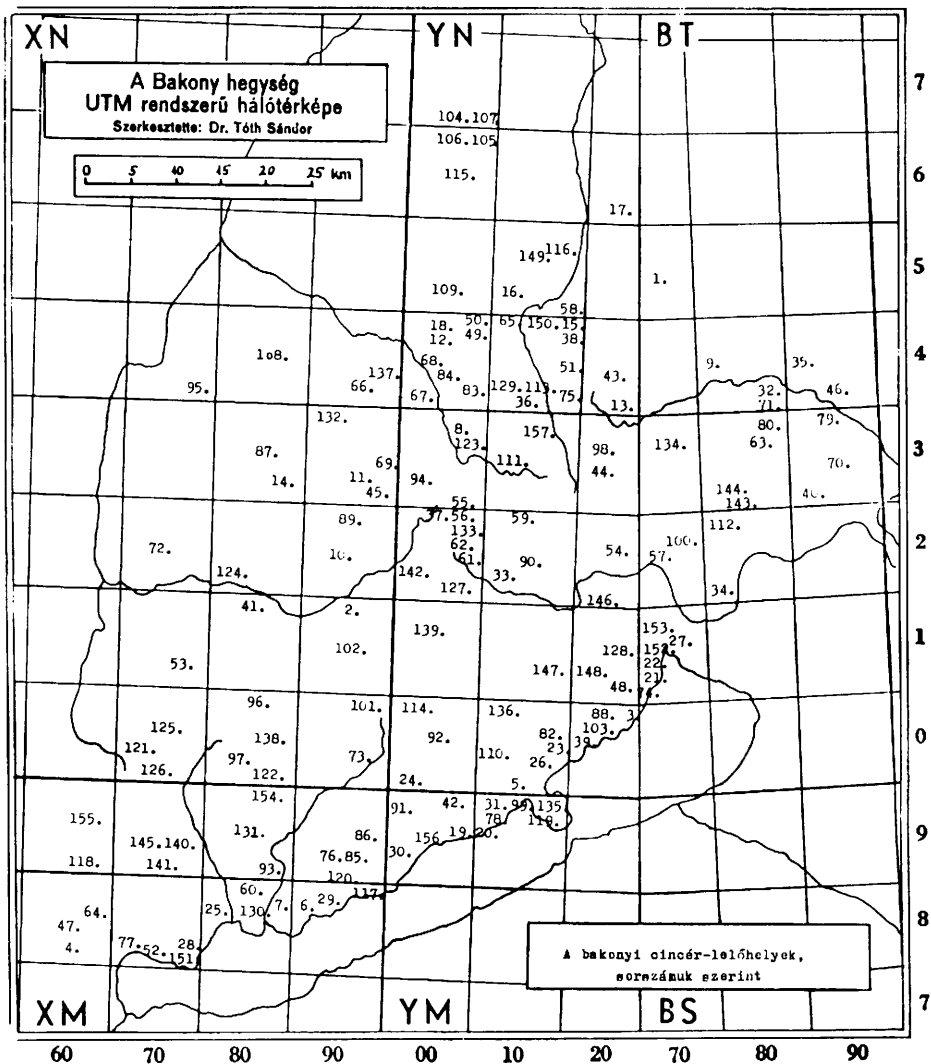
legjobb eredményre akkor számíthatunk, ha már bábót faragunk ki bábbölcsővel együtt a fából anélkül, hogy magát a bábbölcsőt megbolygatnánk. (Éles fűrész, véső, balta, kés, kézfúró, valamint kötözőszer: drót, zsineg, téphető műanyag ragasztószalag a szükséges felszerelés.) A bábbölcsőből kiszedett, vagy akár csak „megtekintett” bábának már rosszabbak a kifejlődési esélyei. Általános szabály, hogy minden tekintetben igyekezzünk utánozni a természetes körülményeket. Ha lárvákat gyűjtünk, lehetőleg tél végén, de legalábbis fagyokat követően tegyük, vagy a gyűjtött anyagot egy ideig tartsuk hideg környezetben. A száraz ágakat vagy a földről szedjük fel, vagy hosszú, horgas bottal törjük le a fáról, esetleg felmászunk, s lefűrészeliük. Különösen gyakran találunk lárvákat díszbogarak által károsított, körbегyűrűzött ágakban (például *Coeraebus fasciatus* OL. – tölgyben). Gombák által megtámadott ágakban nem találunk lárvát, túl öreg vagy kéregtelen ágakban csak elvétve. Ha biztosak vagyunk benne, hogy a fában benne van a keresett lárvá, nem érdemes a fát felaprítani, elég, ha megfelelő hosszúságú darabban lefűrészelve eltesszük. Egyéb-ként az ágat hosszában célszerű repeszteni, s ha lárvát találunk, óvatosan visszailesztyük, az ágfeleket össze-erősítjük. Az esetleg kipotttyant lárváknak fúróval, vagy a széthasított fában késsel készítünk járatot. Sokan egyszerűen csak kis hengerekbe teszik a lárvát, de tapasztalatom szerint így csak a közvetlenül bábozódás előtti példányok keltethetők ki. Odahaza az ágakat semmiképpen ne tartsuk légmentes helyen, például zárt nylonzacskóban. Célszerű szúnyoghálóból készített zacskót, vagy jól, de nem légmentesen lefedett dobozt, akváriumot használni, kisebb ágaknak megfelel a szúnyoghálóval fedett befőttesüveg is. Legalább hetenként kell nedvesíteni az ágakat (például a szúnyogháló-zacskóval együtt pár másodpercre víz alá nyomjuk), ha erősen száradnak, gyakrabban. Ha korhadt, nem kellően átnézett ágakat viszünk haza, hangyák, legyek jöhetnek elő az első napokban, s a nem pontosan záró bábbölcsőben levő állatainkban kárt tehetnek. Egy zacskóba vagy dobozba egyféle, egy helyről való, egy időben szedett ágakat tegyünk. Ha az imágókat nem szedjük ki, s nagyságukhoz mérten elég hely áll rendelkezésükre, lepetézhetnek, s újabb nemzedékre is számíthatunk. Azonban főként a nagyobb testű állatok könnyen kárt tehetnek egymásban. Hőmérséklet és nedvességtartalom ellenőrzése mellett kísérletes megfigyeléseket is tehetünk.

A LELŐHELYEK FELSOROLÁSA

A gyűjtési adatok között szereplő lelőhelyek ABC sorrendben 1–1 sorszámot kaptak. A későbbiekben, a fajlista adatainál csak ezek a sorszámok szerepelnek. A 2. térképábrázlatra a lelőhelyek sorszámai kerültek a megfelelő 10 x 10 km²-es négyzetbe. Ezt a négyzetet a sorszámot követő 2 betű és 2 számjegy egyértelműen meghatározza. (A két betű egy 100 x 100 km²-es négyzetet jelöl, melyet a két számjegy 10 x 10 km²-es négyzetekre oszt fel úgy, hogy az első számjegy 0-tól 9-ig balról jobbra, a második alulról felfelé növekszik 10 km-enként.) Ez a négyzethálórács az Európában elfogadott, UTM (Universal Transverse Mercator – általános Mercator vetület) rendszernek felel meg (JAKUCS–DÉVAI, 1985).

Amennyiben a gyűjtőhely nem önálló közigazgatási egység, zárójelben feltüntettem azt a helységet, ahová az közigazgatásilag tartozik. A lelőhely-megnevezés utáni római szám azt mutatja, hogy az adott terület mely faunakistáj része. (I.: Balaton-felvidék, II.: Keszthelyi-hegység, III.: Déli-Bakony, IV.: Északi-Bakony, V.: Keleti-Bakony). A lelőhelyek kódjegyzékének összeállítása Dr. Dévai György segítségével történt, melyért e helyen is köszönetet mondok.

1. BT 75 Ácsteszer, V.	20. YM 19 Balatonakali: Sósi-rétek, I.
2. XN 91 Ajka, III.	21. BT 71 Balatonalmádi, I.
3. YN 20 Alsóörs, I.	22. BT 71 Balatonalmádi: Halacs-völgy, I.
4. XM 68 Alsópáhok, II.	23. YN 10 Balatonarács (Balatonfüred), I.
5. YN 10 Aszód, I.	24. YN 00 Balatoncsicsó, I.
6. XM 97 Badacsonytomaj, I.	25. XM 88 Balatonederics, I.
7. XM 88 Badacsonytördemic, I.	26. YN 10 Balatonfüred, I.
8. YN 03 Bakonybél, IV.	27. BT 71 Balatonfűzfő, I.
9. BT 84 Bakonycsérnye, V.	28. XM 78 Balatongyörök, I.
10. XN 92 Bakonygyepes (Ajka), IV.	29. XM 98 Balatonrendes (Ábrahámhegy), I.
11. XN 93 Bakonyjókó, IV.	30. YM 09 Balatonszepezd, I.
12. YN 04 Bakonykopány, IV.	31. YM 19 Balatonudvari, I.
13. YN 24 Bakonynána, V.	32. BT 84 Balinka, V.
14. XN 83 Bakonypölöske, IV.	33. YN 12 Bánd, III.
15. YN 14 Bakonyszentkirály, V.	34. BT 82 Berhida, I.
16. YN 15 Bakonyszentlászló, IV.	35. BT 94 Bodajk, V.
17. YN 26 Bakonyszombathely, V.	36. YN 14 Borzavár, IV.
18. YN 04 Bakonszücs, IV.	37. YN 02 Csehbánya, IV.
19. YM 09 Balatonakali, I.	38. YN 14 Csesznek, V.

2. térkép: A Bakony UTM rendszerű hálótérképe a cincér-lelőhelyek sorszámuk szerinti feltüntetésével

39. YN 20	Csopak, I.	49. YN 04	Fenyőfő, IV.
40. BT 93	Csór, V.	50. YN 04	Fenyőfői-Ősényves (Fenyőfő), IV.
41. XN 81	Devecser, III.	51. YN 14	Gézaháza (Csesznek), V.
42. YM 09	Dörgicse, I.	52. XM 78	Gyenesdiás, I.
43. YN 24	Dudar, V.	53. XN 71	Gyepűkaján, III.
44. YN 23	Eplény (Zirc), V.	54. YN 22	Gyulafirátót (Veszprém), V.
45. XN 93	Farkasgyepű, IV.	55. YN 03	Hajag-gerinc (Szentgál), IV.
46. BT 94	Fehérvárcsurgó, V.	56. YN 02	Hajag-véderdő (Szentgál), IV.
47. XM 68	Felsőpáhok, II.	57. BT 72	Hajmáskér, V.
48. YN 21	Felsőörs, I.	58. YN 15	Hajmáspuszta (Bakonyzentkirály), V.

59. YN 12 Hárskút, IV.
 60. XM 88 Hegy magas, I.
 61. XN 02 Herend, IV.
 62. YN 02 Herendi-erdő (Herend), IV.
 63. BT 83 Hétházpuszta (Isztimér), V.
 64. XM 68 Hévíz, II.
 65. YN 14 Hódos-ér (Bakonyszentlászló), IV.
 66. XN 94 Homokbödöge, IV.
 67. YN 04 Hubertlak (Ugod), IV.
 68. YN 04 Huszárokélpuszt (Ugod), IV.
 69. XN 93 Iharkút (Bakonyjákó), IV.
 70. BT 93 Iszkaszentgyörgy, V.
 71. BT 84 Isztimér, V.
 72. XN 72 Iszkáz, IV.
 73. XN 90 Kapolcs, III.
 74. BT 71 Káptalanfürdő (Balatonalmádi), I.
 75. YN 14 Kardosrét (Zirc), V.
 76. XM 99 Kékkút, I.
 77. XM 78 Keszthely, I.
 78. YM 19 Kiliántelep (Balatonudvari), I.
 79. BT 93 Kincsesbánya, V.
 80. BT 83 Királyszállás (Isztimér), V.
 81. YN 04 Kisszépalmapuszt (Fenyőfő), IV.
 82. YN 10 Koloska-völgy (Balatonfüred), I.
 83. YN 04 Kőris-hegy (Fenyőfő), IV.
 84. YN 04 Kőris-hegy (Bakonyszücs), IV.
 85. XM 99 Kővágóórs, I.
 86. XM 99 Köveskál, I.
 87. XN 83 Kup, IV.
 88. YN 20 Lovas, I.
 89. XN 92 Magyarpolány, IV.
 90. YN 12 Márkó, IV.
 91. YM 09 Monoszló, I.
 92. YN 00 Nagyvázsony, III.
 93. XM 89 Nemesgulács, I.
 94. YN 03 Németbánya, IV.
 95. XN 74 Nyárad, IV.
 96. XN 80 Nyirád, III.
 97. XN 80 Ódörög (Zalahaláp), III.
 98. YN 23 Olaszfalu (Zirc), V.
 99. YM 19 Örvényes, I.
 100. BT 72 Öskü, V.
 101. XN 90 Ócs, III.
 102. XN 91 Padragkút (Ajka), III.
 103. YN 20 Paloznak, I.
 104. YN 07 Pannonhalma, IV.
 105. YN 06 Pannonhalma: Ilakszél, IV.
 106. YN 06 Pannonhalma: Pándza-ér, IV.
 107. YN 07 Pannonhalma: Szent-Márton-hegy, IV.
 108. XN 84 Pápa, IV.
 109. YN 05 Pápateszér, IV.
 110. YN 10 Pécsely, I.
 111. YN 13 Pénzesgyőr, IV.
 112. BT 82 Pétfürdő (Várpalota), V.
 113. YN 14 Porva, IV.
 114. YN 00 Pula, III.
 115. YN 06 Ravasz, IV.
 116. YN 15 Réde, V.
 117. XM 98 Révfülp, I.
 118. XM 69 Rezi, II.
 119. YM 19 Sajkod (Tihany), I.
 120. XM 99 Salföld, I.
 121. XN 70 Sarvally (Sümege), II.
 122. XN 80 Sáska, III.
 123. YN 03 Som-hegy (Bakonybél), IV.
 124. XN 82 Somlósárhely, IV.
 125. XN 70 Sümege, III.
 126. XN 70 Sümegprága, II.
 127. YN 02 Szentgál, III.
 128. YN 21 Szentkirályszabadja, I.
 129. YN 14 Szépalmapuszt (Porva), IV.
 130. XM 88 Szigliget, I.
 131. XM 89 Tapolca, I.
 132. XN 93 Tapolcafő (Pápa), IV.
 133. YN 02 Tehéndéllő (Herend), IV.
 134. BT 73 Tés, V.
 135. YM 19 Tihany, I.
 136. YN 10 Tótvázsony, I.
 137. XN 94 Ugod, IV.
 138. XN 80 Újdörög (Zalahaláp), III.
 139. YN 01 Úrkút, III.
 140. XM 79 Uzsabánya (Lesenceistvánd), II.
 141. XM 79 Vállus, II.
 142. YN 02 Városlőd, III.
 143. BT 83 Várpalota, V.
 144. BT 83 Várpalota: Fajtas-hegy, V.
 145. XM 79 Várvolgy, II.
 146. YN 22 Veszprém, I.
 147. YN 11 Veszprémfajsz, I.
 148. YN 21 Veszprémfajsz: Nagy-mező, I.
 149. YN 15 Veszprémmarsány, IV.
 150. YN 14 Vinye (Bakonyszentlászló), IV.
 151. XM 78 Vonyarcvashegy, I.
 152. BT 71 Vörösbereány (Balatonalmádi), I.
 153. BT 71 Vörösbereány: Megye-hegy (Balatonalmádi), I.
 154. XM 89 Zalahaláp, I.
 155. XM 69 Zalasántó, II.
 156. YM 09 Zánka, I.
 157. YN 13 Zirc, IV.

FAJLISTA

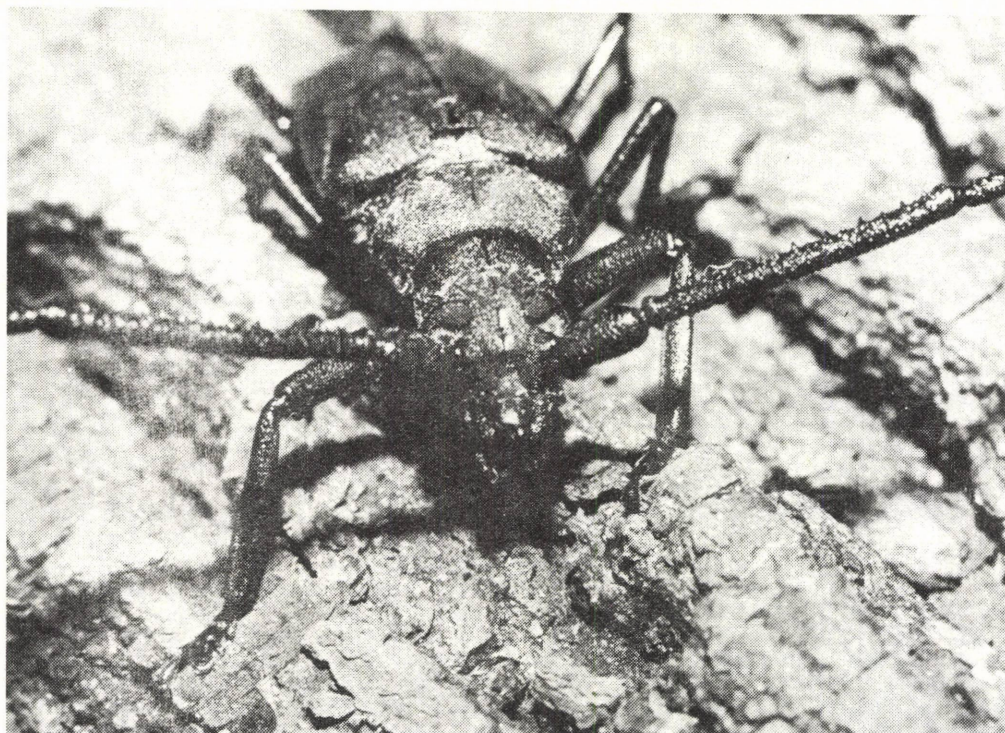
Sorszámmal ellátva, rendszertani sorrendben (KASZAB 1971) felsorolom a Bakonyból ez idáig kimutatott cincérfajokat. A teljes latin név után az állat magyar nevét is feltüntettem. Ez elsősorban MÓCZÁR (1969) szerint történt, azonban ott nem minden cincérnek találjuk meg a nevét. Gyakorisága, nagysága vagy tetszetős megjelenése miatt jelentősebbnek tartható további néhány cincérfajunknál magyar elnevezést is javaslok, ilyenkor a magyar név előtt a „Jav.” rövidítés található. Az elnevezésnél figyelembe vettem a latin név magyar jelentését, az egyes feltűnő határozói bélyegeket, s törekedtem az egyszerűsége.

A fajlistára került fajokat röviden leírom, a feltüntetett nagyságnál a leggyakrabban előforduló nagyságot kell érteni. A részletes határozói kulcsokra, faji bélyegekre, génusz és fajleírásra nem térek ki, utalok az ilyen irányú monográfiákra (CSIKY 1903, DEMELT 1966, HEYROVSKY 1955, PLAVILSCSIKOV 1936, 1940, 1956, PANIN–SAVULESCU, 1961, KASZAB 1971, MIKSIC 1971, 1973, KLAUSNITZER–SANDER 1981). Olyan esetekben, ahol ezen monográfiák alapján a fajok elkülönítése nehézkes, esetleg bizonytalan, igyekszem részletesebb morfológiai leírást adni. Változatokra csak néhány esetben térek ki, elsősorban akkor, ha ennek faunisztikai jelentősége van. A cincérek életmódjával kapcsolatban igyekeztem a következőkre kitérni:

Általános elterjedés (elsősorban WINKLER 1924–1932, KASZAB 1971, HORION 1974 alapján), hazai elterjedés (KASZAB 1971, és a felsorolt gyűjtemények alapján), bakonyi elterjedés (az itt közölt adatok alapján). A megfelelő esetekben kitérek a faunisztikai jelentőségre. Általában leírom az élőhelyet, annak mikroklimáját. Felsorolom a tápnövényeket. Kitérek a lárvra fejlődésére, a jellemző rágásképekre, a báb-bölcső helyzetére, a bábozódás, a kirepülés időpontjára, a fejlődés időtartamára, az imágó rajzási idejére, viselkedési módjára. Ilyenkor általában saját, illetve gyűjtőtársaim segítségével nyert ismereteimet írom le, ha pusztán irodalomból vett megállapításokat közlök, erre utalok. Ugyancsak kitérek a célszerű gyűjtési, megfigyelési módszerre is. Először közlöm a Bakonyi Természettudományi Múzeum – Zirc (= BTM–Zirc) cincérgyűjteményében levő valamennyi adatot a lelőhelyek növekvő sorszáma szerint, majd hasonló sorrendben az egyéb adatok (=Al.) (a Természettudományi Múzeum Állattára – Budapest (= TTM) adatai, irodalmi adatok, magángyűjtők és saját adataim) következnek. A nem gyakori fajoknál valamennyi eddig rendelkezésre álló adatot felsorolom, a gyakoriaknál a zirci adatokon kívül – elsősorban a Balaton-felvidék és az Északi-Bakony területéről – nem mindig adok meg minden adatot, mert a sok átnézett gyűjteményben néhány közönségesebb faj esetében néha több ezres nagyságrendű adathalmazt kellene leírni, ezt a korlátozott terjedelem nem teszi lehetővé. A lelőhelyek sorszáma a kiemelés miatt eltérő betűtípussal adom meg, utána mindig kettőspont következik, előtte pedig gondolatjel van, ami az előző lelőhely adataitól elválasztja. Ezután sok esetben közelebbi helymegjelölés is következik, majd az évszám évszázad nélkül, hónap, nap, valamint a példányszám. Az ex im. jelölés azt jelenti, hogy az állatot a fából imágó alakban szedték ki. Az ex l., ex p. jelölés lárvra, illetve bábállapotból való nevelésre utal, ilyenkor a sok esetben megadott zárójeles dátum a fagyűjtés időpontját jelenti, s sokszor megadom, milyen fából történt a nevelés. Ezt követi a gyűjtő rövidített neve. Ha valahol nem szerepel a gyűjtő neve, a következő, ugyanonnan származó időadat gyűjtőjét kell érteni. Amikor nem a zirci adatokról van szó, az állat az elsőnek megadott gyűjtő gyűjteményében található. Ha másvalakitől származik a példány, egyértelműen utalok arra, hogy kinek a gyűjteményében van (in coll.), és ki a gyűjtő (leg.).

A gyűjtők nevének rövidítései

Ádám	– Ádám László	Med	– dr. Medvegy Mihály	Roz	– Rozner István
Bali	– Bali József	MedN	– Medvegy Nóra	Sin	– Sinkovitz Ilona
Bal	– Balogh Márton	MedZ	– Medvegy Zoltán	Sip	– Sipos Imre
Ban	– Bankovics Attila	Mész	– dr. Mészáros Zoltán	Sol	– dr. Soltész György
Bar	– Barta Zoltán	MusA	– Muskovits András	Som	– Somorjai Gyula
Bezs	– Bezsila László	Mus	– dr. Muskovits József	Szal	– Szalóki Dezső
Csiby	– Csiby Mária	Nagydr	– dr. Nagy József	Szeő	– dr. Szeőke Kálmán
Die	– Dietzel Gyula	Nagy	– † Nagy József	Szer	– dr. Szerényi Gábor
Gas	– Gaskó Kálmán	Ner	– Neruzsil István	Szék	– Székely Kálmán
Had	– Hadnagy László	Nov	– Novák Frigyes	Szot	– dr. Szotter László
Hav	– Havasi Istvánné	Nyir	– Nyíró Miklós	Szur	– Szurgyi Zsuzsa
Hus	– Huszár Mária	Orosz	– Orosz András	Tap	– dr. Tapfer Dezső
Juh	– Juhász János Csaba	Pal	– Palotás Ferenc	Tóth I	– Tóth Ilona
Kas	– Kasper Ágota	Papp	– dr. Papp Jenő	TóthL	– dr. Tóth László
Kol	– Koloszar András	Pod	– Podlussány Attila	Tóth	– dr. Tóth Sándor
Kósa	– Kósa Ernő	Rác	– † Rác Gábor	Vaj	– Vajkai Aurél
Köl	– dr. Kölös Gábor	Ret	– Retezár Imre	Vesz	– Veszelszky Zoltán
Len	– Lendvai Mária	Réz	– dr. Rézbányai László	Vida	– Vida Gyula

9. ábra: *Megopis scabricornis* SCOP. (hím)

PRIONINAE

1. *Megopis scabricornis* L. – Diófaccincér (9. ábra)

Egyik legnagyobb cincérünk, 4–5 cm-es, fakó vörösbarna színű. A Palearktikum délebbi részén fordul elő. Hazánkban sokfelé megtalálható. A Bakony különböző pontjairól is előkerült, néhol nagyobb számban is. Elsősorban ártéri fűzesekben él, de nem feltétel a víz közelsége. Fűzön (*Salix*) kívül nyárfákban (*Populus*), vadgesztenyében (*Aesculus*), dióban (*Juglans*), bükkben (*Fagus*) és eperfában (*Morus*) is megfigyeltem. Főként öreg, beteg fák törzsét támadja meg, a fatest sokszor már egészen korhadékos. 3 éven át fejlődik. Fő rajzási ideje július vége. Ilyenkor az esti órákban, általában csak a teljes sötétség beálltával jön elő járataiból, de fülledt, vihar előtti időben nappal is mászkál a törzseken. Fényre is repül, főként a hím. Gyűjtésénél általában még világosban kell felderíteni a megfelelő fákat, főként, amelyeken röplyukakat is látunk. A magasban levő példányok rávilágításkor, bolygatáskor könnyen szárnyra kapnak.

Data in coll.

BTM–Zirc: 53: 62.VIII.4., Kósa – 103: 62.VIII.6., Nov – 137: 72.VIII.4., 2, 73.VII.25., 73.VII.29., Bali – 143: Bérhegy, 67.VI.18., Vesz – 146: Bakonyi ház, 58.VII.20., Papp, 146: múzeum, 69.VII.16., Papp – 146: 77.V.30., Bali.

Al.: 28: 61.VII.16., Pod – 115: Belterület, 71.VII.22., in coll. Sol, leg. Nagy M. – 116: 75.VIII.15–17., nyárfából napközben a röplyukból kiszedve, Sol-Med.

2. *Ergates faber* L. – Ácscincér (10. ábra)

Legnagyobb testű cincérünk, a nőstények az 55 mm-t is meghaladhatják. Általában 4–5 cm. Élénk gesztenyebarna színű, a nőstény gyakran sötétebb árnyalatú. Elterjedése: a Palearktikum délnyugati része. Hazánkban a nyugati határszélen és a Bakonyban, a Fenyőfői-ősfenyvesben (MEDVEGY 1977) fordul elő. Bakonyi előfordulása azért is jelentős, mert a Fenyőfői-ősfenyves montán jellegét igazolja. Öreg erdeifenyő

10. ábra: *Ergates faber* L. (hím)

(*Pinus silvestris*) rönkjeiben, régebben kidöntött törzseiben fejlődik. Az imágó az alkonyi, esti órákban rajzik, ilyenkor rakja le a nőtény a petéket kisebb csoportokba, elsősorban a 3–4 éve kivágott fák tönkjeibe. A lárvá 1 évvel később 3–4 cm-es, 2 év múlva 6–7 cm-es, a 3. évben, bábozódás előtt 10 cm-nél is hosszabb, szokatlanul gyors mozgású. Szinte az egész tuskó belsejét összejárja, 2–3 cm átmérőjű járatai finom vörösbarna rágásliszttel vannak kitöltve. Egészen a gyökerek közé is lehúzódik, de érdekes módon, a fát mintegy 5 körcikkre osztó keményebb belső fatestet csak ritkán lépi át, s ezért előfordul, hogy egy ilyen körcikkben 3–4 bábbölcsőt is találunk, míg a fa többi részében egyet sem. A járat végén nagyon finomra lesimított bábbölcsőt képez, amelyben a báb fejjel felfelé és kifelé helyezkedik el. 3–4 heti bábnyugalom után jönnek elő az imágók: július vége felé előbb a hímek, majd augusztus elején a nőtények. Nappal kéregdarabok vagy a törzs alatt rejtőzködnek. Fényre repül. Legkönnyebben úgy gyűjthető, ha augusztus első napjaiban olyan tuskót keresünk, melyen már látjuk hüvelykujj vastagságú kerek röplyukát, ugyanis ilyenkor még nagy valószínűséggel kész imágókat, esetleg bábokat találhatunk, ha a fát óvatosan széthasítjuk (a kéreg és a vágási lap kemény, de a belseje csaknem morzsálékony. Gyakran él olyan fában, amit a fenyves díszbogár (*Chalcophora mariana* L.) már megtámadott, vagy esetleg farontó hangyák is lehetnek a közelben. Bár ezen, de csakis ezen területen majd mindegyik magángyűjtő meg tudta találni, olykor az említett módszerrel nagyobb számban is sikerült gyűjteni, továbbra is értékes, ritka cincérnek tartjuk. A fajnak ezen a területen történő hosszabb távú fennmaradása véleményem szerint attól függ, hogy fennmarad-e, s milyen állapotban az ősfenyves, lesz-e minden évben megfelelő ritkítás, hogy a kifejlődéséhez alkalmas tönkök keletkezessenek.

Data in coll.

BTM–Zirc: 50: 78.VII.14., 2, Med.

Al.: Valamennyi adat a Fenyőfői-ősfenyvesből (50): 71.VIII.9., 2, az egyik egy rönk mellett megbújva, a másik egy gödörben, Med-Stajrits Zoltán, 71.VII.28., délután, farönk alján, Sol-Med, 72.VIII. 16., 15 órakor napos időben a csont tetején ült, Med-Sol, 76.VIII.12., napközben fadarab alól, egy fatönk mellett, Med, valamennyi nőtény, 76.VIII.14., 77.VII.24., 78.VII.14., tönkök széthasításával bábok és még nem teljesen kifejlődött (világosbarna színű, puha potrohú) imágók, mindig vegyesen, összesen 16 hím, 28 nőtény, Med. A későbbiekben innen gyűjtött még Gas, Kol, Mus, Pod, Ret, Roz, Sol, Szal, Szer, Szék, Vesz.

3. *Prionus coriarius* L. – Csőszcincér, Hegedülő csercincér

3,5–4,5 cm-es, széles, nagytestű, szurokbarna színű cincér, a hím csápa jellegzetesen fűrészes. Dél-palearktikus elterjedésű faj. Hazánkban főként a hegyvidéki tölgyesekben fordul elő, a Bakonyban is sok helyről előkerült. Különféle lomb- és tűlevelű fákban fejlődik, általában korhadó tuskókban, gyökerekben, a Bakony területén tölgyben (*Quercus*), bükkben (*Fagus*), hársban (*Tilia*), juharban (*Acer*) figyeltük meg. A vaskos, 3 év alatt 6–7 cm hosszúra megnövő lárvából 3 heti bábnnyugalom után augusztus elején kelnek ki az imágók. Alkonyatkor rajznakak, főként nyiladékokban, tarvágásokon. Gyakran arról ismerjük fel tömeges jelenlétét, hogy madarak által elfogyasztott példányok egy-egy keményebb testrészt látjuk a nyiladékokban vezető úttesten. Gyakran találjuk farakásokon, főleg a földhöz közeli részen, az alsó oldalon rejtőzködve. A gyűjteményekben sok tucat található, de egyszerre csak ritkán fogható nagyobb számban. Talán ez az a cincér, amellyel néfycsapda anyagban leggyakrabban találkozunk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: Forrasztókő, 59.VIII.11., Pap – 8: 72.VII.15., fénycsapdából, Réz – 8: Fekete-séd, 72.VII.27., Tóth – 8: Gerence-v., 72.VIII.9., Bali – 15: Ujmajor, 74.VII.30., Kas – 22: 68.VII.5., Papp – 26: 74.VII.16., Ner – 45: Ösbükkös, 76.VIII.15. – 50: 80.VIII.13., Diet – 59: 77.IX.11., Kol – 74: 64.VII.5., 2, 65.VIII.1., 65.VIII.7., 2, 65.VIII.20., 66.VII.2., 4, 67.VIII.1., 68.VI.23., 2, 68.VII.22., 69.VII.12., Ner – 118: 77.VIII.18., 2, fénycsapdából – 137: 71.VIII.3., 72.VIII.17., 73.VIII.1., 75.VII.13., Gerecepusztá, 76.VII.12., Irtápusztá, 76.VII.16., 76.VIII.29., 2, Bali, – 146: Tekeres-völgy, 65.VIII.10., Bezsz – 157: 71.VII.21. Tóth.

Al.: 9: 78.VI.25., VII.8., Pod – 41: Széki-erdő, 79.VII.28., Pod – 50: 70.VII.8., Mus – 55: Törkölapu, 80.VIII.9., Kol – 129: 72.VIII.2., Sol, 72.VIII.2., 3, farakásról, 72.VIII.8. Med.

GERAMBYCINAE

4. *Spondylis buprestoides* L. – Erdei félcincér

2 cm-es, zömök, hengeres testű, teljesen fekete, erős rágóval, rövid, gyöngyfüzérzerű csáppal. Külső megjelenése alapján eltér a megszokott cincérformától. Az egész Palearktikumban előfordul. Hazánk fenyveseiben is sokfelé megtalálható, csakúgy a Bakonyban. Elsősorban erdeifenyőben (*Pinus silvestris*) él. Rönkökben, heverő törzsekben fejlődik, általában 2 évig. Néha egy-egy törzsben tucat számú található. DEMELT (1966) szerint a palearktikus régióban az imágók megjelenési ideje júniustól szeptemberig tart a magasságtól függően. A Bakonyban a fő rajzási ideje június vége, július eleje. Meleg délutánokon a peterakásra alkalmas törzsek körül röpköd.

Data in coll.

BTM–Zirc: 14: 61.VII.10., Papp – 21: 68.VII.10., 69.VII.10., Papp – 35: 63.VI.14., 3, Papp – 38: 73.VII.9., 3, Rácz – 50: 70.VI.27., 5, Tóth, 7.V.20., Tóth, 73.VI.12., Bali, 75.VIII.16., 2, Med, 83.V.14., 4, Szal – 52: 64.X.27., Vajk – 74: 63.VIII.25., Ner, 64.VII.29., 5, 64.VIII.20., 6, Papp, 65.IV.23., 65.V.23., 3, 65.VIII.15., 5, 65.X.5., 2, 66.VII.10., 66.IX.5., 69.VI.29., 69.VII.22., 2, Ner – 103: 62.VI.23., Nov – 108: 78.VII.14., Bali – 137: 72.VIII.11., 78.VI.4., 79.V.19., Bali – 145: 78.VIII.13., 7, Szal – 146: 77.VI.23., Bali – 157: 58.VI.30., Papp.

Al.: 32: 77.VII.25., Szeő – 50: 76.VII.1., 50, Mus – 80.VIII.5., Szeő, 80.VIII.15., 10, Mus – 51: 75.VII.17., Med – 87: 75.VII.15., 2, Med – 138: 64.VI.19., Pod – 150: 71.V.14., 3, Med-Sol, 72.VI.5., 3, Med.

5. *Arhopalus rusticus* L. – Gödrösnnyakú cincér

2–3 cm-es, fakó vörösbarna, lapos, meglehetősen hosszúkas testű cincér. Palearktikus faj. Tűlevelű fákban fejlődik, de hazánkban főleg erdeifenyvesekben (*Pinus silvestris*) található, elterjedt. A Bakony erdeifenyveseiben is mindenütt megtalálhatjuk. Földön heverő törzsekbe, rönkökbe rakja petéit, a bábbölcső a fa hossz tengelyével mindig párhuzamos. Főként július közepe táján találhatjuk. Este, de még inkább a teljes sötétség beálltával válik aktívvá. Nappal heverő törzsek alján, farakások forgatásakor vagy a laza kéreg alatt megbújva találjuk, gyakran más cincérek társaságában (*Spondylis buprestoides* L., *Hylotrupes bajulus* L., *Ergates faber* L.).

Data in coll.

BTM–Zirc: 14: 61.VII.10., Papp – 16: 57.VI.14., 57.VI.24., Papp 75.VII.4., 4, Med – 21: 66.VII.17., Papp – 39: 60.VIII.12., Nov – 44: 74.VII.16., Tóth – 50: 70.VI.27., 3, Tóth 73.VI.20., 4, Bali 73.VIII.22., 75.VIII.16., 2, Med, 83.V.14., 4, Szal – 74: 64.VII.20., 2, 64.VII.26. Papp, 65.IV.23., Ner – 78: 76.VII.18. Bali, – 139: 79.VI.25., Die – 143: 65.VIII.10. Papp, 77.V.26, 77.V.30., Bali.

Al.: 23: 62.VII.16. (TÓTH 1968) – 50: 71.VIII.9., 2, 72.VII.8., 3, 72.VIII.12., farakásforgatással, 5, Med, 75.VIII.16., Pod, 83.VIII.10., 4, Mus – 51: 75.VII.17., Med – 68: 80.VII.7., Kol – 87: 75.VII.15., Med – 135: 62.VII.14., TÓTH 1968 – 138: 64.VI.14., Pod – 150: 71.VII.6., Med-Sol, 76.VI.30., 5, Mus.

6. *Arhopalus tristis* FABR. (Jav.: Szomorú fenyőcincér)

Habitus teljesen megegyezik az előző fajéval, a különbség szinte csak nagyító alatt látszik: ezen faj szeme nem szőrzött, valamint a hátulsó lábfej 3. íze nem tövéig, hanem csak kb. feléig kikanyarított. Elterjedési területe és életmódja hasonló az előző fajéhoz, de megjelenése sokkal szórványosabb, egy kissé délibb faj, rajzási ideje valamivel későbbre esik. A Bakonyból összesen 2 adatunk van:

Data in coll.:

146: 79.VII. Veszprém belterületén víztározóba belefutott példány, Gas, 146: In coll TTM, leg: Lenci.

7. *Asemum striatum* L. – Komor fenyőcincér

1–1,5 cm-es, hengeres testű, rövid csápú, fekete (törzsalak), vagy barna (ab. agreste Fabr.) szárnyfedőjű, a szárnyfedőkön kifejezett hosszanti bordákkal. Palearktikus elterjedésű, hazánkban is fenyvesekben (Pinus, Picea) elterjedt, a Bakony területén szintúgy. Peterakásra elsősorban a friss, még kérges facsonkokat használja, ezzel magyarázható, hogy az imágókat főként friss vágásokban találhatjuk. Nappal rejtőzik, délután repked. Fő rajzási ideje a Bakonyban május–június.

Data in coll.

BTM–Zirc: 50: 78.V.31., 3, Kas – 52: 64.V.29., 2, Papp – 56: 78.IV. 5., Kol – 94: 64.VI.12., Papp – 139: 79.V.17., Die – 141: 64.V.26., Papp.

Al.: 38: 72.V.24., Sol – 39: Nosztori-völgy, 82.V.23., Pod – 50: 72.VI.5., Med, 76.V.6. több, mint 100 db, Mus, 80.V.17. Szeő – 55: 82.IV.11–30. ex l. erdeifenyő tuskóból, Kol 105: 71.VI.3., Sol – 138: 64.V.17., Pod – 150: 71.V.14., 2, erdeifenyőtönk mellett Med, 4, Sol, 83.VI.18., 2, Vida.

8. *Tetropium castaneum* L. – Romboló fenyőcincér

1–1,5 cm-es fekete testű faj. A törzsalak szárnyfedői, csápja, lábai barnák, de szinte azonos gyakorisággal találhatunk fekete lábú (ab. luridum L.), fekete szárnyfedőjű (ab. fulcratum FABR.), és teljesen fekete (ab. aulicum FABR.) példányokat. A Palearktikum kontinentális részén terjedt el, hazánkban elsősorban a nyugati határszálon fordul elő, de a Bakony lucosaiban (Picea excelsa) is megtalálhatjuk – ha nem is túl gyakran. Friss törzsekre, csomokra petézik, gyakran a kicsorduló gyantába ragadva találjuk. A lárvá a kéreg és a farész között fejlődik. GYÖRFI (1957) szerint a legjelentősebb fiziológiai kártevő. Bábózódásra a fatestbe vonul, ez a járatrész kampó alakú. Május–júniusban, elsősorban lucfarakásokon találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 64.VI.8., Papp – 55: 78.V.12., 2, 78.V.31., Die, 79.V.9., Kol, 79.V.12., Die – 67: 64.VI. 8., Papp – 137: 72.IV. 24., Bali.

Al.: 55: 79.V.18., Kol – 104: 72.V.2. in coll. Sol, leg: Krafcsik Márta.

9. *Tetropium gabrieli* WEISE (Jav.: Simafejű fenyőcincér)

Az előző fajtól annyiban különbözik, hogy felülnézetből feje a csápok között nem benyomott. Közép-európai elterjedésű elsősorban. KASZAB (1971) még csak Sopron környékéről tudta megemlíteni. Azóta a Bakony több pontján is sikerült megtalálni. Vörösfenyőben él, életmódja hasonló az előbbi fajéhoz. Május végén egy-egy heverő vörösfenyő (Larix deciduata) törzset lekérgezve a lárvajáratokat követve a farészből báb vagy imágó alakban gyűjthető.

Data in coll.:

51: 76.VIII.12., vörösfenyőronkon, Med – 61: 78.V. 22. Vörösfenyő kérge alól 4 db ex im. A vörösfenyők a fűrésztelepen voltak, Zircről (157) szállították oda. Kol – 61: Szolimán-hegy, 79.V.12., Gas – 150: 75.VII.4., Med – 157: 74.VI.21–22., 5, Szal.

10. *Tetropium fuscum* FABR. (Jav.: Tompafényű fenyőcincér)

A *Tetropium castaneum* L.-hez hasonló faj, de ellentétben annak csillogó fekete előtorával, itt az előtor háta matt fekete, s barna szárnyfedőinek elülső negyede sötétebb árnyalatú. Elsősorban kelet-európai, szibériai elterjedésű faj. Hazánkban KASZAB (1971) csak Sopronból, Magyaróvárról és a Zempléni-hegységből Pálházaról említi. Szórványosan bár, de a Bakony lucosaiban (Picea excelsa) is előfordul, életmódja az előző 2 fajéhoz hasonló.

Data in coll.:

61: Fűrésztelep, 78.V.16. ex l., 2, 79.III.23., 2, ex l., luc, Kol., 85.VI.8. ex im. Med-Kol-Mus – 113: 68.V.12., 2, fatuskóról, Sol.

11. *Rhagium bifasciatum* FABR. – Kétsíkös tövisescincér

1,5–2 cm körüli, a tövisescincérek nemzetségére jellemző rövid csáppal, kissé megnyúlt fej és előtorral, az előtoron határozott oldaltövissel. Barna szárnyfedőjén ferdén befelé és hátrafelé irányuló 2 sötét és világos sávpár húzódik. A Palearktikum nyugati és déli részében él, hazánkban inkább csak a nyugati határszálon fordul elő. Ott főleg lucfenyőből (Picea excelsa) ismerjük, amelyről már könnyen lejön a kéreg. Ellentét-

ben tövisescincér rokonaival bábbölcsőjét a farészben készíti el, 2 éves fejlődésű, az imágó fatörzseken, vagy a talajon található, főleg május végén. A Bakonyból egyetlen adatunk van az Isztimér, Királyszállás és Hét-házipusztá által határolt fenyvesből: Data in coll.:

71: 68.VI.20., Vesz.

12. *Rhagium sycophanta* SCHRANK – Tölgyes-tövisescincér

2 cm körüli, szürkésárga összhatású állat, szárnyfedőin 2 széles, vöröses harántcsíkkal. Az egész Palearktikumban elterjedt, hazai hegy- és dombvidékeinken is mindenütt megtalálható. Elsősorban tölgyben (*Quercus*) él, de egyéb lombosfákban is leírták. A Bakonyban is mindenfelé előfordul. A lárv a kéreg alatt rág, ott is bábozódik a *Rhagium*okra jellegzetes madárfészekszerű bábbölcsőben, melyet durva szálú rágcsálékból készít, a rágcsálékszálakat ellipszis vagy kör alakban elrendezve. Főként májusban rajzik, de szinte egész nyáron találkozhatunk egy-egy példánnyal. Cserjéken, öreg tölgyek törzsén (csurgáson), farakásokon található.

Data in coll.

BTM–Zirc: 33: 77.VI.10., Die – 35: 63.VI.13., Papp, 44: 78.VI.8. – 59: 80.VI.4., Kol – 61: 60.VII., 75.VI.25., 79.V.15., Die – 68: 73.VIII.6., Bali – 87: 63.V.30., Papp – 88: 76.VI.19., Roz – 90: 63.V.12., Papp – 102: 63.V.14., Papp 81.VI.8., Bar – 108: 77.VII.16., 2, Bali – 137: 72.IV.11., 72.IV.25., 73.VIII.1., 78.VI.3., 79.V.19., 79.VIII.1. Bali – 139: 78.VI.18., Die – 141: 78.V.21., 6, Ádám – 145: 78.V.28., Ádám.

Al.: 22: 78.V.28., Med, 85.V.12., in coll. Med, leg: MedZ–MedN – 23: 76.VI.6., Pod – 61: 84.VI.20., Med-Kol – 105: 71.V.11., 3, tölgyfatuskó mellett megbújva, Med-Sol – 117: 71.VII.22. Med – 141: 79.V.21., Pod – 150: 83.VI.18., 10, Vida.

13. *Rhagium mordax* DE GEER – Csertövisescincér

2 cm-es, az előző fajnál szürkébb hatású, szárnyfedői középső harmadában oldalt egy-egy feketés folt különül el. Az egész Palearktikumban elterjedt, a különbség az előző fajhoz viszonyítva az, hogy magasabb, hűvösebb régiókban is megtalálhatjuk. Hazánk hegységeiben, így a Bakonyban is elterjedt. Főként bükkben (*Fagus*) és tölgyben (*Quercus*) fejlődik, de egyéb lombosfákban, sőt tűlevelűekből is leírták (DEMELT 1966). Fejlődésmenete hasonló az előző fajéhoz. Általában az előzőnél ritkábban találkozunk vele, de olykor virágon (pl. bodza – *Sambucus*), vagy egy-egy heverő fatörzs alján nagyobb számban is található. Fő rajzási ideje június, de tavasztól nyár végéig foghatjuk, akárcsak az előző fajt.

Data in coll.

BTM–Zirc: 2: 80.VI.7., 2, Tóth – 12: 83.V.14–15., Pod – 37: 76.VI.15., Bali – 50: 83.V.15., Szal – 59: 78.VI.1., Kol – 68: 78.III.19., Roz – 80: 63.V.14., 3, Erd – 102: 79.III.11., Roz – 113: 83.IV.10., 2, Szal – 134: 59.V.14., Papp – 139: 78.VI.10., 4, 78.VII.2., 80.V.25., Die – 143: 69.V.5., 2, Vesz.

Al.: 16: Cuha-völgy, 81.IV.12., Juh – 68: 78.III.19., Pod – 105: 70.V.20., in coll. Med, leg: Sol – 150: 83.VI.18., 6, Vida.

14. *Rhagium inquisitor* L. – Fenyves-tövisescincér

Az előző fajoknál némileg kisebb, 12–16 mm körüli, szürkés-tarka. Az egész Holarktikumban elterjedt, közönséges. Hazánk, így a Bakony fenyveseiben is mindenfelé megtalálhatjuk. Fenyőfélékben (*Picea*, *Pinus*) fejlődik, fejlődésmenete az előző két fajéval megegyező, bár azoknál általában korábbi rajzású. Az imágókat tavasszal heverő törzsek alján, ősztől kora tavaszig a kéreg alatt a jellegzetes bábbölcsőben találhatjuk. Ez a faj is az előző *Rhagium*mokhoz hasonlóan 2 éves. Ugyancsak jellegzetes valamennyi *Rhagium*ra a cincéreknel szokatlanul rövid csáp, s annak pihenő vagy veszélyhelyzetben párhuzamosan előre felé tartása.

Data in coll.

BTM–Zirc: 16: 79.II.25., 2, Szal – 21: 65.III.29., Papp – 50: 73.IX.7., Tóth L, 73.X.28., 6, 73.XI.14., 2, 75.X.28., Tóth, 75.X.29., 3, Kas, 77.III.6., 2, Szal, 79.V.19–20., 2, Roz – 59: 58.V.1., Papp, 78.X.23., Kol – 61: 62.V.17., Papp, 78.V.31., 79.III.1., 79.III.11., 10, Die – 81: 83.IV.3., 2, Pod – 90: 77.V.1., 2, 77.X.1., 6, Die – 137: 72.V.16., Bali, – 140: 75.IV.4., Tóth L – 157: 73.X.31., 9, Tóth L. Al.: 46: 78.V.29., Med. – 50: 72.VI.5., 12, Med, 80.V.17., Szeő – 55: 85.VI.8., Medvegy Nóra – 150: 71.V.14., 10, Med-Sol, 76.V.6. több, mint 100 pld., Mus, 83.V.20., 30, Vida.

15. *Rhamnusium bicolor* SCHRANK – Kétszínű nyárfacincér

2 cm körüli sárgásbarna cincér, szárnyfedői csillogó feketéskék színűek. Csápja az 5. íz végétől sötét. Sok változatát írták le, amelyeknél a fejen, előtoron, csápon különböző mértékben fekete foltok vannak. El-

térő megjelenésű a var. *glaucopterum* SCHALL. forma és változatai, mivel ezeknél a szárnyfedő is sárgásbarna. A m. *gracilicorne* THÉRY alaknál (főként régebben önálló fajnak tartották) és ennek változatainál a csáp végig egyszínű sárgásbarna. Az északi területeket kivéve európai elterjedésű faj. Hazánkban sokfelé előfordul, de seholsem nagyobb számban. A Bakonyból csak két adatunk van, bár biztosra vehető, hogy több helyen is előfordul. Nyárfák (*Populus*), vadgesztenyék (*Aesculus*) odvaiban fejlődik 2–3 éven át. A fatestben bábozódik, a bábbölcsőt durva szálú faforgács veszi körül. Június elején rajzik, rövid ideig. Estefelé aktívabb, a törzsön mászkál, a sérült részeket keresi peterakás céljából. A rendelkezésünkre álló eddigi két adat:

Data in coll.:

134: 71.V.14., Vesz – 143: 69.VII.8., Vesz.

16. *Stenocorus quercus* GOEZE – Tölgycincér

1,5–2 cm-es állat. Jelentős a szexuáldimorfizmus: a hím karcsúbb, szárnyfedői világos ólomszürkék, de a két váll vörösbarna. A nőstény nagyobb, testesebb, vagy teljesen fekete, vagy vörösbarna szárnyfedőjű. Pontomediterrán elterjedésű, hazánk domb- és hegyvidékein a melegebb területeken fordul elő. Életmódjáról keveset tudunk. Feltételezésem szerint a *Stenocorus meridianus* L. fajhoz hasonlóan gyökerekben fejlődik, a talajban bábozódik. Irodalmi adatok szerint (DEMELT 1966, KASZAB 1971) tölgyben (*Quercus*) fejlődik, de magam szelídgesztenyében (*Castanea*) is találtam. Virágzó cserjéken, tápnövénye hajtásain található, elsősorban májusban.

Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 77.VI.16., Die – 61: 78.VI.2., Die – 130: 67.VII.5., Papp – 137: 76.VII.16., Bali, – 147: 76.VI.10., Bali.

Al.: 46: 76.VII., Szeő – 90: Som-hegy, 81.V.22., piros nőstény, 83.V.19., 3, fekete nőstény, Kol. – 105: 70.V.30., Sol.

17. *Stenocorus meridianus* L. – Fűzcincér

Karcsú, a sárgásbarna és sötétszürke színek különböző arányban keverednek az egyes változatok esetében, lehet teljesen sárgás és teljesen feketés is. A hím 1,5–2 cm, a nőstény 2–2,5 cm-es. Palearktikus elterjedésű, hazánk dombvidékein sokfelé előfordul, a Bakonyban úgyszintén. CSEREPANOV (1979–85) szerint (*Quercus*, *Ulmus*), gyökerekben fejlődik, polyfág, s a talajban bábozódik. Az imágó május–júniusban rajzik, különböző fák (tölgy, hárs) és lágyszárúak virágjairól gyűjthetők, de sosem tömegesen.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 61.VI.14., Papp – 26: 80.VI.26., 2, Die – 35: 63.VI.13., Papp – 59: 77.VI.11., 2, Tóth, 78.VII.5., 79.VII.19., Kol – 80: 58.VII.8., Papp – 137: 73.VI.19., Kas, 73.VIII.9., Bali – 139: 79.VI.25., Die – 143: 67.V., Vesz, 72.VI.6., 2, Tóth – 157: 73.VI.18., Ban, 73.VII.3., Bali.

Al.: 32: 78.VI.18., Pod – 59: 78.VI.7., 2, 78.VII.5., 2, 78.VII.7., 7, Kol – 107: 72.V.20. in coll.Sol, leg: Vincze M.

18. *Akimerus schaefferi* LAICH. – Szilfacincér

2–2,5 cm nagyságú, rendkívül jellegzetes testalkatú faj: a vállban széles szárnyfedők hátrafelé annyira elkeskenyednek, hogy szinte egy csúcsba futnak össze. A hím szárnyfedője egyszínű vörösesbarna, a nőstény szárnyfedőinek közepén világosabb sárga harántsáv látható. Nagyon ritka esetben a nőstény szárnyfedői feketék, csak a harántsáv sárga (ab. *nigrinus* PIC.), ezt a változatot a Pilisből és a Vértesből ismerjük, a Bakonyból nem. Közép-európai elterjedésű faj, szórványosan Dél-Európából is előkerül. Hazánk több pontjáról is fogták, talán a Pilisben a leggyakoribb, de mindenütt szórványosan és kis számban sikerült csak gyűjteni. A Bakonyból irodalmi adatot nem találtam. Életmódja alapján várhatóan több helyről is elő fog kerülni, de ez idáig csak egyetlen adatunk van. Valószínűleg tölgyben (*Quercus*), bükkben (*Fagus*), szilben (*Ulmus*) fejlődik, DEMELT (1966) szerint napsütötte, ritkán álló fák felső törzságaiban. Június második felében rajzik, magasan a tápnövénye körül, de a délelőtti órákban meleg tisztásokon cserjék, lágyszárúak levelein, virágjain is tartózkodik, főként a frissen kikelt, még nagy potrohú példányok. Amikor a talajszint is már nagyon átmelegedett, szinte egyidőben repülnek fel magasra.

Data in coll.:

71: 68.VI. sátoros margitvirágról, Vesz.

19. *Acmeops collaris* L. – Vörösnyakú virágcincér

6–9 mm-es, a potroh és előtor vörös, teste fekete, szárnyfedői kékesfekete fémes fénnel. Gyakran az előtor is sötét, akár fekete (ab. *nigricollis* MULS.). Palearktikus elterjedésű, hazánk lomberdeiben, így a Bakonyban is mindenfelé nagy számban megtalálható. Lombosfákban, vékony ágakban, főleg tölgyben (*Quercus*) fejlődik, a talajban (kb. 5 cm mélyen) bábozódik. Kétéves fejlődésű (CSEREPANOV 1979–85). Az imágó május végétől júliusig virágokon közönséges.

Data in coll.

BTM–Zirc: 3: 76.VI.24., 2, Bali – 8: 70.VI.25, 72.VI.4., Tóth – 15: 79.V.19., Roz – 18: 57.VI.19., Papp – 21: 78.V.28., Med – 26: 76.VI.6., Roz – 30: 76.V.8., 2, Roz, 76.V.8., Pod – 31: 78.V.20., Roz – 33: 78.VI.1., Die – 35: 69.VI.15., TóthL – 37: 76.VI.15. Bali, – 39: 76.V.25., 4, 76.VI.10., 4, Bali – 44: 76.VI.21., 3, Szal, 78.VI.8., Szur, 78.VI.8., Kas – 59: 66.VI.7., Papp, 75.V.23., 2, Kas, 79.V.22., Kol, 82.VII.3., Tóth – 65: 69.VII.24., TóthL – 67: 64.VI.8., Papp – 69: 69.V.27., Papp – 71: 58.VI.8., Papp – 75: 72.V.25., Tóth – 81: 65.V.25., Papp – 82: 72.V.27., Tóth, 76.VI.6., Roz – 87: 63.V.30., Papp, 88: 76.VI.5., 3, Roz, – 94: 67.V.29., 4, Papp, 101: 71.V.27., Tóth – 102: 63.V.17., Papp – 111: 71.VI.3., 3, 74.V.21., 4, Tóth, 75.V.10., Kas – 113: 72.VI.15., Tóth – 119: 74.V.28., Kas – 127: 57.V.22., Papp – 132: 72.V.25., Tóth – 134: 78.VII.7., Szur – 135: 78.VI.18., 83.V.17., 2, 83.V.20., Tóth – 137: 67.VI.26., Tóth L, 73.VI.10., 2, 73.VI.14., Bali, 73.VI.19., 5, Kas – 140: 63.VI.4., Papp – 141: 64.V.26., 2, 64.V.28., 5, 69.V.20., 69.V.22., 2, Papp – 145: 78.V.28., Ádám – 150: 57.VII.4., Papp – 157: 71.VI.14., Tóth, 74.V.30., 75.V.21., Kas.

Al.: 22: 77.VI.6., 5, Med – 32: 79.VI.14., Pod – 56: 84.VI.21., 5, Med – 138: 64.V.17., Pod – 150: 72.VI.5., 15, Med, 85.VI.8., 35, Vida.

20. *Pidonia lurida* FABR. (Jav.: Hegyi cserjecincér)

1 cm körüli halvány okkersárga színű, a szárnyfedők szegélyén, a varrat tájkán néha sötétebb barna hosszanti sávval. A has, a combok vége, a fej és előtor több-kevesebb mértékben sötét színű. Közép- és Dél-Európa hegyvidékein, így a Kárpátok egész területén sokfelé és nagy számban fordul elő, de hazánkban csak néhány magasabb vidékről ismerjük, a Bakonyból egyetlen adatunk van, amire KASZAB (1971) is hivatkozik.

Annak ellenére, hogy közönséges fajról van szó, életmódját nem ismerjük, az imágó június–júliusban virágokon, cserjéken található.

Data in coll. TTM:

157: leg Lichtneckert.

21. *Cortodera humeralis* SCHALL. – Négyfoltos cserjecincér

1 cm-es, fekete vagy barna szárnyfedőjű, fekete színű szárnyfedők esetében a tövüknél 4 sárga folttal, amik azonban hiányozhatnak is. Közép- és Dél-Európában él, hazánk és a Bakony tölgyeseiben (*Quercus*) mindenfelé előfordul. A talajban bábozódik (KASZAB 1971). Az imágó főleg májusban található, virágzó tölgyről, kőrisről nagy tömegben is kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 10: 78.V.28., Die – 14: 62.V.29., Papp – 15: Zörög-tető, 72.V.24., Sol – 20: 75.V.18., Med – 21: 78.V.28., Med – 24: 69.V.7., Papp – 38: 78.V.11., Tóth – 39: 76.V.25., Bali – 42: 69.V.7., Papp – 51: 73.V.11, 76.V.15., Tóth – 56: 80.VI.8., Kol – 74: 64.V.9., 2, Ner – 81: 65.V.25., 2, Papp – 82: 72.V.27., Tóth – 88: 76.V.23., Roz – 134: 59.V.14., Papp – 137: 73.V.9., Bali, 141: 69.V.21., Bali, 69.V.22., Papp – 146: 76.V.15., Bali – 157: 60.V.17., Papp.

Al.: 22: 85.V.12., in coll. Med, leg: MedN–MedZ – 31: 76.V.9., Pod – 48: 85.V.18., 6, kopogtatással, Medvegy Nóra – 49: 83.IV.30., Pod – 61: 80.V.27., 2, 80.V.29., 2, 80.VI.5., 4, 81.V.18, 81.V.27., Kol – 71: 82.V.16., Szeő – 105: 69.V.11., Sol – 144: 75.V.2., Szeő.

22. *Cortodera femorata* FABR. (Jav.: Vöröscsapú cserjecincér)

1 cm-es, fekete vagy sárgásbarna szárnyfedőjű, a csápok töve vöröses. Közép-Európában, Észak-Európa délkeleti és Dél-Európa keleti részein fordul elő. Hazánkban szórványos, a Bakonyból egyetlen adatunk van, amire KASZAB (1971) is hivatkozik. Életmódjáról hiányosak az ismereteink, DEMELT (1966) szerint *Pinus* fajokban fejlődik, a talajban bábozódik. Az imágót májusban fenyvesek közelében figyelhetjük meg: cserjéken, fenyőgallyakon, sőt a talajon is. (Soltész Sopronban a 70-es években tömegesen gyűjtötte talajról.)

Data in coll. TTM:

34: leg: Lenci.

23. *Cortodera villosa* HEYD. (Jav.: Bozontos cserjecincér)

1 cm-es, fekete testű, a potroh vége és részben a lábak vörösek, szárnyfedői fémesfekete fényűek, de barnák is lehetnek (ab.: *nigrita* HEYD.). Szárnyfedői durva pontozásúak. Előfordul Délkelet-Európában és Közép-Európa délkeleti részében. Hazánk melegebb vidékein többfelé megtalálhatjuk, helyenként nagyobb számban is. A Bakonyból kevés adatunk van, biztosra vehető azonban, hogy több helyről is elő fog kerülni. Valószínűleg tölgyben (*Quercus*) fejlődik, a xerotherm helyeket kedveli. Az imágó május–júniusban virágzó cserjéken, ill. lágyszárúak (pl. kutyatejfélék) virágján található.

Data in coll.

BTM–Zirc: 14: 62.V.29., Papp – 141: 69.V.21., Bal.

Al.: 98: 81.VI.21., Szék – 153: 87.V.30., fűhálózza, in coll. Med, leg: MedN.

24. *Cortodera holosericea* FABR. – Selymes cserjecincér

1 cm-es, változó színű: mind a lábak, mind a szárnyfedők lehetnek feketék, szürkék, vörösbarnák. Hosszú szőrzet fedi, a törzsalak hím példányai szürkések, kissé zöldesek, a nőstények kevésbé szőrözöttek, külsőre a *Cortodera villosa* HEYD. fajhoz nagyon hasonlóak, de lényegesen sűrűbb a szárnyfedők pontozottsága. Kelet-Európában és Közép-Európa délkeleti részén fordul elő. Magyarországon több helyről is előkerült, egy-egy területről nagyobb számban is. A Bakonyból csak Zircről van adatunk, de biztosra vehető, hogy több helyről is elő fog kerülni. Az állat életmódjáról keveset tudunk. A xerotherm helyeket kedveli, tölgyben (*Quercus*) vagy feketefenyőben (*Pinus nigra*) fejlődik. Az imágókat május végén, június első felében a tarka búzavirág (*Centaurea axillaris*) virágzatában találtuk nagy számban mind a Vértesben, mind a Budai-hegységben. A Vértesben csak tölgy, a Budai-hegységben csak feketefenyő volt a közelben.

Data in coll TTM:

157: 3 példány, leg: Lichtneckert.

25. *Grammoptera ruficornis* FABR. – Galagonyacincér

Fél cm-nél alig nagyobb, szürke, a csápok töve vörösbarna. Egész Európában elterjedt, hazánk hegy- és dombvidékein, illetve a Bakonyban mindenütt igen nagy számban megtalálható. Polyfág, sokféle fában (pl. tölgy – *Quercus*) és cserjében (pl. galagonya – *Crataegus*) megtalálható. A lárvá a hancs alatt rág, a bábbólcső a farész külső részén, többnyire egy kis mélyedés formájában található. Egy éves fejlődésű, DEMELT (1966) szerint a bábállapot nagyon rövid, 7–8 napig tart. Április–májusban virágzó fákról, cserjékről nagy tömegben kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 1: 74.VI.5., Tóth – 8: 64.VI.8., 3, Papp, 72.VI.4. 83.V.12., Tóth – 21: 78.V. 28., 2, Med – 37: 76.VI.15. Bali – 38: 57.V.22., Papp, 73.V.11., Tóth – 44: 78.VI.21., Szal – 51: 83.V.11., Pod – 56: 79.V.21., Kol – 58: 72.V.19., 2, 73.VI.5., Tóth – 59: 66.VI.7., Papp – 63: 73.VI.3., 3, Tóth – 65: 57.VIII.30., 2, Papp – 68: 74.V.27., Tóth – 69: 69.V.27., 15, Papp – 73: 68.V.7., Papp – 80: 73.V.28., 4., Tóth – 81: 65.V.28., 3, Papp – 88: 78.V.11., Pod – 90: 78.V.12., 3, Die – 94: 64.VI.12., 2, 67.V.29., 5, Papp – 111: 74.V.21., 2, Tóth, 75.V.10., 2, Kas – 113: 74.V.27., 2, Kas – 124: 73.V. 18., Ban – 127: 57.V.30., 2, Papp, 78.V.21., 5, Ádám – 145: 78.V.28., Ádám – 157: 60.V.16., Papp, 71.VI.14., 4, 72.V.18., Tóth, 74.V.30., Kas., 74.VI.4., 2, Tóth.

Al.: 56: 84.V.26., 5, Med-Sol-Kol – 74: 62.VII.4., 3 (TÓTH 1968) – 136: 78.V.17., Pod – 143: 78.V.8., 3, Med – 150: 72.VI.5., Med, 85.VI.7., 20, Vida.

26. *Grammoptera ustulata* SCHALL. (Jav.: Aranyszőrű galagonyacincér)

7 mm körüli, sűrű aranysárga szőrzete adja színét. Európában és Ázsia délnyugati részén található. Hazánkban az alacsonyabb hegy- és dombvidéken, illetve a Bakonyban sokféle elterjedt, de sehol sem tömeges. Főleg tölgy (*Quercus*) sokszor erősen korhadó gallyaiban fejlődik. Főként májusban találjuk, elsősorban virágzó tölgyről és galagonyáról kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc. 122: 78.IV.9., Ádám.

Al.: 5: 83.IV. ex I. Juh – 39: Nosztori-völgy, 80.V.31. Pod – 48: 85.V.18., 1–1, kopogtatással, in coll. Med, leg: MedN–MedZ – 61: 79.II.16. ex I. csértölgyből, 80.VI.8., 81.V.25., 82.VI.3., Kol – 157: (KUTHY 1896).

27. *Grammoptera variegata* GERM. (Jav.: Fekete galagonyacincér)

1 cm-nél általában kisebb, de az említett 3 *Grammoptera* faj közül kétségtől a legnagyobb. Teljesen fekete, csak a combok töve vörösbarna, vagy még az sem (ab. *nigrescens* WEISE). Európában, de főként Közép-Európában, Ukrajnában és a Kaukázusban fordul elő. Hazánk alacsonyabb hegyvidékein és a Bakonyban sokféle találják, de sehol sem nagyobb számban. Tölgy (*Quercus*) 2–5 cm átmérőjű, már erősen elkorhadt ágaiban fejlődik, az ág többnyire pusztá kézzel is szétmorzsolható. Az imágó májusban rajzik, általában magasan a fák koronáján (ezért is találkozunk vele ritkán). Leginkább tölgyről kopogtatható, de virágzó galagonyán is megfigyelhetjük.

Data in coll.

BTM–Zirc: 135: 83.V.9., Tóth.

Al.: 31: 72.II. ex I., 3, Ret, 74.IV.8., kopogtatva, Gas, 78.III.26. ex I., Juh – 39: Nosztori-völgy, 78.V.14., Pod – 48: 85.V.18., kopogtatva, Medvegy Nóra – 61: 81.V.8., 4, Kol.

28. *Allosterna tabacicolor* DE GEER – Juharcincér

8 mm körüli, fekete testű, szárnyfedői és lábai barnák. Palearktikus elterjedésű, bár Kelet-Szibériában és a Kaukázusban egy-egy alfaj képviseli. Hazánkban a hegy- és dombvidéken, a Bakony egész területén mindenütt nagy számban előfordul. Polyphag, juhar (*Acer*), fűz (*Salix*), gyertyán (*Carpinus*), mogoró (*Cory-*

lus) erősen korhadó, nedvesebb ágaiban fejlődik, DEMELT (1966) szerint 2 évig. Az imágó árnyas helyeken, patakpartokon virágokon, főleg ernyősökön tömegesen látható.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 72.VI.4., 76.V.11., 2, Tóth — 12: 74.V.27., Tóth — 15: 73.V.16., Ban — 17: 74.VI.5., Tóth — 18: 57.VI.19., Papp — 34: 69.VI.15., TóthL — 37: 76.VI.15., Bali — 38: 73.V.26., 2, Ban — 44: 75.V.10., Kas, 78.VI.8., 2, Szur — 56: 80.VI.5., Kol — 58: 72.V.19., 72.VI.11., Tóth — 59: 66.VI.7. Papp, 75.V.23. Kas — 61: 78.V.31., 79.V.27., 2, Die — 66: 72.VI.3., Bali — 67: 64.VI.8., 3, 64.VI.9. — 69: 66.VI.28., 69.V.22., 4, Papp — 73: 68.V.7., Papp — 74: 68.V.6., Ner — 75: 72.V.25., 5, Tóth — 76: 76.VI.23., Ádám — 80: 73.V.28., 6, Tóth — 82: 72.V.27., Tóth, 76.VI.6., Roz — 87: 63.V.30., Papp — 88: 76.VI.5., 2, Roz — 94: 67.V.29., 3, Papp — 111: 75.V.10., Kas — 113: 71.VII.2., Tóth, — 125: 68.VI.6., Papp — 135: 83.V.9., Tóth — 137: 73.VI.19., Kas — 139: 78.V.8., 2, 78.V.10., 2, Die — 141: 64.V.26., 64.V.28., 69.V.22., 2, Papp — 143: 67.V.28. TóthL — 145: 78.V.28., Ádám — 146: 57.VI.4., 2, Papp — 148: 76.V.25., 5, Bali — 157: 71.VII.14., 2, 72.VII.18., 74.V.30., 3, 74.VI.4., 5, Tóth, 75.V.20., 75.V.21., Kas, 79.V.23., Szal.

Al.: 22: 77.VI.9., 4, Med — 56: 86.V.24., 4, kopogtatva, in coll. Med, leg: MedN — 65: 72.VI.5., 2, Med — 71: 78.VI.17., Szeő — 80: 80.VI.24., Szeő — 138: 64.V.31. Pod — 147: 63.VI.14. Fűhálóza (TÓTH 1968) — 150: 85.VI.7., 38, Vida.

29. *Leptura rufipes* SCHALL. — Vöröslábú virágcincér

1 cm-es, vagy egy kissé nagyobb, fekete, karcsú cincér. A combok a tövük, illetve a lábszárok a végük kivételével vörösek. Közép-Európától Kisázsiaig elterjedt, hazánk tölgyeseiben (Quercus), így a Bakonyban is sokfelé előfordul. Főleg öreg, beteg szegélyfákban él. Az imágó május végén, június elején tölgyről, illetve virágzó cserjéről kopogtatható, bár sosem nagy számban.

Data in coll.

BTM—Zirc: 10: 78.V.28., 79.V.22., Die — 24: 69.V.7., Papp — 56: 80.VI.14., Kol — 73: 68.V.7., Papp — 80: 72.VI.6., 73.V.28., 2, Tóth — 82: 72.V.27., 2, Tóth — 102: 63.V.14., Papp — 139: 78.VI.15., 4, Die.

Al.: 31: Kiliánteleg, 77.V.22., Pod — 48: 85.V.18., Kopogtatva, in coll. Med, leg: MedZ — 56: 80.VI.14., 5, Kol — 150: 72.VI.5., Sol, 75.VIII.1., Med.

30. *Leptura sexguttata* FABR. — Foltos virágcincér

1 cm körüli, fekete színű, a szárnyfedőkön a törzsalak esetében 3–3 különálló, az egyes aberrációknál többé-kevésbé összefolyó sárga foltokkal. Észak-Európa déli részétől Észak-Afrikaig fordul elő. Hazánk hegy- és dombvidékein, illetve a Bakony sok pontján megtalálható. Ritkás tölgy- (Quercus) és bükkerdőkben (Fagus), korhadt ágakban él. Az imágó főként június elején virágokról gyűjthető — elsősorban árnyékos helyeken, patakpartokon. Főként a hímek csápa erősen sérülékeny. Ennél a fajnál szeretnék kitérni az aberrációkkal kapcsolatos problémára. Általában egy-egy cincérfajon belül, néha pusztán mintázatbeli különbségek alapján számos (néha túlságosan is sok) változat került leírásra. Valóban különbözhet a mintázatot alkotó foltok nagysága, összekapcsolódása, de összességében az állat habitusát csak ritkán változtatják meg. Ilyen esetekben érdekesebb lenne egyes fajokon belül a sötétebb (elsősorban fekete) és a világosabb (színes) minták együttes aránya alapján felállítani csoportokat. Ennek a csoportosításnak az öko-faunisztikai értéke is valószínűleg nagyobb lenne. Ezen elgondolás szellemében térek ki két *Leptura sexguttata* FABR. példányra. Mindkettőnél csak a szárnyfedő töve mögött van egy-egy egészen kisméretű sárga folt, s mintegy átmenetet képeznek az ab. biguttata MULS. és az ab. atrata SCHILSKY között. KASZAB (1971) szerint e két aberratio egyike sem fordult elő addig hazánkban. A két említett példányt Balatonalmádiban — 22: 77.VI.6. és 79.V.29.-én gyűjtöttem virágról.

Data in coll.

BTM—Zirc: 22: 77.VI.9., Med — 56: 80.VI.11., Kol — 65: 76.VII.12., Bali — 80: 58.VI.15., Papp — 82: 76.VI.6., Pod — 88: 76.VI.5., Roz — 139: 58.VI.4., Papp, 78.VI.10., 2, 78.VI.15., 4, 79.VI.3., 2, Die — 141: 69.V.23., Papp.

Al.: 22: 77.VI.5., 77.VI.6., 79.V.29., Med — 56: 80.VI.11., 5, Kol — 65: 72.VI.5., 6, Med-Sol — 78: 77.V.22., Pod — 138: 64.V.31., Pod — 150: 83.VI.3., 20, Vida.

31. *Leptura livida* FABR. — Barnás virágcincér

6–9 mm. Teste fekete, de a szárnyfedők, az első lábszár és lábfej valamint a középső lábszár vörösbarna. Európában és a Földközi-tenger keleti medencéjében fordul elő. Hazánkban csak a ssp. pecta K. et J. DANT. alfaj fordul elő — mindenfelé igen nagy számban. A Bakony napos, meleg vidékein közönséges. DEMELT (1966) szerint tölgy elhalt ágaiban él, de megjegyezte, hogy életmódjáról keveset tudunk. Magunk tölgyben nem találtuk a lárváját. 1979-ben közölte Burakowski (KLAUSNITZER—SANDER 1981) vizsgálatai-

nak eredményét, miszerint az imágó a földre tojja petéit, s onnan 2 éves fejlődés után bújik elő az új nemzedék. Az imágó főként júniusban található virágokon, főként cickafarkon (Achillea).

Data in coll.

BTM—Zirc: 1: 74.VI.5., Kas — 3: 76.VI.24., 5, Bali — 8: 68.VIII.5. Papp, 70.VI.25., Tóth — 18: 79.VI.19., Orosz — 21: 73.VI.28., 2, 73.VII.2. Tóth — 24: 69.VII.8., TóthL — 26: 73.VII.5., — 27: 76.VII.3., 4, Bali — 29: 76.VII.30., Ádám — 31: 69.VIII.1., 69.VIII.2., TóthL, 76.VI.20., Roz, 79.VII.2., TóthL — 35: 63.VI.13., Papp, 69.VI.15., Tóth, 69.VI.15., TóthL — 36: 74.VII.3., 2, Bali — 37: 76.VI.15., Bali — 38: 73.VII.17., Kas — 44: 72.VII.2., 2, Tóth — 46: 79.VI.16. Tóth — 49: 71.VI.8., 2, Tóth, 73.VI.20., Bali, 74.VII.4., Ban, 75.VII.4. Med, 76.VII.12., 6, Nagy, 78.VI.15., 5, Csiby, 78.VI.15. 6, Nagy, — 50: 70.VI.7., 70.VI.27., 70.VII.7., 6, Tóth, 74.VII.2., Bali — 54: 76.VI.22., 2, Bali, 56: 80.VII.20., Kol — 58: 72.VIII.7., 73.VI.5., Tóth — 59: 66.VI.7., 4, 66.VI.8., Papp — 61: 68.V.20., 2, 68.VI.20., 2, Papp, 78.VII.7., 2, Die — 65: 57.VIII.27., 57.VIII.30., Papp, 69.VII.24., Tóth — 66: 72.VII.3., 4, 72.VII.27., 4, 72.VIII.9., 73.V.31., 3, 72.VII.27., 4, 72.VIII.9., 73.V.31., 3, Bali — 75: 71.VI.29. Tóth, 73.VII.19., 74.VII.8. Bali — 76: 76.VI.13. Ádám — 78: 69.VI.15., 3, TóthL, 69.VII.2., 2, Tóth — 80: 58.VI.8. Papp — 85: 79.VI.13. Tóth — 86: 67.VIII.16., 2, Sip — 88: 76.VI.19., 77.IV.19., Roz — 96: 65.VI.23., 2, Papp — 99: 74.VII.11., Bali — 101: 73.V.31., Ban, 74.VII.4., Bali — 112: 68.VI.26., 3, Papp — 124: 78.VII.4., 2, Vesz, 78.VII.5., 2, Tóth, 78.VII.5., Szur, 78.VII.5., Hav, 78.VII.6., Wolf, 78.VII.8., 4, Szur — 125: 68.VI.6., 2, Papp — 131: 67.VI.19., 4, Papp — 132: 76.VII.11., 2, Bali — 134: 69.VII.18., 4, Tóth, 79.VI.13., 2, Hav, 83.V.17., Tóth — 137: 72.VI.4., 73.VI.6., 73.VI.9., 15, 73.VI.10., 9, 73.VII.6., 3, Bali, 73.VII.6., 2, Tóth, 73.VII.10., 2, 73.VII.11., 76.VI.8., 76.VI.20., 3, Bali, 77.VI.5. Roz — 140: 63.VI.4. Papp — 145: 78.VII.23. Pod — 146: 65.VIII.15., 2, Papp, 66.VIII.15., Bezs, 68.VI.23., 7, TóthL — 148: 74.VI.18., 2, 76.VI.10., 76.VI.25., 2, Bali — 150: 57.VI.14., 2, Papp, 72.VII.10., 72.VIII.10., Tóth — 155: 68.VI.6., Papp — 157: 57.VI.11., 9, 64.VII.10., Papp, 71.VII.6., 2, 72.VII.18., Tóth, 73.VII.5., 2, Rác, 75.VII.7., Bali, 75.VII.7., Husz, 78.VII.25., Kas, 78.VII.25., Hav, 78.VIII.1., Szur, 78.VIII.1., 2, Kas.

Al.: 20: 84.VI.17., 5, Med — 22: 72.VI.4., 14, 77.VI.8., 28, Med — 31: 76.VI.19., Pod — 32: 78.VI.18., Pod — 35: 78.V.27., 3, Med — 80: 71.VI.1., Szeő — 150: 72.VI.22., 50, VII.1.25, Med.

32. *Leptura unipunctata* FABR. — Kétpettyes virágcincér

1 cm-es, fekete, vörösbarna szárnyfedőin közepén 1–1 kerek fekete folttal. Közép-Európától Kiszáziáig elterjedt, hazánkban főleg a dombvidékek xerotherm helyein, de elég sporadikusan fordul elő, a Bakonyból is sok adat ismert. A lárvá PLAVILSCSIKOV (1936) szerint kőényben (*Prunus spinosa*), DEMELT (1966) szerint más fajokban is, pl. fűzben (*Salix*) él, de életmódjáról keveset tudunk. Az imágó főleg június elején virágokról gyűjthető, olykor nagyobb számban.

Data in coll.

BTM—Zirc: 19: 65.VI.21., 3, Papp — 20: 75.VI.7., Med — 21: 77.VI.9., 2, 78.V.28., 4, Med — 26: 78.VI.4., 7, 78.VII.6., 2, Die — 49: 76.VII.12., 10, Bali — 54: 69.V.24., Had, 71.VI.28., 2, Tóth, 74.VI.25., 13, 74.VI.27., 4, 76.VI.22., 13, Bali — 61: 68.V.20., 15, 68.VI.20., 3, Papp, 80.VII.10., Kol — 86: 77.VIII.16., 2, Sip — 90: 78.VII.9., Kol — 127: 78.VII.8., 2, Die — 134: 69.VI.27., Papp — 137: 77.VII.24., Bali — 143: 68.VI.25.

Al.: 20: 72.VI.4., 14, Med — 22: 77.VI.8., 5, Med — 31: 76.VI.19., Pod — 80: 80.VI.24., Szeő — 144: 78.VI.10., 4, Med.

33. *Leptura steveni* SPERK — Alföldi virágcincér

Az előbbi fajnál valamivel nagyobb, szárnyfedőin általában (főként a varrat mentén) több a fekete szín, de olykor az előző fajhoz nagyon hasonló is lehet. Az előtor hátának ritkább pontozottsága, illetve hímek esetében a hátulsó lábszár csúcsán levő egyetlen sarkantyú (a *Leptura unipunctata* FABR.-nál kettő) alapján ilyenkor is elkülöníthető. A Palearktikum déli részében fordul elő. Magyarországon az Alföld homokos-szikos vidékein néha nagyobb számban is található, kutyatejen (*Euphorbiae*), június elején. Az állat életmódjáról keveset tudunk. A Bakonyból egyetlen adatunk van: KUTHY (1896) említi Nagyvázsönyből, de a bizonyító példányt nem sikerült megtalálnom. Eddigi ismereteink alapján bakonyi előfordulása nagyon kétséges.

34. *Leptura maculicornis* DE GEER (Jav.: Tarkacsapú virágcincér)

1 cm-nél valamivel kisebb. Teste, lábai feketék, szárnyfedői sárgásbarnák, a csápok 4–8. íz töve sárgás, így az egyébként fekete csáp tarkának hat. Észak- és Közép-Európa hegyvidékein fordul elő, a Kárpátokban igen sokfelé, hazánkban szóróványosan ugyan, de helyenként elég nagy számban. A Bakonyból is elég sok adatunk van, így KASZAB (1971) megállapítása, miszerint hazánkban nagyon ritka, már nem állja meg a helyét. A lárvá fenyőfélékben (*Pinus*, *Picea*) és lombosfákban: bükk (*Fagus*), nyír (*Betula*), tölgy (*Quercus*) egyaránt él, 2 éves fejlődésű, a vastagabb, erősen korhadt ágakat részesíti előnyben (DEMELT 1966). Az imágó júniusban rajzik, viráglátogató.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 70.VI.25. Tóth — 17: 74.VI.5., 5, Kas, 74.VI.5. Tóth — 31: 76.VI.20., Roz — 35: 69.VI.15., Tóth — 50: 70.VII.7. Tóth, 73.VI.12., 7, 73.VI.20., 10, Bali — 78: 69.VII.2., TóthL — 82: 72.V.27., Tóth — 137: 72.VII.6, 73.VIII.4., Bali — 148: 76.VI.10., 5, Bali.
Al.: 23: 76.VI.6. Pod — 50: 78.VI.19., 80, 78.VII.1., 30, Mus — 59: Égethegy, 81.VI.8., 2, 81.VI.11., 3, 82.VI.4., 82.VI.5., 2, 82.VI.11., 82.VI.14., Kol — 145: in coll. TTM, leg: Mész.

35. *Leptura fulva* DE GEER (Jav.: Vörhenyes virágcincér)

1 cm-nél kissé nagyobb, fekete testű, a szárnyfedők sárgászörös színűek, de végük fekete. A kezdetben széles szárnyfedők hátrafelé elég nagy mértékben elkeskenyednek. Dél-Európai elterjedésű. Hazánkban elég sporadikus. KASZAB (1971) a Bakonyból még nem tudta leírni. Bár a Bakonyból csak a Keszthely környéki Balatonpartról ismert, ott több példány is gyűjthető. Virágokon találjuk június végén, júliusban. KLAUS-NITZER-SANDER (1981) szerint rezgőnyárbán (*Populus tremula*) és bükkben (*Fagus*) fejlődik, de mi az ország egyéb részeit is beleértve olyan helyeken is találtuk, ahol vagy csak gyümölcsfák (*Rosaceae*), vagy csak fenyvesek (*Pinus*, *Picea*) voltak.

Data in coll.:

77: 71.VII.22., 13, Szal, 72.VII., több példány, Mész, 74.VI.27., Med, valamennyit virágról.

36. *Leptura erythroptera* HAGENB. (Jav.: Bordo virágcincér)

1,5 cm-nél kissé nagyobb. Teste fekete, lábai barnásak, szárnyfedői vörösbarnák, majdnem bordo színűek. Közép-Európától Kisázsiaig fordul elő. Előfordulása mindenütt nagyon szórványos (egy-egy adat Pécsről, a Kőszegi-hegységből, a Bükkből, néhány adat a Zempléni-hegységből és a Bakonyból). Adataink általában a magasabb, hűvösebb területekről származnak. Az állat valószínűleg tölgyben (*Quercus*) és bükkben (*Fagus*) fejlődik, de nemigen tudunk róla többet. Az imágó júliusban virágot látogat. (Szedervirág — *Rubus*)

Data in coll.:

51: 63.VI. in coll. Gas, leg: SzabókyZs. — 80: 71.VII.10. in coll. Med, leg: Vesz — 143: 72.VI. in coll. Med, leg: Vesz — 157: in coll. TTM, leg: Lichtneckert (erre az adatra KASZAB 1971 is hivatkozik).

37. *Leptura scutellata* FABR. — Hegyi virágcincér

1,5 cm-nél kissé nagyobb, teljesen fekete cincér. Európai elterjedésű. A Kárpátokban gyakori, hazánkban inkább csak a magasabb vidékeken fordul elő, de a Bakonyban sok helyen találkozhatunk vele, néha akár nagyobb számban is gyűjthető. DEMELT (1966) szerint vidékenként különböző fákban fejlődhet. A Bakonyban elsősorban bükkben (*Fagus*) fejlődik, a kemény farészben, több évig. A röpluk majdnem teljesen kerek. Júniusban öreg tuskókat szétverve, vagy júliusban virágokon találhatjuk.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 60.VII.29., Papp — 50: 70.VI.27., Tóth — 56: 80.VI.22., Kol — 59: 77.VI.11., 82.VII.3., Tóth — 65: 69.VII.24., 2, TóthL — 68: 57.VI.20., Papp — 80: 69.VII.11., TóthL — 94: 64.VI.12. Papp, — 137: 67.VI.25., 3, Tóth L, 72.VI.15., 73.VII.11., 76.VII.15., Bali — 139: 78.VI.8., 78.VI.15., 5, Die — 141: 64.V.28., Papp — 146: 77.V.30., Bali — 157: 72.VII.18., Tóth.

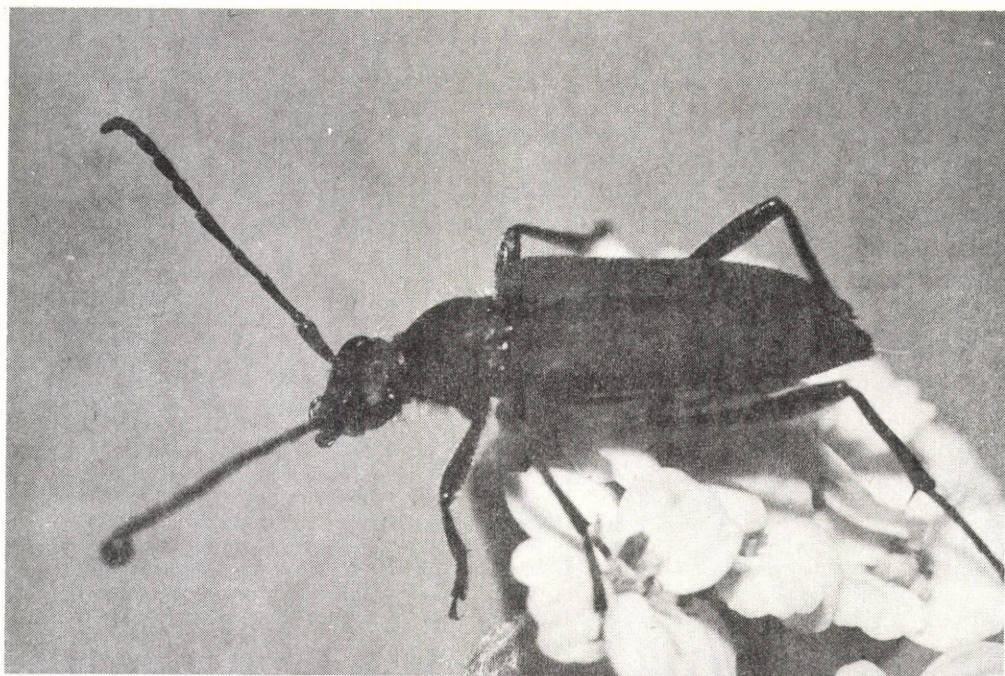
Al.: 51: Ördög-árok, 86.VII.23., kidőlt bükkfára repült 1 nőtény, Med — 55: 77.VII.8., 2, 79.V.29., 81. VI.2., 3, Kol — 65: 72.VI.30. Sol — 92: 78.VI.11., 20, Kol — 113: Télizöld-hegy, 71.VII.8., Sol — 150: 76.VI.27., 5, nőtény, bükkfarönkökön, Med, 80. VII.15., 5, Vida.

38. *Leptura rubra* L. — Vörös virágcincér

1,5–2 cm körüli. A hím valamivel kisebb, erősen fűrészes csápú, fekete, de a szárnyfedők, a lábfejek és a végük kivételével a lábszárak sárgásbarnák. A nőtény is fekete testű, de az előtor háta, a szárnyfedők, a lábszárak és lábfejek vörös színűek. Az egész Palearktikumban előfordul, hazánk hegyvidékeiről nem kis számban került elő. A Bakonyban a nagyobb fenyvesekben fordul elő, ott gyakori is lehet. A Bakony területén főleg erdeifenyőben (*Pinus silvestris*) fejlődik, elfekvő törzsekben, melyek általában még kérgesek, de már erősen korhadnak. A lárvajáratok finom faliszttel vannak kitöltve. Csaknem kör alakú röplukon át hagyja el a bábölcsőt június végétől kezdve. Augusztusig virágokon, — a nőtény fatörzseken is — található.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 60.VII.29., Papp, 79.VIII.7., Bar — 13: 80.VIII.11., Bali — 20: 79.VII.30., 2, Szal — 24: 69.VII.8., TóthL — 36: 79.VIII.3., 2, Bali — 38: 82.VIII.17., Hav — 49: 73.VIII.22., 2, Győrfi, 78.VII. 15. Roz, 78.VII.26., 2, 78.VIII.13., 2, Die — 50: 59.VIII.8., 2, Papp, 73.VIII.27. Tóth I, 73.VIII.27., Tóth, 73.IX.7., TóthL., 74.VII.2., Bali, 75.VII.8., 75.VIII.16., Med., 75.VIII.28., 2, Tóth, 79.VII.26., 5, Die, 82.VIII.13., 2, — 51: 76.VIII.24., Med — 56: 78.VIII.25, 79.VIII.2., Kol — 61: 79.VII.15., Die — 65: 57.VIII.17., Papp — 68: 78.VII.29., Die — 75: 71.VIII.17., Tóth — 80: 72.VI.6., Tóth — 137: 67.VI.26., Papp, 73.VII.12., Bali — 139: 78.VII.6., 6, 78.VII.30., 2, 78.VIII.6., 2, Die — 157: 73.VIII. 4., 74.VII.17., Tóth, 75.VII.26., Len.

11. ábra: *Leptura sanguinolenta* L.

12. ábra: *Judolia erratica* DALM.

Al.: 50: 72.VII.16., 2, Med, 73.VII.23., 24, Mus., 75.VII.8., 5, Kol, 75.VIII.16., Pod, 80.VIII.3., 28, Mus. 80.VIII.5., Szeő – 50: 84.VII.12., 50, virágokról, 10, ex im. fenyőtuskókból, Med-Kol – 55: 78.VIII.6., 3, Kol – 65: 72.VIII.2., Med-Sol, 72.VIII.5., Med – 80: 73.VII.15., 78.VII.26., Szeő – 139: 75.VIII.26., 4, Mus – 150: 71.VI.6., 2, Med-Sol, 82.VI.10., 16, Vida.

39. *Leptura sanguinolenta* L. – Kétszínű virágcincér (11. ábra)

1 cm-es, fekete testű. A hím szárnyfedői sárgásbarnásak, de végük és oldalszegélyük fekete, a nőstények szárnyfedői élénk vörösek. Palearktikus faj, hazánk hegyvidékein, így a Bakonyban is fenyvesekben többfelé, néha nagyobb számban is megtalálható. A Bakonyban főleg erdeifenyőben (*Pinus silvestris*), annak különböző vastagságú száraz ágaiban fejlődik. Az imágók június–júliusban virágokon (elsősorban a hímek) és tápnövénye farakásain (elsősorban a nőstények) találhatók.

Data in coll.

BTM–Zirc: 4: 64.VII.15., Papp – 24: 77.VI.18., Roz – 31: 76.VI.20., 4, Roz, 77.VI.19., Med – 44: 79.VI.19., 2, Csiby, 79.VI.19., Hav – 50: 73.VI.20., 77.VII.30., Bali – 54: 67.VIII.16., Papp, – 56: 78.VI.9., 79.VI.8., 2, 79.VI.12., 80.VI.17., 80.VII.20., Kol – 60: 80.VI.8., Szal – 61: 78.VI.2., Kol, 78.VII.10., 79.VI.10., Die – 80: 69.V.30., Vesz – 82: 72.V.27., Tóth, 78.VII.9., Die, – 88: 76.VI.19., 2, Roz – 94: 64.VI.12., 2, Papp – 121: 79.VI.9., Szal – 131: 67.VI.19., 3, Papp – 136: 79.VII.29., Kol – 137: 73.VII.4., Bali – 139: 78.VI.8., 4, 78.VI.10., 4, Die – 148: 74.VI.18., TóthL, 74.VI.18., 76.VI.10., 16, 76.VI.15., 9, 76.VI.25., 76.VII.31., Bali – 157: 72.VII.18., Tóth, 77.VI.21., Sip.

Al.: 22: 77.VI.6., 77.VI.9. Virágokról Med – 48: Királykúti-völgy, 76.VI.19., Pod – 55: 80.VII.20., 8, ex im. luc, 81.VI.15., 3, Kol – 150: 83.VI.3., 4, Vida.

40. *Judolia cerambyciformis* SCHRANK – Változékony virágcincér

1 cm-nél valamivel kisebb, zömök testű. Fekete, de szárnyfedői sárgásfehérek szürkésfekete foltokkal, melyek elhelyezkedése rendkívül sokféle lehet. Európai elterjedésű, hazánk hegyvidékein, így a Bakonyban is nagyon sokfelé, nagy számban előfordul. KLAUSNITZER-SANDER (1981) szerint különböző lomb- és tűlevelű fák gyökereiben él a lárvája, majd a földben bábozódik. Júniusban virágokról gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 70.VI.25., 3, 62.VI.4., 4, Tóth – 45: 78.VI.9., 4, Die – 56: 80.VII.9., Kol – 59: 81.VII.3., Tóth – 80: 72.VI.6., Tóth, 78.VII.9., Ádám – 134: 69.VI.27., Papp – 139: 78.VI.10., 78.VI.15., 3, 79.VI.10., Die – 146: 76.VIII.6., Bali – 157: 71.VI.17., 72.VI.15., 4, Tóth.

Al.: 55: 81.V.26., 6, Kol – 56: 79.VI.7., 79.VI.12., 81.V.21., 81.V.26., 6, 81.V.30., 12, Kol – 65: 72.VI.4., Sol, 72.VI.5., 20, ernyővirágokról, Med – 113: 72.V.24., Sol – 150: 81.VI.20., 63, Vida.

41. *Judolia erratica* DALM. – Rajzos virágcincér (12. ábra)

Az előző fajhoz hasonló nagyságú és kinézetű, de teste kevésbé széles, szárnyfedői barnássárgák, azaz sötétebbek. Európai elterjedésű, hazánk hegyvidékein mindenütt tömeges. KASZAB (1971) két fő változatcsoportot különít el *morpho erratica* DALM. illetve *erythrura* KÜST. néven. Az előbbinél a szárnyfedő csúcsfoltja fekete, potroha szintén, míg az utóbbi csúcsfoltja barna, a potrohvége is világosabb. KASZAB (1971) szerint az első csoport inkább a hegyvidékeken, a második xerotherm domboldalakon, ill. az ország déli részén gyakoribb. Az egész országra kiterjedő megfigyeléseim alapján ezen öko-faunisztikai elkülönítést nem sikerült megerősítenem. Általában a *morpho erratica* DALM. csoport a gyakoribb, s faunaterületünk legmelegebb vidékein (pl. Velebit déli oldalán egészen a tengerpartig) is megtaláltam, ugyanakkor a másik csoportba tartozó példányokat is szép számmal találtam hegyvidékeinken, így a Bakonyban is. CSERE-PANOV (1979–85) szerint az imágó az éresi táplálkozás után gyökerekbe, talajba petézik. Virágokon nagy számban találhatjuk, leginkább június elején.

Morpho erratica DALM., Data in coll.

BTM–ZIRC: 1: 69.VII.11., TóthL – 3: 72.VI.24., 76.VI.24., 20, Bali, 76.VI.30., 2, Szal – 18: 57.VI.20., Papp – 24: 69.VII.8. TóthL, 69.VII.10., 4, Papp – 26: 78.VI.4., 2, Bali, 78.VII.6., 3, Die – 29: 79.VI.5., Roz – 30: 78.VI.22., 6, Szal – 31: 69.VII.2., 4, Tóth, – 35: 69.VI.15., 3, TóthL – 37: 76.VI.15., 5, Bali – 38: 73.VII.17. Kas, 81.VI.4. Die – 50: 70.VI.27., 3, Tóth – 55: 80.VII.20., Kol – 60: 80.VI.8., 2, Szal – 65: 57.VIII.30., Papp, 69.VII.24., 4, 71.VI.23., TóthL – 74: 68.VI.23., 2, 69.VII.12., Ner, 76.VII.1., 2, 76.VII.4., Szal – 75: 71.VI.29., Tóth – 78: 69.VII.2., TóthL – 80: 57.VI.8., Papp, 76.VII.8., Kas – 86: 79.VII.12., Bali – 101: 74.VII.4., Bali – 110: 77.VI.18., 2, Roz – 112: 68.VI.26., Papp – 124: 78.VII.7., Szur – 127: 78.VII.8., 3, Die – 134: 69.VI.27., Papp – 135: 71.VI.26., 3, Tóth, 75.VI.21., 2, TóthL, 76.VI.13., Hav, 78.VI.18., 4, Tóth – 137: 73.VI.19., Kas, 73.VII.10., 3, Bali – 146: 68.VI.23., 2, TóthL – 76.VI.6., 2, Bali – 147: 76.VI.25., Bali – 148: 76.VI.25. Bali.

Al.: 20: 72.VI.4., 4, Med – 22: 77.VI.6., 9, Med, 84.VI.22., 5, Med-Tiszai H. – 56: 84.VI.21., 4, Med – 65: 72.VI.5., Sol – 80: 80.VI.14., Szeő – 105: 71.VI.22., Sol – 147: 63. virágokról, TÓTH 1968 – 150: 81.VI.20., 18, Vida.

13. ábra: *Strangalia aurulenta* FABR.

Morpho erythrura KÜST. Data in coll.

BTM–Zirc: 26: Tamás-hegy, 63.VI.16., Papp – 74: 68.VI.23., Ner – 91: 69.VII.9., Papp – 124: 62.VII.27., Papp – 130: Vár-hegy, 64.VII.1., Papp – 135: 63.VII.10., Papp – 137: Somberek, 67.VI.26., Tóth – 143: 69.VI.28., Papp – 157: Cuha-völgy, 57.V.10., Papp.

Al.: 20: 72.VI.4., Med – 22: 77.VI.6., 3, Med – 56: 84.VI.21., Med.

42. *Strangalia revestita* L. (Jav.: Kétszínű karcsúcincér)

Általában kissé nagyobb, mint 1 cm. Sárgásbarna, de a mell, a csápok és a szárnyfedők feketék, a szárnyfedők kékes fénnel. Az ab. rubra FOURCH. változat esetében a szárnyfedők is sárgásbarnák. Ezen kívül további változatai ismertek, ahol a szárnyfedőkön mindkét szín megtalálható. Európai elterjedésű. Hazánkban többfelé is előfordul, így a Bakonyból is előkerült, de mindenünnen csak kis számban. A melegebb, naposabb hegyoldalakat kedveli, tölgyben (*Quercus*), bükkben (*Fagus*), illetve egyéb lombosfákban él. Az imágó június elején virágzó cserjékről (pl. veresgyűrű som – *Cornus sanguinea*) kopogtatható.

Data in coll.:

20: 79.V.19. Naspolya virágjáról, Med – 55: 83.V.26., 84.VI.18., 86.V.21. Veresgyűrű som virágjáról, Kol – 90: Som-hegy, 83.V.19., Kol.

43. *Strangalia aurulenta* FABR. – Sárgászörű szalagoscincér (13. ábra)

2 cm körüli. Teste fekete. A karcsúbb testű, és valamivel kisebb hím csápja és túlnyomórészt lábai is feketék (a nőstény példányok esetében a csáp és a lábak legnagyobb része sárgászörű). Szárnyfedői sárgászörűsek, aranysárga szórattal, mely szórzet különösen az összhatásában jóval sötétebb hímek esetében érvényesül igazán. A sárgásaranyos színt fekete sávok szakítják meg, az egyes változatok esetében több-kevesebb mértékben. A Palearktikum délnyugati részében fordul elő. Hazánk hegyvidékein sokfelé megtalálható, de mindenütt csak viszonylag kis példányszámban. A Bakony bükkösein (*Fagus*) is többfelé megtalálható. Öreg, heverő törzsekben, tuskókban fejlődik, a nőstényeket is leginkább ezeken találhatjuk augusztus elején. A hímeket ritkábban látjuk, meleg júliusi délelőtti körülmények között sikeresen leginkább zsákmányul ejteni, amint egyik hajtásról a másikra szállnak. Virágon is található, de véleményem szerint ritkán.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 72.VII.27., Tóth — 17: 69.VII.11., Papp — 24: Erdészház környéke, 69.VII.5., Papp — 45: 78.VIII.10., Kas — 56: 79.VI.27., Kol — 68: 78.VII.29., Die — 80: 73.VII.26., Husz, 73.VII.27., 2, Sin — 132: 78.VII.13., Bali — 137: 73.VII.29., 76.VII.15., 2, Bali — 139: 78.VII.12., 5, Die — 143: 73.VII.6., 2, Sin — 150: 75.VIII.17., Med.

Al.: 51: 86.VII.23., Dél körül vegyes bükk-gyertyán tűzifarakás körül röpködtek, 5 hím, 1 nőtény, Med — 55: 80.VIII.12., 81.VII.17., Kol — 56: 79.VI.17., Kol — 63: 74.VIII.4., 78.VII.26. Szeő — 65: 72.VIII.2., fekvő, belül már ürege, korhadt bükk-törzs aljáról 2, Med, 1, Sol, 72.VIII.5., 3, az egyik egy fiatal bükkhajtás leveléről, Med, 75.VIII.16. Pod, 76.VIII.13., 2 hím, 3 nőtény, farakás körül röpködtek, Med—Mész—Roz, 81.VII.15., Pod — 81: 72.VIII.8. 1 nőtény virágon, 2 nőtény bükk-törzs alján, Med, 76.VIII.12., 3, 77.VIII.6., 12, Mus — 83: 73.VII.31., nőtény, Med — 92: 78.VIII.26., Mus — 150: 75.VIII.17., farakás körül röpködtek 5, Med, 5 Sol, 5, Pod, 75.VIII.20., 1 hím, 4 nőtény, farakás körül röpködtek kora délután, Med—Tiszai H., 76.VI.27. 1 nőtény, Med, 80.VIII.3., 2, Mus.

44. *Strangalia quadrfasciata* L. — Feketeszőrű szalagoscincér

1,5–2 cm körüli, fekete színű, szárnyfedőin sárga harántsávokkal. A szárnyfedők fekete–sárga aránya nagyon változó, általában a fekete csápú karcsúbb hímek a sötétebb habitusúak. A nőtény csápja barnás. Összességében nagyon hasonlít az előző fajhoz, de a *Strangalia aurentatánál* az előtor elülső és hátsó szegélyén is találunk arany-sárga szőrsávot. Euroszibériai faj. Hazánk hegyvidékein, így a Bakonyban többfelé előfordul, főleg a nedvesebb területeken. Polyfág, de talán leggyakrabban égerben (*Alnus*) és fűzfélékben (*Salix*) találhatjuk. Különböző mértékben korhadt, földön heverő törzsekben vagy facsonkokban fejlődik DEMELT (1966) szerint legalább 3 évig. Júliusban virágokon, fiatal hajtásokon, a nőtényeket a paterákra alkalmas helyen találhatjuk.

Data in coll.

BTM—Zirc: 16: Cuha-völgy, 74.VIII.4., 2, Bali — 137: Diópuszta, 73.VII.12., 2, Bali.

Al.: 55: 80.VIII.5., 6, de több is volt, 82.VII.10. ex. l. éger, Kol — 113: 76.VIII.19., Mus.

45. *Strangalia maculata* PODA — Tarkacsápú karcsúcincér

1,5–2 cm-es fekete testű faj, de szárnyfedőin, lábain, csápjain a sárga és a fekete szín együtt található, különösen a szárnyfedők mintázata igen sokféle. Európai–kisázsiai faj. Főként hegyvidékeinken nagyon közönséges, a nem túl kis mérete miatt a kirándulók talán ezzel a fajjal találkozhatnak leggyakrabban a Bakonyban. Főleg a hűvösebb, nedvesebb helyeket kedveli. Nagyon sokféle fában és cserjében fejlődik (tölgy — *Quercus*, fűz — *Salix*, mogyoró — *Corylus*, nyír — *Betula*, juhar — *Acer*), főleg a földhöz közeli, vagy földön heverő vékonyabb — 5 cm átmérő körüli — korhadt ágakban, sok esetben gyökerekben. Július–augusztusban főként patakparti ernyősökön (*Umbelliferae*) közönséges.

Data in coll.

BTM—Zirc: 2: 57.VII.26., 3, 66.VI.29., Tóth — 5: 62.V.9., 2, Papp — 8: 58.VI.17., 68.VII.6., Papp 70.VI.25., 8, 70.VII.21., 4, 72.VII.27., 3, Tóth, 72.VIII.1., 73.VI.19., 3, Bali, — 18: 57.VI.19., 4, 57.VI.20., Papp, 80.VI.8., Hav — 35: 63.VI.10., Papp — 38: 73.VII.17. Bali — 44: 74.VII.12., Bali, 78.VI.8. 3, Kas, 78.VI.8., Szur, 79.VI.19., 4, Csiby, 79.VI.19., 7, Hav — 45: 78.VIII.10., Kas, — 49: 73.VI.20., Bali, 78.VII.23., Tóth — 50: 70.VI.27., 15, Tóth, 74.VII.2., 2, Bali, 78.VII.15., Roz, 78.VII.23., Csiby — 56: 78.VII.14., Kol — 59: 77.VI.11., 2, 82.VII.3., Tóth — 61: 79.VII.15., Die — 65: 69.VII.24., 71.VI.23., 10, TóthL, 74.VII.31., Med — 68: 72.VI.29., Tóth — 69: 72.VI.21., Tóth — 80: 58.V.15., 58.VI.8., 3, 58.VI.15., 65.VII.13., Papp, 69.V., Vesz, 72.VI.6., Tóth, 76.VII.8., Nagy — 81: 80.VII.12., 80.VIII.9., Roz — 90: 64.VII.18., Papp — 94: 63.VII.22., 64.VI.11., 3, Papp, 72.VI.21., 2, Tóth — 98: 72.VII.23., Tóth — 113: 72.VI.15., 5, Tóth I — 121: 79.VI.9., 3, Szal — 123: 68.VII.6., Papp — 134: 69.VI.29., 79.VII.8., 2, Papp — 137: 67.VI.26., Papp, 70.VI.9., 70.VII.4., 4, Bali, 73.VI.19., 5, Kas, 73.VII.5., 4, Bali, 76.VI.26. TóthL, 76.VI.28., 2, 76.VII.15., 4, Bali — 139: 78.VI.15., Die — 146: 65.VIII.10., Bezs — 148: 72.VI.5., Tóth — 150: 75.VII.7., Med — 157: 71.VII.6., Tóth 71.VII.7., 3, Tóth I, 71.VII.21. Tóth, 72.VI.15. Kas, 72.VII.16., Tóth, 73.VII.3., Bali, 78.VII.25., Kas, 78.VII.25., Hav, 78.VIII.1., 3, Szur.

Al.: 22: 77.VI.6., 4 péld, de több is volt, Med — 44: 78.VIII.26., Pod — 61: 86.V.17. ex l. földön heverő nedves juharfaágból, Mus — 65: 72.VII.1., 8 péld., de több tucat volt virágokon, Med — 150: 81.VI.20., 88 pld., forma typica és 79 pld., aberracio, Vida.

46. *Strangalia aethiops* PODA (Jav.: Szerecsencincér)

Teljesen fekete, valamivel kisebb, mint 1,5 cm-es cincér. Az ugyancsak teljesen fekete *Leptura scutellata* FABR-tól karcsúbb volta, illetve a Strangaliakra jellemző, hátul oldal felé hegyesre kihúzott előtor formája alapján különíthetjük el. Euroszibériai elterjedésű faj, hazánkban csak néhány helyről ismerjük. A Bakonyban is igen szóróányos az előfordulása, de a lelőhelyeiről több példány is ismert. KASZAB (1971) szerint

égerben (Alnus), tölgyben (Quercus), nyírben (Betula) fejlődik, CSEREPANOV (1979–85) szerint 3–6 cm átmérőjű törzszakokban, közel a talajszinthez. Május végén, június elején virágokról gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 61: 79.V.20., Kol.

Al.: 56: 84.VI.18., 5, Kol, 86.V.24., 7, Med–Kol–Mus, 6 Mus–Kol–Med – veresgyűrű som virágjáról – 61: 79.V.28., 79.V.29., 80.VI.1., 80.VI.11., 80.VI.13., 81.V.26., 7, 81.V.30., 82.VI.2., 82.VI.3., 2, valamennyit vadmurok virágjáról, Kol – 150: 81.VI.20., Vida – 157: 4 péld. in coll. TTM, leg: Lichtneckert.

47. *Strangalia melanura* L. – Feketevégű karcsúcincér

1 cm-nél valamivel kisebb, fekete testű faj, a hím szárnyfedője sárgásbarna, a nőtényé téglavörös, de a varratok környéke, illetve a szárnyfedők vége fekete. Euroszibériai elterjedésű, hazánk hegy- és dombvidékein, így a Bakonyban is nagyon közönséges, ha nem a legközönségesebb faj. Sokféle lombosfában, sőt tűlevelű fában is megél, de biológiája nem teljesen tisztázott. DEMELT (1966) szerint tölgy (Quercus), juhar (Acer), zsanót (Cytisus) nedves, korhadt ágaiban él. Június–júliusban virágokról (ernyősök – Umbelliferae, margaréták – Chrysanthemum, cickafark – Achillea) tömegesen gyűjthető, bár meg kell jegyeznünk, hogy az ehhez hasonlóan közönséges fajokat a magánygyűjtők nemigen gyűjtik be, így sok esetben a gyűjteményekben található példányszám önmagában nem mindig alkalmas a gyakoriság megítélésére.

Data in coll.

BTM–Zirc: 1: 69.VI.11., 2, TóthL – 2: 57.VII.26., 4, 66.VI.29., 4, 69.VII.10. Tóth – 3: 75.VI.24., 76.VI.24., 2, Bali, 76.VI.30. Szal – 8: 68.VII.5., 4, 68.VII.6., 68.VIII.5. Papp, 70.VII.21., 7, 72.VII.27. Tóth – 13: 75.VII.14. Husz – 18: 57.VI.20., 2, Papp, 79.VI.17. Orosz – 24: 69.VII.8., 6, TóthL, 69.VII.9., 17, Papp – 35: 63.VI.13. Papp, 69.VI.15., 7, TóthL – 36: 74.VII.3. Bali, 79.VIII.3. Bar – 38: 68.VI.24. 4 TóthL – 40: 65.VII.12., 2, Papp – 43: 73.VII.24., 2, Tóth, 73.VII.24. 4, Kas – 44: 72.VII.2. Tóth, 74.VII.12., 5, Bali, 79.VI.1. Ádám, 79.VI.19. Csiby, 79.VI.19. Hav, 81.VI.21. Bali – 45: 78.VII.27., 3, Csiby – 49: 71.VI.8., 72.VII.16. Tóth, 74.VII.4., 3, Ban, 76.VII.22.17 db Bali – 50: 70.VI.27., 6, 70.VII.7., 25, 72.VII.16. Tóth, 73.VI.12., 23, 73.VI.20., 22, 74.VII.2., 3, 75.VII.9., 4, Bali, 78.VII.23., 5, Csiby, 78.VII.23., 7, Tóth, – 55: 76.VI.7., 3, Bali – 61: 78.VII.7., 2, Die – 63: 73.V.15., 4, Tóth – 65: 65.V.17., 2, 69.VII.24., 3, 71.VI.23., 5, TóthL – 66: 72.VI.3., Bali – 68: 72.VI.29., 3, Tóth – 69: 66.VI.27., 2, 66.VI.28., 2, Papp – 75: 71.VI.29., Tóth, 74.VII.8., Bali – 80: 58.VI.8., 2, 69.VII.11., 2, Papp, 75.VII.22., 2, Len, 76.VII.8., 5, Kas, 78.VII.9., 6, Ádám – 81: 76.VII.12., 5, Bali – 90: 68.IV.7., 3, TóthL – 91: 69.VII.9., 2, Papp – 96: 65.VI.23., Papp – 98: 66.VII.11., Papp – 104: 75.VII.15., Husz – 113: 71.VII.2., Tóth – 121: 68.VI.6., 3, Papp, 79.VI.19., Szal – 124: 62.VI.27., Papp, 78.VII.4., 3, Wesz, 78.VII.8., 3, Bal – 125: 68.VI.4., 5, Papp – 127: 78.VII.8., 5, Die – 132: 76.VII.11., Bali – 134: 66.VII.12., 69.VI.27., 5, 69.VII.17., Papp – 135: 75.VI.21., TóthL, 83.V.15., Tóth – 137: 67.VI.28., 9, 67.VI.29., Papp, 72.VI.19., 73.VI.9., 73.VII.4., 8, 73.VII.5., 6, 73.VII.6., 2, Bali, 73.VII.6. Tóth, 73.VII.10., 4, 73.VII.11. 76.VI.28., 6, 76.VII.15., 4, Bali – 139: 78.VI.10., 78.VI.15., 2, 78.VII.30., Die – 140: 69.VII.3., TóthL – 146: 68.VI.23., 8, TóthL – 147: 76.VI.25., Bali – 148: 74.VI.18., 76.VI.10., 5, 76.VI.25., 3, Bali – 150: 72.VII.10., Tóth, 75.VII.4., 2, Med – 155: 68.VI.6., 3, Papp – 157: 71.VI.14., 73.VIII.4., 2, Tóth, 75.VII.7., 2, Bali, 75.VII.24., 2, Kas, 75.VII.24., 75.VII.26., Len, 77.VI.14., Sip, 78.VII.25, 78.VIII.1. Kas.

Al.: 22: 77.VI.5., 5 péld., de több is volt, Med – 35: 78.V.27., 4 péld. de sok volt, Med – 44: 81.VI.20., Szeő – 50: 80.VIII.5., Szeő – 63: 78.VII.26., Szeő – 65: 72.VI.5., 5 péld. de több tucat volt virágokon, Med–Sol, 72.VI.22., 2, 77.VI.6., 2 péld. de sok volt, Med – 138: 64.VI.13., Pod – 147: 63.VI.14., 12, fűhálóval (TÓTH 1968) – 150: 81.VI.20., 39, Vida.

48. *Strangalia bifasciata* O. F. MÜLLER – Kétöves karcsúcincér

Formára és nagyságra az előbbihez nagyon hasonló faj, a különbség köztük az, hogy a potroh vége ezen fajnál vörös, míg a feketevégű karcsúcincér esetében fekete. A nőtényék szárnyfedőjének fekete foltja is különbözik, a kétöves karcsúcincér esetében a téglavörös alapon fekete a szárnyfedők vége, valamint középen a varrat mentén egy keskenyebb csík, ami a szárnyfedők közepe tájékán övszerűen kiszélesedik. Euroszibériai, de az előzőnél mégis délibb elterjedésű faj. Hazánk dombvidékein sokfelé előfordul, s ahol van, ott tömeges. A Bakonyban inkább a melegebb vidékeken találhatjuk. DEMELT (1966) szerint lombosfákban, fenyőben (Pinus), valamint rózsában (Rosa) is él. Viráglátogató, érisi táplálkozást folytat (CSEREPANOV 1979–85). Május végétől júliusig rajzik.

Data in coll.

BTM–Zirc: 3: 76.VI.24., 3, Bali, 76.VI.30., Szal – 8: 70.VI.25., 3, Tóth – 16: 75.VII.4., Med – 21: 65.V.27., Papp – 26: 78.VI.6., Die. – 39: 72.VI.5., Tóth – 42: 67.VIII.8., Papp – 44: 72.VII.2., Tóth – 49: 73.VI.12., Bali – 50: 70.VI.27., 2, 70.VII.7., 3, 78.VII.23., 2, Tóth – 61: 68.VI.20., Papp, 78.VII.7., 2, Die – 63: 75.VII.22., Len – 66: 72.VI.3., 4, Bali – 75: 71.VI.29., 2, Tóth, 74.VII.8., 2, Bali

– 80: 58.VI.8., 2, Papp – 90: 64.VII.18., Papp – 96: 65.VI.24., Papp – 101: 74.VII.4., 2, Bali – 103: 62.VI.12., Nov – 124: 62.VII.27., Papp – 127: 79.VII.8., Die – 130: 64.VI.30., 64.VII.1., 2, Papp – 131: 67.VI.19., 3, Papp – 132: 76.VII.11., Bali – 135: 78.VI.18., 83.V.21., Tóth – 137: 69.VII.3., Tóth 72.VI.19., 3, 72.VII.18., 2, 73.VI.10., Bali, 73.VI.19., Kas, 73.VII.4., 73.VII.10., 74.V.19., Bali – 146: 62.IV.29., Csel, 68.VI.23., 2, TóthL, 81.VII.5., Bali – 148: 74.VI.18., 76.VI.10., 76.VII.30., Bali – 155: 68.VI.6., Papp – 157: 57.VI.11., Papp, 77.VI.21., Sip, 78.VIII.1. Szeő – 147: 63.VI.14., 8, fűhálózással (TÓTH 1968) – 150: 81.VI.20., 24, Vida.

49. *Strangalia nigra* L. – Fekete karcsúcincér

6–9 mm nagyságú. Teste fekete, de a potroh hátulsó nagyobb része vörös. Európa déli részén és Kisázsia-ban fordul elő. Hazánkban a dombvidékek melegebb részein közönséges, a Bakonyban is a melegebb területeken fordul elő – sokfelé és tömegesen. DEMELT (1966) szerint nyírben (*Betula*) és mogyoróban (*Corylus*) fejlődik, de pontos fejlődésmenete nem tisztázott. Június–júliusban rajzik, viráglátogató.

Data in coll.

BTM–Zirc: 17: 74.VI.5., 2, Tóth – 26: 78.VI.4., 3, Die – 33: 78.VI.11., 2, Die – 35: 63.VI.13., Papp, 79.V.22., Szal – 37: 76.VI.15., Bali – 39: 72.VI.5., 2, Tóth – 44: 75.V.10., 78.VI.8., 2, Kas., 78.VI.8., 3, Szur – 49: 73.VI.20., Bali – 56: 80.VII.9., Kol – 58: 73.VI.5., Tóth – 68: 72.VI.29., 2, Tóth – 73: 68.V.7., Papp – 74: 68.V.6., Ner – 80: 58.VI.8., Paapp – 82: 72.V.27., Tóth, 76.VI.6., 3, Roz – 88: 76.VI.5., 2, Roz – 96: 65.VI.24., 4, Papp – 101: 61.V.27., 3, Tóth – 121: 68.VI.6., 3, Papp – 128: 54.VI.24., – 131: 80.VI.8., 2, Szal – 135: 74.VI.28., Kas – 137: 63.VI.4., 4, Papp, 73.VI.9., 4, 73.VI.10., 3, 76.VI.28., Bali – 141: 64.V.26., 2, 64.V.28., 5, 69.V.22., 2, 69.V.23., Papp – 145: 69.V.21., Papp – 148: 76.VI.10., 4, 76.VI.29., Bali – 155: 78.V.30., Orosz.

Al.: 22: 77.VI.8., 8 péld., de virágokon több tucat volt, Med – 32: 79.VI.14., Pod – 35: 78.VI.27., 3 péld., de több is volt, Med – 65: 72.VI.6., 3, Med – 79: 76.VII., Szeő – 80: 77.VII.10., Szeő – 147: 65.VII.12., virágokról (TÓTH 1968) – 150: 85.V.17., 10, Vida.

50. *Strangalia septempunctata* FABR. – Hétpettyes karcsúcincér

1 cm körüli vörössárga összhátasú faj. Szárnyfedőin elől egy közös, hátrébb 3–3 fekete folt látható, melyek különböző kiterjedésűek. Pontusi elterjedésű faj. Hazánk hegyvidékein, főként a melegebb területeken – a Bakonyban szintűgy – többfelé előfordul, de nagy, összefüggő területekről teljesen hiányozhat is. Ahol található, ott általában tömeges. KLAUSNITZER–SANDER (1981) különféle lombosfákban, pl. mogyoróból (*Corylus*) említi, de fejlődéséről nem sokat tudunk. Június–júliusban rajzik, viráglátogató.

Data in coll.

BTM–Zirc: 3: 76.VI.24. Bali, 76.VI.30., Szal – 21: 77.VI.9., Med – 30: 78.VI.22., 4, Szal – 54: 67.VIII.17., 2, Papp – 73: 62.VII.17., Papp – 77: 77.VII.12., 2, Nagy – 80: 76.VI.10., 2, Bali – 131: 76.VI.19., 6, Papp – 155: 68.VI.6., Papp, 74.VI.19., Tóth.

Al.: 22: 77.VI.6., 3, 77.VI.17., 2, Med – 50: 75.VIII.16., Pod.

51. *Strangalina attenuata* L. – Nyurgacincér

1,5 cm körüli, még a *Strangalia* fajknál is sokkal nyurgább, sárgásbarna összhátasú, szárnyfedőin fekete harántsávokkal. Palearktikus elterjedésű. Hazánkban és a Bakonyban nem túl sok helyről ismerjük, főként melegebb dombvidékekről, de sehol sem tömeges. Életmódjáról keveset tudunk, különböző lombosfákban fejlődik. Tápnövénye DEMELT (1966) szerint tölgy – *Quercus*, mogyoró – *Corylus*, nyír – *Betula*, éger – *Alnus*, gesztenye – *Castanea*, KASZAB (1971) szerint som – *Cornus* – is. Július–augusztusban virágokról gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 29: 79.VI.5., Roz – 48: 78.VIII.24., 4, Csiby – 49: 79.VII.26., 2, Die – 50: 83.VIII.7., Szal – 108: 76.VII.17. Bali – 109: 73.VII.30., Bali – 137: 67.VI.27., Papp, 73.VI.19., Kas, 76.VI.27., Bali. Al.: 50: 83.VIII.7., Szal, 77.VII.5., 80.VII.26., 80.VIII.3., 3, 80.VIII.10., 10, Mus – 150: 75.VIII.13., 75.VIII.17., Med, 81.V.17., 2, Vida.

52. *Trichoferus cinereus* VILLERS

2 cm körüli, egyszínű fakóbarna. Pontomediterrán faj. Hazánkban egyetlen irodalmi adata van, ez a Bakonyból származik: KUTHY (1896) szerint Hopffgarten gyűjtötte volna Nagyvárszonyban. A bizonyító példányt nem sikerült megtalálnom. Előfordulása erősen kétséges.

53. *Trichoferus pallidus* OL: (Jav.: Éjcincér)

1,5–2 cm-es sárgászöld színű, szárnyfedői barna harántfolttal. Közép-Európa déli részén, Dél-Európa egyes pontjain fordul elő. Hazánkban szórványos. Öreg tölgyek (*Quercus*) vastagabb ágaiban, vagy cse-nevész tölgyek törzsében fejlődik, a lárvá a kéreg alatt rág, vagy a farészben vagy a kéregben bábozódik. Július elejétől egészen augusztus végéig rajzik, a sötétedés kezdetétől számítva kb. 3 órán keresztül. A pusztulóban lévő, de az évben még leveles tölgy törzsén fel-le sétál, ezen fákat peterakás céljából keresi fel. Irodalmi adatokkal (KASZAB 1971) ellentétben ezen fákön sokszor egyáltalán nem látszik a *Cerambyx cerdo* L., vagy a *Plagionotus detritus* L. károsítása. Az éjszaka folyamán újabb és újabb imágók repülhetnek egy-egy ilyen megfelelő mértékben száraz fára, ugyanakkor a környező egészséges, vagy már szárazabb fákön egyáltalán nem találjuk meg. A zseblámpával történő megvilágítás általában nem zavarja mozgásában, sőt fénycsapda által megvilágított fára is rárepül (dr. Varga Zoltán adata Síkfőkútról). Érintésre ledobja magát. (Az életmódra vonatkozó megfigyeléseket Debrecenben (Sol, Nagy, Szot, Papp Gyula, Mus, Med.) és Budapesten (Mus, Med.) végeztük.) Az irodalom e fajt ritkának vagy rendkívül ritkának tartja (KASZAB 1971, KLAUSNITZER–SANDER 1981), amit az állat sporadikus előfordulása és éjszakai életmódja magyaráz, de az imágó és a lárvá életmódját ismerve egy-egy helyről több, néha több tucat példány is gyűjthető. Data in coll. TTM:

21: 36.VII. leg: dr. Fettich, 10 példány.

54. *Cerambyx cerdo* L. – Nagy höscincér (lásd a hátsó borítón)

4–5 cm nagyságú, fekete, szárnyfedői szurokbarnák, előtora ráncos, fénylő. Egész Európában előfordul, hazánk öreg tölgyeseiben (*Quercus*), tölgy ligeterdeiben mindenfelé megtalálhatjuk, bár az öreg fák kivágásával számuk általánosságban csökken. DEMELT (1966) szerint kőrisben (*Fraxinus*), dióban (*Juglans*), gesztenyében (*Casanea*), szilben (*Ulmus*), fűzben (*Salix*) is kimutatták. Pécsváradról gesztenyéből magunk is neveltük (Mus, Med). A Bakonyban még sokfelé előfordul. Főleg a napfénynek kitett élő, de beteg fákat támadja meg. 4 évig fejlődik, az első 2 évben a lárvá a kéreg alatt rág, később mélyen a fatestbe húzódik, és a fát műszakilag kifejezetten károsítja. Imágó alakban telel át. Gyakran látjuk nappal is a fák törzsén, néha farakások körül repked a délutáni órákban, de elsősorban esti állat. Fő rajzási ideje június végétől július közepéig tart.

Data in coll.

BTM–Zirc: 33: 77.VI.10., Die – 61: 62.VII.25., Jár – 74: 64.VII.13., 2, Ner – 80: 76.VII.7., Med – 135: 63.VI.10., Papp – 137: 73.VIII.3., 79.VII.1., Bali – 146: 77.V.26., 78.VI.19., Bali, 78.VI.21., 78.VII.16., Sip – 157: 57.VI.27., Papp.

Al.: 5: 64.VII.3., TÓTH 1968 – 9: 78.VI.30., 79.VI.30., Pod – 38: 72.VII.8., délután tölgy tűzifarakásra repült 2, Med–Sol – 51: 72.VII.8., délután tölgy tűzifarakásra repült Med–Sol, 3, Sol–Med., 72.VIII.9., 3, Med. – 61: 80.VII.17., 3, Kol, 84.VI.20., 2 hím és 1 nőtény beteg tölgyfán kb. 6 m magasságban, Med – 138: 64.VI.14., Pod – 143: 65.VI., Szeő, 77.VI.16., Med – 150: 83.VII.18., 2, Vida.

55. *Cerambyx miles* BON. – Katonás cincér

Némileg kisebb a nagy höscincérnél, csápja rövidebb, a nőténynek csak a testhossz felét éri el. Egyébként habitusa nemigen különbözik az előző fajtól, de míg annál a szárnyfedők varratszöglete hegyben kihúzott, itt lekerekített. Pontomediterrán elterjedésű, hazánkból csak kevés adat ismert, azok is inkább a Mecsekéből származnak. Az egyetlen bakonyi adat is régi: KUTHY (1896) szerint Keszthelyen fogták, de a bizonyító példányt nem sikerült megtalálni. Leginkább tölgyben, de szőlőben és gyümölcsfákban is fejlődik (*Quercus*, *Vitis*, *Rosaceae*). Életmódja hasonló a nagy höscincéréhez.

56. *Cerambyx scopoli* FUESSL. – Kis höscincér

2–3 cm-es, teljesen fekete, karcsú cincér. Európában, Észak-Afrikában és Kisázsiaiban fordul elő. Hazánk egész területén mindenütt nagy számban található. Szinte minden lombosfában megél, beleértve a gyümölcsfákat is, talán mégis a tölgyet (*Quercus*) és a diót (*Juglans*) emelném ki. Leginkább 5–10 cm-es ágakban fejlődik, a 2. év őszén bebábozódik és bogár alakban telel át. Ellentétben nagytestű rokonaival, kifejezetten nappali állat, szereti a napsütést, ilyenkor fehér színű virágokon is sokfelé láthatjuk. Farakásokon, fák törzsén, csurgásokon ugyancsak megtalálható. Május elejétől július végéig rajzik. Mindezeket egybevetve érthető, miért találkozhatnak a kirándulók is gyakran ezzel az állattal.

Data in coll.

BTM–Zirc: 5: 62.V.9., Papp – 8: 72.VI.4., 5, Tóth – 9: 78.VI.20., 3, 78.VI.25., Som – 16: 79.V.17., Ádám – 17: 74.VI.5., Tóth – 18: 57.VI.20., 2, Papp – 24: 69.V.7., 3, Papp, 69.VII.8., TóthL, 69.VII.9., Papp – 26: 75.V.2., Tóth – 33: 77.VI.10., Die – 35: 63.VI.13., Papp – 44: 75.VII.23., Faz – 50: 79.V.19., Roz – 51: 57.V.22., Papp – 52: 64.V.21., Papp – 54: 69.V.24., Had, 76.V.11., Bali – 58: 72.VII.12., 8, 73.VI.5., Tóth, 78.VII.26., Vesz – 61: 63.VI.12., 3, Die – 66: 72.V.23., 72.VIII.12., Bali – 68: 59.V.23., Papp, 73.V.23., Bali, 79.V.20., Roz – 71: 78.VIII.9., Ádám – 80: 73.V.28., Tóth,

77.V.17., Kas – 81: 65.V.25., Papp – 83: 77.VI.7., Roz – 91: 69.IV.9., Tóth – 94: 64.VI.11., Papp – 102: 79.V.20., Roz – 108: 77.VII.16., Bali – 109: 74.V.11., 2, Bali – 111: 74.V.21., Kas – 125: 78.VI.22., Szal – 135: 83.V.9., Tóth – 137: 71.VII.24., 2, 72.IV.11., 72.IV.14., 2, 72.IV.24., 4, 72.IV.25., 6, 72.V.10., 72.V.16., 72.V.22., 5, 72.V.30., 72.VI.6., 2, 76.VI.16., 73.V.7., 73.V.9., 73.V.10., 3, 73.V.31., 5, 73.VII.12., 73.VIII.1., 73.VIII.4., 73.VIII.6., 77.VII.24., 5, 79.V.19., 77.VII.1., Bali – 139: 78.VI.10., Die – 141: 69.V.22., Papp, 78.V.21., 3, Ádám, 78.VII.1., Roz – 145: 72.V.28., Ádám – 146: 65.VIII.10., Bezs, 76.VI.1., Bali, 78.VI.21., 2, Sip, 78.VI.29., 3, Ner – 147: 61.V.5., Papp – 148: 77.V.23., Bali – 150: 75.VIII.17., Med – 155: 78.V.30., Ádám – 157: 57.VI.27., Papp, 70.VI.7., 72.VI.15., 4, Tóth, 74.VIII.4., 2, Bali.

Al.: 20: 82.V.23., 6, in coll. Med, leg: MedN – 22: 85.V.29., in coll. Med, leg: MedZ – 26: 66.VII.10., tölgyfáról (TÓTH 1968) – 32: 78.V.12., Pod – 38: 72.VII.8., 10, farakásról, Med–Sol – 56: 84.V.24., 2, virágról ifj. Koloszar András – 71: 78.VI.17., Szeő – 80: 78.VII.27., Szeő – 105: 71.V.11., 20, elszáradt diófa törzsén szalagáltak, Med–Sol – 150: 72.VI.22., 3, Sol–Med, 72.VI.28., 6, Med, 72.VII.1. tölgy tűzifarakásról 15, Med, 83.VI.3., 40, Vida.

57. *Gracilia minuta* FABR. (Jav.: Törpecincér)

5 mm-es, világos fakóbarna színű, lábai, csápjai sárgásbarnák. Előtora kifejezetten megnyúlt. Az egész holarktikus régióban előfordul, de hazánkban meglehetősen szórványos előfordulása. DEMELT 1966. szerint szinte minden lombosfában és cserjében megél, hazánk területéről származó kevés számú adat alapján tápnövényként a fűzet (*Salix*) emelném ki. Az kétségtelen, hogy néha vékony ágakból, például fűz-fakosarakból tömegesen is előjöhethet. 1–2 éves fejlődésű, DEMELT (1966) szerint a lárvá eleinte a kéregben, majd a farészben rág, a bőlcsőben bábozódik. Júniustól szeptemberig tápnövényén található. Eddig a Bakonyból egyetlen adatunk van:

Data in coll. TTM:

157: leg: Lichtneckert.

58. *Axinopalpis gracilis* KRYN. (Jav: Kecses selymescincér)

1 cm körüli, hosszukás alakú, egyszínű sárgásvörös cincér. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánk és a Bakony több pontjáról előkerült, de sehol sem tömeges, bár neveléssel nagyobb számban is sikerült gyűjteni. Különböző lombosfákban él: tölgyből (*Quercus*), mandulából (*Amygdalus communis*), szilvából (*Prunus domestica*), vadrózsából (*Rosa*) magunk is neveltük a Bakonyból. Fél–egy cm vastagságú ágacskákból fejlődik, DEMELT (1966) szerint 2 évig. Esti, éjszakai állat, fényre is repül, nevelésen kívül kopogtatással is jól gyűjthető, június elején rajzik.

Data in coll:

5: 82.IV. ex l. több példány, Juh – 6: ex l. vadrózsából, több példány, Gas – 21: 77.VI.8., cseresznyefáról kopogtatva Med – 22: 77.VI.9. 4 péld. mandulafákról kopogtatva, Med, 31: 74.I.13. és I.21. ex l. mandulából, Gas, 77.I.26. ex l. molyhostölgyből, Szék–Gas – 42: 74.I.2. ex l. mandulából, Szék – 104: (KUTHY 1896) – 118: 77.VII.12. szelídesztyenyésben felállított fénycsapdából, in coll. Pod, leg: Bürgés Gy. – 135: Gödrös, 80.V.6. ex l. mandulából, Szék – 147: 79.VI.18. ex l. kisujjvastagságú mandulagallyból, Med.

59. *Obrium brunneum* FABR. – Törpe hengercincér

Kb. fél cm-es, egyszínű, fényes vörösbarna, előtora a szárnyfedőknél keskenyebb, mint elől. Közép-Európától Kisázsiaig megtalálható. Hazánkban elsősorban hűvösebb hegyvidéki tájakon fogható, a Bakonyból idáig csak egyetlen adatunk van. Fenyőfélékben, azok vékony ágaiban a kéreg alatt fejlődik. Az imágó tápnövénye törzsén vagy árnyékos helyeken virágokon (*Spiraea*) található június–júliusban.

Az eddigi egyetlen bakonyi adat:

Data in coll. TTM: 157: leg: Lichtneckert.

60. *Nathrius brevipennis* MULS. – Kosárcincér

Talán a legkisebb cincérünk, 3–6 mm-es, barna színű. A szárnyfedők a kezdetüktől a test végéig tartó részek csak valamivel több, mint felét borítják, a hártvas szárny sem ér a test végéig. Kozmopolita: Európában, Kisázsiaiban, Észak-Afrikában, Észak- és Dél-Amerikában egyaránt előfordul. Hazánkban csak szórványos, viszont fűzfélékből (*Salix*) (pl. fűz vesszőből font kosarakból) olykor nagy tömegben jön elő. DEMELT (1966) szerint az imágó júniusban rajzik, a petét az elhalt vagy már feldolgozott vessző kérgére ragasztja, a lárvá a kéreg alatt rág, 2 éves fejlődésűnek tartja. A Bakonyból egyetlen adatunk van eddig:

Data in coll. TTM: 157: leg: Lichtneckert.

61. *Stenopterus flavicornis* KÜST. (Jav: Sárgacsápú keskenyfedős cincér)

Valamivel nagyobb, mint 1 cm. Szárnyfedői, akárcsak a következő *Stenopterus* faj esetében hátrafelé a szárnyfedők közepe tájáig erősen elkeskenyednek, onnan tovább hátra már párhuzamosak. Csápjai, lábai teljesen sárgásbarnák, előtorán csak 2 fényes kiemelkedés van, a sárgásbarna szárnyfedők töve élesen határoltan sötét. Pontomediterrán elterjedésű faj. Magyarországon is elsősorban a déli területeken, ill. xerotherm helyeken fordul elő. A Bakony melegebb vidékein is megtalálhatjuk, az imágó június végén, július elején virágokról gyűjthető. Valószínűleg lombosfákban fejlődik.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 69.VI.18. Papp – 50: 76.VII.12., 3, Bali – 54: 74.VI.25., 3, 74.VII.27., 76.VI.22., 5, Bali – 131: 67.VI.19., Papp – 132: 76.VII.11., 8, Bali – 134: 69.VII.18., Tap.

Al.: 20: 74.VI.27., 3, 74.VI.30., 6, fűhálózással, Med – 35: 78.VI.27. fűhálózással, Med – 50: 80.VIII.3., Mus – 61: 84.VII.18., Kol. – 150: 81.VI.20., Vida.

62. *Stenopterus rufus* L. – Keskenyfedős cincér

Habitus az előző fajával megegyezik, de a combok vége és az első 2 csápíz, ill. a 3. és 4. csápíz vége fekete. Előtorán középen is van egy harmadik fényes kis kiemelkedés. Pontomediterrán elterjedésű, de az előző fajhoz képest kissé északabbra is, illetve a kevésbé meleg területeken is megtalálható. Hazánkban és a Bakonyban is mindenfelé megtalálható virágokon, elsősorban júniusban. Valószínűleg többféle lombosfában, leginkább tölgyben (*Quercus*) fejlődik, de fejlődésmenete nem tisztázott.

Data in coll.

BTM–Zirc: 5: 62.V.9., Papp – 6: 69.VI.28., Papp – 7: 61.VI.9., 3, Papp – 8: 68.VIII.5., Papp, 72.VI.29., Tóth – 20: 74.VII.30., 2, Med – 21: 65.V.27., 66.VI.12., Papp – 24: 69.VII.8., 4, TóthL, 69.VII.9., 2, Papp – 26: 62.V.21., 63.VI.16., Papp – 29: 79.VI.5., Roz – 30: 78.VI.22., Szal – 31: 82.VI.26., Roz – 49: 72.VII.16., Tóth – 50: 76.VII.12., 3, Bali – 54: 67.VI., 74.VI.25., 4, Bali – 56: 80.VIII.11., Kol – 61: 62.V.17., 2, Papp – 66: 72.VI.3., 8, 72.VI.31., 72.VII.28., 5, Bali – 77: 77.VII.12., Nagy – 80: 69.VII.11., Papp – 81: 76.VII.12., Bali, 80.VII.12., 80.VIII.9., Roz – 91: 69.VII.7., Papp – 99: 63.VII.11., Papp, 74.VII.11., Bali – 101: 74.VII.4., Bali – 103: 62.VI.8., 2, Nov, 62.VI.12., Papp – 109: 73.VII.30., Bali – 110: 81.VI.23., 2, Bali – 112: 68.VI.26., Papp – 124: 62.VII.27., 2, Papp, 78.VII.5., Szur, 78.VII.5., Nov – 130: 82.VI.28., Tóth – 131: 76.VI.19., 4, Papp, 80.VI.8., Szal – 132: 76.VII.11., 8, Bali – 135: 72.VII.5., 6, 72.VII.19., 83.V.21., 2, Tóth – 137: 72.VI.12., 73.VII.4., 4, 76.VI.28., 8, Bali – 139: 78.VI.10., 78.VI.15., 78.VII.2., Die – 145: 72.VII.21. Tóth – 146: 68.VI.23., 2, TóthL, 77.VII.12., 2, Sip, 81.VII.9., Bali – 147: 76.VII.6., 3, Bali – 157: 79.VI.12. Tóth. Al.: 20: 74.VI.27., 10, 74.VI.30., 5, ernyősvirágokról, 84.VI.17., 4, Med – 22: 84.VI.22., Med – 35: 78.VI.27., 2, Med – 61: 81.VI.17., 2, Kol – 124: 78.VII.8., Pod – 150: 72.VI.22., Med, 81.VI.20., 5, Vida.

63. *Molorchus minor* L. – Kis légycincér

1 cm körüli, fekete testű, a lábak és a csápok vörösbarnák, szárnyfedői szintén, 1–1 keskeny fehér ferde sávval. A szárnyfedők rövidek, éppen csak túlérnek a hátsó lábak eredésének vonalán. A hímek csápjai 12 ízű, kétszerese a testhossznak. Palearktikus elterjedésű. A Bakony fenyveseiben sokfelé előfordul. Elsősorban lucban (*Picea excelsa*) él. A lárva a kéreg alatt rág, a fatestben bábozódik, imágó alakban telét át. Főként május végén találkozhatunk vele, tápnövénye törzsén, illetve virágokon.

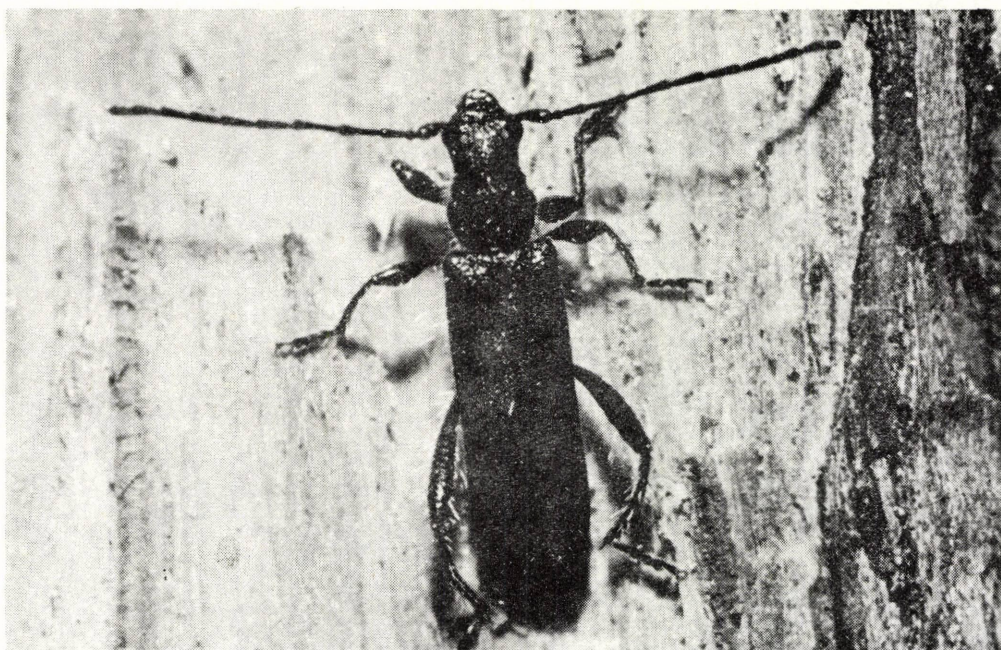
Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 78.V.1., Tóth – 56: 79.V.26., Kol – 94: 67.V.29., Papp – 98: 69.IV.30., Papp – 127: 57.V.30., Papp – 137: 72.V.10., Bali – 146: 76.V.2., 76.V.14., Bali.

Al.: 38: 70.V.21. Sol – 55: 81.V.21., 6, 81.VI.2., lucfenyves mellől, galagonya virágjáról, Kol – 105: belterületről, 70.V. in coll., Sol, leg: Krafcsik M – 134: 80.V.25., Pod – 138: 64.V.31., Pod – 150: 83.VI.3., 2, Vida.

64. *Molorchus kiesewetteri* MULS. (Jav.: Mandula légycincér)

Fél cm-nél csak kevéssel nagyobb, de habitusa olyan, mint az előző fajé. Sárgásbarna szárnyfedőinek vége szurokfekete. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánk több pontján is előfordul, a Bakonyban sem ritka. DEMELT (1966) szerint elsősorban fenyőfélékben fejlődik, de tapasztalataink, tenyésztési eredményeink alapján (GASKÓ 1975 útmutatását követve) fő tápnövényének a mandula (*Amygdalus communis*) tűnik, de vadrózsában (*Rosa canina*), fűzben (*Salix*), őszibarackban (*Persica vulgaris*) is megél. Egyszerre nagy számban is nevelhető. Valószínűleg azért tartották ritkának, mivel a szabadban nehezen vehető észre, de megfelelően előkészített, összerakott rózserakásról jól kopogtatható. Virágról nem gyűjtöttük. Május–júniusban rajzik. Egészen vékony ágcskák (2–5 mm átmérőjűek) kérgé alatt rág, az elkeskenyedett kéreg körömmel benyomható, lefejthető. A farészben bábozódik.

14. ábra: *Pilema angulatum* SCHRANK

Data in coll.

5: 82.IV. ex l. mandulából, Juh – 20: 84.VI.16., 3, mandulafa száraz ágairól kopogtatva, Med – 26: 73. III.2., 5, ex l. Gas–Szék, 73.III–IV. ex l. Gas–Szék, 83.III.24., 18, ex l. Szék, valamennyit mandulából – 31: 73.IV.6–12. ex l. vadrózsából, 73.V.12. ex l. mandulából, Gas.

65. *Molorchus umbellatarum* SCHREB. – Apró légycincér

Csak kevéssel nagyobb az előző fajnál (5–8 mm), hasonló megjelenésű, de szárnyfedői egyszínű sárgásbarnák. Európában és Kisázsiaiban terjedt el, hazánk hegy- és dombvidékein sokfelé előfordul, a Bakonyban szintén. Különböző lombosfákban, cserjékben fejlődik, elsősorban rózsafélékben (*Rosa*) és bengefajokban (*Frangula*), ezek virágjairól május–júniusban néha nagyobb számban is kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 56: 79.II.19., Kol – 88: 76.VI.19., 4, Roz.

Al.: 5: 83.I. ex l., Juh – 26: 81.V.25., 10, kutyabenge virágjáról, Med – 31: 76.VI.7., Pod – 48: Királykúti-völgy, 76.VI.19. Pod – 55: 79.III.6. ex l., 6, veresgyűrűből, Kol – 65: 72.VI.5., Med–Sol – 82: 76.VI.6., Pod.

66. *Pilema angulatum* SCHRANK (Jav.: Zöld tölgycincér) (14. ábra)

1 cm-nél kisebb egyszínű fémeszöld vagy kék, karcsú cincér. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánk tölgyeiben (*Quercus*) sokféle találkozhatunk vele. Főként száraz, 3–5 cm átmérőjű tölgyágakban fejlődik, a lárvá a farészt össze-vissza rágja, a járatokban kemény, nagyon finomszemcsés, fehér rágáslisztet találunk. Egyetlen állat feltűnően sok járatot rág. Imágó alakban telél át. Virágzó tölgyről, galagonyáról kopogtatható április végétől június közepéig.

Data in coll.

BTM–Zirc: 24: 69.V.6., Papp – 51: 57.V.21., Papp – 56: 80.VI.9., Kol – 61.62.V.17., Papp – 73: 68.V.7., Papp – 137: 73.IV.28., Bali.

Al.: 22: 78.V.28., száraz tölgygallyról kopogtatva, Med – 31: 75.III.27. ex l., több példány molyhostölgyből, Gas, 39: Nosztori-völgy, 80.V.31., Pod – 48: 85.V.18., száraz tölgyágról kopogtatva, in coll. Med, leg: MedN – 51: 83.V.11., Pod – 61: 79.III.14., ex l., galagonyából, 79.V.4., kökényvirágon, 79.VI.3., virágzó barkóca berkenyén, 80.VI.8., 3, 80.VI.9., 3, galagonyavirágról kopogtatva, 82.III.20., ex im. tölgyből, Kol.

67. *Callimoxis gracilis* BRULLE (Jav.: Frakkos cincér)

1 cm körüli, a szárnyfedők a közepüktől szétállnak, így a potroh belső részét csak a hártáásszárny fedi. A hímek kisebbek, egyszínű feketék, a nőstények előtora vörös, szárnyfedőik szürkésebb árnyalatúak. Közép-Európa délkeleti részétől a Kaukázuson át Iránig fordul elő. Hazánkból csak Zebegényből volt ismert (KASZAB 1971). Ott galagonya (*Crataegus*) és egyéb cserje, fa virágjáról, pl. cseresznyevirágról is (*Cerasus avium*) kopogtatható elég nagy számban április végétől a galagonya elvirágzásáig. Dél-Szlovákiában, Horvátországban egyaránt előfordul, ezért bakonyi kimutatása faunisztikai szempontból is fontos volt. Valószínűleg tölgyben (*Quercus*) illetve egyéb lombosfában fejlődik, de életmódjáról keveset tudunk.

Data in coll.:

138: 1964.V.17-én lápos területen öreg tölgyek alsó ágairól kopogtatással 3 him példány, Pod.

68. *Aromia moschata* L. (Pézsmacincér) (lásd a hátsó borítón)

Egyszínű, 2,5–3,5 cm-es állat, szinte a bronztól a zöldön át az ibolyáskélig változhat, mindenképpen jellemző a fémcsillogás. Palearktikus elterjedésű faj. Hazánkban ártéri fűzesekben (*Salix*) elterjedt. A Bakonyban előfordulása szórványosabb, a magasabb helyeken kecskefűzből (*Salix caprea*) gyűjtöttük. A sérült fát támadja meg, de az élő farészt is össze-vissza rágja, gyakran látjuk, hogy az eléggé finom ráágsliszt kiszóródik a fából olyan helyen, ahol egyébként kéreg fedi a fát. Több évig fejlődik. Az imágók általában nevelőfájuk törzsén mászkálnak, leginkább délután, alkonyatkor, szívesen nyalogatják a kifolyó fánedvet. Virágot is látogat. Általában június közepétől július végéig találhatók, de a magasabb bakonyi területeken augusztusban is.

Data in coll.

BTM.–Zirc: 44: 82.VIII.3., 2, Tóth – 61: 60.VI., 2, 62.VIII.2., Die – 66: 72.VIII.12., Bali, 72.VIII.25., TóthI – 137: 73.VI.26., Bali – 143: 68.VI.20., Nyír – 146: 77.VI.23., Bali.

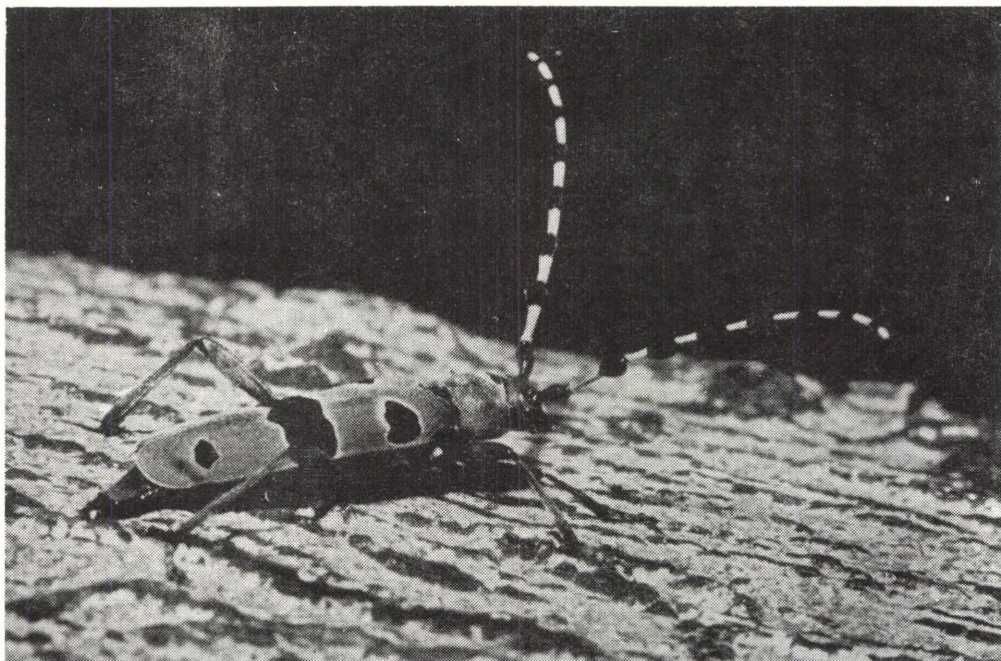
Al.: 61: 78.VIII.25., 80.VI.10. ex l. kecskefűzből, 80.VI.30., Kol, 80.IX.11. ex l. (kék színű változat) kecskefűzből, Med–Kol – 150: 83.VIII.26. Juh.

69. *Rosalia alpina* L. – Havasi cincér (15. ábra)

2,5–3,5 cm-es, egész testét sűrű hamvas fűkesszürke szőrözet borítja. Előtora elején és a szárnyfedőkön bársonyfeke foltokat találunk, ezek elhelyezkedése, kiterjedtsége alapján rengeteg változatát írták le. A fekete foltokat egészen világos szegély veszi körül. A 3. csápiztól kezdve a csápízek végén (hátrafelé csökkenő mértékben) bársonyfeke szőrpamacs ékesíti. Színharmoniója és nagysága révén talán nem túlzás Európa legszebb bogarai között emlegetni. Közép- és Dél-Európa, Kisázsia és Észak-Afrika hegyvidékein fordul elő. KASZAB (1971) hazánkban szórványosan sokfelé előfordulónak, de ritkának tartja. PAPP (1968) csak néhány bakonyi példányról tudott beszámolni, s a bükkösök e jellemző, gyönyörű képviselőjéről, mint kipsztulófélében levő állatról írt, s megritkulását a korszerű erdőgazdálkodással, a bogár fejlődéséhez szükséges kidőlt, pusztulásnak indult bükktrözsék elszállításával magyarázta. E többéves fejlődésű állat jövője ezen okok miatt valóban nem rózsás, de jelenleg még szerencsére nem tartozik a ritka fajok közé a Bakonyban. A kiterjedt bükkösök, valamint az a tény, hogy bükkön (*Fagus sylvatica*) kívül gyertyánban (*Carpinus betulus*), hársban (*Tilia*) és mezei juharban (*Acer campestre*) is bizonyított bakonyi fejlődése (ezen fákban magam is neveltem) még valószínűleg sokáig biztosítja bakonyi fennmaradását. Ezen fajokból történt kinevelése azért is érdekes, mert DEMELT (1966) szerint Közép-Európában csak bükkben él, míg délen kőrisből (*Fraxinus*), dióból (*Juglans*) és gyertyánból (*Carpinus*) is kimutatták. Lábon álló beteg vagy száraz fák törzsében, tuskókban, kidőlt rönkökben (egészen korhadtakban is) fejlődik, leginkább a napos oldalon. A lárv a kemény és korhadtabb rész határán össze-vissza rágja a fát, bábbölcsője a törzs hossztenegelyével megegyezően, nem sokkal a felszín alatt helyezkedik el. Az imágó erre merőleges ellipszis kirepülőnyíláson hagyja el a fát. Július–augusztusban rajzik, leginkább a napos, déli órákban, ilyenkor nevelőfáján, vagy bükk és gyertyán farakásokon (téli vágásún, vagy több éve kitermelt fákban, ilyenkor ugyanis a bogár számára riasztó illatanyag, növényi hormontartalom kisebb) a napon járkálnak, délután már gyakran árnyékba húzódnak. Rossz idő esetén az imágó a törzs alján vagy a farakásban megbújva tartózkodik. Megfigyeléseim szerint azonos vágású farakások esetében az állat a naposabb helyen levőn egy-két héttel korábban rajzik. DEMELT (1966) szerint leginkább 600–1000 m tengerszint feletti magasságban található. A Bakonyban 400 m alatt nagyobb mennyiségben nem találtam. (Megemlítem, hogy a Vértes hidegebb mikroklimájú, északi hegyoldalain 300 m-es magasságban is nagy egyedszámban figyeltem meg.) Virágot nem látogat. Összességében e fajt a Bakony bükkösei jellemző értékes állatnak tartjuk.

Data in coll.

BTM., Zirc: 18: 74.VII.7., 3, Bali – 49: 83.VI.27., 10, Szal – 56: 79.VII.27., Kol – 65: 74.VII.31., 3, Med – 68: 70.VII.21., 71.VII.3., 73.VII.12., 73.VII.28., 73.VIII.7., 73.VIII.10. Bali, 75.VIII.14. Tóth – 83: 76.VIII.3. Bali, 77.VII.31., 2, Roz – 137: 64.VII.8., Csom, 72.VII.21., 72.VIII.9., 3, 73.VII.1., 2, 73.VII.12., 73.VIII.6., 73.VIII.10., 76.VII.15., Bali – 143: 67.VII.6., 2, 68.VII.14., Vesz. – 150: 75.VIII.1., 3, 75.VIII.17., 3, Med – 157: 57.VI.27., 2, Papp.

15. ábra: *Rosalia alpina* L.

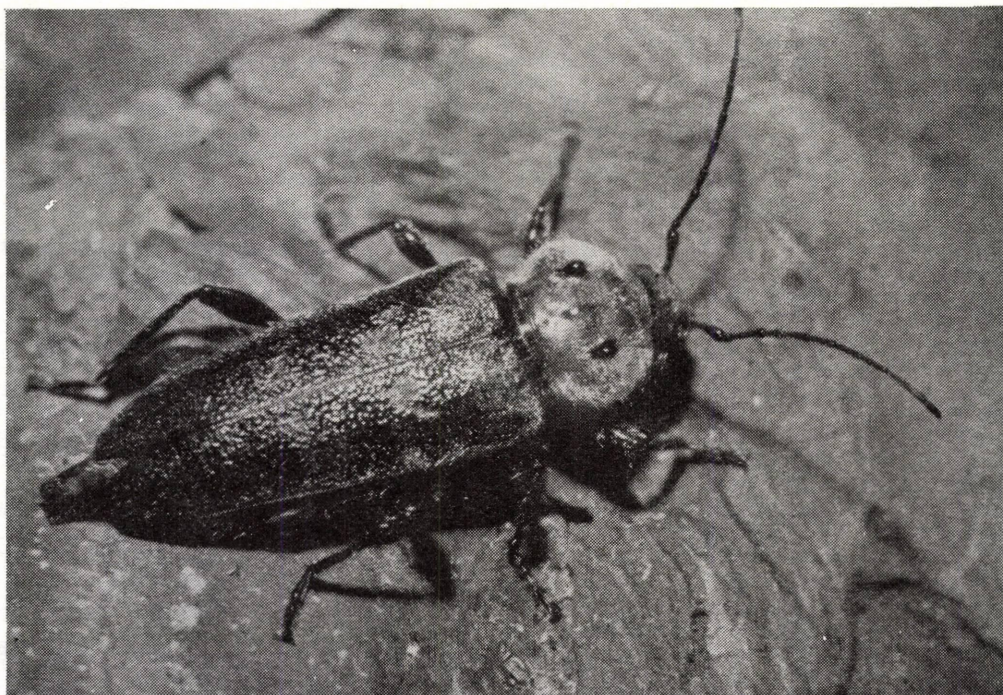
Al.: 49: Kék-hegy északi oldala, Tóth-árok völgyfője, 51.VII.21., 2, Papp József és Vida Gábor (PAPP 1968) – 49: 75.VIII.16., Pod – 56: 81.I.26. ex l. mezei juharból (80.VI.), (a fa belül üreges volt, a körkörösén kb. 5 cm vastagságú farészének háromnegyed része száraz, részben korhadt volt, de a fa egy része még élt, 1981-ben még kihajtott, de 1982-ben már nem), Med – Kol – 63: 71.VII.25., Szeő – 65: 72.VIII.5., VIII.8., 5, Med – 68: 72.VII.30. Öreg, száraz hársfa törzscsonkon pihent, Med–Sol, 72.VIII.8., 2, ugyanazon a csonkon (az egyiknek a hátulsó fekete foltjai hiányzanak) Med, 78.VIII.1., 10, Kol, VIII.5., 3, Die. – 81: 76.VII.28., 20, VIII.12., 14, 77.VIII.6., 12, Mus, 81.VII.13., Pod – 83: 72.VII.3. 10–15 cm átmérőjű vegyes gyertyán–bükk tűzifarakáson, 16, Med, 16, Sol, 72.VIII.8., 28, (az egyiknek a hátsó fekete foltpárja hiányzik) Med, 77.VII.30., Pod – 84: 74.VII.31., 4, Med – 113: 72.VIII.2., 8, bükk tűzifarakásról, Med–Sol – 137: 64.VII.8. vörösfenyő tövének Csombó György (PAPP 1968) – 137: Cuha-völgye, 57.VI.27. kivágott bükk törzsön 3, Papp (PAPP 1968) – 150: 75.VIII.1., 6, bükkörönkökön napoztak, Med, 75.VIII.20. in coll. Med, leg: Tiszai H.

70. *Anisarthron barbipes* SCHRANK – Szörös cincér (6. és 7. ábra)

1 cm körüli, vagy valamivel kisebb, fekete testű, barna szárnyfedőkkel. Testét, szárnyfedőit a szokásosnál hosszabb, sűrűbb szőrzet fedi. Közép- és Dél-Európában terjedt el. KASZAB (1971) ritkának, szórványos elterjedésűnek tartja, a Bakonyból nem említi. A Bakony több pontján megtaláltuk, néhol nagyobb számban is, ennek ellenére a szórványos előfordulás megjelölés helytálló. Többféle lombos fában fejlődik, vadgesztenyéből (*Aesculus hippocastanum*), kőrisből (*Fraxinus*), mezei juharból (*Acer campestre*), szilből (*Ulmus*) nevelni is sikerült. Lábonálló fák kéregtelen oldalára, vagy levágott oldalágcsonk vágási lapjára tojja petéit, s ugyanitt találjuk a kerek kirepülőnyílásokat is. 2 éves fejlődésű faj. Az imágókat a röplyuk körül vagy tápnövénye leveleiről gyűjthetjük május végétől július végéig.

Data in coll.:

49: 78.VII.21., Pod – 55: Juharos, 79.VII.19., 80.VII.25., 2, 84.VII.23., valamennyit ex im. szilből, Kol – 104: 71.V.28. belterületen kőrisfa leveléről, később itt több éven át újra gyűjtötte Sol, 76.VI.9., 14, Med – 135: 62.VII.4., mezei juharon, in coll. Gas, leg: Gaskó László, Gödrös, 80.V.6. ex l. juharból, Szék – 146: 64.VII.Juh.

16. ábra: *Hylotrupes bajulus* L.

71. *Hylotrupes bajulus* L. – Házi cincér (16. ábra)

1–2 cm-es fekete vagy barna színű, a szárnyfedőin a szőrözet világosabb harántsávokat alkot. Holarktikus elterjedésű. Épületfával hazánkban is mindenfelé széthurcolták. Fenyőfélékben (*Pinus*, *Picea*, *Abies*) fejlődik: a szabadban korhadó rönkökben, de a feldolgozott, száraz, teljesen ép fában is megél. Ilyenkor fejlődése elhúzódhat, a normál 2 év helyett akár 12 évig is tarthat (KLAUSNITZER–SANDER 1981). A szabadban ritkán látjuk tömeges előfordulását, de az épületfában óriási károkat okozhat. Főként meleg padlások tartógerendáit részesíti előnyben. Az imágót leginkább júliusban találhatjuk kártétele helyén, vagy a szabadban farakásokon. Legjelentősebb kultúr-kártevő cincérfaj, az épületfa vegyszeres kezelésével védekezhetünk ellene.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 78.VII.27., Tóth – 16: 76.IX.12., Bali – 21: 66.VI.19., 68.VI.24., Papp – 39: 60.VI.7., Nov – 51: 75.VII.7., 2, Med – 61: 62.VII.26., Jár, 78.VII.10., 2, 78.VIII.11., 79.VIII.5., Die, 80.VII.15., Kol – 65: 57.VIII.27., Papp – 66: 72.VII.27., 72.VIII.12., 2, 72.VIII.15., Bali – 74: 62.VIII.6., Ner, 69.VI.22., Bali – 87: 75.VII.15., 5, Med – 108: 77.VII.7., Bali – 114: 64.VII.23., Papp – 121: 68.VI.4., Papp – 127: 62.VIII.23., Papp – 137: 72.VII.13., 73.VI.7., 73.VII.6., 3, 73.VII.8., 73.VII.29., 2, 73.VIII.1., 2, 73.VIII.4., 73.VIII.9., 74.VII.10., 74.VII.15., 2, 76.V.30., 76.VI.16., 76.VI.27., 3, 76.VI.28., 2, 76.VIII.29., 79.VII.1., Bali – 145: 78.VIII.13., Szal – 146: 67.VI.29., Ner, 76.VII.1., Bali – 155: 65.VIII.23., Tóth – 157: 57.VI.27., 60.V.16., 2, Papp.

Al.: 50: 72.VII.16., 3, 73.VII.26., 3, Med, 80.VIII.5., Szeő – 51: 75.VII.15., Med – 61: 78.VI.1., 78.VI.23., 78.IX.2., 79.VII.7., 80.VIII.10., 81.VI.15., Kol – 87: 75.VII.15., 4, Med – 104: Belterület, 69.VII.6., Sol – 138: 64.VI.29., 64.VII.2., Pod – 150: 80.VIII.3., 10, Mus, 83.V.18., 6, Vida.

72. *Rhopalopus insubricus* GERM. (Jav.: Kék-zöld facincér)

Két, megjelenésre nagyon hasonló faj a *Rhopalopus insubricus* GERM. és a *Rhopalopus ungaricus* HERST. Elkülönítésük az eddigi határozóbélyegek alapján nem megbízható, ezért részletesen foglalkozom velük. Méretük hasonló, kb. 1,5–2,5 cm, bár az *insubricus*ok között KASZAB (1971) szerint nagyobb (2,9 cm) példányok is előfordulhatnak. Testük fekete, a szárnyfedők színezetében azonban van különbség (KASZAB

1971): az insubricus szárnyfedője kékesebb, lilásabb árnyalatú, az ungaricusé zöldes ércfényű vagy élénkzöld, végük bronzosan fénylő. A kifejezetten lilás példányok valóban mind insubricusnak bizonyultak, de zöldes-bronzos színűek is szép számmal akadtak az insubricusok között. A szárnyfedők főregezerű, ill. hálószerű ráncolttsága nehezen ítékelhető meg, csakúgy, mint a mellő pontozottsága. Az előtor hátán a sima felület az insubricusoknál is sok esetben megtalálható, az ungaricusoknál csaknem mindig megvan. Az előtor háta szélének pontozása általában valóban durvább az insubricusoknál, de nem mindig, így ezek a belyégek egy adott példány meghatározásánál tévedéshez vezethetnek. KLAUSNITZER-SANDER (1981) a két faj elkülönítésére a szárnyfedők pontozottságát veszi alapul: az ungaricus esetében ez végig egyenletes, az insubricusnál elől erősebb mint hátul. Vizsgálataim szerint mindkét faj esetében a szárnyfedők végének pontozása még nagyobb nagyítással is csak alig vehető ki, gyakorlatilag egyformának mondható. A különbséget a szárnyfedők elülső részének redőzetében és pontozottságában találta meg. A megfigyeléseket a Természettudományi Múzeum Állattárában hazánk és a palearktikus regio Cerambycidae gyűjtemény felhasználásával végeztem. Alapul a Kaszab Zoltán által determinált példányokat vettem, ill. abból indultam ki, hogy az insubricus közép- és dél-európai faj, az ungaricus pedig északabbi, közép-európai s hegyvidéki. Az insubricusoknál a szárnyfedők elülső harmadának felületén durva, pikkelyszerű kiemelkedések láthatók, melyek részben össze is folyhatnak. Ezen durva kiemelkedések között a mélyben találhatjuk a ritkásan elhelyezkedő pontozást, azonban ez is csak akkor válik jól láthatóvá, ha pl. az állatot 30 fokos szögben előre döntjük. Az ungaricus esetében a szárnyfedők ugyanezen területén hullámszerű redőzetet látunk, mely néhol egészen nagy területen sima, tükörfényes felületeket képez, emiatt szabad szemmel az ungaricus példányok fényesebbnek hatnak, ugyanakkor szabálytalan felszínűnek, ráncosnak látszanak. Ha ennek a területnek a pontozottságát vesszük szemügyre, azt látjuk, hogy nemcsak a ráncok között, de a ráncokon magán is látunk pontozást, ami ugyan ritkás, de egyértelműen megítélhető. Az insubricusoknál csak néha látunk egy-egy olyan pontot, ami nem a ráncok közé esik. Az ungaricusoknál a ráncokon levő pontok sokkal finomabbak, kisebb átmérőjűek a mélyben levőknél. Különbséget találtam a két faj között a csáp hosszúságában is: az insubricus csápja hosszabb, a hím esetében kb 4/3 testhossz, a nőstényeknél majdnem eléri a szárnyfedők végét, ugyanakkor az ungaricus hímnél legfeljebb eléri a testhosszúságot, míg a nőstényeknél csak kb 3/4 testhossznak felel meg. A két faj elkülönítése ezek alapján úgy készíthető, hogy a szárnyfedő elülső harmadát merőlegesen szemlélve a ráncok morfológiájában keresünk különbséget (hullámszerű vagy pikkelyszerű), ill. azt nézzük, hogy a ráncok felületén van-e pontozottság. (Közvetlenül a szárnyfedő kezdetét ne vegyük figyelembe, mivel itt nem merőlegesen látjuk a felületet. Ezek alapján biztosan el tudtam különíteni a múzeumi példányokat. Az insubricusnak határozottak valóban annak is bizonyultak, de az ungaricusnak határozott egyedek között számos insubricust találtam. Magyarországi területéről összesen két ungaricus példány van a gyűjteményben (Bükk hegység, Hollóstató, ill. Bp, Újpest, Diener 1898. VI. felirattal), de tulajdonképpen a Bakonyban is elképzelhető, ezért is lényeges a pontos határozás. *Rhopalopus insubricus* GERM. példányokat Kaposvárról, Debrecenből, Budapestről, Pécsről is találtam, a Bakonyból azonban nem. A *Rhopalopus insubricus* GERM. fajt Koloszar András útmutatása alapján a Bakonyban a Hajag több pontján megtaláltuk. Mezei juharban (*Acer campastre*) él. Olyan fákban láttuk a lárvákat, amelyek részben élnek, részben szárazak. A lárv a kéreg alatt rág, az élő és száraz rész határán. A rágcsálékkal eltömött járat széles (akár 2 cm-es). Előfordul, hogy kissé mélyebbre is bemeleg a lárv, majd pár cm után visszajön a kéreg alá. Ilyenkor nehéz elkülöníteni a járatot a bábbölcsőtől. A bábbölcső a fatörzs hossz tengelyével párhuzamos, 2–3 mm-rel van a farész felszíne alatt, lapos, széles. Találtunk bábbölcsőt egészen a fa tövében, de a vékonyabb, kb 10 cm átmérőjű, magasan elhelyezkedő ágakban is. Május elején már a bábbölcsőben vannak a lárvák, s június közepe táján repülnek ki az ellipszis alakú bemeneti nyíláson keresztül az imágók. Legkönnyebben úgy gyűjthető ez a nagyon szép, de talán néhol nem is annyira ritka állat (jellegzetes „nyomait” a Bakonyon kívül a Vértesben (Gánt, Vérteskozma), ill. a Gerecsében (Tarján) is megtaláltam mezei juharban), hogy május közepén a lárvajáratot követve fellelt bábbölcsőt sérülés nélkül kivesszük, kifaragjuk a fából. (A bábbölcső mindig a bemeneti nyílás alatt helyezkedik el. A lárv a báb nagyon sérülékeny, a bemeneti nyílást ne bontsuk ki.)

Data in coll:

56: 83.VI.6. ex im. juharfából 3 pld., Kol – 61: 80.VI.3. 2 hím+1 nőstény, Med, 80.VI.18., 1 nőstény, 80.VI.19. 1 nőstény, Kol, 81.V.8., 1 hím, 81.V.17., 1 nőstény, 81.V.27., 1 hím, 81.V.30., 3 nőstény, Kol, 81.V.31., 2 hím Med, 81.VI.27., 1 hím Kol, 82.V.1., Szék, 83.VI.4. 1 hím és 1 nőstény Kol, 84.VI.6. 2 hím, 84.VI.7., 1 hím, 84.VI.8., 3 hím+1 nőstény, 84.VI.9., 3 hím, 84.VI.10., 1 hím+2 nőstény, 84.VI.11., 1 nőstény, 84.VI.12., 2 nőstény, 84.VI.13., 1 nőstény, Med. Valamennyi példány mezei juharból kifaragott és hazavitt bábbölcsőből kelt ki – ex p., – 77: (KUTHY 1896).

73. *Rhopalopus spinicornis* AB. – Vöröscombú facincér

1 cm-nél valamivel nagyobb, fekete, de combjai a tövük kivételével vörösek. Nagyon hasonlít a később említendő *Rhopalopus femoratus* L. fajhoz, de annál a combnak a térd felőli vége már fekete, a spinicornis szárnyfedőinek felülete fényesebb csillogású, a 3.–8. csápízek végei kétoldalt kihúzottak, kis

hegyben végződnek. Holomediterrán elterjedésű faj. Hazánkban ritka, KASZAB (1971) a Bakonyból nem tudott adatot említeni. Molyhóstölgyes (*Quercus lanuginosa*), déli, meleg oldalokban szórványosan fordul elő. Valószínűleg a magasban rajzik, ez magyarázná ritkaságát. Az egész ország területéről kevés adatunk van, jobbra azok is véletlenszerű fogások, főként májusban.

Data in coll.:

63: 71.VII.14., röpiült, in coll. Med. leg: Vesz – 70: Nagy József – 90: Som-hegy, 81.V.21., röpiült in col. Kol, leg: Holczmann J – 127: Őrség-hegy, 85.V.26., Kol.

74. *Rhopalopus clavipes* FABR. – Feketelábú facincér (lásd a hátsó borítón)

1–2 cm-es, teljesen fekete. Kisebb, de hasonló rokonától (*Rhopalopus macropus* GERM.) lényegében a csápok alapján tudjuk elkülöníteni. A clavipesnél, csakúgy, mint azt az előző fajnál, a spinicornisnál említettem a 3.–8. csápízek vége kétoldalt hegyesre kihúzott, ezáltal a csáp erőteljesebbnek tűnik, nem olyan fonalszerű. Palearktikus elterjedésű faj. Előfordulása az egész országban, a Bakonyban is sporadikus, de néha nagyobb tömegben észlelhető. Különböző lombosfákban fejlődik, így általunk is bizonyítottan gyertyánban (*Carpinus betulus*), fűzben (*Salix*), gyümölcsfákban (*Rosaceae*). A kérés alatt rág, bábozódni a farészbe húzódik. Június–júliusban tápnövényén, farakáson, csurgásokon találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 137: 73.VII.12., Bali

Al.: 56: Berecz-pusztá, 82.III.1. ex l. gyertyánból (81.IX.12.), ugyanitt 81.IX.12-én juhodályok tartógerendáiban kifejezett kártételt is észleltük, Med–Kol – 59: 81.VII.26., in coll. Kol, leg: Holczmann J. – 68: 78.VII.29. Die – 70: Nagy József.

75. *Rhopalopus macropus* GERM. (Jav.: Kis fekete facincér)

1 cm körüli, teljesen fekete (l. a *Rhopalopus clavipes*nél írtakat). Palearktikus elterjedésű. Hazánkban is sokfelé előfordul, tulajdonképpen gyakori faj, de kis mérete, valamint nem túl feltűnő életmódja miatt nem találkozunk vele túl gyakran. Sokféle fában megél, így fűzben (*Salix*), tölgyben (*Quercus*), gyümölcsfákban (*Rosaceae*). Vékony gallyak kérés alatt fejlődik, a többi *Rhopalopus*hoz hasonlóan viszonylag széles, lapos lárvajáratokat, ovális bemeneti nyílást, a felszín alatt elhelyezkedő bábbölcsőt találunk. A bemeneti nyíláson jön ki a kész imágó. Főként májusban, június elején találkozhatunk vele.

Data in coll.

BTM–Zirc: 61: 79.III.6. ex l. Kol – 137: 72.IV.25., 2, 72.V.1., 2, 72.V.16., 72.V.22., 3, 74.VI.24., Bali.

Al.: 20: 81.V.17. repült, Med, 83.V.21. in coll. Med, leg: Buday Lászlóné Medvegy Matild – 31: 77.I.14. ex l. mandulából, Szék, 78.III. ex l. Juh – 61: 79.II.2. és III.3. ex l. vadalmából, 80.XII.12. és XII.20. ex l. vadrózsából, 82.V.24. ex im. gyertyánból, 2, Kol.

76. *Rhopalopus femoratus* L. (Jav.: Vékonycsápú vöröscombú facincér)

1 cm körüli, fekete, combjainak közepe vörös (l. a *Rhopalopus spinicornis*nél leírtakat). Holomediterrán elterjedésű. Hazánkban előfordulása nagyon sporadikus. Lombosfákban, így dióban (*Juglans regia*), almában (*Malus*), tölgyben (*Quercus*) és egyéb gyümölcsfákban (DEMELT 1966) él. Életmódja, a láva viselkedése hasonló az előző fajéhoz. Májusban találhatjuk tápnövényén, KASZAB (1971) szerint olykor virágokon is. A Bakonyból nem ismertük.

Data in coll.:

Alsóörs, Lovas, 1974.I.5 ex l. 2 db, almafából, Gas.

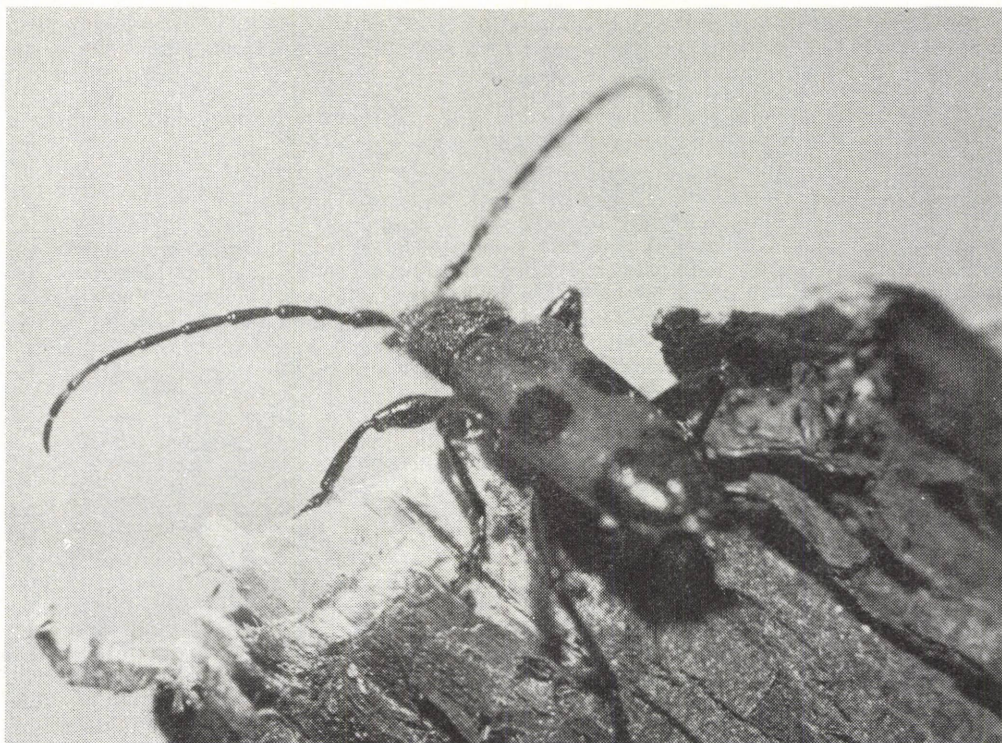
77. *Lioderus kollari* REDTB. (Jav.: Vörössárga juharcincér)

1–1,5 cm-es, egyszínű vörössárga. Pontomediterrán elterjedésű. Magyarországról kevés helyről ismertük, de újabban a jellegzetes rágási kép alapján több helyen is megtaláltuk. Olykor nagyobb tömegben is nevelhető. Elsősorban mezei juharban (*Acer campestre*) fejlődik. A karvastagságú, száraz ágak, vékonyabb törzsek kérés alatt széles, lapos lárvajáratokat találunk, a járatok szélessége a fél cm-t is meghaladja, majd egészen lapos, ellipszis alakú, alagútszerű bemeneti nyílásban folytatódik, az ág hosszstengelyével megegyező irányú, a felszín alatt elhelyezkedő bábbölcsőben végződik. Az imágó a bemeneti nyíláson át hagyja el a bábbölcsőt. Amikor már eltömesztelt bábbölcsőket találunk, könnyen nevelhető, egyébként május végén, június elején virágokról gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 56: 80.V.2., 4, Kol.

Al.: 56: 83.V.23., 2, 83.V.26., 2, veresgyűrűsom virágjáról, Kol, 84.VI.21., virágról, 86.V.24., virágról, Med – 61: 80.VI.4., mezei juharból ex im. kifaragva Med–Kol, 80.VI.5–7. ex im. 4, mezei juharból Med–Kol, 80.VI.9. ex im. mezei juharból, kifaragva, 19, Kol, 81.IV.18. ex l. mezei juhar, Szék – 157: in coll. TTM, leg: Lichtneckert.

17. ábra: *Semanotus russicus* FABR.

78. *Semanotus russicus* FABR. — Borókacincér (17. ábra)

1 cm-nél kissé nagyobb, fekete testű, barnássárga szárnyfedőjű, a szárnyfedők vége, és közepükön 1–1 ke-
rek folt fekete. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánkból KASZAB (1971) csak Pécsről és Sopronból említi.
Azóta már több helyről előkerült, a Balaton-felvidék borókásaiban pedig inkább kártevőszámba megy,
annak ellenére, hogy védett fajként tartják nyilván. A már elszáradt, de még leveles boróka (*Juniperus*
communis) 2–10 cm átmérőjű ágában, törzsében a kéreg alatt fejlődik, lapos széles, finom fehér rág-
csálékkal kitöltött lárvajáratok ellipszis alakú bábbölcsőben végződnek, ahol már szeptemberben
imágókat találhatunk. Sok esetben, főként vékonyabb ágakon gubacsszerű képződményt láthatunk,
melyben szintén megtalálhatjuk a lárvát. Az imágók már egészen kora tavasszal kirepülnek, valószínűleg
tápnövényén tartózkodnak, de ez idáig csak nevelni, vagy imágóalakban a bábbölcsőből kiszedni sikerült,
a szabadban nem találtuk. Nyilván ez a magyarázata annak, hogy a nevelési gyűjtési módszer alkalmazása
előtt miért tarthatták annyira ritkának.

Data in coll.:

26: 73.II.18. ex im. borókából több példány, Gas–Szék, 78.IX.30. ex im. borókából kifaragva, Med–Gas,
78.XI.1–10. ex im., 12. borókából (78.X.14.), Med, – 31: 81.XI.7. ex im. több példány, Szék–Gas,
75.XI.16. ex l. több példány Ret – 42: 76.XI.7. ex im. több, Szék–Gas – 48: Káposzta-tető, 80.IX.
14. ex im. borókából kifaragva 2 db, Kol–Med – 48: 85.X.10. ex p.-ex im. borókából (85.VIII.31.)
Med–Medvegy Nóra–Medvegy Zoltán – 82: 73.X.28. ex l. borókából több példány, Gas–Szék.

79. *Callidium aeneum* DE GEER — Bronzos kéregcincér

1 cm körüli, barnás, felül zöldes fémes színezettel. Szárnyfedői összevissza durván ráncoltak. Észak-pale-
arktikus elterjedésű faj. Magyarországon a Kőszegi, Soproni-hegységben, illetve az Őrségben fordul elő,
időnként nagyobb példányszámban is gyűjthető farakásról vagy kidőlt, száraz luctörzsekről május végén,

június elején. DEMELT (1966) szerint nemcsak különféle fenyőkben, de többféle lombosfában is fejlődik. Eddig hazánkból csak lucfenyvesben (*Picea excelsa*) fogtam. Széles járatokat rág a kéreg alatt. KASZAB (1971) Páparól is említi, de a bizonyító példányt nem találtam meg. Mivel ez lenne az egyetlen bakonyi adat, az állat itteni előfordulása még bizonyításra szorul.

80. *Callidium violaceum* L. – Kék korongcincér

1 cm, vagy kissé nagyobb, a szokásos cincéralakhoz képest széles szárnyfedőjű állat. Felülről egyszínű kék–ibolyáskék színezetű. Holarktikus elterjedésű. KASZAB (1971) szerint a hegyvidéki fenyveseken kívül ritka, de Tihanyból megemlíti. A Bakony fenyveseiben sokfelé megtaláljuk. Épület- és tűzifával is elhurcolják, de tömegesen nem szoktuk látni. Elsősorban fenyőfélékben (*Picea*, *Pinus*) fejlődik, de DEMELT (1966) szerint különböző lombosfákban, gyümölcsfákban is megél. Május közepétől június végéig elsősorban farakásokról gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 52: 64.V.29., 2, Papp – 54: 76.V.11. Bali – 56: 79.V.23., Kol – 61: 70.V.18., Die – 66: 72.V.23., 2, 72.VII.12., Bali – 114: 66.V., Bezs – 137: 72.IV.10., 72.IV.25., 3, 72.V.1., 72.V.10., 72.V.16., 72.V.30., 73.V.21., 3, Bali – 146: 74.V.10., 74.V.27., 76.V.2., Bali – 157: 70.VI.7. Tóth.
Al.: 9: 78.V.20., Pod – 50: 79.V.20., Roz – 55: 78.V.27., 80.V.16., Kol – 104: Belterület, 68.V.9., Sol – 138: 64.V.7., Pod.

81. *Pyrrhidium sanguineum* L. – Tűzpiros facincér

1 cm körüli, széles testalkatú, sűrű vörös szőrzete miatt egyszínűnek, pompás vörösnek hat. Holomediterrán elterjedésű. Az egész Bakony területén megtalálhatjuk, nem egyszer nagyobb számban is. Elsősorban tölgyben (*Quercus*) fejlődik, de sok más fában is megél, például cseresznyében (*Cerasus avium*). Főleg napnak kitett, heverő, száraz törzsek kérge alatt láthatjuk a jellegzetes lárvajáratot: viszonylag rövid, gyorsan szélesedik. Az imágót főként májusban, farakásokon foghatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 78.V.28., Med – 24: 69.V.6., 6, Bezs – 26: 76.VI.6., 2, Roz – 44: 72.V.5., Tóth I – 54: 68.IV.26., Papp – 61: 78.V.11., Kol – 65: 57.VIII.27., Papp – 68: 73.V.2., 3, 79.V.19., Bali – 74: 67.V.7., Ner – 83: 74.VIII.4., Bali – 90: 63.V.12., Papp – 98: 68.IV.25., Papp – 102: 63.V.14., Papp – 103: 62.V.4., 62.V.8., Nov – 110: 77.IV.3., 4, 77.IV.19., 3, Roz – 134: 59.V.13., Papp – 137: 72.IV.11., 5, 72.IV.22., 7, 72.IV.24., 6, 72.V.2., 72.V.8., 73.IV.27., 2, 73.V.7., 73.V.9., 77.VI.27., Bali – 141: 78.VI.21., 3, Ádám, – 143: 69.V., Vesz – 146: 65.VIII.15., Papp, 65.VIII.19., 2, Bezs.
Al.: 38: 69.V.12., Sol – 49: 80.V.17., Szeő – 56: 85.V.11., Med – 61: 82.IV.7., 4, de több is volt, Kol – 98: 78.IV.4., Szeő – 104: 68.III.30., Sol – 149: 75.VII.7., 2, Med – 150: 85.V.12., 15, Vida – 157: Szarvaskút, 83.V.12., Pod.

82. *Phymatodes testaceus* L. – Változékony korongcincér

1–1,5 cm-es, rendkívül változatos színezetű lehet: teste, lábai fekete, barnássárga, kékeszöld, szárnyfedői legtöbbször zöldes–kékes fémfényűek, gyakran sárgásbarnák, ilyenkor a szárnyfedők vége fekete is lehet. Holarktikus elterjedésű. Lomblevelű erdeinkben mindenfelé találkozhatunk vele május–júniusban farakásokon. Nappal rejtőzködik, ilyenkor a farakás belsejében, illetve az egyes farönkök alján ül, alkonyatkor aktív, fényre is repül. Tűzifával gyakran a lakásba is behurcolják. Sokféle fában él, a Bakonyban leggyakrabban tölgyben (*Quercus*) találjuk. Általában elszáradt, de mindenképpen még kérges fákat támad meg. A lárvá a kéreg alatt rág, de a bábbölcsőt a fatestben néhány cm-es járat végén készíti el. 2 éves fejlődésű.

Data in coll.

BTM–Zirc: 16: 83.IV.19., 83.IV.22., Szal – 21: 64.V.31., 67.V.26., Papp – 51: 57.V.22., Papp – 58: 63.VII.25., Papp, 78.VII.26., Horvatovics – 61: 63.VI.12., Die – 65: 57.VII.27., Papp – 66: 72.VI.3., Bali – 78: 76.VII.18., 2, Bali – 98: 72.VII.23., Tóth – 102: 63.V.14., Papp – 132: 77.V.30., Bali – 137: 72.V.30., 4, 72.VI.6., 3, 72.VI.11., 72.VI.12., 2, 72.VI.13., 72.VI.16., 72.VII.18., 73.V.14., 73.V.31., 2, 73.VI.2., 2, 73.VI.4., 2, 74.VII.15., 76.V.30., 3, 76.VI.16., 2, 76.VII.16., 79.V.9., Bali – 139: 78.VI.10., Die – 141: 64.V.28. Papp, – 146: 57.V.26., Papp, 63.V., Kósa, 64.VI.17., Vitkovics 65.VIII.10., Bezs, 67.VI.24., Ner, 76.V.14., 4, 79.IX.2., Bali – 148: 76.V.6., Bali – 157: 57.VI.27., 4, 60.V.16., 75.VI.27., Papp.
Al.: 32: 78.VI.18., Pod – 61: 81.VI.30., 3, Kol – 74: 81.V.17., Med – 105: Belterület, 68.V.5. Sol – 150: 85.V.12., 8, Vida.

83. *Phymatodes rufipes* FABR. – Kék háncscincér

Alig nagyobb fél cm-nél, fémeskék, a csápok, lábszárak és lábfejek töve sárgászöld. Holomediterrán elterjedésű. Hazánk hegy- és dombvidékein többfelé előfordul. A Bakonyban főleg a melegebb vidékeken találkozhatunk vele, de gyakorinak nem mondható. Többféle lombosfában (tölgy – *Quercus*, szil – *Ulmus*),

gyümölcsfában (mandula – *Amygdalus communis*), kökény (*Prunus spinosa*), galagonya (*Crataegus*) elhalt ágaiban fejlődik, s májusban, június elején ezek virágján található, de száraz rózsen is megül. A lárva 3–4 cm vastag ágak kérge alatt tekervényes járatokat rág, majd egészen a fa közepéig bemegy.

Data in coll.:

15: 79.V.19., Pod – 22: 78.V.28., Kopogtatva, Med – 31: 73.XI.10. ex l. mandula, 75.III.17. ex l. mandula, több példány, Gas. – 51: 83.V.11., Pod – 56: 80.VI.6., 2 galagonyavirágról, Kol, 84.V.26., 2, Med, 2, Sol, 1, Mus – 61: Herendi-árok, 80.VI.6., 2, 80.VI.8., 81.V.18., 2, 81.V.19. Kol – 88: 73.XII.24. ex l. szil, több, Gas – 114: 78.V.29., Pod – 138: 64.V.17., Pod – 148: 80.V.31., Pod – 155: Pörkölt-hegyek, 78.V.28., Pod.

84. *Phymatodes glabratus* CHARP. (Jav.: Boróka háncscincér)

Fél cm-nél kissé nagyobb, barna, a test kissé sötétebb. Pontusi elterjedésű. KASZAB (1971) Magyarországon kifejezetten ritkának tartja, a Bakonyból nem említi. Ezzel szemben a Balaton-felvidék borókásaiból sok helyről, s olykor nagy számban került elő, igaz, a nagy szám alatt tenyésztéssel gyűjtött állatokat kell érteni. A nem régen elszáradt, barna levelű borókákat (*Juniperus communis*) könnyű felismerni, ezek kérge alatt találjuk járatait. Bábozódni a fa belsejébe megy, majd a fát a bemeneti nyíláson át hagyja el. Főként a karvastagságú törzságakban él. Imágóalakban telel át, a szabadban tápnövényén találhatjuk májusban, de csak nagyon ritkán.

Data in coll.:

26: 73.II.18. ex im. boróka, több, Gas. – 39: 73.IX.28. ex l. boróka, több, Gas – 42: 73.X.14. ex im. boróka, Gas – 48: Káposzta-tető, 80.X.14. ex im., 1, borókaágat hazavive X.15–30., 28, Med, 25, Kol – 147: 73.X.28. ex l. Gas – 156: 73.III.17. ex l. boróka, Gas.

85. *Phymatodes pusillus* FABR. (Jav.: Vállfoltos háncscincér)

Fél cm-nél nagyobb, a törzsalak szárnyfedői egyszínű sárgásbarnák, míg az aberráció barbipes KÜST. szárnyfedői sötétebb feketéskékek, sárgásbarna vállakkal. Feltűnő, hogy a Bakonyban talált, illetve nevelt valamennyi példány ezen aberrációhoz tartozott, a törzsalakot nem találtuk. Pontusi elterjedésű. KASZAB (1971) ritkának tartja, a Bakonyból nem említi, a fenti változatot pedig csak Debrecenből ismerte. Molyhostölgyek (*Quercus lanuginosa*) száraz, 3–5 cm átmérőjű ágaiból tenyésztéssel kaptuk a legtöbb állatot, bár kopogtatható is májusban. A lárva eleinte a kéreg alatt rág, később a farész közepébe megy.

Data in coll.:

26: 74.III.4. ex l. molyhostölgy, Gas, 79.III.4. molyhostölgy (78.X.14.), 6, Med – 31: 75.III.21. ex l. tölg, Gas, 82. ex l. tölg, Szék – 155: Tátika, Tinóhálás, 73.V.12. Szal – 156: ex l. tölg, Gas.

86. *Phymatodes puncticollis* MULS.

0,5–1 cm-es, egyszínű sárgásbarna. Pontusi elterjedésű. KASZAB (1971) Magyarországról még nem tudott adatot közölni. Hazánkban először GASKÓ B. (1982) mutatta ki: Csongrád megye déli részében (Makó, Körtvélyes, Sasér, Bokros) ártéri fűz-rózserakáson fogta, illetve innen származó ágakból nevelte. A Bakonyban molyhostölgyből (*Quercus lanuginosa*) sikerült Székely Kálmánnak és Gaskó Kálmánnak kitenyésztetni egy-egy példányt, melyek az ab. macedonicus PIC. változatnak bizonyultak. A lárva a kéreg alatt rág, bábozódásra a farészbe vonul. Az imágó Csongrád megyei tapasztalatok alapján alkonyatkor rajzik május végén, június elején, ilyenkor a száraz gallyak körül röpköd.

Data in coll.:

31: 82.II.14. ex l. 1 nőtény, molyhostölgy (81.XI.29.) Szék – 156: 83.II.ex l. molyhostölgy, Gas.

87. *Phymatodes fasciatus* VILLERS – Szőlőcincér vagy öves háncscincér

6–8 mm, vörösbarna, a szárnyfedők közepén fehéres harántsávval. Dél-Európában, ill. Közép-Európa déli részén él, hazánk sík- és dombvidékein sokfelé található. A Bakonyban elég szórányosan található, viszont olykor igen nagy tömegben nevelhető szőlőből (*Vitis*), de gyümölcsfák (*Rosaceae*) vékony ágaiból is. Az imágó júniusban leginkább szőlővenyigéről gyűjthető, mely a lárvarágások következtében egészen könnyen törik, belseje üres, vagy finom rácsálék hullik ki belőle.

Data in coll.:

21: 81.VI.20., földre repült, in coll. Med, leg: MedZ – 26: 78.VI.22., szőlőrózséből 4, Kol – 31: 75.III. ex l. szőlőből, Gas – 104: 69.V.24. in col. Sol, leg: Bálint F. – 117: 82.IV.20. ex l. szőlőből, Pod.

88. *Phymatodes alni* L. – Apró háncscincér

0,5 cm-es díszes rajzú cincér: a szárnyfedők első harmada gesztenyebarna, majd a két ívelt, sárgásfehér harántsáv között és mögött fekete. Európai elterjedésű, hazánk hegy- és dombvidékein mindenfelé, így a Ba-

konyban is elterjedt. Sokféle lombosfában fejlődik, de főleg tölgyben (*Quercus*), az egy cm-nél kisebb átmérőjű ágakban is, melyet kezdetben a kéreg alatt, majd összevissza rág. Az imágóval májusban találkozhatunk farakásokon, rózserakásokon, ritkán virágon is.

Data in coll.

BTM—Zirc: 24: 68.V.6., 2, Papp — 39: 60.V.11., Papp — 42: 82.IV.5., 11, Szal — 44: 74.V.13., Tóth — 59: 83.V.13., Pod — 61: 78.V.31., Die, 80.VI.2., Kol — 71: 80.V.25., Roz — 81: 65.V.25., 2, Papp — 90: 63.V.12., Papp — 141: 78.V.21., 2, Ádám — 155: 78.V.30., Ádám.

Al.: 26: 79.III.12. ex l. tölgy (78.IX.30.), 12, Med — 31: 76.V.9., Pod — 49: 79.V.19., Pod — 56: 84.V.26., Med — 38: 69.V.12., Sol — 114: 78.V.29., Pod — 138: 64.V.5., Pod — 150: 85.V.12., 65, Vida.

89. *Lioderina linearis* HAMPE — Mandulacincér

6–8 mm-es, egyszínű sárgásbarna. Kinézésre meglehetősen hasonlít az *Axinopalpis gracilis* KRYN. fajhoz, de annak állkapcsi tapogatójának utolsó íze keskenyebb (a hossz felénél keskenyebb; itt szélesebb). Pontusi elterjedésű, de az irodalmi adatok (KASZAB 1971, KLAUSNITZER—SANDER 1981) mindenütt nagyon ritkán tartják. Gyenediáról (52) KASZAB (1971) említi. Nagyobb számban neveléssel sikerült gyűjteni, elsőként Gaskó Kálmánnak. A lárvá a mandula (*Amygdalus communis*) 1 cm-nél vékonyabb ágaiban fejlődik, tenyésztési eredmények alapján feltehetően 2 évig. (Kis mérete miatt szokatlan a 2 éves fejlődési idő). Fénycsapdából is előkerült (jugoszláviai fénycsapdából is), ez valószínűsíti, hogy alkonyi, esti állat, s fényre repül. A kelési eredmények alapján júniusban rajzik.

Data in coll.

BTM—Zirc: 39: 76.VII.9. 2 pld.

Al.: 26: 77.VIII.13. fénycsapdából, Pod — 31: 74.IV.16. ex l. mandula, Gas, 77.II.3. ex l. mandula, Szék — 39: 77.VIII.3. fénycsapdából, Pod — 52: (KASZAB 1971.) in coll. TTM, leg: Kanabé Dezső — 88: 79.V.2–10. ex l., 7, és 80.III.ex l., 4, ugyanazon ceruzavékony mandulagallyakból (ággyűjtés: 78.X.14.) Med — 135: ex l. mandula, Gas.

90. *Xylotrechus pantherinus* SAV. (Jav.: Párduccincér)

1,5 cm körüli, sárgás árnyalatú szürke szárnyfedőkkel, a szárnyfedőkön sárga foltok, illetve harántsávok láthatók. Boreomontán elterjedésű, de csak szórványos előfordulása ritka faj, hazánkban KASZAB (1971) még nem említette, bár 1969-ben már előkerült a Mátrából (SZONTAGH 1982) majd Koloszar András a Bakonyban is megtalálta. Mivel bakonyi előfordulása kissé váratlan volt, részletesen foglalkoztunk a faj előfordulásával, életmódjával külön is (MEDVEGY—KOLOSZAR 1984). Kecsefűz (*Salix caprea*) 5–10 cm átmérőjű ágaiban találtuk a lárvákat hűvös, nedves környezetben. A lárvá keresztül-kasul rágja a fát. A röplük egészen kerek. Legalább 2 éves fejlődésű. Leginkább még részben élő fa száraz részében sikerült a lárvát találnunk, ott, ahol valami ok miatt a kéreg is hiányzott. Kívülről azonban semmi jel nem utalt a lárvá jelenlétére. Mi a szabadban nem fogtuk, DEMELT (1966) szerint június–júliusban nevelőfaja törzsén és ágain tartózkodik, nagyvon fűrre állat.

Data in coll.:

55: 80.VI.19., 80.VI.25. ex l. kecskefűzből, Kol, 82.III.10., 2 péld. kecskefűzből (81.IX.7.) Med—Kol, 82.VI.20., 82.VI.25. 2 pld. ex l. szabadban tárolt kecskefűzből (81.IX.7.) Kol—Med, 86.VI.23. ex l. kecskefűzből (86.V.24.) Med—Kol—Mus.

91. *Xylotrechus rusticus* L. — Egérszínű darázscincér (18. ábra)

1–2 cm-es, szürke, fehéres sávokkal, foltokkal. Euro-szibériai elterjedésű. Hazánkban és a Bakonyban is sokfelé előfordul. Sokféle lombosfában fejlődik, leginkább azonban nyárfélékben (*Populus*). Mélyen a fában bábozódik, akár a többi *Xylotrechus* faj. Általában a nagy törzseket részesíti előnyben. A fát összevissza rágja, majd tavasszal kerek röplükön hagyja el. Május közepétől, melegebb helyeken május elejétől júniusig találhatjuk az imágót farakásokon, heverő törzsek alján, vagy napos, meleg időben a törzseken futkos.

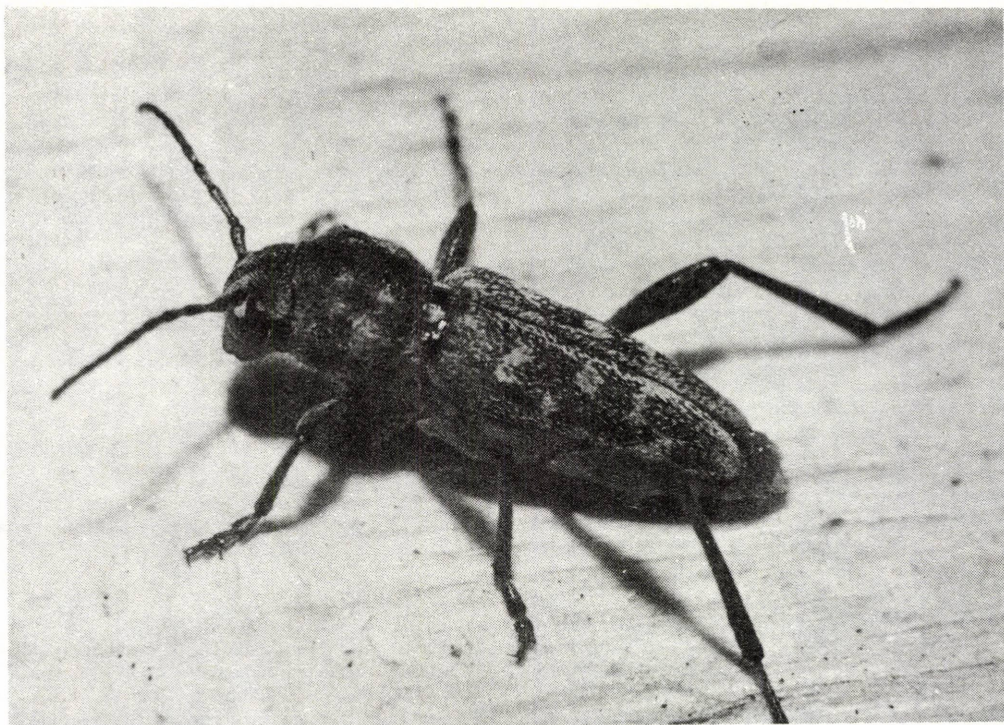
Data in coll.

BTM—Zirc: 143: 67.VII.14., Vesz — 150: 75.VIII.17., Med.

Al.: 49: 80.VIII.5., Szeő — 55: 82.VI.3., bükkörönkön futkároztak, 3, 78.VI.12., Kol — 61: jegenyenyárból ex l. több példány, Kol — 74: 64.VII., Juh — 104: 68.V.14., Sol — 150: 81.VI.20., 4, Vida.

92. *Xylotrechus arvicola* OL. (Jav.: Gazdászincér) (lásd a hátsó borítón)

1–1,5 cm-es. Szárnyfedői feketék, sárga mintázattal. A sárga csíkok elrendeződése hasonló a *Xylotrechus antilope* SCHÖNH. fajéhoz: a vállbütök mögött egy-egy rövid vízszintes harántvonal, majd a középső és a hátsó harmadban egy-egy belülről lefelé és kifelé ívelő sáv, illetve a csúcs is sárga. Az előtör fekete, pontozottsága szabad szemmel egyenletesnek tűnik. A Palearktikum déli részében fordul elő. Hazánkban és a Bakonyban is szórványos előfordulása. (Megjegyzem, hogy az Alföldön, Berettyóújfalú környékén a

18. ábra: *Xylotrechus rusticus* L.

gyümölcsfák egyik károsítója – Soltész, Szotter, Nagy, Papp adatai szerint.) Irodalmi adatok szerint sokféle lombosfában él, magam a gyümölcsfákat (Rosacea) és vértési tenyésztési eredményeim alapján a gyertyánt (Carpinus betulus) emelem ki. Lábon álló, részben száraz, olykor egészen vékony törzsek belsejében rág a többi *Xylotrechus*hoz hasonlóan. Leginkább július elejétől július közepéig rajzik, a fák törzsén tartózkodik, fürgé mozgású.

Data in coll.

BTM–Zirc: 124: Somló, 62.VII.27., Papp – 137: 73.VIII.1., Bali.

Al.: 92: (KUTHY 1896) – 108: (KASZAB 1971) in coll. TTM, leg: Stiller Viktor.

93. *Xylotrechus antilope* SCHÖNH. – Fürgé darázscincér

1 cm körüli, vagy kissé nagyobb, az előzőekben leírt, *Xylotrechus arvicola* OL. fajhoz hasonló megjelenésű állat. A fürgé darázscincérnél azonban a vállbütyök mögötti harántsáv nem vízszintes, hanem befelé lejt. Az előtor pontozottsága nem egyforma, szabad szemmel a kétféle pontozottság az előtor közepén vízszintesen határolódik el egymástól. Palearktikus elterjedésű, hegy- és dombvidékeinken, így a Bakonyban is sokfelé megtalálhatjuk. Kizárólag tölgyfélékből írják le, mi is csak abban találtuk (*Quercus*). Az előző *Xylotrechus*okkal ellentétben nem rágja annyira össze a fát, és nem is bábozódik olyan mélyen. Ölfákon, száraz törzseken főleg júliusban láthatjuk, igen gyors mozgású. Peterakás céljából a viszonylag nemrég elhalt fákat is felkeresi.

Data in coll.

BTM–Zirc: 33: 77.VI.10., Die – 51: 57.VI.11., Papp – 61: 79.VI.3., Kol – 125: 78.VI.22., 3, Szal – 157: 57.VI.27., 2, Papp, 73.VIII.2., Tóth, 75.VIII.3., Bali.

Al.: 61: 80.VI.11. tölgyfarakásokon több példány, Kol – 138: 64.VI.6., Pod – 143: 80.VI.5., Szeő – 150: 75.VIII.17., 4, az évben kidőlt, száraz levelű, 15 cm törzsátmérőjű tölgy törzsén és vastagabb ágain futkostak, Med.

94. *Clytus tropicus* PANZ. – Tölgy dízcincér

1,5 cm-es, karsú, a *Xylotrechus antilope* SCHÖNH. és a többi *Clytus* fajhoz hasonló, de megnyúltabb mintázatú, összességében élénkebb színű. Közép- és Dél-Európában fordul elő. Hazánkban a dombvidékek tölgyeseiben, illetve a Bakony alacsonyabb, melegebb vidékein fordul elő, de előfordulása nagyon szórványos. Elsősorban tölgyben (*Quercus*) (DEMELT 1966) él, főleg a vastagabb törzságakban. A lárv a kéreg alatt rág, bábozódni kissé a farész felszíne alá húzódik. Júniusban farakásról, tápnövényének száraz ágairól gyűjthetjük.

Data in coll.:

31: 75.XII.15. ex l. 2, molyhostölgyből, Szék – 79: Belterületen, az általános iskola melletti, kb fél m törzsátmérőjű tölgyfák egyikének törzsén mászott, közel a földhöz, Nagy József – 156: 83. ex l. tölgyből 8 példányt nevelt Sobota, Jan, ebből 3 pld. in coll. Med.

95. *Clytus rhamni* GERM. – Benge darázscincér

1 cm-nél valamivel kisebb, főleg a *Clytus arietis* L. fajtól nehéz elkülöníteni. A mintázatban az a különbség, hogy a benge darázscincérnél a vállbütyök mögötti kis harántsáv befele lejt, s az egész felület sokkal fénylőbb. Ponto-mediterrán elterjedésű. Hazánkban és a Bakonyban elég szórványos, ugyanakkor ahol megvan, általában többet is lehet belőle gyűjteni. KASZAB (1971) szerint lárvája a csüdfű (*Astragalus*) és a zanót (*Cytisus*) gyökereiben él. Az imágót június vége felé virágokon találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 63.V.16., 2, Papp – 135: 72.VII.5., 7, Tóth.

Al.: 20: 74.VI.27. virágokról, 4, Med – 82: 62.VII.20. virágokról (TÓTH 1968).

96. *Clytus arietis* L. – Községes darázscincér

Általában 1 cm-nél valamivel nagyobb, a vállbütyök mögötti harántsáv vízszintes. Európai és pontusi elterjedésű. Hazánkban a hegy- és dombvidéken, valamint a Bakonyban mindenfelé elterjedt, gyakori faj. Sokféle fában, de mégis elsősorban tölgyben (*Quercus*) él. Eleinte a kéreg alatt, majd mélyen a fatestben rág. Az imágókat május közepétől június közepéig farakásokon, virágzó fákön, cserjéken találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 9: 80.VI.14., Roz – 10: 79.V.23., 3, Die, 83.V.10., 3, Tóth – 18: 57.VI.20., Papp – 26: 76.VI.6., Roz – 35: 79.V.22., Szal – 39: 60.V.11., Papp – 44: 78.VI.21. Szal – 45: 78.VI.9., 3, Die – 49: 79.V.29., Die, 83.V.15., 2, Szal – 51: 83.V.11., Pod – 56: 80.VI.3., Kol – 61: 63.V.26. Papp, 78.V.31., 2, 80.V.18. Die – 63: 72.VI.6., Tóth – 65: 57.VIII.27., Papp – 68: 59.V.23., Papp, 74.V.27., Tóth – 69: 69.V.27., 3, Papp – 80: 72.VI.6., 2, 73.V.28., Tóth – 81: 80.VII.12., 2, Roz – 82: 72.V.27., Tóth – 94: 64.VI.11., 4, Papp – 101: 71.V.27., Tóth – 109: 79.VII.9., Bali – 111: 74.VI.11., Kas – 114: 78.V.12., Ádám – 134: 59.V.14., Papp – 135: 83.V.15., 83.V.17., 2, Tóth – 137: 72.VI.4., 72.VI.11., Bali, 73.VI.19., Kas – 139: 78.VI.15., 2, 79.VI.3., 3, Die – 141: 69.V.22., Papp – 146: 64.VI.15., Bar, 67.VI.29., Ner – 157: 71.V.14., Tóth, 79.V.23., Szal.

Al.: 20: 79.V.19., 3, Spirea virágról, 82.V.23., 2, Spirea virágról, Med – 22: 78.V.28., 79.V.19., 2, Med – 30: 76.V.8., Pod – 44: 81.VI.20., Szeő – 56: 84.V.26., 5, virágzó cserjékről kopogtatva, 84.VI.21. Med – 61: 81.V.19., Kol – 65: 72.VI.5., Sol – 105: 71.V.11., Med–Sol – 150: 70.VI.19., Sol, 85.V.14., 20, Vida.

97. *Plagionotus detritus* L. – Sárgafarú darázscincér

1–2 cm-es, a többi *Plagionotus*-nál és az egyéb darázscincéreknél zömökebb testalkatú. Feketés-barnás szárnyfedőin 5 sárga harántcsík is van, az utolsó kettő a szárnyfedők végén csaknem összeolvad, innen származik a bogár neve is. Európai és pontusi elterjedésű. Hazánk és a Bakony tölgyeseiben többfelé előfordul, de azért nem mindenütt. Többféle fában él, de elsősorban tölgyben (*Quercus*). A lárv a kéreg belső felületében rág, a farészt csak gyengébben karcolja. A bábozódás vagy a farész felületén vagy a kéregben történik. Az imágók június–júliusban találhatók: farakásokon vagy heverő nagy törzseken mászkálnak, fűgék.

Data in coll.

BTM–Zirc: 24: 69.VII.9., 2, Papp – 74: 64.VII.13., 68.VI.23., Ner – 125: 78.VI.22., 4, Szal – 137: 72.VII.21., Bali – 146: 65.VIII.19., Bez.

Al.: 22: 84.VI.22., 2, tölgy fatönkön Med dr. – Tiszai H. – 61: 82.VI.3., 2, tölgyfarakáson, Kol – 105: 69.VI.11., Sol – 138: 64.VII.4., Pod – 150: 85.VI.7., 3, Vida.

98. *Plagionotus arcuatus* L. – Bársonyos darázscincér (19. ábra)

1,5–2 cm-es. Mivel fekete szárnyfedőin az 5 sárga harántsáv nem mindegyike ér a varratig, s a harántsávok elég keskenyek, a *Plagionotus*-ok közül ez a legsötétebb árnyalatú. A Palearktikum nyugati részében fordul elő. Hazánk tölgyerdeiben mindenfelé nagyon elterjedt, májusban, június elején rajzik, a tölgyfarakások leg-

19. ábra: *Plagionotus arcuatus* L.

gyakoribb cincére. A tölgyön (*Quercus*) kívül más lombosfában is megél. A lárvá 5–25 cm átmérőjű száraz ágak kérge alatt él, bábozódni a farészbe húzódik.

Data in coll.

BTM–Zirc: 2: 80.VI.7., Tóth – 5: 78.VI.1., 4, Kas – 16: 79.V.19., 2, Ádám – 24: 69.V.6., 3, Papp – 26: 76.VI.6., Roz – 33: 77.VI.10., 5, Die – 44: 74.VI.16., Tóth, 76.V.10., 5, Kas – 45: 79.V.20., 2, Roz – 49: 79.V.20., 5, Roz – 54: 68.IV.26., 7, Papp, 74.VII.29., Bali – 61: 63.VI.12., Die, 63.VI.12., 2, Tóth, 78.V.31., 9, Die, 78.VII.25., Kol – 66: 72.VII.15., 72.VIII.15., Bali – 74: 69.V.28., Ner – 80: 69.V., Vesz – 81: 65.V.25., Papp, 78.VII.16., Roz – 102: 79.V.20., Roz – 108: 78.VII.14., Bali – 114: 65.V.22., Bezs, 78.V.12., Ádám – 124: 78.VII.6., 9, Ádám – 137: 71.VI.22., 2, 72.IV.25., 72.V.16., 72.V.22., 72.VI.4., 72.VI.15., 2, 72.VI.28., 73.V.25., 73.VII.11., 76.VIII.29., 79.V.19., 2, Bali – 139: 78.VI.10., Die – 141: 79.V.21., Ádám – 143: 69.V., Vesz – 145: 78.V.28., 7, Ádám – 146: 62.IX., Kas, 65.VIII.10., 65.VIII.19., Bezs, 74.V.28., 77.V.30., 78.VI.15. Bali, 78.VI.29., Sip – 155: 78.V.30. Ádám – 157: 72.VII.17., 3, Tóth.

Al.: 22: 78.V.28., Med – 44: 76.V.10., Pod – 46: 78.V.29. tölgy tűzfarakásról, 8, Med – 56: 84.V.26., Med – 61: 79.V.22., 3, több is volt, Kol – 105: 71.V.11., Med–Sol – 150: 72.VI.22., 5, Med, 85.VI.7., 84, Vida.

99. *Plagionotus floralis* PALL. – Lucernacincér

1–1,5 cm-es, a bársnyos darázscincéernél keskenyebb faj, sárga harántsávjai szélesebbek, az állat összességében világosabb. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánkban a sík- és dombvidékeken sokfelé előfordul. PLAVILSCSIKOV (1940) szerint a lárvá lucernában (*Medicago sativa*) fejlődik, de DEMELT (1966) szerint ez inkább csak Kelet-Európában igaz, máshol kutyatejben (*Euphorbia gerardiana*) találták csak a lárvát, bár véleménye szerint a faj fejlődése lombosfában is elképzelhető. Az imágó június elején sztyepp jellegű réteken, virágokon, pl. cickafarkon (*Achillea*) található, helyenként elég nagy számban.

Data in coll.

BTM-Zirc: 3: 78.VI.24., Bali - 21: 64.VI.28., 4, Papp, 77.VI.9., 2, Med - 22: 66.VI.12., Papp - 26: 63.VI.16., Papp, 78.VII.6., Die - 27: 76.VII.3., Bali - 46: 79.VI.30., 3, Csiby - 48: 64.VII.13., 2, Papp - 54: 74.VI.25., 4, 74.VI.27., 2, 74.VII.25., 6, 74.VII.28., 3, 74.VII.29., 3, 76.VI.22., 2, Bali - 61: 78.VII.10., Kol - 78.VII.28., 9, Die - 78: 69.VII.2., TóthL - 99: 74.VII.11., 3, Bali - 103: 62.VI.18., Nov - 104: 75.VII.15., 2, TóthL - 118: 63.VII.16., Papp - 135: 71.VI.26., 72.VII.15., 3, 78.VII.18., 3, Tóth - 143: 69.V., Vesz, 69.V.27., 14, Papp - 146: 65.VIII.10., 14, 65.VIII.19., 12, 66.VIII.15., Bezs - 157: 75.VII.17., Bali.

Al.: 22: 77.VI.9., 20, cickafarkról, Med - 35: 78.VII.13. 4 virágokról, Med - 61: 78. VII.25., 7, Kol - 138: 64.V.30., Pod.

100. *Chlorophorus varius* O. F. MÜLLER - Díszes darázscincér

1 cm körüli, fekete szárnyfedőin sárga harántsávokkal, a második harántsáv a széleken fel és visszakunkorodik. Európai és pontusi elterjedésű. Hazánk síkabb vidékein sokfelé elterjedt, s általában nagyobb számban található. A legkülönbézebb lombosfákban fejlődik (szil - Ulmus, juhar - Acer, éger - Alnus, kőris - Fraxinus, gyümölcsfélék - Rosaceae, szőlő - Vitis, fűz - Salix, sőt még akácból (Robinia és meglepetésre ökörfarkkóróból (Verbascum) is kineveltük (Med, Mus). Az imágót június-júliusban virágokon, főleg cickafarkon (Achillea) találjuk. A lárvá vékonyabb, 2-4 cm-es, meleg, napos helyen lévő ágakban él, a fatestben bábozódik.

Data in coll.

BTM-Zirc: 3: 75.VI.24., 3, Bali, 76.VI.30., Szal - 4: 64.VII.15., Papp - 8: 72.VIII.1., Ban, 73.X.3., Tóth - 9: 62.VIII.8., Papp, 72.VII.26., Varga - 15: 63.VII.25., Papp - 19: 75.VIII.2., 2, Med - 21: 66.VI.3., 3, 68.VI.24., 68.VII.8., 3, 69.VI.22., Papp - 24: 69.VII.5., Papp, 82.VIII.24., 2, Szal - 26: 78.VII.6., 5, 78.VIII.12., 9, 79.VII.21., 15, Die - 27: 76.VII.3., 3, Bali - 29: 62.VIII.2., Papp - 39: 60.VIII.7., Nov - 45: 78.VIII.10., Kas - 48: 64.VII.13., Papp, 78.VIII.24., 2, Csiby - 50: 72.VII.16., 73.VIII.27., 2, Tóth, 76.VII.12., Bali - 54: 74.VI.25., Bali - 61: 78.VII.9., Kol, 78.VII.28., 2, Die, 79.VIII.11., Kol - 66: 72.VIII.12., Bali - 73: 62.VII.19., 2, Papp - 74: 65.VIII.1., Ner - 96: 65.VI.23., Papp - 98: 72.VII.23., Tóth - 99: 63.VII.11., 4, Papp, 74.VII.11., 3, Bali - 103: 62.VI.26., Nov - 108: 76.VII.17., 5, Bali - 109: 73.VII.10., 13, Bali - 114: 64.VII.22., Papp - 117: 76.VIII.15., 2, Szal - 118: 63.VII.16., 2, Papp - 124: 62.VII.27., 5, Papp - 130: 64.VII.1., Papp, - 132: 76.VII.11., 18, Bali - 137: 72.VII.21., 3, 72.VII.27., 73.VII.6., 73.VII.11., 6, 73.VIII.4., 2, Bali - 143: 68.VI.25., 2, Papp - 146: 65.VIII.10., Bezs, 81.VII.9., Bali - 148: 76.VI.25., Bali.

Al.: 20: 83.VI.11., 10, cickafarkról, Med - 32: 79.VI.14., Pod - 61: 80.VIII.3-4., 25, Kol - 115: 72.VII.8., Med.

101. *Chlorophorus herbsti* BRAHM - Foltos darázscincér

1 cm körüli, a szárnyfedők nem olyan élénksárgák, mint a díszes darázscincér esetében, inkább sárgásfehérek, rajtuk egymás alatt 3-3 fekete folt látható, mindcgyik harmadban egy. Euroszibériai elterjedésű. Hazánkban nagyon szórányos. Az irodalom elsősorban hársból (Tilia), de tölgyből (Quercus) és szilből (Ulmus) is említi. DEMELT (1966) szerint a lárvá 3-5 cm átmérőjű ágakban, a farész és a kéreg között fejlődik. A járatok szélesek, laposak, és a szíjácsot barázdálják. A bábbölcső csaknem a farész felszínén fekszik. Fejlődését 2-3 évesre teszi. Az imágók szerinte ritkán találhatók. Farakásokról említi, de biztosra vehetjük faunaterületünk keleti részében fogott példányok adatai alapján, hogy virágot is látogat június-júliusban.

Data in coll.

51: 75.VII.30. citromsárga színű ruhára repült rá. In coll. Med, leg: Tiszai H. - 77: KUTHY (1896) - 108: in coll. TTM 3, Wachsmann (KASZAB 1971 is említi).

102. *Chlorophorus sartor* FABR. - Feketevállú darázscincér

6-7 mm-es, szürkésfekete, szárnyfedőin 2 keskeny, fehér, fentről lefelé-kifelé húzódó sávokkal, fölöttük esetleg kis folt is van. Palearktikus elterjedésű, hazánkban is sokfelé előfordul, de túl nagy számban nem szoktuk gyűjteni. KASZAB (1971) akácból (Robinia), gesztenyéből (Castanea) és zánótból (Cytisus) említi. Főleg júliusban találhatjuk, virágokon.

Data in coll.

BTM-Zirc: 26: Balatonszőlős, 78.VIII.12., 2, Die - 50: 71.VI.8., 72.VII.30., Tóth - 61: 79.VI.14., Kol - 65: 65.V.17., TóthL - 76: 76.VI.13., Ádám - 77: 77.VII.12., Nagy - 109: 73.VII.30., Bali - 113: 72.VII.18., Tóth - 124: 68.VIII.15., Tóth - 132: 76.VII.11., 2, Bali - 135: 72.VII.19., 2, 84.VIII.20., Tóth.

Al.: 49: 79.VII.1., Pod - 56: 78.VIII.29. Kol - 61: 78.VIII.29., Kol - 105: 72.VIII.9., 2, virágról, Med - Sol - 136: 78.VII.29., Kol.

103. *Chlorophorus figuratus* SCOP. – Rajzos darázscincér

1 cm körüli, szürkésfekete, szárnyfedőin fehér rajzokkal. A felső harántsáv a pajzsocska két oldaláról indul le-, majd kifelé, mintegy félig körbe kerítve egy-egy foltot. A hátsó harmadban és a csúcson is van egy-egy harántsáv. Palearktikus elterjedésű, hazánkban főleg a hegyvidéken elterjedt, így a Bakonyban is mindenfelé találkozhatunk vele, ha egyszerre nem is nagy tömegben. Sokféle lombosfában fejlődik, leggyakrabban szilben (*Ulmus*), tölgyben (*Quercus*), gesztenyében (*Castanea*). Még a fán levő vékony, száraz ágak belsejében találhatjuk a lárváját. Az imágó viráglátogató, június–júliusban cserjéken (pl. szeder – *Rubus*), ernyősökön (*Umbelliferae*) találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 3: 76.VI.30., 2, Szal – 8: 70.VI.25., Tóth – 21: 77.VI.9., Med – 26: 78.VII.6., 2, Die – 33: 79.IV.3., Kol – 39: 72.VI.5., Tóth, 76.VI.10., 6, 76.VI.25., 5, Bali – 44: 72.VII.2., Tóth, 74.VII.12., 3, Bali – 50: 74.VII.2., 4, Bali, 79.VII.26., Die – 74: 70.IX., Ner – 82: 78.VII.9., Die – 134: 69.VI.27., Papp – 135: 83.V.20., Tóth – 143: 69.V., 2, Vesz – 150: 75.VII.4., Med.

Al.: 20: 82.V.23., Med – 22: 77.VI.16., 15, virágokról, Med – 32: 78.VI.18., Pod – 46: 78.VII.13., 4, Med – 115: 72.VII.8., Med – 127: 79.III.23. ex l. tölgy, Kol – 147: 63.VI.14. Fűhálózással (TÓTH 1968) – 150: 83.VI.3., Vida.

104. *Isotomus speciosus* SCHNEID. – Nyírfa-darázscincér

1,5–2 cm-es, karcsú testű, fekete szárnyfedőin fehér foltokkal és harántsávokkal. Pontusi elterjedésű. Hazánkban a hegy- és dombvidékeken elterjedt, de meglehetősen szórványosan. A Bakonyban szintén szórványos, de egy ízben kifejezett kártételét észleltük, amikor is a Hajagban egy juhhodály éger (*Alnus*) gerendáiban a lárvák tömegét találtuk. A gyakorlatilag teljesen száraz, néhol szélein elszenenedett 15 x 15 cm-es gerendákat a lárvák összevissza rágták. Régebbi, kerek röplyukakat is láttunk ugyanezen fákban. Egyébként különböző lombosfákban fejlődik, így nyírban (*Betula*), gyertyánban (*Carpinus*), tölgyben (*Quercus*), gesztenyében (*Castanea*), bükkben (*Fagus*), szilben (*Ulmus*), sőt akácban (*Robinia*) is. Az imágót júliusban száraz fák törzsén, farakásokon láthatjuk, estefelé aktívabb, nappal inkább rejtőzködik.

Data in coll.

BTM–Zirc: 2: 64.VII.20., Tóth – 61: 67.VII.31., 75.VI.16., 79.VII.5., 82.VII.31., Die – 66: 72.VIII.12., 72.VIII.15., Bali – 74: 65.VII.22., 65.VIII.1., 3, 66.IX., 69.VII.22., 2, Ner – 108: 77.VII.17. Bali – 124: 62.VII.27., Papp – 137: 72.VII.10., 2, 73.VI.26., 73.VII.6., 73.VII.11., 2, 73.VII.12., 4, 73.VII.13., 73.VII.29., 73.VIII.1., 73.VIII.8., 75.VII.13., 73.VII.29., 73.VIII.1., 73.VIII.8., 75.VII.13., 75.VII.16., 2, 78.VI.4., 3, Bali – 157: 57.VI.27. Papp.

Al.: 56: Berecpusztá, 81.VII.15. ex im. Kol., 82.VII.3., 2, VII.6., 3, VII.11., 3, mind ex l. éger (81.IX. 12) Med–Kol, ugyanaz a faanyag külső hőmérsékleten tartva: 82.VIII.4., 2, VIII.15., 3, 83.VII.4., 16, mind ex l. éger, Kol–Med – 61: 77.VII.15. Kol – 77: (KUTHY 1896) – 105: 68.VII.4., 68.VII.7., 68.VII.14., farakásról, Sol.

105. *Anaglyptus mysticus* L. – Juhar díszcincér

1 cm-es vagy valamivel nagyobb. Szárnyfedőin a barna és a fekete részeket ferdén lefutó harántsáv választja el egymástól. Mögötte újabb két fehér harántsáv következik, illetve a csúcs is fehéres. Az ab. albofasciatus DE GEER változat esetében (mely a törzsalakkal szinte azonos gyakoriságú, a szárnyfedőn barna színt nem találunk. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánk hegy- és dombvidékein általánosan elterjedt. Különböző lombosfákban fejlődik, főként tölgyben (*Quercus*), juharban (*Acer*), kőrisben (*Fraxinus*), gyümölcsfákban (*Rosaceae*). DEMELT (1966) szerint az öreg, száraz törzseket, erős ágakat támadja meg, a petéket régebbi röplyukakba, vagy farepedésekbe rakja. Kerek röplyukon hagyja el a fát. Az imágó május–júniusban virágzó cserjéken, mint pl. galagonya (*Crataegus*) ha nem is tömegesen, de rendszeresen található.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 72.VI.4., Tóth – 10: 79.V.23., Die – 21: 78.V.28., Med – 24: 69.V.6., Papp – 31: 76.V.8., Roz – 37: 77.V.19., 2, Die, 80.X.5., Kol – 42: 69.V.7., Papp – 44: 75.V.13., Tóth – 46: 80.V.222., 2., Tóth – 51: 83.V.11., 2, Pod – 52: 64.V.29., Papp – 61: 73.V.31., 78.V.31., 3, Die. – 68.59.V.20., Tóth – 73: 68.V.7. Papp – 74: 63.V.4., Ner – 81: 65.V.25., Papp – 102: 76.V.7. Roz – 103: 62.V.14., 62.V.18., 2, Nov – 111: 74.V.24. Tóth – 134: 63.V.4., 63.V.14., Erd – 135: 83.V.9., Tóth – 137: 72.IV.21., 72.V.1., 76.VII.16. Bali 77.V.8., Ádám – 146: 62.IV.29. 2, Csel., 76.V.2., 2, 78.VI.10., 78.VI.13., Bali – 147: 61.V.5., Papp – 157: 82.VI.16., Tóth.

Al.: 20: 74.IV.4. ex im. száraz vadkörtéből, 79.V.14., 4, virágokról, 82.V.23., 3, Med – 22: 78.V.28., 3, virágokról, Med – 46: 81.V.24., Szeő – 56: 84.V.26. virágzó cserjéről kopogtatva 20, Med–Sol–Kol, 85.V.11., kopogtatva, 6, Med, 86.V.24., virágról ifj. Kolosvár András – 82: 81.V.25. Virágról, Med – 91: 77.V.1., Pod – 107: 69.VI.3., Sol – 137: 77.V.8., Pod – 144: 78.V.8., ex im., 2, kőkenyéből, Med, 81.V.23., Szeő – 150: 81.VI.20., Vida.

20. ábra: *Purpuricenus budensis* GÖTZ, kopuláló pár

106. *Purpuricenus kaehleri* L. – Vércincér

1,5–2 cm-es, fekete, de szárnyfedői vérvörösek, közepükön egy megnyúlt csepp alakú fekete folttal. Holo-mediterrán elterjedésű. Hazánkban és a Bakonyban is több helyről ismerjük, de mindenütt csak kevés példányát sikerült találni. A melegebb vidékeken fordul elő. Elsősorban tölgyben (*Quercus*) él, de KASZAB (1971) szerint további tápnövénye: gesztenye (*Castanea*), bükk (*Fagus*), fűz (*Salix*), nyár (*Populus*), gyümölcsfák (*Rosaceae*). A lárvá 3–5 cm átmérőjű nem túl száraz ágakban rág, a középtájékon egy, rácsalékkal szorosan kitöltött járatot, melynek végén bebábozódik. Az imágókat júniusban találhatjuk főként fiatal hajtásvégeken, leveleken, ritkán virágokon, a nőtényeket petőzésre alkalmas vastagságú, kb 1 éve elszáradt, heverő ágakon. (Megemlítem, hogy a Velebitben e fajt sajmeggy (*Prunus mahaleb*) és szilvaféle (*Prunus*) édes gyümölcsén nagy számban megfigyeltük, volt olyan szilvaszem, melynek felét is elfogyasztották a bogarak, ugyanezen fa hajtásain copuláltak is.)

Data in coll.

BTM–Zirc: 66: 72.VIII.13., 2, 72.VIII.15., Bali – 73: 85.VI.5., Tóth.

Al.: 22: 77.VI.5. kőrislevélén, Med – 77: KUTHY 1896, – 79: leg: Nagy József – 80: 67.VII.15., Szer –

104: Pázmándhegy, 69.VI.6., in coll. Sol, leg: Burján Á. (További adataink vannak a Bakonyhoz nem tartozó, de a Pannonhalmi-dombsággal közvetlenül határos Pázmándról, Győrszentivánról, Győrszemeréről.)

107. *Purpuricenus budensis* GÖTZ – Bíborcincér (20. ábra)

Szintén 1,5–2 cm-es, habitusában a vércincérhez nagyon hasonló faj, azonban itt a szárnyfedők fekete foltja a szárnyfedők végén található, a varrat mentén felhúzódik a szárnyfedők közepéig. Az előtor felülete is többé-kevésbé vörös. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánkban általában az alföldeket szegélyező dombvidékeken fordul elő. Elég sporadikus, viszont lelőhelyén általában rendszeresen, olykor tömegesen fogható. KASZAB (1971) szerint tölgyben (*Quercus*), bükkben (*Fagus*), gyümölcsfákban (*Rosaceae*) fejlődik. Az imágók júliusban találhatók különféle virágokon.

Data in coll.

BTM—Zirc: 66: 72.VIII.12., Bali — 124: 62.VII.27., Papp — 137: 71.VI.22., 73.VII.11., 2, 73.VII.12., 2, 73.VII.13., 73.VIII.1., Bali — 143: 68.VII.27., Tenczer K.

Al.: 104: 71.VII.7., in coll. Sol, leg: Jasztrab Éva — 104: Győrság, 69.VI.5., in coll. Sol, leg: Burján Á. — 105: 69.VII.6., Sol — 107: 71.VII.22., Sol — 115: 71.VII.11. in coll. Sol, leg: Nagy M., 71.VII.17. in coll. Sol, leg: Hadarics E.

LAMIINAE

108. *Monochamus sartor* LATR. — Nagy fenyvescincér

2–3 cm-es testű, barnásfekete színű, hosszúcsápú cincér, a nőtény csáphossza is meghaladja a testet, a hímé pedig több, mint kétszer olyan hosszú. A szárnyfedőknek enyhe fémes fénye is van, az első harmadban, közel a varrathoz egy-egy alig felálló bütyök is észlelhető. Boreomontán faj. A Kárpátokban elterjedt, de hazánkban legfeljebb csak a nyugati határszélen és a Zemplénben képzelhető el. A Bakonyból egyetlen irodalmi adatunk van, a bizonyító példányt nem sikerült megtalálnom. KUTHY (1896) Zircről (157.) említi. Egyébként fenyőfélékben (*Pinus*, *Picea*, *Abies*) él, a lárvá mélyen: a fában bábozódik, július–augusztusban rajzik, elsősorban farakásokon, fenyőörökökön fogható.

109. *Monochamus sutor* L. — Kis fenyvescincér

2–2,5 cm hosszú, nagyon hasonlít a nagy fenyvescincérhez, de szárnyfedői tompafényűek, a szárnyfedőkön kiemelkedő dudor nincs. Boreomontán elterjedésű, s míg a Kárpátokban az előző fajnál is gyakoribb, hazai előfordulásáról csaknem ugyanazt mondhatjuk el, mint nagyobb rokonáról. A Bakonyban csak behurcolt példányként tudom elképzelni, de nem kizárt, hogy meg is honosodhat. Életmódjáról ugyanaz mondható el, mint a nagy fenyvescincéréről.

Data in coll.:

63: 80.VIII.4., Vesz — 104: Belterület, in coll.: Sol — 109: 70.VII., MusA — 146: Belterület, utcán, 80. VII. Gas.

110. *Monochamus galloprovincialis* OL. ssp. *pistor* GERM. (Jav.: Foltos fenyvescincér) (21. ábra)

1,5–2,5 cm-es, sárgásfekete testű, halványan kivehető okkersárga harántfoltokkal. Míg a törzsalak Délnyugat-Európában, addig ez a nálunk is többfelé előforduló alfaja Délkelet-Európában él. A Bakony fenyveseiben (*Pinus*) többfelé előfordul. A lárvá a kéreg alatt rág, egy helyen a járat szabálytalan alakú, nagyon széles lesz, majd innen egy ellipszis alakú, igen durva fehér rágesálékkal eltömött nyílás mutatja, hol ment be a lárvá bábozódni a fába. A vékonyabb (3–8 cm átmérőjű) ágakban a középig is bemegy, egy keveset még hosszirányban is halad, majd a bemenettől kb. 10 cm-re teljesen szabályos kerek röplyukon hagyja el a fát. Vékonyabb, vastagabb törzságakban egyaránt előfordul. Az imágó is táplálkodik: kerek foltot rág a kéregre. Alkonyatkor aktív, napközben általában rejtőzködik, de napos időben gyakran mászkál farakásokon, de mindig csak friss vágásún. Júliusban, augusztus elején rajzik.

Data in coll.:

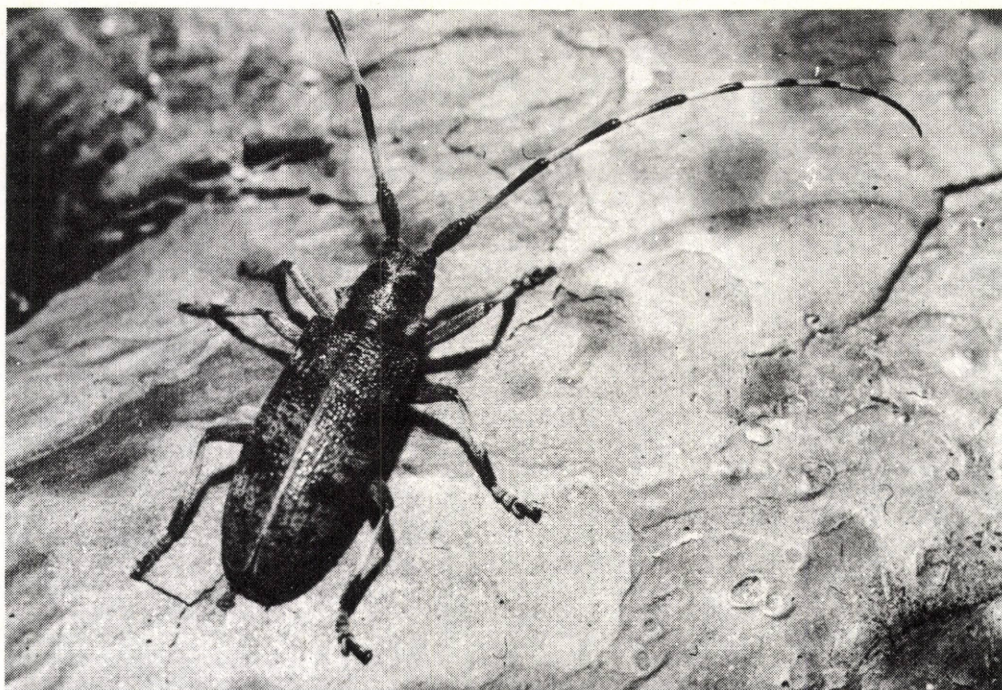
32: 78.VI.18., Pod — 44: 82.V.23., Pod — 50: 72.VIII.9., este sötétben, zseblámpával, fiatal, kivágott, de még leveles erdefenyő törzsén mászott, a törzs átmérője kb. 10 cm volt, Sol—Med 72.VIII.12., 72.VIII. q6., 2, napközben ugyanezen törzs aljáról, Med—Sol, 76.VI.30., Mus, 80.VII.5., Szeő, 80.VII.20., 3, 80.VII.26., 4, 80.VIII.3., 80.VIII.10., 2, 80.VIII.15., 10, 83.VIII.10., 5, 83.VIII.16., 13, Mus — 55: 79.III.16., 79.III.18., 79.III.20. mind ex l. kidőlt, még száraz levelű kb. 10 cm törzsátmérőjű erdefenyő törzsrészből Kol, 79.V.26-án ezt a törzset feldaraboltuk, otthon ex im. 79.V.26-án és 27-én 1 hím és 1 nőtény, 28., 29., 30-án 1–1 hím, 31-én 2 hím és 2 nőtény, VI.1-én 1 nőtény, Med—Kol — 135: (KASZAB 1971) — 87: 71.VII.24. Frissen vágott erdefenyő farakáson 3 hím és 1 nőtény. A nőtény egy vágási lapon napozott, a hímek a farakás belsejében rejtőztek, Med — 90: 79.VI.16., erdefenyvesben csalánlevélén pihent egy hím, Med — 104: 70.VI.26. in coll. Sol, leg: Bálint Ferenc — 115: 69.VI. 5., in coll. Sol, leg: Nagy M — 138: 64.V.22., Pod.

111. *Lamia textor* L. — Takácscincér

2,5–3 cm-es, egyszínű szürkésbarna. Euro-szibériai elterjedésű, hazánkban inkább a síkabb vidékeken található, a Bakonyban elég szórványos. Fűz (*Salix*) és nyár (*Populus*) törzsek alsó részén, erősebb gyökerekben fejlődik, 2 éven keresztül. Május közepétől júliusig rajzik. Lomha mozgású, többnyire a földön esetleg a levélzeten mászkál, alkonyatkor, éjjel aktív. Ellentétben a hozzá hasonló alakú gyász-cincérrel, a *Lamia* jól repül.

Data in coll.

BTM—Zirc: 38: 73.V.26., Ban — 61: 60.VII., Die — 65: 57.VIII.27., Papp — 81: 65.V.25., Papp — 101: 74.VI.4., Ban — 127: 78.VI.21., Die — 146: 57.VI.4., Papp.

21. ábra: *Monochamus galloprovincialis* OL. ssp. *pistor* GERM. (nőstény)

Al.: 32: Mecsértelep, 78.VI.18., Pod – 44: 82.V.23., Pod – 55: 80.V.20., Kol – 61: Aranyospatak-völgy, 81.VII.17., Die – 123: 72.VI.22., aszfaltúton mászott, Sol–Med – 138: 64.V.22., Pod – 150: 83.VI.3., 3, Vida.

112. *Morimus funereus* MULS. – Gyászcsincér (22. ábra)

2,5–3,5 cm-es, hamvasszürke, szárnyfedőin 2–2 bársonyfekete folttal. Ponto-mediterrán elterjedésű, hazánk hegyvidékein, beleértve a Bakonyt is mindenfelé előfordul, elsősorban a melegebb oldalakon. Főleg tölgy (*Quercus*) és bükk (*Fagus*) gyökereiben vagy facsonkokban fejlődik, de DEMELT (1966) szerint nyárban (*Populus*), gesztenyében (*Castanea*) és jegenyefenyőben (*Abies*) is megél. Rezgőnyárban (*Populus*) és hársban (*Tilia*) a Hajagban is megfigyeltük (Kol). Fejlődése több évig tart. Az imágó június közepétől július végéig található: farönkökön, farakásokon, élő fák gyökérlábai között, vagy egyszerűen csak a talajon mászkál, de igazán csak alkonyattól kezdve aktív. Nappal gyakran csak a nagy földön fekvő fatörzsek félrefordításakor láthatjuk meg őket. Nagysága és életmódja miatt gyakrabban találkozunk vele, mint amilyen gyakori valójában, élőhelyeit egyre inkább felszámolják.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 70.VI.25., Tóth – 9: 78.VI.20., 3, Som – 21: 76.VI.27., 76.VII.5., Szal – 26: 76.VI.6., Roz – 31: 76.IV.9., Roz – 33: 77.VI.10., Die – 38: 79.V.22., Szal – 39: 77.V.23., 2, Bali – 43: 73.VII.24., 2, Sin – 44: 74.VII.5., 8, Tóth, 74.VII.12. Bali, 74.VII.16., 10, Tóth, 76.V.10., Kas – 45: 66.VI.29., Papp – 50: 70.VI.27., 2, Tóth, 74.VII.4., Ilosvai – 58: 73.VI.5., Kas, 78.VII.26., Sip – 59: 83.V.13., Pod – 61: 60.VI., 63.VI.12., Die – 63: 69.VII.11. Papp, 75.VII.22. Tóth – 65: 69.VII.24. TóthL – 66: 72.VII.27., Bali – 68: 59.VIII.11. Papp, 73.V.2., 3, Bali – 80: 63.V.14. Erd – 81: 65.V.26., Papp, 76.VII.12., 2, Bali, 78.VII.16., Roz, – 94: 64.VI.11., 67.V.29., 3, Papp – 101: 73.VII.24., 2, Sin – 108: 77.VII.17., Bali – 114: 66.V. Bezs – 123: 74.VIII.7., Bali – 134: 59.V.23. Papp, 63.V.16. Erd., 69.VII.18., Tap – 137: 70.VI.7., 70.VI.9., 70.VII.12., 2, 71.V.29., 2, 72.IV.22., 72.IV.25., 2, 72.V.1., 72.V.10., 72.V.22., 72.V.25., 72.V.30., 72.VI.4., 72.VI.6., 2, 72.VI.12., 72.VI.15., 73.IV.2. Bali, 73.V.6. Tóth, 73.V.7., 2, 73.V.9., 73.V.25., 73.V.30., 73.VI.2., 5, 73.VII.4., 73.VII.6., 2, 73.VII.8., 73.VII.9., 74.VII.15., 2, 76.VII.12., 77.VII.20., 78.VII.4., 79.VII.1. Bali – 139: 58.VI.4., Papp

– 141: 64.V.26. Papp, 76.V.21., 2, Roz – 143: 67.VII.11., 3, Papp, 73.VII.26., 3, Sin – 145: 78.V.28., 4, Ádám – 146: 59.X.24. Papp, 76.V.14., 2, 76.VII.6., Bali – 147: 76.VII.6., Bali – 155: 78.V.30., 2, Ádám – 157: 72.VII.15., Tóth, 72.X.2., 73.VII.6., Rácz, 74.V.28., Galambos, 76.IX.10., Ilosvai. Al.: 9: 78.VIII.12., Szeő – 12: 75.VII.9., Med – 22: 77.VI.20., Med, 85.V.12., in coll Med, leg: MedN, 85.VI.29., in coll. Med, leg MedZ (4), MedN (4) – 49: 80.V.17., Szeő – 51: 72.VI.28., 6, 72.VIII.8., 10, Med – 56: 84.V.26., Med – 63: 76.VII.25., 78.VII.27., Szeő – 71: 78.VI.17., Szeő, 79.V.28., Pod – 123: 72.VI.22., Med–Sol – 150: 71.VII.6., 4, Med–Sol, 83.VI.3., 30, Vida.

113. *Dorcadion aethiops* SCOP. – Fekete gyalogcincér

2 cm-es, fekete, nem fénylő. Délkelet-európai elterjedésű, hazánkban az Alföld kivételével mindenütt elég gyakori. Fűcsomók gyökerei között él, a talajban bábozódik. Az imágó a talajon mászkál. Lomha mozgású, a többi gyalogcincérhez hasonlóan nem tud repülni. Főképpen májusban találjuk. Hideg esetén kövek alatt megbújik. Gyakran nagyobb tömegben is gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 2: 64.VI.23., Tóth – 19: 69.V.19., Pal – 21: 65.VI.8., Kósa, 65.VI.25., 66.VI.18., Papp, 76.VII.24., Bali – 26: 79.VI.26., Die – 31: 76.VI.20., Roz – 35: 63.VI.13., 3, Papp – 38: 78.V.30., 3, Kas, 78.V.30., 8, Hav – 39: 60.VI.7., Nov – 51: 53.V.22., 57.VI.11., Papp – 56: 78.V.30., Kol – 61: 62.V.17., 63.V.26., 66.IV.27., Papp – 66: 72.IV.5., Bali – 68: 73.V.2., Bali – 73: 71.VII.9., TóthL – 74: 64.VI.20., Ner – 77: 72.V.26., TóthL – 85: 78.IV.23., Roz – 87: 63.V.30., Papp – 103: 62.IV.26., 62.V.27., 62.VI.8., Nov – 114: 66.V., Bezs – 124: 63.V.7., 2, Papp – 130: 80.VI.8., Szal – 132: 78.VII.12., Bali – 134: 60.V.13., 63.V.13., Erd – 135: 63.VI., Asztalos – 137: 72.III.10., 72.IV.2., 72.IV.11., 2, 72.IV.21., 72.IV.22., 8, 72.IV.24., 12, 72.V.1., 72.V.22., 72.V.30., 72.VI.6., 3, 72.VI.15., 73.III.30., 3, 73.III.31., 2, 73.IV.2., 7, 73.IV.28., 73.V.7., 73.V.14., 73.VI.2., 73.VII.6., 73.VII.30., 73.VII.31., 76.VI.3., 76.V.10., Bali, 77.V.8. Roz, 77.V.9., 3, Bali – 141: 64.V.26., Papp – 142: 62.VI.10., Papp – 146: 57.VI.4., 2, 57.VI.24., Papp, 65.VIII.10., 2, Bwzs, 76.V.1., 77.VI.23., Bali, 78.V.7., Sip, 78.V.1., 3, Vesz – 150: 57.VI.14., Papp – 157: 57.V.13., Papp.

Al.: 38: 83.IV.13., 19, Vida – 46: 78.V.29., 2, Med – 61: 78.V.30., 8, Kol – 107: 69.IV.29., Sol – 137: 77.V.8., Pod – 144: 78.V.30., 2, 81.IV.9., 2, Med.

114. *Dorcadion fulvum* SCOP. – Barna gyalogcincér

2 cm-es, szárnyfedői vörösbarnák. Közép-európai elterjedésű. Hazánk agyagos talajain sokfelé előfordul, a Bakonyban is, főként a Kisalfölddel határos részekben gyakori, de azért nem annyira, mint a fekete gyalogcincér. Életmódja mindenben megegyezik a fekete gyalogcincérével.

Data in coll.

BTM–Zirc: 7: 61.VI.9., Papp – 21: 65.V.20., 65.V.23., Papp, 78.V.28., Med – 61: 62.V.17., 3, Papp, 80.VII.18., Kol – 74: 66.V., Ner – 92: 60.IV.27., 2, Papp – 108: 78.VI.3., Bali – 122: 78.IV.19., Ádám – 143: 69.V. Vesz, 69.VI.27., Papp – 146: 62.IV.30., Jár, 63.IV.23., Die, 65.VIII.10., 65.VIII.19., Bezs, 74.V.11., 2, 76.VI.5., 77.V.26., 77.VI.23., 2, 78.VI.10., 81.V.20., Bali – 147: 61.V.5., Papp – 157: 57.VI.27., 2, Papp.

Al.: 20: 82.V.23., Med – 21: 78.V.28., Med – 38: 83.IV.13., 60, Vida – 90: 85.V.24., 7, Kol. – 138: 64.IV.24., Pod – 144: 78.V.8., 5, 81.IV.9., 2, Med.

115. *Dorcadion scopoli* HERBST – Nyolcsávós gyalogcincér (lásd a hátsó borítón)

Csak kevéssel nagyobb 1 cm-nél, szárnyfedőin 4–4 hosszanti fehér sáv húzódik. Közép- és Délkelet-Európában él, hazánkban szóróványosabban fordul elő, viszont helyenként tömeges. A Bakonyban a 4 gyalogcincér faj között ez a legritkább. Életmódja mindenben megegyezik a fekete gyalogcincérnél leírtakkal.

Data in coll:

BTM–Zirc: 8: 57.IV.8., Papp – 26: 62.IV.22., Jár – 42: 69.IV.30., Papp – 61: 62.V.17., Papp – 90: 63.V.12., Papp – 137: 76.VI.16., Bali – 146: 63.IV.23., 2, Die, 65.VIII.15., 67.V.1., Papp, 81.V.20., Bali – 150: 57.VI.14., 2, Papp – 157: 57.V.13., 57.VI.27., Papp, 72.V.9., Tóth.

Al.: 61: 78.VI.7., 78.VI.12., Kol – 77: (KUTHY 1896) – 99: 75.V., Gas – 138: 64.IV.24., Pod.

116. *Dorcadion pedestre* PODA – Kétsávós gyalogcincér (23. ábra)

1,5 cm-es, szárnyfedőin közvetlenül a varrat mentén 1–1 hosszanti fehér sáv húzódik, de gyakran látunk halványabb fehér sávokat a szárnyfedők alsó részében közepén is. Közép- és Kelet-Európában terjedt el, hazánkban is mindenfelé megtalálható, valamennyi hazai gyalogcincér közül ezt tartom a leggyakoribbnak. Életmódja ugyancsak megegyezik a fekete gyalogcincérnél leírtakkal.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 57.IV.18., 63.V.24., Papp – 10: 78.V.28., Die – 18: 57.VI.19., 2, Papp, 73.IV.26., Bali – 21: 78.V.28., Med – 26: 78.V.7., Tóth – 28: 78.V.21., Roz – 33: 63.IV.7., Papp – 39: 72.VI.5., 2,

22. ábra: *Morimus funereus* MULS.

23. ábra: *Dorcadion pedestre* PODA

Tóth – 51: 57.V.22., Papp – 54: 67.V.3., 67.VIII.16., 2, Papp – 59: 63.IV.17., Papp – 61: 62.V.17., 63.V.26., Papp, 79.V.25., Die, 80.V.21., Kol – 66: 72.V.23. – 68: 73.V.2., Bali – 74: 67.V.7., Ner – 76: 68.IV.15., TóthL – 77: 72.V.26., Tóth – 87: 63.V.30., Papp – 101: 71.V.27., Tóth, 74.VI.4., Ban – 103: 62.IV.22., 62.IV.26., 62.V.21., 62.V.29., 62.VI.8., 62.VI.17., Nov – 108: 78.V.22., Bali – 124: 63.V.7., Papp, 78.VII.6., Szur – 125: 62.IV.8., Papp – 135: 63.VI., Asztalos, 69.IV.9., 2, TóthL – 137: 72.IV.11. 3 db, 72.IV.21., 12, 72.IV.22., 14, 72.IV.24., 7, 72.IV.25., 2, 72.V.1., 7, 72.V.16., 72.V.22., 73.IV.2., 6, 73.V.20., 73.V.31., Bali, 77.V.8., Roz – 146: 57.VI.4., Papp, 65.VIII.10., 7, Bwezs, 77.V.26., Bali – 157: 57.VI.27., 3, Papp, 72.V.9., Tóth.
 Al.: 20: 72.VI.4., 2, Med – 31: 76.VI.19., Pod – 38: 83.IV.13., 2, Vida – 51: 68.V.12. in coll., Sol, leg: Soltész Györgyné – 61: 78.VI.2., 3, Kol – 107: 69.IV.30., Sol – 144: 80.IV.17., 3, 81.IV.9., Med.

117. *Acanthoderes clavipes* SCHRANK – Tarka cincér

1 cm körüli, vagy kevéssel nagyobb, zömök testalkatú. Szárnyfedőin fehéres, barnás és fekete molyhos szórlet van, az összatás szürkés-tarka. Az egész palearktikus régióban előfordul. Hazánk hegyvidékein is elterjedt, de a Bakonyban nem találjuk mindenütt, s nem tömegesen. Sokféle lombosfában fejlődik, a Bakonyban nyírben (*Betula pendula*), bükkben (*Fagus sylvatica*), hársban (*Tilia*) bizonyosan megél. 2 évig fejlődik, a kéreg alatt él a lárv, sekélyen a fában bábozódik. Az imágók ovális röplukon hagyják el a fát. A száraz, vagy földön heverő törzseket részesíti előnyben. Az imágó nappal rejtőzködik, júniustól augusztusig elsősorban farakásokról gyűjthetjük.

Data in coll.

BTM–Zirc: 68: 78.VII.29., Die.

Al.: 49: 76.VIII.12., Mész – 49: Kék-hegy, 83.VI.12., Szal, 83.VII.23., 2, Ret – 68: 83.VI.12. in coll. Kol. leg: Koloszar Andrásné – 81: 76.VIII.12., 5, 77.VII.17., 2, Mus – 83: 72.VII.20., 2, Med – 123: 72.VI.22., Sol–Med, 72.VI.28., Med – 150: 76.VIII.12. in coll. Pod, leg: Mész.

118. *Acanthocinus griseus* FABR. (Jav.: Szürke daliáscincér) (24. ábra)

1 cm-es karcsú, szürkés színű állat, szárnyfedőinek közepén egy nem élesen határolt világosabb harántsávval. A hímek csáphossza az 5–6 cm-t is elérheti. Euro-szibériai elterjedésű. KASZAB (1971) hazánkban ritkának tartja, a Bakonyból nem tudja említeni. A Bakony több pontján sikerült megtalálnunk. Erdei fenyőben (*Pinus silvestris*) találtuk, a vastagabb ágakban, vagy magában a törzsben fejlődik, leggyakrabban ott, ahol csak vékony, hártás kéreg van, ilyen esetekben kissé mélyebben él a lárv a fában, mint az erősebb kérgű ágak esetében, de a bábozódás mindenkor a farészben történik. Az imágó nappal a kivágott törzsek alján rejtőzködik, este aktív, fényre is repül. Este zseblámpával a vágási lapokon találhatjuk meg június–júliusban.

Data in coll.

BTM–Zirc: 61: 79.VI.28., Kol – 137: 78.VII.2., Bali.

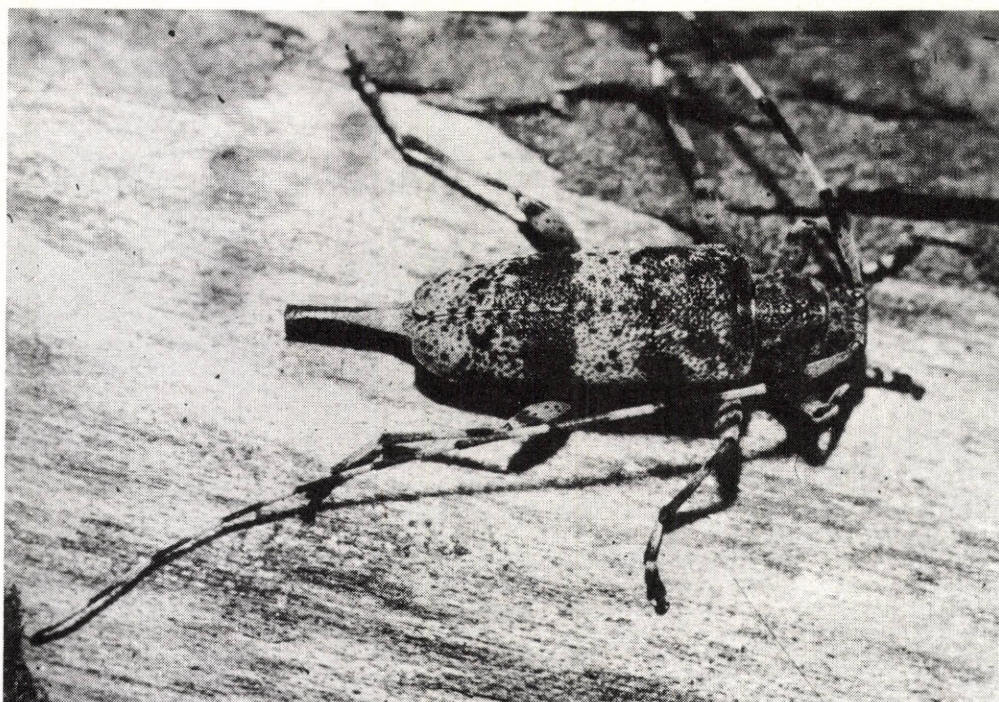
Al.: 50: 72.VI.5., VII.8., 73.VII.26., 75.VIII.16., erdőfenyő törzsek alsó oldalán, Med, 76.V.6., Mus, 77.VII.8., Med, 80.VII.26., 80.VIII.10., 4, 80.VIII.15., 8, 83.VIII.10., 11, Mus – 61: 79.V.22., 79.VI.3., 79.VI.6. ex im. lucfenyőből, Kol, 85.VI.8., 5, ex im., 81.VI.15., 4, ex p. (VI.8.), 85.VII.3–6., 3, ex l. (85.VI.8.) ugyanazon luctörzsekben vegyesen voltak 1985.VI.8-án imágók, bábok, lárvák, Med–Kol – 115: 71.VI.18. in coll. Sol. leg: Hadarics E. – 127: Miklós-Pál-hegy, 78.VI.2. ex im., 2, feketefenyőből, Kol – 138: 64.VI.5., Pod – 146: Állatkert, 64.VII. Juh – 150: 71.VII.13. Med–Sol, 71.VII.16. zseblámpával este, sötétben 20 óra 30-kor kopuláló páreerdeifenyőrákás egyik vastag törzsének vágási lapján Med–Sol – Stajrits Zoltán, 1 másik vágási lapon 1 hím Sol–Med, 72.VI.2., 3, Med–Sol, 2, Sol–Med, 73.VII.26., 3, 73.VIII.5., Med.

119. *Acanthocinus aedilis* L. – Daliás cincér

Testhossza a másfél cm-t meghaladja, csápjá pedig a nőstények esetében (ezeknek tojócsövük van) kétszeresen, a hímek esetében 5–6-szorosan is meghaladja a testhosszt. A szárnyfedők utolsó harmadában sötétebb harántsáv látható, az előtör első részében egymás mellett 4 sárga pötty van. Egyébként a színe fakó szürkésbarna. Észak-palearktikus elterjedésű, hazánk és a Bakony fenyveseiben többfelé megtalálható, de nem általános. A Bakonyban elsősorban erdei fenyőben (*Pinus silvestris*) él, főként a vastag kérgű fasonkokat, fatörzseket támadja meg. A lárv a kéregben rág, itt is bábozódik, de ha nem elég vastag a kéreg, a bábbölcsőt néha a fatestben készíti el. Imágóként telet át vagy még a bábbölcsőben, vagy ha a kora ősz jó meleg, illetve a fejlődési helyet sok napsugárzás éri, már augusztusban előbújik, s a kéreg alatt telet át. Fő rajzási ideje április–május. Nappal heverő törzsek alján megbújik, hosszú csápját a testével párhuzamosan hátrafelé tartja, de néha meleg napokon a déli órákban is rajzik, repked, egyébként alkonyati jószág.

Data in coll.

BTM–Zirc: 50: 73.IX.7., TóthL, 75.VII.16., Med, 75.VIII.17., Pod, 79.VIII.26., 16, Szal – 52: 64.V.29., Papp – 109: 71.IX., 72.VIII.29., 28, Bali – 137: 71.IX.1., 66, 73.VIII.4., Bali – 150: 74.IV.5., 75.VIII.17., 7, Med.

24. ábra: *Acanthocinus griseus* FABR.

Al.: 16: 74.IV.5., 4, Med-Szőke Lajos - 49: 75.VIII.16. Egy kidőlt, még száraz levelű, 25-30 cm törzs-
átmérőjű erdefenyő kérgéből bábok. Kéreggel együtt a lakásba, illetve a BTM-Zirc viváriumába vittük,
7-20 napon belül, 40 péld. daliáscincér kelt ki. Med - Mész - Roz - 50: 74.IV.6. 5 hím, 4 nőtény,
Med, 76.V.2., 18, 76.V.6., 81, 76.V.8., 6, Mus, 79.V.19-20., Pod, 80.V.17., Szeő - 55: 84.IX.5. 3
nőtény, Kol - 105: 69.V.16. in coll. Sol. leg. Maár L. - 138: 64.IV.10., Pod - 150: 70.V.26. meleg
időben repült, Sol; a farakodó területén 71.V.14. erdefenyő törzs vágási lapján mászott 1 példány; a
Vinye-Bakonyszentlászló között utépítés miatt kivágott fenyőtörzsek aljáról görgetés útján 11-11
példány Sol-Med, 71.V.21., 15 péld. Med - Stajrits Miklós és Zoltán.

120. *Liopus nebulosus* L. - Gesztcincér

1 cm-nél kisebb, barnásszürke és fehér színezésű cincér, a hím csáphossza majdnem kétszerese a testnek.
Európai elterjedésű, hazánk dombvidékein mindenfelé előfordul. Elsősorban gyümölcsfákban (Rosaceae),
talán leggyakrabban dióban (Juglans) él, de szinte mindenféle fában elképzelhető, DEMELT (1966) szerint
még lucban (*Picea excelsa*) is. Főként a korhadásnak indult, kerges törzs- vagy ágrészeket kedveli, de a csak-
nem ép ágakban és a kéreg nélküli száraz gallyakban is él. Hasonló bábbölcsőt készít, mint a tövisescincérek,
de sokszor csak egy kis vájatban találjuk a bábót. Az imágót júniusban rőzséről kopogtathatjuk, virágot nem
látogat.

Data in coll.

BTM-Zirc: 3: 76.VI.30., Szal - 8: 75.VII.9., Med, 78.VI.21., Szal - 13: 64.VIII.27., Papp - 18: 57.VI.
20., 2, Papp - 21: 77.VI.9., 78.V.28., 4, Med - 42: 82.VI.5., Szal - 56: 80.I.16. ex l., Kol, 82.IV.25.,
Szal - 59: 77.VI.2., Tóth - 61: 78.VI.16., 80.V.18., Die - 63: 73.VI.3., Tóth - 81: 65.V.26., Papp -
82: 78.VI.4., Die - 94: 63.VIII.23., 64.VI.12., 2, Papp, 72.VI.21., Tóth, 79.V.18., Die - 123: 74.VIII.
7., 3, Med - 127: 78.VI.17., 2, Die, 82.V.17., 2, Szal - 132: 75.VI.11., Tóth - 137: 67.VI.27., 2,
Papp, 72.VI.15., 79.V.19., 2, Bali - 139: 79.V.3., Die - 145: 78.VI.9., 2, Szal - 146: 78.VI.20., Bali
- 157: 73.VIII.25., Tóth, 78.VIII.1., Kas.

Al.: 5: 83.IV.ex l. Juh - 22: 77.VI.9., Med - 31: 76.VI.7., Pod - 61: 79.III.25. ex l. több példány gyer-
tyánból, Kol - 123: 72.VI.22., 5, 72.VI.23., 5, hársfarakásról Med - Sol - 157: 78.V.28., 4, Med.

121. *Liopus punctulatus* PAYK. (Jav.: Feketemintás gesztincér)

6–8 mm-es, tarka, de csak fehér és fekete szín található rajta, barnás nem. Észak-európai faj, hazánkban is csak elvétve vannak adataink (az utóbbi évtizedekből csak a Zemplénből – Szerényi és egy példány Szedről – Gaskó Béla), a Bakonyból is mindössze egy adat áll rendelkezésünkre. Az állat életmódjáról keveset tudunk. DEMELT (1966) szerint hársban (*Tilia*) és tölgyben (*Quercus*) él, és hasonlóan fejlődik, mint a gesztincér. KASZAB (1971) a hársat, KLAUSNITZER–SANDER (1981) a nyárat (*Populus*) és a hársat (*Tilia*) említi. Jánoszláv Sekera (szobeli közlés) szerint a rezgőnyár (*Populus tremula*) ujnyi vastag száraz ágacskáiban fejlődik. Az imágót ölfán, rőzsén foghatjuk, kopogtathatjuk. Az egyetlen bakonyi adat:

Data in coll. TTM:

57: leg.: Kanabé. Erre az adatra KASZAB (1971) is hivatkozik.

122. *Exocentrus adspersus* MULS. – Nyírfa-rőzsecincér

Barnás színű, kissé nagyobb, mint fél cm. Szárnyfedőit sötétebb barna harántcsík és fehér pontoknak látszó szőrpamacsok díszítik. Európai és kaukázusi elterjedésű, hazánkban és a Bakonyban is mindenfelé előkerül. Sokféle lombosfában, elsősorban tölgyben (*Quercus*) él. 1–2 évig fejlődik, sekélyen a farészben bábozódik. Leginkább a napos helyeket kedveli. Az imágó főleg júniusban rőzséken, farakásokon található, jól kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 77.VI.9., 3, Med – 49: 69.VII., Réz – 77: 66.VI.15., Papp – 122: 67.VI.14., Papp – 125: 78.VI.22., Szal.

Al.: 22: 77.VI.9., 4, Med – 61: 79.III.1. ex l. cser és gyertyán, sok, Kol – 62: 62.VII.20. farakásról (TÓTH 1968) – 105: 71.VI.22., Sol – 118: 77.VI.20., Pod – 138: 64.VI.12., Pod.

123. *Exocentrus lusitanus* L. (Jav.: Hárs-rőzsecincér)

Fél cm-es, halvány vörösbarna, a szárnyfedőn egy sötétebb harántszalag van, ami azonban inkább csak előre-felé határolódik el. Európai elterjedésű, hazánkban is többfelé előfordul. A Bakonyban is sokfelé elterjedt, ahol összefüggően öreg hársfák vannak, gyakori is. A lárv a hárs (*Tilia*) 2–3 cm átmérőjű száraz ágaiban eleinte a kéreg alatt rág, majd a fatestbe húzódik, később a felszín alatt készíti el a bábbölcsőjét, s kerek röplyukon hagyja el az ágat. Akár kissé korhadásnak indult ágakban is él. Az imágó tápnövényéről, fa- vagy rőzserakásokról kopogtatható június–júliusban.

Data in coll.

BTM–Zirc: 37: 78.V.10., 79.VI.28., Die – 56: 79.III.29., 2, Kol – 139: 79.VI.8., Die.

Al.: 6: 73.IV.12. ex l. hárs, több példány, Gas – 9: 78.VIII.25., Pod – 56: 80.XII.8. ex l. hársból, 6, Med – Kol, 81.VI.17., 4, Kol – 81: 77.VII.17., 5, Mus – 118: 77.VI.20., Pod – 123: 72.VI.23. hársfarakásról, Sol–Med – 149: 75.VII.7. vegyes farakásról, Med.

124. *Exocentrus punctipennis* MULS. (Jav.: Szil-rőzsecincér)

Fél cm-es világos fakóbarna, a szárnyfedőkön a csupasz pontok fekete pöttyözöttségnek hatnak. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánkban az előző két rőzsecincérnél ritkábban található, a Bakonyban is csak szóróványosan terjedt el, de szilgalyakból tömegesen nevelhető. 1–5 cm átmérőjű száraz (sokszor egészen száraz) szil (*Ulmus*) ágakban él, de tölgyben (*Quercus*) is megtalálható. Az imágó május–júniusban rőzséről, száraz ágakról kopogtatható.

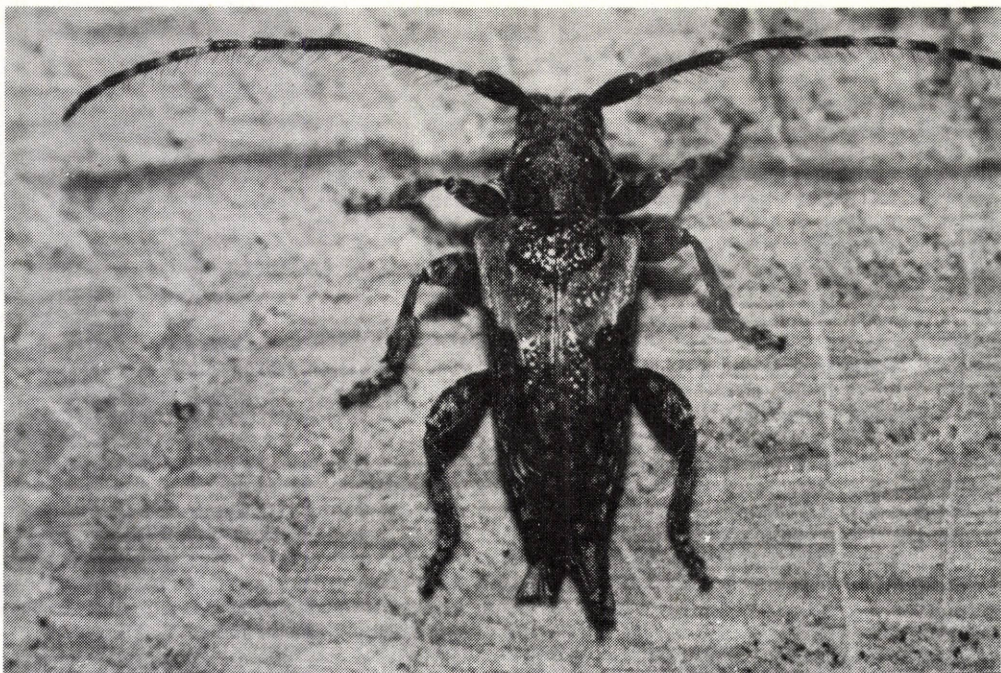
Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 76.VIII.3., 5, – 93: 76.VII.19. – 111: 79.IV.5., 79.V.23., 79.VI.2., Die.

Al.: 56: 80.VI.27., 3, Kol – 88: 74.I.9. ex l. tömegesen mezei szilből, Gas, 74.IV.16. ex l. ugyanonnan, ugyanakkor szedett, de hűvösebb helyen tartott mezei szilből, Szék – 111: 79.V.25. tömegesen, Die.

125. *Pogonochaerus hispidulus* PILL. et MITTERP. – Négytövisek ecsetincér

6–7 mm-es szürkés színű, a szárnyfedők elülső fele éles határral majdnem teljesen fehér. A szárnyfedők a szélükön és a varratnál is egy-egy hegyben végződnek, innen kapta nevét is. Európai elterjedésű faj. Hazánkban és a Bakonyban többfelé előfordul, ha nem is túl gyakran. Igen sokféle lombosfában fejlődik, pl. tölgy (*Quercus*), dió (*Juglans*),ogyoró (*Corylus*), szil (*Ulmus*), alma (*Malus*). Mint valamennyi *Pogonochaerus* faj, lábon álló, élő fák alsó, száraz, 1–5 cm vastag ágaiban, néha azonban fiatal fák 4–6 cm átmérőjű törzsében fejlődik. A lárvajaratok a fát alig karcollják, sokszor egyáltalán nem láthatók a farészen. Elég kerek, durva rácsalékkal eltömött nyílás mutatja a farészben lévő bábbölcső helyét. A lárv már júniusban is bemeget a bábbölcsőbe, július–augusztusban bebábozódik. DEMELT (1966) és KLAUSNITZER–SANDER (1981) szerint valamennyi *Pogonochaerus* imágó alakban telel át a bábbölcsőben. Ez nyilván nem teljesen így van, KASZAB (1971) szerint például az imágók meleg nyárvégi–ősi napokon megjelennek és áttelelnek. Abban sem egységes az irodalom, valójában mennyi ideig fejlődnek a *Pogonochaerus*ok. Általában egy vagy két évet említenek. Az is elég furcsa, hogy a rajzási idő általában a tavaszi hónapokra esik,

25. ábra: *Pogonochaerus hispidus* L.

gyakorlatilag egész nyáron találhatók, az új generáció tagjai pedig már ősszel. Nyilván arról lehet szó, hogy a nyár végén kikelő példányok még akkor le is petéznek, s nyilván hamarabb, pl. a következő nyáron előjönnek az utódok, ugyanakkor a bábbölcsőben áttelelt példányok tavaszi petezésből származó utódai inkább csak a következő tavaszon jönnek elő. Szélsőséges időjárási viszonyok módosíthatják a kifejlődés időtartamát.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 83.V.12., Pod — 38: 79.V.22., 3, Szal — 42: 82.VI.5., 4, Szal — 44: 76.V.10., Tóth — 56: 79.IV.30., 79.IX.7. Kol — 59: 83.V.13., Tóth — 65: 57.VI.13., Papp, 70.V.16., TóthL — 127: 79.VI.30., 2, Die — 150: 57.VI.13., Papp.

Al.: 44: 81.VII.12., Pod — 55: 79.VIII.19., 80.VIII.3., 80.IX.9. ex im. szilfából, Kol, 85.VI.4. ex l. gertyából, Kol — 82: 80.V.17., Pod — 88: 74.IV.16. ex l. hüvelykujj vastagságú almából, Gas — 127: Savóvölgy, 78.VI.17., Die.

126. *Pogonochaerus hispidus* L. — Kéttövises ecsetcincér (25. ábra)

Fél cm-es, az előző fajnál egységesebben szürkésbarnának hat. A szárnyfedőknek csak a külső vége hegyes, azaz összesen csak két tövise van. Nyugatpalearktikus elterjedésű, hazánkban is sokfelé előfordul. Nagyon sokféle fában él, a Bakonyból tenyésztettük tölgyből (*Quercus*), almából (*Malus*), kecskerágóból (*Euo-nymus*). Leginkább mégis mogorós hólyagfában (*Staphilea pinnata*) él, s már messzebből feltűnik az 1–2 cm átmérőjű ágak összefüggéstelen, sűrűn egymás mellett levő kerek vagy szabálytalan alakú kéreghiánya. Az ilyen ágat kettéhasítva tél végén, kora tavasszal a lárvákat már a bélben találjuk, néha zsúfoltan egymás mögött. Itt történik a bábozódás, majd az imágó kerek röplyukon hagyja el tápnövényét. Bár tömegesen tenyésztethető, a szabadban csak ritkán jutunk több példányhoz a tavaszi vagy őszi hónapokban, akkor is elsősorban kopogtatással.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 71.V.8., TóthL, 74.IV.29., Zom, 83.IV.21., 83.V.12., Tóth, 83.IX.24., Bol — 15: 83.IV.9., 2, Szal — 42: 82.VI.5., 2, Szal — 51: 83.V.11., Pod — 59: 83.V.13., 3, Pod — 61: 74.VII.14., 7, Die, 79.IV.26., Kol, 79.VII.25., 3, Die — 118: 74.VI.20., Tóth — 134: 63.V.13., Erd, 69.VI.27., Papp) 146: 63.IV.22., Var.

Al.: 22: 79.V.23. ex l. tölgy, 5, Med – 26: 79.V.10. ex l. tölgy, 4, Med – 51: 83.V.11., Pod – 55: 79.IV.15. ex l., 81.V. ex l. mindkétyszer bibircses kecskerágóból, tömegesen, Kol – 80: 82.V.22., Szeő – 88: 74.IV. ex l. 1 cm átmérőjű almaggallyból tömegesen, Gas, – 157: 81.X.10., Pod.

127. *Pogonochaerus fasciculatus* DE GEER – Árva ecsetcincér

Fél cm-es, szürkésbarna, a szárnyfedők első harmadában egy világos harántcsíkkal. A szárnyfedők végén nincs hegy, kívül-belül lekerekítettek. Palearktikus elterjedésű. Hazánkban nem nagyon elterjedt, inkább a hegyvidékek lucfenyveseiben (*Picea excelsa*) él. Más fenyőfélékben (*Pinus*) is fejlődik. A Bakonyból is csak kevés adatunk van. A többi *Pogonochaerus* fajhoz képest ennek lárvája jobban karcolja a farészt, egyebekben érvényes a már leírt fejlődésmenet.

Data in coll.:

39: Nosztori-völgy, 82.V.23., Pod – 50: 83.IV.30., Pod.

128. *Pogonochaerus decoratus* FAIRM. (Jav.: Díszes ecsetcincér)

Fél cm-es, szürkés összhatású, a szárnyfedőkön világos sáv húzódik föntől be- és lefelé, majdnem a varratig. Európai elterjedésű. KASZAB (1971) hazánkban ritkának tartja, de újabban elég sok helyről sikerült nevelni, például Budakeszről nagyobb számban is. Az itt szerzett tapasztalatok alapján feketefenyő (*Pinus nigra*) olyan száraz ágaiban él, melyek közvetlenül a még élő ágak alatt helyezkednek el. A kérget gyakran egészen könnyen le tudjuk hántani, akár kézzel lecsavarható, s szinte egyáltalán nem látjuk a farészben a nyomát, illetve csak a betömött bábbölcső nyílást. Ugyanakkor a kéreg belsején felfedezhetjük a kb. 3 mm széles, kanyargós járatokat, melyeket aprószemű, tömött, barnás rágcsálék tölt ki. A bábbölcső nyílása 2–3-szor 1,5–2 mm-es. A farészben 3–5 mm mélységben a járat elfordul, az ág tengelyével megegyező irányú lesz, itt találjuk magát a bábbölcsőt. Júliusban, augusztus elején kész imágókat találtunk a bábbölcsőben, de augusztus közepétől csak a friss röplukákat láttuk, s ha találtunk is betömött nyílást, mindig parazitált volt, ilyenkor imágót egyszer sem találtunk a fában, de tudtuk az ágakról kopogtatni. (Medveg – Muskovits). Megemlítem, hogy pl. Csongrád megyében tavasszal gyantába dögölve is több esetben megfigyelhető volt mindhárom, fenyőben élő *Pogonochaerus* faj. (Ásotthalom, Gaskó Béla – Medveg). A Bakonyból kevés adatunk van, de valószínűnek tartom, hogy pl. a Fenyőfői-ősfenyvesből a fentieket figyelembe véve több példányt lehet gyűjteni. Az irodalom mindenféle fenyőből (*Pinus*, *Picea*) említi.

Data in coll.:

50: 83.IV.30., Pod – 55: 84.VIII.22., 2, 84.IX.3., 84.IX.5., 2, 84.IX.6., 4, 85.VIII.26., 3 péld. ex im feketefenyőből, Kol – 113: in coll. TTM, (KASZAB 1971) – 146: in TTM, leg: Lenci.

129. *Pogonochaerus ovatus* GOEZE (Jav.: Pettyesvégű ecsetcincér)

Fél cm-es, mintázata a *Pogonochaerus decoratus* FAIRM. fajéhoz nagyon hasonló, a kettőt egymástól a szárnyfedők pontozottsága alapján lehet elkülöníteni, de jó nagyító, vagy mikroszkóp kell hozzá: míg az említett hasonló fajnál a mély, nagy pontozás csak a szárnyfedők első háromnegyed részén figyelhető meg, addig ezen fajnál a szárnyfedők leghátsó, már lefelé ereszkedő részén is találunk ilyen pontokat. Európai elterjedésű faj, de hazánkban csak szórványos, ritkább, mint a *decoratus* FAIRM. A Bakonyból eddig egyetlen adatunk van, de célzott kereséssel, neveléssel biztosan többet sikerül majd gyűjteni. DEMELT (1966) szerint fenyőféléken (*Pinus*, *Picea*) kívül sok lombosfában megél, így például tölgyben (*Quercus*), szilben (*Ulmus*), nyírben (*Betula*), gesztenyében (*Castanea*). Az egyetlen adat:

Data in coll.

BTM–Zirc: 50: 75.X.29. leg: Tóth.

130. *Oplosia fennica* PAYK. (Jav.: Foltos hársincér)

Kevéssel meghaladja az egy cm-t. Sötét-szürke-feketés összhatású, a szárnyfedők közepe mögött egy széles, vízszintes világos harántcsíkkal. Európai elterjedésű. Hazánkban KASZAB (1971) csak Budapest környékéről és Siófokról tudta megemlíteni. Azóta a Bakony több pontján is megtaláltuk. Főleg a kissé hűvösebb mikroklimájú területeket kedveli. DEMELT (1966.) szerint többféle fában él (hárs – *Tilia*, bükk – *Fagus*, mogyoró – *Corylus*, som – *Cornus*), mi azonban mindig csak hársban (*Tilia*) találtuk. Földön heverő, 3–6 cm átmérőjű, részben korhadásnak indult ágakban fejlődik, amelyek kérge szinte kézzel lecsavarható a nedves farészről. A kéregben, illetve kissé alatta rág, majd a farészbe húzódik bábozódni, s a bemeneti nyílást durvaszállú rágcsálékkal tömi el. Már tél végén a bábbölcsőben találjuk, az imágók kora tavasszal kerek, a bemeneti nyílástól 5–10 cm-re levő kirepülőnyíláson hagyják el a fát. Május–júniusban napközben heverő törzsek alján találjuk, estefelé aktív, virágot nem látogat.

Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 79.V.12., Die – 37: 79.IV.10., Kol, 79.V.6., 79.V.9., 2, 79.V.19., 4, Die – 56: 79.IV.13., 2, 79.IV.15., 79.IV.15., 79.IV.23., 79.IV.24., 79.V.1., 79.V.10., Kol – 61: 79.V.9., 3, Die, 79.V.16., Kol, 79.V.16., 5, 79.V.18., Die – 80: 73.V.28., Tóth.

Al.: 39: Koloska-völgy, 79.V.12. tömegesen, Die — 56: 79.IV.23., 3, ex l. hársból, Kol, 79.V.13. ex l. hárs, Szék, 80.V.19–22. ex l. hársból, átmérő 2–4 cm között, 11, Med–Kol, 85.VI.6. hárságon mászott, Kol.

131. *Stenidea genei* ARAG. (Jav.: Keskeny tölgycincér)

1 cm-es, keskeny, barna szárnyfedőjű, elótorának felülete hosszanti irányban ráncolt. Pontusi elterjedésű faj. Hazánkból csak kevés helyről ismeretes. Meleg tölgyesekben (*Quercus*), a *Coraeus fasciatus* OL. díszbogár által meggyűrészt, elhalt ágak vékony gallyaiban fejlődik. Ezekből nevelhető, vagy kora tavasszal kopogtatható. DEMELT (1966) szerint már július–augusztusban bebábozódik, imágóként telel át. Eddig csak a Balatonfelvidékről, Balatonudvariból (31.) sikerült a Bakonyból kimutatni. Kora ősszel begyűjtött molyhóstölgy (*Quercus lanuginosa*) ágakból 1975. XI.16-án 1 példányt, illetve ugyaninnen, 1976. őszről származó ágakból 1977. II. 14-én 2 példányt sikerült kinevelni Székely Kálmánnak. Biztosra veszem, hogy később a Balaton-felvidék több pontjáról is elő fog kerülni.

132. *Agapanthia leucaspis* STEV. — Magyar bogáncscincér

1 cm-nél kisebb, egyszínű fémkék, a szárnyfedők vége közepükön hegyesre kihúzott, ezért egymástól szétállnak. Pontusi elterjedésű. Hazánkban csak nagyon szóróványosan fordul elő, de néhol, például a Sas-hegyen nagy számban is. Bakonyi lelőhelye elterjedésének nyugati határát jelenti. Az irodalom fejlődéséről semmi biztosat nem tud, a Sas-hegyről (Budapest) Muskovits fekete pesztercéből (*Ballota nigra*) és orvosi somkóróból (*Melilotus officinalis*) nevelte. Az imágó fűhálózással gyűjthető a legkönnyebben május végén, júniusban.

Data in coll.:

KUTHY (1896) Tapolcáról (131.) említi, ezt az adatot KASZAB (1971) is átveszi, de a bizonyító példányt nem sikerült megtalálnom. Somlósárhelyen (124.) 1978.VII.8-án Podlussány fűhálózással gyűjtötte.

133. *Agapanthia violacea* FABR. — Kék bogáncscincér

1 cm körüli fémkék vagy fémszöld színű. Palearktikus elterjedésű, hazánkban is mindenfelé előfordul. Lágyszárú növények (KASZAB 1971 szerint például *Echium*, *Medicago*, *Salvia*, *Scabiosa*) szárában fejlődik, a talajhoz közeli részen bábozódik be. Muskovits orvosi somkóróból (*Melilotus officinalis*) nevelte. A szárazabb, sztyepp jellegű réteket kedveli. Az imágó májusban, június elején tápnövényeinek száráról fűhálózással gyűjthető be.

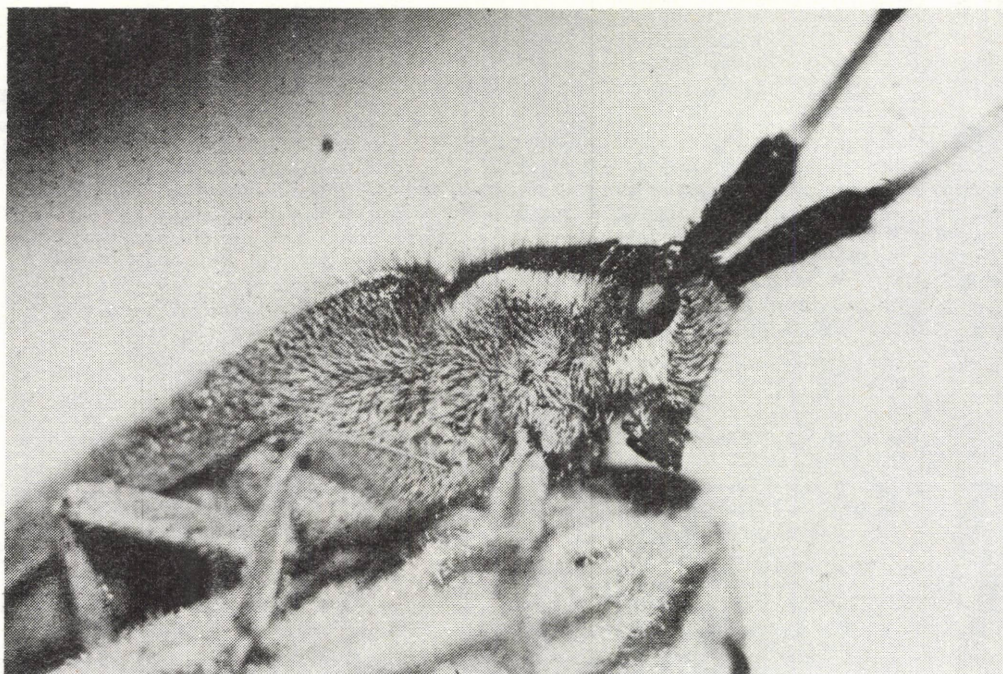
Data in coll.

BTM–Zirc: 5: 78.VI.1., Kas — 19: 65.VI.21., Papp — 31: 76.V.9., 5, Pod — 38: 57.V.22., 2, Papp — 44: 74.V.8., Kas, 74.V.8., 2, Tóth, 78.V.23., 78.VI.8., Kas, 78.VI.8., 4, Szur, 79.V.19., Hav — 54: 68.IV.26., Papp — 56: 79.VI.15., Kol — 61: 80.V.26., 81.V.18., Kol — 66: 72.VI.3., Bali — 75: 72.V.25., 12, Tóth — 80: 75.V.28., Tóth — 81: 65.V.25., 3, Papp — 108: 79.VI.18., Bali — 111: 71.VI.3., Tóth, 74.V.21., 2, Tóth — 124: 78.VII.8., 2, Bali — 135: 78.VI.18., 2, Tóth — 148: 76.V.25., Bali — 157: 71.VI.14., 72.V.18., 5, Tóth.

Al.: 20: 76.V.9., 3, 82.V.23., 6, Med — 31: 76.V.9., Pod — 32: 78.VI.18., Pod — 44: 81.VI.20., Szeő — 46: 78.V.29., Med — 61: 81.V.19. 6 fűhálózással, 81.V.25., 2, 81.V.26. tucatjával volt, Kol — 74: 62.VI.9. fűhálózással (TÓTH 1968) — 79: 80.VI.14., 82.V.22., Szeő — 105: 70.VI.7., Sol — 150: 72.VI.5., Med, 85.VI.23., 3, Vida.

134. *Agapanthia kirbyi* GYLL. — Ökőfarkkórócincér (26. ábra)

1,5–2,5 cm közötti nagyságú, szárnyfedői nagyon egyenletesen, szinte bársonyosan szőrözöttek, világos sárgásbarnák. Pontomediterrán elterjedésű. Hazánkban több helyről ismerjük, de sehol sem él nagy számban. A meleg domboldalakat kedveli, ökőfarkkórók (*Verbascum*) szárában fejlődik, egy-egy, akár 2 méteresre is megnövő növényben mindig csak egy. A lárvákkal a talajszint közelébe húzódik. Tél végén, kora tavasszal a száraz előző évi álló ökőfarkkórók között olyanokat is találunk, melyek ledőlve fekszenek, a szár kb 10 cm-re a földtől szabályosan harántba tört, s csak egy kis széli rész tartja a csonkhoz. A csonk közepén kb. fél cm átmérőjű, durva rácsálékkal gondosan eltömött lyukat láthatunk, ez alatt vannak az ekkor még lárvá ökőfarkkórócincérek. Álló növényben sosem találtuk. Imágó alakban május végén, június elején tápnövénye leveleinek tövéénél, vagy a déli órákban az éppen virágzásnak indult növények körül röptükben foghatjuk. Véleményem szerint a kipusztulás fenyegeti, mivel egy-egy területről a száraz ökőfarkkórók bármilyen célú begyűjtése, felégetése az adott területről történő kiirtásukat eredményezi.

26. ábra: *Agapanthia kirbyi* GYLL.

Data in coll.

BTM—Zirc: 146: legelő, 57.VI.4., 2, Papp — 146: Jutas, 62.IV.29., Csel — 146: Csatár-hegy, 77.VI.27., 78.V.30., 2, 78.VI.29., Sip.

Al.: 143: 81.V.20., 81.V.23., 7, 82.V.17., 3, 83.VI., Szeő.

135. *Agapanthia dahli* RICHT. — Sárgagyűrűs bogáncscincér

1,5–2 cm-es, sárgásbarna szárnyfedőjű, a 3. íztől kezdve csápízeinek első fele sárgászöld. A palearktikus regio déli részein fordul elő, hazánkban főleg az alföldeken többfelé. A Bakonyban a melegebb területeken él, itt gyakran gyűjthetjük, de elsősorban azért, mert tápnövénye alapján (bogáncsfajok – *Carduus*) könnyű megtalálni. A száraz szár széles üregében a lárvá ügyesen kitámaszkodva közlekedik. Az imágó májusban, június elején tápnövénye száráról, leveléről, olykor virágjáról gyűjthető.

Data in coll.

BTM—Zirc: 8: 64.VI.9., Papp — 19: 65.VI.24., 2, Papp, 75.V.18., 2, Med — 21.78.V.28., Med — 31: 78.V.20., 3, Roz — 54: 69.V.24., Had, 74.V.30., 76.VI.4., 2, Bali — 61: 80.VI.8., Kol — 78: 77.V.22., 6, Roz — 135: 72.VII.5., Tóth — 143: 65.VI.30., Vesz, 67.V.28., 2, TóthL, 69.V.3., Vesz — 146: Tekeressvölgy, 65.VIII.10., 2, Bez, 78.VI.5., 4, 78.VI.21., 2, Sip.

Al.: 20: 72.VI.4., 26, 73.V.26., 82.V.23., 4, 83.V.21., 10, Med — 31: Nagyvár-tető, 78.V.20., Roz — 46: 81.V.25., Szeő — 61: 78.IV.18., ex l. bogáncs, 78.VI.3., 80.VI.8., Kol — 115: 72.VI.21., Sol — 138: 64.VI.6., Pod — 143: 82.VI.17., Szeő.

136. *Agapanthia villosoviridescens* DE GEER — Fehérgyűrűs bogáncscincér

1–2 cm-es szürkés- vagy barnássárga színű, a csápízek első fele a 3. íztől kezdve fehéres-szürke. Euro-szibériai elterjedésű, hazánkban is mindenféle előfordul. Inkább a kissé hűvösebb mikroklimájú vidékeken, patakpartokon találjuk. Sokféle lágyszárú növény szárában fejlődik. DEMELT (1966) adatai: *Anthriscus*, *Angelica*, *Carduus*, *Cirsium*, *Chaerophyllum*, *Heracleum*, *Eupatorium*, *Senecio*, *Urtica*. A Bakonyban leggyakrabban talán bogáncsféléken (*Carduus*) találjuk, márcsak azért is, mert magát a növényt is könnyű felismerni. Az imágó május elejétől gyakorlatilag egész nyáron át gyűjthető, tápnövénye szárán, levelein tartózkodik.

Data in coll.

BTM-Zirc: 8: 58.VI.17., 64.VI.8. Papp, 72.VI.4., 3, Tóth, 83.V.12., Pod – 10: 78.V.28., Die – 17: 74.VI.5., Kas – 19: 75.V.18., Med – 24: 69.VII.9., TóthL – 26: 73.V.30., Tóth, 78.VI.4., Die, 79.V.22., Tóth – 35: 79.V.22., Szal – 37: 79.V.19., 2, Bali – 44: 72.VII.2., 74.V.8., 8, 74.V.13., Tóth, 75.V.10., 78.V.23., Kas, 78.VI.8., 2, Szur, 78.VI.8., 2, Kas, 79.V.19., 2, Hav, 79.VI.19., Tóth – 50: 70.VI.27., Tóth – 51: 57.VI.19., Papp, 76.V.15., Tóth, 83.V.11., Pod – 54: 71.VI.28., Tóth, 74.V.27., 74.V.30., 74.V.26., 76.V.26., 2, 76.VI.4., Bali – 56: 79.VII.2., Kol – 58: 72.VI.11., 2, 73.VI.5., 2, Tóth – 61: 62.V.17., Papp, 78.V.24., Kol, 78.V.31., Die – 63: 72.VI.6., Tóth – 66: 72.V.23., 6, Bali, – 75: 72.V.25., 4, Tóth – 80: 73.V.28., 3, Tóth – 82: 72.V.27., 3, Tóth – 86: 62.VI.16., Papp – 90: 63.V.12., 2, Papp – 102: 63.V.15., Papp – 111: 74.V.21., Tóth – 113: 75.VIII.1. – 132: 72.V.23., Tóth – 134: 63.V.14., Erd 69.VI.27., Papp – 135: 72.VII.5., 78.VI.18., 83.V.15., 83.V.21., Tóth – 137: 72.IV.25., 72.V.16., 72.VI.4., 72.VI.6., 73.V.31., Bali – 139: 58.VI.4., Papp, 79.VI.3., Die – 141: 78.V.21., Roz, 78.V.21., Ádám – 146: 65.VIII.10., 2, 65.VIII.19., Bezs, 76.VI.6., Bali, 77.V.21., Sip, 77.V.26., Bali, 78.VI.21., 4, Sip – 148: 76.VI.10., 76.VI.25., 2, Bali – 157: 71.V.13., Tóth, 74.V.27., Kas.

Al.: 20: 73.V.26., 82.V.21., 82.V.23., 3, Med – 38: 72.V.24., Sol – 46: 78.V.29., 3, Med, 81.V.23., 81.V.25., Szeő – 61: 78.III.10. 2 ex l. csalán, Kol – 82: 76.VI.6., Pod – 88: 77.IV.24., Pod – 105: 71.V.9., Sol – 113: 84.VI.2., 40, Vida, – 150: 72.VI.2., Med, 72.VI.5., Med-Sol.

137. *Agapanthia cardui* L. – Sávós bogáncscincér

1 cm körüli, fekete, a szárnyfedők fémes fénnel, közepükön a varratnál 1 világos sávú összeolvadó hosszanti fehér csíkkal. Ponto-mediterrán elterjedésű, s bár hazánkban sokfelé elterjedt, azért csak ritkán tömeges. A Bakonyból is sok helyről előkerült. Többféle lágyszárúban fejlődik. (DEMÉLT 1966) szerint *Chrysanthemum*, *Eupatorium*, *Heracleum*, *Senecio* és *Valeriana officinalis*, a Bakonyban leggyakrabban margarétafajokon (*Chrysanthemum*) láttuk. Az imágó májustól júliusig tápnövénye szárán, levelein található.

Data in coll.

BTM-Zirc: 5: 62.V.9., Papp – 21: 77.VI.9., 2, 78.V.28., 5, Med – 26: 78.VI.4., Die – 44: 81.VI.21., Bali – 80: 69.V., Vesz – 124: 78.VII.8., Bal – 135: 83.V.17., 83.V.20., Tóth – 137: 73.V.31., Bali – 141: 78.V.1., Roz – 148: 76.VI.25., Bali.

Al.: 20: 82.V.23., 83.V.21., Med – 22: 78.V.28., 3, Med., 81.V.25., 3, Kol – 31: 78.VII.7., Pod – 79: 80.VI.14., Szeő – 144: 78.V.30., Med, 82.V.22., Szeő – 147: 63.VI.14., 4, fűhálózással (TÓTH 1968) – 150: 72.VII.16., Med.

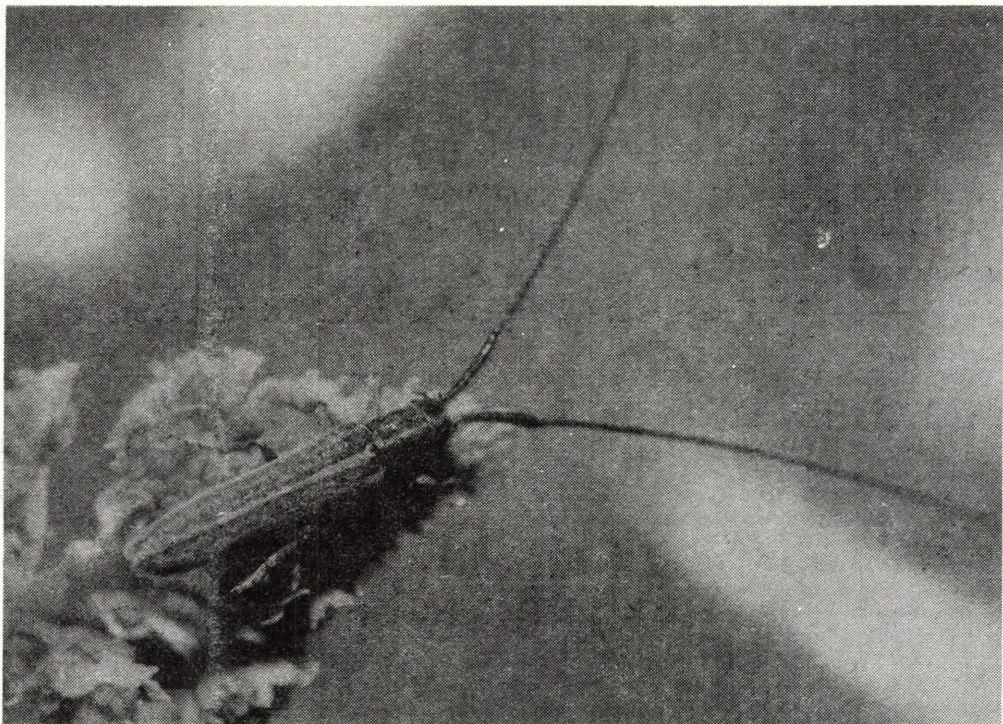
138. *Calamobius filum* ROSSI – Szalmacincér (27. ábra)

1 cm-es, vagy kisebb, nagyon keskeny, hengeres alakú, szürkésfekete, a varratnál egy hosszanti keskeny világos sávval, mely azonban sokszor alig látszik. Ponto-mediterrán elterjedésű. Hazánkban KASZAB (1971) még nagyon ritkának és szórványosnak tartotta, a Bakonyból nem tudta említeni. Az egész Balaton körül, így természetesen a Balaton-felvidéken is sokfelé igen nagy számban foghatjuk május végétől június végéig a különböző lágyszárúakon tartózkodó imágót. (Legkönnyebben fűhálózással.) A tarackbúza (*Agropyron*) szárában fejlődik. Védett állatunk, eszméi értéke 1000 Ft. Itt, e nagy számban is fogható állatnál szeretnék kitérni a rovarvédelemre, mely a gyűjtők körében eddig már számtalan vitát kiváltott. Ezt az állatot Balatonakaliban 1974-től kezdve rendszeresen figyeltem. Sorozatos gyűjtése ellenére soha sem figyeltem meg egy-egy adott területen az állomány csökkenését. Ezzel szemben egy ízben tarlóégetés után két évre, egy másik helyen mezőgazdasági művelésbe vonás, illetve magántelkek kialakítása miatt végleg eltűnt arról a területről. Ez is mutatja, hogy az egyedgyűjtéssel gyakorlatilag nem tudunk egy cincérfajt kipusztítani, ellenben ha az élőhelye megváltozik, a rovar onnan kipusztulhat. Ezek alapján a hasznos ismereteket nyújtó rovargyűjtés tiltása célszerűtlen (legalábbis sok, részletesen meghatározható rovarcsoportnál) – hiszen például ezen faj új, 1971-ben még nem ismert (KASZAB 1971) lelőhelyeit is csak a gyűjtés révén ismerhettük meg. Ha egy rovat védeni akarunk, akkor az élőhelyét kell védeni, annak változatlanágát kell biztosítani. Ebből az is következik, hogy nem az úgynevezett ritka rovarfajok vannak veszélyben, hanem azok, amelyeknek az élőhelyét fenyegeti veszély (MEDVEGY 1983).

Data in coll.

BTM-Zirc: 20: 75.VI.8., Med – 31: 82.VI.27., 3, Pod – 135: 83.V.17., 6, Tóth – 139: 78.VIII.6., Die.

Al.: 20: 74.VI.27., 2, 81.V.22., 80, 82.V.21., 20, 82.V.23., 6, Med, 82.VI.28., 15, Kol., 84.VI.17., 20, Med – 31: 76.VI.19., Szék, 82.VI.27., Szeő, 82.VI.27., Pod – 127: 87.VII.1., Kol – Med – 135: 83.V.7., Pod.

27. ábra: *Calamobius filum* ROSSI

139. *Theophilea cylindricollis* PIC – Hengeres szalmacincér

1 cm-nél kisebb, nagyon keskeny alkatú, teste fekete, szárnyfedői sötét kékes-feketék. Pontusi elterjedésű, mindenütt ritkának tartott faj. KASZAB (1971) rendkívül ritkának írja. Azóta az ország több pontjáról előkerült, sokszor igen nagy számban. (Balatonföldvár – Szalóki, Hajós – Soltész, Ásotthalom – Gaskó Béla, Villány – Medveg, Enying – Medveg). A Bakonyból egyetlen adatunk van, amire KASZAB (1971) is hivatkozik: Zirc (157.), In TTM leg.: Lichtneckert. Ez az adat az említett lelőhelyek ismeretében megkérdőjelezhető, ugyanakkor valószínű az állat előfordulása a Balaton-felvidék vagy a Keleti-Bakony egyes melegebb területein. Véleményem szerint ez a faj kifejezetten terjedőben van. Fűfélékben, (tápnövénye SZALÓKI (1976) szerint az *Agropyron repens* és a *Poa angustifolia*) él. Utak mentén, néha egészen kis területen fűhálózható május végén, június elején.

140. *Mesosa curculionoides* L. – Szemfoltos cincér

1,5 cm körüli, de nagyon zömök alkatú. Sárgásbarna, az előtor hátán és a szárnyfedőkön sárgán keretezett bársonyfekete foltokkal. Dél-palearktikus elterjedésű, hazánk dombvidékein elterjedt, csakúgy a Bakonyban is, de sehol sem tömeges. Nagyon sokféle lombosfában fejlődik, leggyakrabban mégis hársban (*Tilia*) találtam. A lárvá részben élő vastag ágak kérge alatt rág, a farészt alig érinti. Vagy a vastag kéregben, vagy kevés a farész felszíne alatt bábozódik: egy lefelé hajló, zömök bábölcsőt készít magának, majd legalább 3 hetes bábnyugalom után a bábölcső bemeneti nyílásán, illetve a kérgen keresztül a bemeneti nyílás folytatásában egy kerek röplukon hagyja el a fát. Valószínűleg imágó alakban telel át, és már kora tavasszal is gyűjthetjük egész júliusig, legkönyebben ölfáról.

Data in coll.

BTM–Zirc: 37: 79.VI.29., Die – 41: 76.VII.13., Bali – 54: 76.X.4., Bali – 56: 78.VIII.1., Kol – 66: 72. VIII.15., 72.IX.17., Bali – 108: 78.VII.9., Bali – 123: 73.VIII.7., Med – 137: 72.IV.14., Bali – 141: 78.V.21., Ádám – 143: 67.VII.14., Vesz.

Al.: 31: 78.III.8. ex l., Juh – 55: 79.V.23. bükkörönkön pihent, 79.VI.3., 2, Kol, 79.XII.9. ex l. hársból, Szék, 80.V.26. ex l. kecskefűzből, 9, Kol – 61: 78.IX.8. szilfakéregből ex im., 79.VI.3. ex l. fehérfűz-

ből, Kol – 97: 79.VIII.16. ex p. hársból (79.VII.25.), Med – 105: 70.IV.24. in coll. Sol. leg: Skutovics – 113: 72.VIII.2., Med – Sol – 123: 72.VI.22., 4, 72.VI.23., 3, hársfa tűzifarakásról, Med – Sol – 138: 64.VI.14., Pod – 150: 84.VII.20., 9, Vida.

141. *Mesosa nebulosa* FABR. – Ködfoltos cincér (28. ábra, illetve 8. ábra)

1 cm-nél valamivel nagyobb, zömök, szürkés összhatású, szárnyfedőin nem élesen határolt fehéres sávokkal. Palearktikus elterjedésű, főleg dombvidékeinken elterjedt, a Bakonyban is sokfelé megtalálható. Sokféle lombosfában fejlődik, de leggyakrabban tölgyben (*Quercus*) találjuk. Száraz, korhadó, 3–5 cm átmérőjű ágakban fejlődik, gyakran a lárvá is a fa belsejében rág. Kerek röplyukon hagyja el a fát. Imágó alakban telél át. Áprilistól júniusig találhatjuk őlfán vagy heverő ágak alján, de száraz ágakról kopogtathatjuk is. Data in coll.

BTM–Zirc: 2: 80.VI.7., Tóth – 37: 79.III.15., 7, 79.V.15., Die – 56: 80.III.25., Kol – 61: 80.V.18., 2, Die – 66: 72.VIII., 74.V.1., Bali – 137: 72.V.10., 72.VII.18., Bali – 139: 79.III.4., 3, 79.IV.10., 10, Die – 157: 73.V.21., Tóth.

Al.: 22: 77.VI.9. száraz tölgyágról kopogtatva, Med – 51: Ördög-árok, 82.V.16., Pod – 61: 78.II.2, 3, ex im., 78.II.27. ex im., 4, 79.II.10., 2, ex im., 80.X.25. ex im., valamennyit 4–5 cm átmérőjű száraz tölgyágból, Kol – 105: 72.V.8. in coll. Sol. leg: Zsebedics T. – 145: 79.V.21., Pod.

142. *Anaesthetis testacea* FABR. – Szederincér

Fél cm-nél valamivel nagyobb, fekete, barnássárga szárnyfedőkkel. Színezetében hasonló az *Anisarthron barbipes* SCHRANK fajhoz, de az laposabb, a szederincér hengerebb. Palearktikus elterjedésű, hazánkban a domb- és hegyvidéken elterjedt, de nem tömeges. Sokféle lombosfában, cserjében (szeder – *Rubus*) megél, mégis elsősorban tölgy (*Quercus*) a tápnövénye. A száraz, vékony még fán levő alsó ágak végében fejlődik, a bélben bábozódik. 2 éves fejlődésű. Alkonyatkor aktív, (fénycsapdából is előkerült) nappal rőzséken megbújik. Kopogtatással gyűjthető június–júliusban, illetve jól nevelhető.

Data in coll.:

22: 87.VII.8., tölgyről kopogtatva, Medvegy Zoltán, 31: 75.IV.28. ex l. molyhostölgyből, 20, Gas., 83.III.19. ex l. dióból, Szék – 61: 78.V.26., ex l., Kol – 105: 70.VI.15., 70.VI.17., Sol – 118: 77.VII.20. szelídgesztenyésben elhelyezett fénycsapdából, in coll. Pod, leg: Bürgés Gy. – 138: 64.VI.12. Pod.

143. *Saperda carcharias* L. – Nagy nyárfacincér

2,5–3 cm-es, szürkéssárga, sárga, vagy az ab. *grisescens* MULS. változat esetében fehéresszürke összhatású a molyhos szőrzet miatt. Szárnyfedői középső részében egy világosabb harántsáv is kivethető. Euro-szibériai elterjedésű. Hazánkban is elterjedt, de míg az ország egyes vidékein, főleg ártéri erdőségekben, telepített fűzesekben kártevőként is fellép, a Bakonyban nem mondható gyakorinak. Életmódja jól ismert (SZONTAGH 1971). Nyár – (*Populus*) és fűzfélékben (*Salix*) fejlődik. A kéreg repedéseibe helyezett peték áttelelnek. A lárvá 2–3 évig fejlődik, mélyen befúrja magát a fatestbe, ezzel műszakilag erősen károsítja a fát. Június végétől szeptemberig a fák törzsén, leveleken található az imágó. Gyakran látunk a fa tövében jellegzetes, kihullott rágcsálékokot.

Data in coll.

BTM–Zirc: 66: 72.VIII.2., Bali – 137: 71.IX.2., Bali – 143: 67.VI.24., Tenczer.

Al.: 41: Széki-erdő, 79.VII.13., Pod – 61: 68.VIII.16., Szeő, 83.VII.2., Pod – 104: 70.IX.9. in coll., Sol. leg: Solyom I. – 127: 83.VII.18. in coll., Kol. leg: Csizmadia F. – 150: 71.VI.26., Sol.

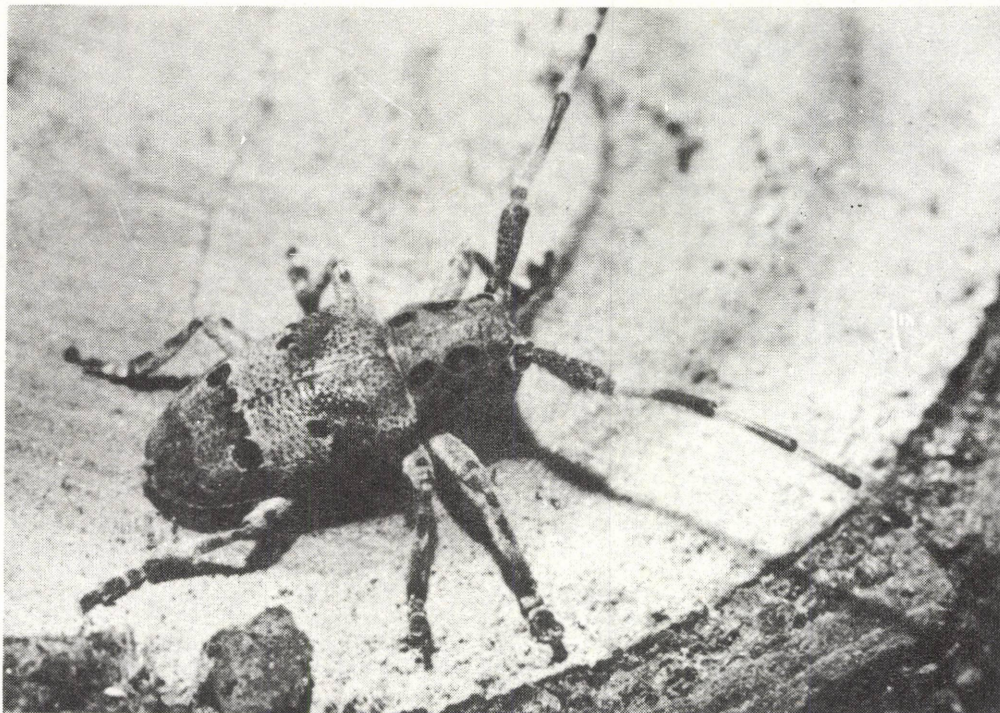
144. *Saperda populnea* L. – Kis nyárfacincér (lásd a hátsó borítón)

1 cm körüli, sárgásszürke összhatású, szárnyfedőin egymás alatt 4–5 világossárga szőrfolttal. Palearktikus elterjedésű, hazánkban is mindenfelé elterjedt, fiatal fűz (*Salix*) és nyárasokban (*Populus*) kártevőként is fellép. A Bakonyban viszonylag kevesebb helyen találkozunk vele, de egy-egy lelőhelyén rendszeresen megfogható. Életmódja nagyon jól ismert (SZONTAGH 1967): 2–6 éves fiatal fákbba, vagy öregebb fák vékony hajtásaira a nőtény fejfelé állva patkó alakú sebet rág, ebbe helyezi el a petét. Itt gubacsszerű képződmény keletkezik, ebből táplálkozik a lárvá, majd az ág belsejébe nyomul bábozódni. Május–júniusban az imágókat fiatal hajtásokon találhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 56: 79.V.17., Kol – 61: 78.II.2. ex l., Die.

Al.: 49: 83.IV.30., Pod – 61: 79.V.17., 3, 82.VI.8. rezgőnyáron, 6, Kol – 144: 78.V.30., 8, 79.V.20., 3, fiatal, 1–2 m magas, bokorszerű rezgőnyár hajtásairól Med – 150: 72.VI.4., Sol.

28. ábra: *Mesosa curculionoides* L.

145. *Saperda scalaris* L. — Létracincér (lásd a címlapon és 29. ábrán)

1,5–2 cm közötti, fekete-sárga mintázatú cincér: a varraton hosszában élénksárga sáv húzódik, ebből mindkét oldal irányába „létrafokok” ágaznak ki, de még mellettük is látunk szabálytalan alakú kisebb foltokat. Palearktikus elterjedésű, a Bakonyban, csakúgy, mint országsszerte elterjedt, s ha nem is gyakori, célzott kereséssel fellelhető. Sokféle lombosfában él, a Bakonyból sikerült kecskefűzből (*Salix caprea*), égerből (*Alnus*), szilből (*Ulmus*), dióból (*Juglans*) is nevelni, de elsősorban cseresznyében (*Cerasus avium*) él. A lárvá szaradók, de általában még részben élő fák törzsén vagy vastagabb ágaiban a kéreg alatt rág, mindig a száraz részben. Bábozódni leggyakrabban a fatestbe vonul (néha a kéregben vagy a szíjácsban is bábozódik, főként vastag kéreg esetén), lefelé forduló bábbölcsőjét elég durva rágcsálékkal tömeszeli el. Az imágók már májusban előjönnek, s júniusig a fa törzsén találhatjuk őket. Kikelésük után, mint minden *Saperda* faj, leveleket fogyasztanak, s csak ezután válnak nemileg éretté.

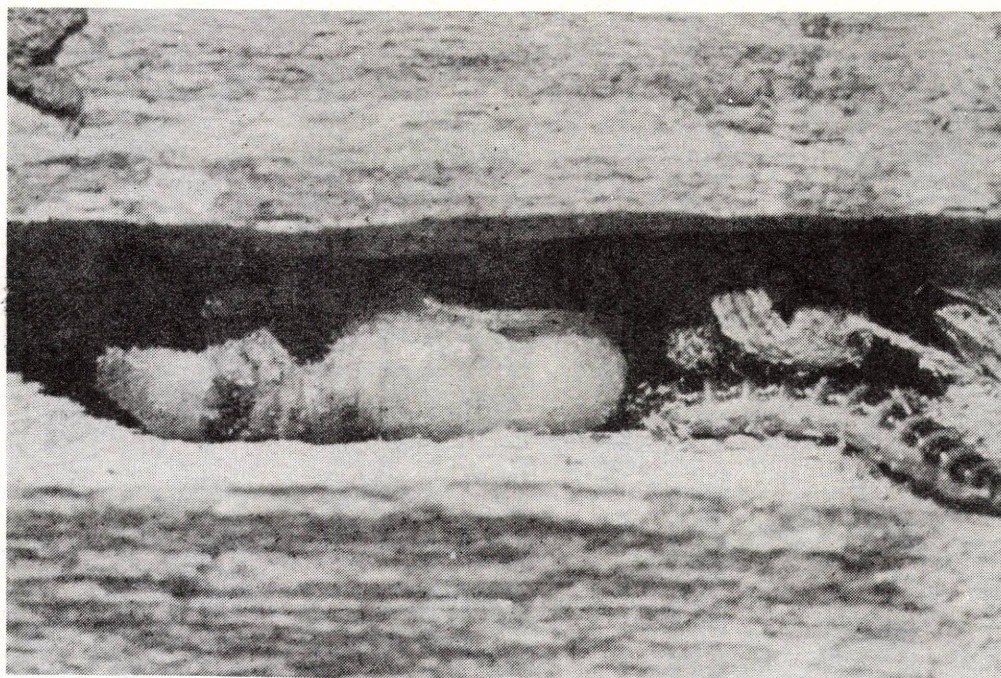
Data in coll.

BTM—Zirc: 31: 82.IV.8., Szal — 37: 79.II.14., 2, Die — 56: 79.V.15., 2, Kol — 61: 80.V.18., 4, Die — 80: 76.VI.30., Fazekas — 127: 82.V.3., Szal — 137: 72.V.21., Bali.

Al.: 31: 75.IV.27. ex l. cseresznyéből, Pod — 55: 78.V.22., 4, ex im. kecskefűzből, Kol — 56: 78.VI.7., 2, ex im, dióból, 78.VI.11., 80.III.22. ex l. égerből, Kol, 82.II.13. ex l. éger (81.IX.12.), Med., 82.IV.16. ex im. éger, Kol — 80: 72.VI.1., Szeő — 113: Felsőerdő, 83.IV. ex p., 2, szilből, ex l.-p., 11, égerből, Szal.

146. *Saperda perforata* PALL. (Jav.: Díszes nyárfacincér) (30. ábra)

1,5–2 cm-es, bársonyos sárgászöldes színű, szárnyfedőin egymás alatt 5–5 fekete folttal, illetve a váltótól lefelé húzódó fekete vonallal. Palearktikus elterjedésű, KASZAB (1971) hazánkban elterjedtnek, ritkának írja, a Bakonyból nem említi. A Bakony több pontjáról előkerült azóta. Rezgőnyárban (*Populus tremula*) fejlődik, néha már teljesen elszáradtban is. Egy-egy megtámadott fában olykor 40–50 állat is bábozódhat egyszerre. A lárvá járata és a bábbölcső kiképzése a négy élénkszíni *Saperda* fajnál (*scalaris* L., *perforata* PALL., *octopunctata* SCOP., *punctata* L.) gyakorlatilag megegyezik. Valamennyit könnyedén gyűjthetjük

29. ábra: *Saperda scalaris* L. báb és parazitája

oly módon, hogy május elején (a *scalaris* L. esetében áprilisban), amikor az állat lehetőleg már bábállapotban van, lehántjuk a száraz részről a kérget, a lárvá járata alapján megkeressük a bábbölcső betömött nyílását. Közvetlenül felette és alatta 4–5 cm-rel harántirányban mintegy két cm mélyen befűrészeltünk a fa törzsbe, majd oldalról, a bemeneti nyílástól jobbra-balra 2–3 cm-t elhagyva vésővel hosszirányban bevésünk a fába, és így egy fakockát pattintunk ki, benne a bábbölcsővel. A bemeneti nyílást, illetve a bábbölcsőt nem érdemes megbontani, mert a keltetés során könnyebben károsodik az állat. Mind a négy említett faj imágója napközben a tápnövénye törzsén található (ölfára is repül), alkonyatkor a leveles hajtások közé húzódik, ilyenkor például egy lepedőre lerázhatók. A létracincér inkább májusban, a három zöldes színű *Saperda* inkább júniusban rajzik.

Data in coll.

BTM–Zirc: 2: Csingervölgy, 79.V.20., Die – 56: 79.V.6., 79.V.29., Kol – 61: 80.V.18., Die – 139: 80.V.18., 80.VI.8., 3, Die.

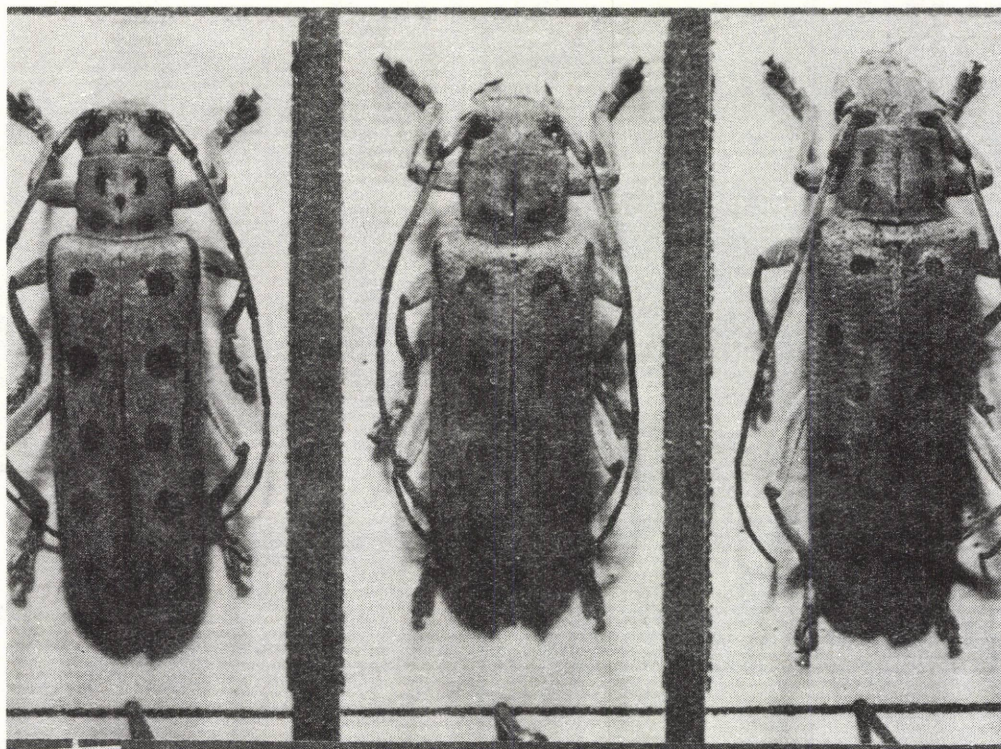
Al.: 55: 79.XII.9., 2, ex l., Szék – 56: 79.V.6. ex l., 10, rezgőnyárból, Kol., 79.VI.12–15., 7, ex p. (79.V.31. rezgőnyár), 80.VI.13–18., 31, ex l.–p. (80.V.18. rezgőnyár), Med–Kol, 82.VI.7., 7, ex im., egy db. a fa törzsén mászott (rezgőnyár), Kol – 69: Laposok, 80.V.15., Die.

147. *Saperda octopunctata* SCOP. – Nyolcpontos nyárfacincér (30. ábra)
1,5–2 cm közötti, kékeszöld molyhos szőrzettel fedett, szárnyfedőin egymás alatt 4–4 (ritkán, az ab. *sexnotata* PODANY változat esetében az utolsó pár pont hiányzik) fekete ponttal. Európai elterjedésű. Hazánkban is sokfelé megtalálható, de nem gyakori, ugyanez érvényes a Bakonyra is. Elsősorban száradó hársban (*Tilia*) találjuk meg, de neveltük rezgőnyárból (*Populus tremula*) is. Életmódjával, gyűjtésével kapcsolatban az előző két fajnál leírtak érvényesek.

Data in coll.

BTM–Zirc: 37: 77.V.28., Die – 56: 81.VI.2., 2, Kol – 69: 73.VII., Réz.

Al.: 56: 78.V.23. ex im., 81.VI.2., 3, 81.VI.5., 2, ex im. hárs, 82.VI.2., 18, ex im. hárs, Kol., 86.V.24. kidőlt hársfa törzsén 1 nőtény, a törzsből ex im., 2, Med–Kol – 123: 72.VI.22. hárs ölfarakáson potroha végével a kéreg repedésébe szorult és elpusztult nőtény, majd egy élő hím, Med–Sol, 1 nőtény Sol–Med, 1972.VI.23. 1 hím Sol–Med – 143: 74.VI., Szeő.

30. ábra: *Saperda perforata* PALL., *S. octopunctata* SCOP., *S. punctata* L.

148. *Saperda punctata* L. (Jav.: Pettyes szilcincér) (30. ábra)

1,5 cm körüli, kékeszöld molyhos szőrzettel fedett, szárnyfedőin hosszirányban, de nem egészen egy vonalban 6–6 fekete ponttal. Ponto-mediterrán elterjedésű. Hazánkban előfordulása szórványos, KASZAB (1971) ritkának tartja, a Bakonyból nem említi. A Bakony több pontjáról előkerült. (A felsorolt *Saperda* fajok közül ezt tartom a legritkébbnek, majd *perforata*, *octopunctata*, *scalaris*, *carcharias* és *populnea* a sorrend.) Szilfában fejlődik (*Ulmus*), a teljesen száraz fában is megél. Az állat életmódjával, gyűjthetőségével kapcsolatban az előző három fajnál leírtak érvényesek.

Data in coll.

BTM–Zirc: 56: 78.VII.17., Kol – 61: 78.VII.22., Die, 79.V.30., Kol.

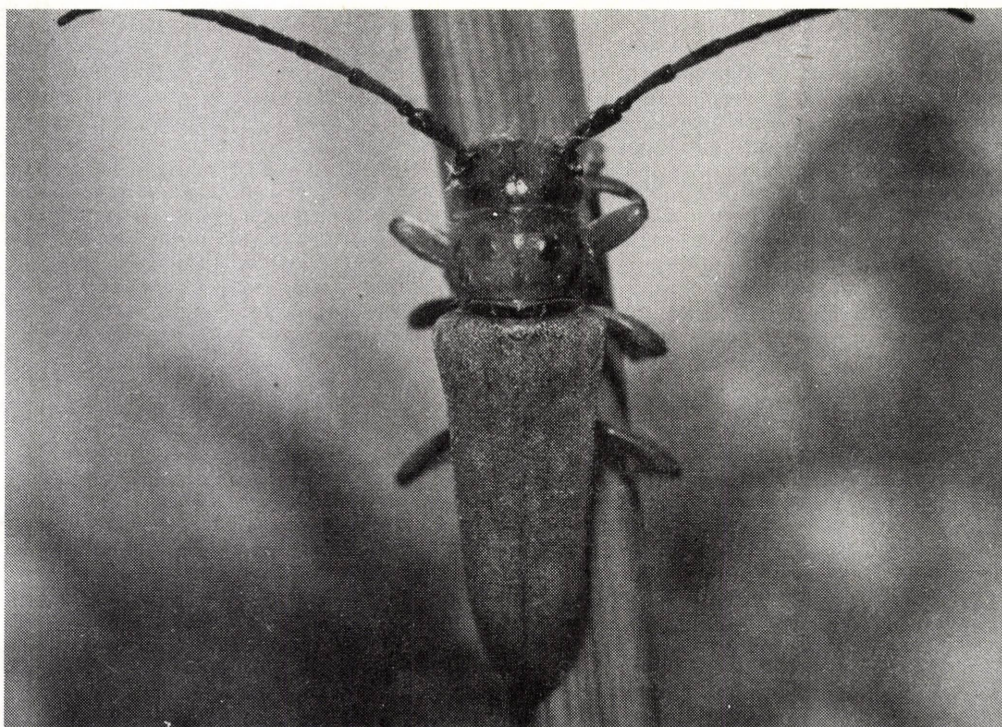
Al.: 46: Gaja-völgy, 3, alkonyat felé röpködtek, Nagy József – 57: 68.VII., Vesz – 61: 78.VII.17., 5, 79.V.1. ex l. szil, Kol, 79.VI.2–10., 20, ex l.–p. (79.V.26. szil), Med–Kol. Ugyaninnen az előző és a következő években is rendszeresen nevelt Kol, összesen 31 példányt. – 135: 64.VI.5., 2, talajcsapdából (TÓTH 1968) – 143: 78.VI.4. Szeő.

149. *Pilemia hirsutula* FRÖL. – Macskaherecincér

1 cm körüli, egyszínű, szürkésárga szőrzettel fedett. Pontusi elterjedésű, KASZAB (1971) hazánkban ritkának, szórványosnak tartja, s bár több lelőhelyet megemlít a Bakonyból nem volt adata. Xerotherm helyeken él, lárvája a macskahere (*Phlomis tuberosa*) szárában fejlődik. Az imágó júniusban, május végén tápnövénye szárán, levelein található. A Bakonyból eddig csak egyetlen helyről sikerült kimutatni, de bizonyos vagyok benne, hogy a Balaton-felvidék több pontjáról, illetve a Keleti-Bakony délkeleti részéről is elő fog kerülni.

Data in coll.:

Balatonakali, Sósi-rétek (20.) 1–1 példány tápnövényéről történő fűhálózással 74.VI.27., 76.V.8., 82.V.23-án, Med.

31. ábra: *Phytoecia argus* FRÖL.

150. *Phytoecia scutellata* FABR. (Jav.: Karsztcincér)

1 cm körüli, agyagszínű, szürkésbarna, de a pajzsocska, illetve kissé előtte az előtor fehér szőrözettel fedett. Pontusi elterjedésű, mindenütt ritka, csak kis számban gyűjthető. Hazánkban szórványosan többfelé megtalálható, elsősorban meleg sztyeppterületeken, sziklafüves részeken. A Bakonyból régebbi adatot nem találtam. Előfordulása azért is érdekes, mert lényegében a faj legnyugatibb elterjedését jelenti. (Ausztriából ismert volt, de a védett állatokat felsoroló úgynevezett „Vörös könyv” Ausztria területéről esetleg kipusztultnak tekinti.) Lárvája, életmódja ismeretlen, az imágó már kora tavasszal megjelenik, s május elejéig találhatjuk fűféléken, kövek alatt, de bebújik ágdarabok, tehénlepény alá is.

Data in coll.:

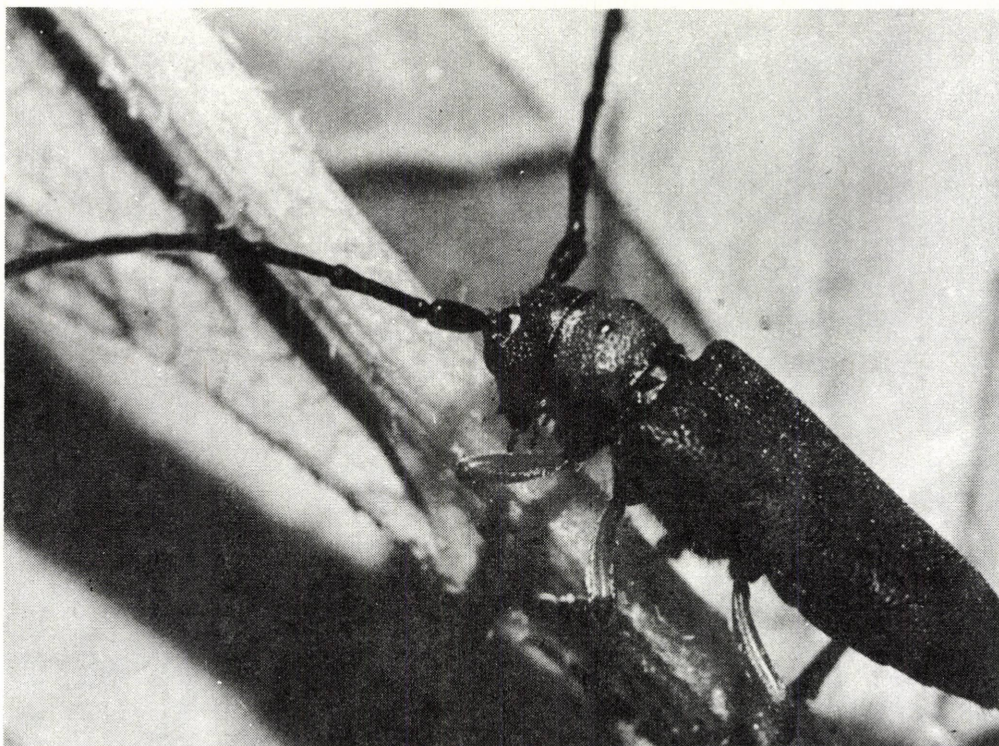
107: 69.IV.10., Sol, – 144: 70.V.in coll. Gas, leg.: Vesz., 71.VI. in coll. Med., leg.: Vesz.

151. *Phytoecia argus* FRÖL. (Jav.: Árgusszemű cincér) (31. ábra)

1–1,5 cm körüli. A fej és az előtor háta sárgászöldes fekete pöttyökkel, a szárnyfedők szürke szőrözettel fedettek. Közép-európai elterjedésű. Hazánkban elterjedt, KASZAB (1971) szerint ritka, a Bakonyból adatot nem találtam. Sztyeppterületeken, sziklafüves lejtőkön él. Tápnövénye a gurgolya (Seseli), a nemzetség több fájában (varium, annuum) is fejlődik. (Testnagysága is attól függ, mekkora termetű Seseli fajban nevelkedett.) Amelyik növénybe a nőstény belepetézt (a szárba, a talajszint felett) – egy növényben csak egy petét rak – az hamarosan száradásnak indul, miközben a lárva a szár alsó részéből bemászik a gyökérbe. A növény júliusra már teljesen elszárad, általában letörik, a szél elviszi. Még ezt megelőzően tudjuk a növény alapján kiszedni a gyökeret, amelyben szeptemberre már kész imágót találunk. Így telet át, majd májusban tápnövénye szárán, esetleg virágján találhatjuk, de délután röpköd is. Ha nagyon óvatosan közelítünk a bogár felé, a szár alsó részéhez menekül, szinte bebújik a földbe. Ezen megfigyeléseimet a Vértesben és a Budai-hegységben végeztem. A Bakonyból idáig egyetlen adatunk van, de előfordulása több helyen (például Balaton-felvidék, Keleti-Bakony) is biztosra vehető.

Data in coll.:

144: 70.VI. in coll. Gas, leg.: Vesz.

32. ábra: *Phytoecia nigripes* VOET

152. *Phytoecia nigripes* VOET – Feketefejú cincér (32. ábra)

1 cm-nél kissé nagyobb. Az előtor korongja vörössárga két egymás melletti fekete pettyel. A szárnyfedők feketék. Palearktikus elterjedésű. Magyarországon is sokfelé megtalálható, a Bakonyban szintén. Lágyszárúak gyökereiben fejlődik, így a széleslevelű bordamagban (*Laserpitium latifolium*), az aranyos barabolyban (*Chaerophyllum aureum*), a völgyocsillagban (*Astrantia major*) (KASZAB, 1971). Május–júniusban tápnövényéről fűhálózással gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 76.IV.24., Bali – 48: 66.V.30., Papp – 61: 80.VI.5., Kol – 66: 72.VI.3., 2, Bali – 78: 69.VII.2., TóthL – 86: 62.VI.16., 2, Papp – 132: 72.VI.3., Tóth – 135: 83.V.17., Tóth – 139: 78. VI.10., Die.

Al.: 20: 76.V.9., 4, fűhálózással, Med – 31: 82.XII. ex l., Ret – 61: 80.V.25., 80.V.26., 2, de több is volt, Kol – 104: Packalói-forrás, 69.VII.5. in coll. Sol. leg: Steczina S., 70.V.19. in coll. Sol. leg: Krafcsik M.

153. *Phytoecia nigricornis* FABR. – Örömcincér

1 cm körüli, teljesen egyszínű, szürkés árnyalatú, illetve az ab. julii MULS. et GOD. változatnál zöldessárga. Utóbbit többen önálló fajnak tekintik (HORION 1974). Palearktikus elterjedésű, hazánkban és a Bakonyban is sokfelé megtalálható. Tápnövényei a különböző *Artemisia*, *Chrysanthemum* és *Solidago* fajok (KASZAB 1971). Leginkább június elején gyűjthetjük fűhálózással. Főként, hasonlóan a többi *Phytoecia* fajhoz, délután aktív.

Data in coll.

BTM–Zirc: 44: 79.VI.19., Hav – 61: 80.V.26., Kol – 63: 72.VI.6., Tóth – 108: 77.VII.17., Bali – 111: 74.V.21., Tóth.

Al.: 20: 82.V.23., 83.V.21., Med – 22: 81.V.24., Med – 44: 82.V.16., Pod – 55: 81.V.24., Med – 61: 82.VI.2., 10, 82.VI.5., 3, Kol – 71: 79.V.28., Pod – 106: 69.V.14., Sol – 150: 85.VI.7., 2, Vida.

154. *Phytoecia ictERICA* SCHALL. – Murokcincér

1 cm körüli, szürkés, combjai a tövük kivételével és az elülső lábszárak sárgászörösek. A pajzsocskán és a korong közepén világos szőrsáv húzódik. Ponto-mediterrán elterjedésű. Hazánkban sokfelé előfordul, helyenként kifejezetten gyakori is lehet. Tápnövénye a pasztinák (*Pastinaca sativa*), a sárgarépa (*Daucus carota*) és a hasznos földitömjén (*Pimpinella saxifraga*) (KASZAB 1971). Május–júniusban tápnövényéről fűhálózható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 73.VII.5., – 44: 74.V.13., Tóth, 78.V.23., Kas, 78.VI.8., Szur – 56: 80.VI.16., Kol – 61: 80.VI.9., Kol – 75: 72.V.25., 2, Tóth, 73.VII.30., Sin – 80: 75.V.7., 4, Tóth – 90: 63.V.12., Papp – 91: 69.VII.9., Papp – 137: 72.V.10., 72.VII.26., 5, 72.VIII.14., 2, Bali – 145: 72.VII.21., Tóth – 146: 71.V.7., Tóth – 150: 75.VII.4., Med – 157: 75.V.9., Tóth.

Al.: 20: 82.V.23., 2, Med. – 31: 82.II. ex I., 4, Szal – 32: 78.VII.8., Pod – 61: 80.V.28., 6, (sok volt), Kol – 105: in coll. Sol – 112: 64.V.12., Juh.

155. *Phytoecia cylindrica* L. – Medvelapucincér

1 cm körüli, szürkésfekete színű, de az elülső comb a közepétől a végéig, és az elülső lábszár majdnem a végéig sárgászörös. Palearktikus elterjedésű, hazánkban is mindenfelé előfordul. A kissé hűvösebb mikroklímájú területeket különösen kedveli, így patakok mentén különböző lágyszárúakról, de főleg tápnövényeiről (KASZAB 1971: csemegebaraboly – *Chaerophyllum bulbosum*, erdei turbolya – *Anthriscus silvestris*, völgyecsilag – *Astrantia major*, sárgarépa – *Daucus carota*, medvetalp – *Heracleum sphondylium*, de egyéb különböző ernyősvirágúak is) fűhálózható. Fő rajzási ideje május–június.

Data in coll.

BTM–Zirc: 5: 62.V.9., 2, Papp – 8: 71.V.6., Tóth – 15: 73.V.16., Ban – 21: 78.V.28. Med – 26: 78.V.7. Tóth – 38: 82.V.16., 2, Pod, 83.V.11., Tóth – 44: 79.VI.19., 4, Hav, 82.V.16., Pod – 48: 66.V.30., Papp – 58: 72.V.19., Tóth – 59: 58.V.10., 2, 58.VI.10., 2, 66.VI.7., 4, Papp, 83.V.13., 3, Pod., 83.V.13., 2, Tóth – 61: 62.V.17., Papp – 67: 73.V.6., Tóth – 69: 69.V.27., Papp – 80: 58.VI.15., Papp, 73.V.28., 6, Tóth – 81: 65.V.25., 2, Papp – 90: 63.V.12., 2, Papp – 94: 64.VI.11., 67.V.29., 2, Papp – 113: 68.VII.16., 2, Papp – 122: 67.V.11., Papp – 134: 63.V.14., 2, Erd – 135: 83.IV.28., 2, 83.V.21., Tóth – 137: 72.IV.14., 72.VIII.11., Bali, 73.VI.19., Kas, 73.VIII.1., Bali – 143: 58.VI.15., Papp, 69.V.10., Vesz – 146: 62.IV.29., Csel – 148: 76.VI.10., 2, Bali – 150: 60.V.17., 3, Papp, 73.VII.21., Tóth – 157: 60.V.16., Papp, 70.V.12., 70.V.24., 71.VI.3., 71.VI.13., 72.V.9., 72.V.18., 2, Tóth, 83.V.12. Pod.

Al.: 15: 79.V.19. Pod – 32: Mecsertelep, 78.VI.18–19., Pod – 35: 78.V.27., 2, Med – 49: 79.VII.1., Pod – 56: 84.V.26., 2, fűhálózással, Med – 61: 81.VI.2. (sok volt), Kol – 65: 72.VI.5., 2, Sol – 71: 79.V.28., Pod – 91: 77.V.1., Pod – 104: 71.V.9. Sol – 135: Sajkodi-öböl, 76.IV.19., 4, Med – 144: 78.V.8., 2, Med.

156. *Phytoecia coerulea* SCOP. (Jav.: Fémzöld fűcincér)

1 cm körüli nagyságú, élénk fémes-fényes kék vagy zöld színű az egész állat, csak az első láb a comb tövétől a lábszár végéig sárgászörös. Pontomediterrán elterjedésű, s bár hazánkban is mindenfelé megtalálható, a Bakonyban viszonylag kevesebb helyen fordul elő, inkább a melegebb, napos területeken. Tápnövényei különböző keresztvirágú fajok, így pl. (DEMELT 1966, KASZAB 1971) a vadrepce (*Sinapis arvensis*, a rekenyő (*Rapistrum perenne*), sebforrasztó zsombor (*Sisymbrium sophia*). A sárga színű lárvák (valamennyi *Phytoecia* lárva sárga!) a növények gyökértörzsében, illetve a szár földközeli részében élnek. Fő rajzási ideje április végétől június elejéig tart, ilyenkor – elsősorban tápnövényeiről – fűhálózással gyűjthetjük.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 78.V.28., 2, Med – 54: 71.V.18., 75.IV.30., Tóth – 134: 63.V.14., Erd – 146: 62.IV.29., Csel.

Al.: 39: Nosztori-völgy, 82.V.23., Pod – 46: 78.V.29., Med, 81.V.24., Szeő – 135: 83.IV.14., Pod – 144: 78.V.8., Med – 146: Gas.

157. *Phytoecia virgula* CHARP. (Jav.: Küklopsz cincér)

1 cm-nél általában kisebb, szürkés színű, de combjai, illetve elülső lábszárjai és az előtor hátának közepén egy kb 1 mm-es átmérőjű kerek folt sárgászörös. Pontomediterrán elterjedésű, hazánkban is többfelé, a Bakonyban elsősorban a melegebb, napos területeken találhatjuk. Többféle dudvanövény szárában illetve gyökértörzsében fejlődik (DEMELT 1966: *Achillea*, *Artemisia*, *Daucus*, *Chrysanthemum*). Fő rajzási ideje május, tápnövényéről fűhálózható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 21: 78.V.28., 7, Med.

AL.: 20: 76.V.8–9., 3, 79.V.19., 82.V.23., 2, 83.V.21., 2, Med – 31: 78.V.17., Pod – 39: Nosztori-völgy, 80.V.31., Pod – 105: 72.V.15., Sol – 137: 78.V.31. in coll., Pod. leg: Orosz A. – 144: 78.V.8., 8, Med – 146: 83.V.29., Pod.

158. *Phytoecia pustulata* SCHRANK (Jav.: Parányi fűcincér)

alig nagyobb fél cm-nél, szürkés színű, combjai és elülső lábszára, illetve egy hosszúkás folt az előtor hátának középvonalában sárgásvörös. Pontomediterrán elterjedésű, de hazánkban gyakrabban találkozhatunk vele, mint az előző fajjal. A Bakony melegebb részein sokszor nagy példányszámban gyűjthető. Tápnövényei (DEMELT 1966) a különböző cickafark (*Achillea*) és margitvirág (*Chrysanthemum*) fajok. Elsősorban ezekről, de a környező növényekről is fűhálózható, főként májusban. Meg kell azonban jegyezni, hogy eredményes fűhálózásra csak szélesedő időben számíthatunk. Ez valamennyi *Phytoecia*-ra érvényes, valamint az is, hogy rajzásuk napközben sem egyenletes, inkább a késő délutáni órák a legidálisabbak. Data in coll.

BTM–Zirc: 26: 78.IV.30., Tóth – 134: 63.V.14., Erd – 137: 63.V.29., Papp – 157: 57.VI.27., Papp. AL.: 20: 76.V.9., 8, 82.V.23., 3, Med – 31: 76.V.9., 76.VI.7., Pod – 43: 78.V.31., Pod – 61: 78.VII.16., 80.V.21., 80.VI.5., 81.V.18., 4, 81.V.25., Kol – 78: 79.V.21., Pod – 105: 71.V.11., Sol – 144: 78.V.8., Med.

159. *Phytoecia coerulescens* SCOP. Kígyósziszcincér

1 cm körüli, fekete alapszínű, de egész testét sűrű világos zöldeskék szőrözet fedi, ami bársonyos külsőt kölcsönöz a bogárnak. Pontomediterrán elterjedésű, hazánkban és a Bakonyban is általánosan elterjedt. Nem annyira sztyeppfaj, mint előző három rokona, a dúsabb növényzetű legelőkön, réteken inkább megtalálhatjuk. Elsősorban közönséges kígyósziszben (*Echium vulgare*) és fekete nadálytőben (*Symphytum officinale*) szárában fejlődik, de DEMELT (1966) szerint más növényekben (*Anchusa*, *Cynoglossum*, *Lithospermum*) is él. Tavasszal bábozódik. Május–júniusban tápnövényéről hálózhatjuk. Igazán szép színű példányokat azonban főleg a rajzás elején kapunk, mert később – mivel érdeslevelűeken él – szép szőrözete kisebb-nagyobb mértékben lekophat.

Data in coll.

BTM–Zirc: 3: 76.VI.14., Kol – 19: 65.VI.21., 2, Papp – 29: 65.VI.28., Papp – 54: 67.VIII.16., Papp – 56: 79.V.22., Kol – 61: 78.IV.10., 78.IV.18., 78.IV.22., 78.V.26., Kol – 124: 78.VII.5., Tóth – 135: 72.VII.5., 83.V.20., Tóth – 137: 63.V.29., Papp – 146: 83.V.29., Pod – 150: 57.VI.11., Papp – 155: 68.VI.6., Papp – 157: 70.V.12., 83.V.20. Malaise-csapda, Tóth.

AL.: 20: 77.V.11., 82.V.23., 83.VI.11., Med – 44: 82.V.16. Pod – 61: 79.II.27. ex l. kígyósziszből, 80.V.27., 10, Kol – 144: 78.VI.10., Med – 146: 83.V.29., Pod.

160. *Phytoecia uncinata* REDTB. (Jav.: Kockásnyakú fűcincér)

Fél cm-nél kissé nagyobb, egyszínű fekete, enyhe kékes fénnnyel. Az előtor háta négyzet alakú. Európa déli részein él, hazánkban is többfelé előfordul, de igazában csak akkor találkozunk vele, ha célzottan, tápnövénye alapján keressük. Az irodalom (DEMELT 1966, KASZAB 1971) tápnövényeként a *Lithospermum*ot és a *Cerinthet* jelöli meg, eddigi adataink azonban mind a szeplőlápuhoz – *Cerinth minor* – kapcsolódnak, ennek a közép-termetű, sárgavirágú növény leveleiről, virágjairól hálózhatjuk, illetve akár szabad szemmel is megkereshetjük e fajt. Sokszor látjuk, hogy a levelek hónaljában kapaszkodik, s a fűhálózásakor sem esik le. Jóllehet ez a növény nem gyakori, ahol azonban már néhány tő él, általában a *Phytoecia uncinata*t is megtalálhatjuk. Ez a megállapítás a Bakonyra is érvényes. Május második felében rajzik, de a rajzás általában a virágzással egyidejű, így a virágzás egyértelműbb időpontot jelent, mert az időjárástól függően egyes évek között néhány hét eltérés is lehetséges.

Data in coll.:

20: 83.V.21., 2, tápnövényéről (szeplőlápu) fűhálózva, Med – 31: 76.VI.7., Pod – 133: 81.V.18., 2, 81.V.25., 3, Kol, 81.V.27., Med–Kol, 82.V.26., 82.VI.3. Kol, 84.V.26., Med–Kol–Sol, 84.V.26., 2, Sol–Kol–Med.

161. *Phytoecia molybdaena* DALM. – Fémkék dudvacincér

Fél cm-es, egyszínű, sötét fémkék. Az előtor háta hosszabb, mint amilyen széles, lényegében ez különbözteti meg az előző fajtól, illetve az, hogy az előtor pontozása még sűrűbb, ráncszerűen összefolyik. Pontomediterrán elterjedésű, hazánkban csak Balatonendréről volt adatunk. DEMELT (1966) szerint tápnövénye a *Cerithe*, *Lithospermum*, *Cynoglossum*, de HEYROVSKY (1955) szerint még a pipacs (*Papaver rhoeas*) is. A Bakonyból egyetlen adatunk van.

Data in coll.:

143: Csőszpuszta, 1982.VI.2., fűhálózással Szék.

162. *Stenostola dubia* LAICH. (Jav.: Fémes hárs cincér)

1–1,5 cm-es, szélességéhez képest hosszú cincér. Egyszínű fémes feketeskék színű. Európai elterjedésű, de elég szórványos. Hazánk területéről sincs sok adatunk, a Bakonyban még viszonylag több helyen fordul elő. A kicsit hűvösebb, nedvesebb mikroklímájú területeket kedveli. Többféle lombosfában, de elsősorban hársban (*Tilia*) fejlődik, de tölgyből (*Quercus*) is neveltük. Életmódja, fejlődésmenete hasonló a másik hazánkban található *Stenostola* fajéhoz (ferrea SCHRANK): 4–5 cm átmérőjű, néha vastagabb ágakban, esetleg a törzsben a lárvá a kéreg alatt rág, majd mélyen befúrja magát a fába, a vékonyabb ágak esetében egészen a bélcsatornáig, itt kb. 10 cm-t halad előre, majd bebábozódik. Az imágó a lárvajarat folytatásában tovább rág, de közben a felszín felé kanyarodik, és majdnem szabályos kerek röplyukon hagyja el a fát. Ha kora tavasszal keressük, elsősorban a földön heverő száraz, de még nedvesebb kérgű ágakat kell keresnünk. Néha a kéreg a lárvajarástól megreped. A lárvá nyomát csak a kéreg belsején látjuk, a farészt alig karcolja. Ha megtaláljuk a bemeneti nyílást, nem érdemes tovább kíváncsiskodni, meleg környezetben az ágból néhány hét alatt kikel valamelyik *Stenostola* faj. (Hasonló módon fejlődik, és ezért hasonlóan gyűjthető az *Oplasia fenica* PAYK. és az *Exocentrus lusitanus* L. faj is, de előbbi nagyobb és jellegzetesen betömött, míg utóbbi sokkal kisebb bemeneti nyíláson hatol a farészbe.) A *Stenostola*-ak farakásokról, száraz ágakról, hajtásokról kopogtathatók május–júniusban. Érés táplálkozást is folytatnak, a leveleket, néha a fiatal kérget rájájk meg.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 71.V.8., 2, 72.VI.4., Tóth – 37: 79.V.9., Die – 38: 73.V.11., 74.V.4., Tóth, 83.V.11., 2, Pod – 56: 80.II.12 ex l., Kol – 61: 82.V.2., 82.V.3., 82.V.5., Szal – 81: 65.V.28., 9, Papp.

Al.: 51: 83.V.11., – 56: 79.III.31. ex l. hársból, Kol, 79.V.1. kidőlt hárs ágán, Kol, 81.I.1. ex l., 3, (hárs, 80.IX.14.) Med–Kol, 85.VI.8. virágzó cserjéről kopogtatva, Med–Kol–Mus.

163. *Stenostola ferrea* SCHRANK – Hársfacincér

1–1,5 cm-es, az előző fajhoz hasonló alkatú, de színe ólomszürke, alig fénylő. Európai elterjedésű, de mindenütt gyakoribb az előző fajnál. Hazánkban és a Bakonyban is sokfelé megtalálható. Nagyon sokféle fában kimutatták, de elsősorban hársban (*Tilia*) fejlődik, életmódja hasonló az előző fajéhoz, az ott leírtak érvényesek. Ugyancsak május–júniusban rajzik, kopogtatással vagy hársfarakásokról egyeléssel gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 14: 62.V.29., Papp – 37: 79.V.6., Die – 56: 80.III.14., Kol, 82.IV.25., Szal – 81: 65.V.28., 3, Papp – 94: 70.V.21., Tóth – 137: 72.VI.11., Bali – 139: 78.VI.10., 79.V.12., 79.V.20., 2, Die – 145: 73.V.18., 4, Szal – 157: 60.V.16., Papp.

Al.: 6: 73.III.21. ex l. hárs, Szék – 39: 73.IV.ex l. Gas – 56: 80.I.25., 4, 80.I.28., 2, 80.II.10., 2, 80.II.13., 2, 80.II.14., 2, 80.II.15., 3, valamennyit ex l. hársból, Kol, 80.XII.8–12., 4, 81.I.1., 2, mind ex l. hársból (80.IX.14.) Med–Kol, 81.VI.8. kopogtatva, Kol – 123: 72.VI.22. hárs őlfarakáson, Med–Sol.

164. *Oberea oculata* L. – Vörösnakú fűzcincér

2 cm körüli, kifejezetten megnyúlt testű, párhuzamos szélű viszonylag kicsi lábú cincér. Előtora, hasa, lábai sárgák, egyébként ólomszürke, az előtor hátán két fekete petty van egymás mellett. Euro-szibériai elterjedésű, hazánkban elsősorban ártéri fűzesekben (*Salix*) fordul elő, de a magasabb részeken, így a Bakonyban is megtalálhatjuk, itt azonban főként kecskefűzben (*Salix caprea*) fejlődik. Hasonlóan a *Saperda populnea* L. fajhoz a pete helyét a nőtény előkészíti: harántbarázdát rág a még élő, legtöbbször 4–5 cm átmérőjű ág kérgén, ami által a fát specifikus regeneratív folyamatra kényszeríti, s a lárvá eleinte ebben fejlődik. Később a bélcsatornáig fúrja be magát (ha vastagabb ágakban fejlődik, nem megy be a középig) s ott egy 30–40 cm-es járatban viszonylag gyorsan mozog (fejlett járészemölcssei vannak). A rágási forgácsot a fa oldalán kitologatja, ami árulója lehet. Keresztbe fűrészelve egy ilyen ágat, mindkét irányban üres járatot látunk. (Az *Aromia moschata* L. is viselkedhet hasonlóképpen, jóllehet az inkább a vastag törzskelet részét előnyben.) A kerek kirepülőnyílást is még a lárvá elkészíti. Ha néhány állatot hasonló környezeti feltételek közé viszünk, könnyen megtelepíthető. Érés táplálkozást folytat, a levelet általában a középső levél-ér mentén rájájk meg. Fő rajzási ideje június vége, tápnövényéről egyelhető, kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 44: 81.VI.21. Bali – 56: 78.VII.27., Kol – 61: 69.VII., Die – 94: 64.V.12., Papp – 101: 75.VI.16., Tóth – 111: Kerteskő, 74.VII.2., Tóth.

Al.: 55: 80.VI.6., 80.VI.8., 2, 80.VII.23., 80.VII.27., 80.VIII.4. valamennyit ex l. kecskefűzből, Kol – 65: 72.VI.30., Sol – 71: 74.VIII.4., Szeő – 102: 78.VIII.12., Pod – 113: 79.VI.27., Mus – 143: 71.VI., Vesz.

165. *Oberea linearis* L. – Mogyorócincér

Valamivel kisebb, mint másfél cm, alkata hasonló az előbb leírt fajéhoz: keskeny, hosszú, rövid lábú. Egyszínű fekete, de lábai élénk sárgák. Európai elterjedésű, hazánkban elég szórványos, inkább a hegyvidéken

fordul elő, ahol azonban az összefüggő nagyobb mogyoróállományokban általában megtalálhatjuk. Többféle lombosfában megél (dió – Juglans, gyertyán – Carpinus, éger – Alnus, szil – Ulmus, DEMELT 1966), de elsősorban mogyoróban (*Corylus avellana*) fejlődik. A cincérek között talán itt látjuk a legfejlettebb „ivadékgondozást” (legalábbis ami a hazai fajokat illeti): A nőtény az élő, egyéves hajtásba kis lyukat rág a petének, s az ezáltal keletkező regenerációs faállományban kezd fejlődni a lárvá. Ugyanakkor ezen hely fölött néhány cm-rel meggyűrűzi a gallyat, ami efölött elszárad, letörik. A csonk megváltozott biológiai állapota teremti optimális feltételeket a lárvá fejlődéséhez, ami általában 2 évig tart (DEMET 1966). A fiatal imágó éresi táplálkozást folytat a levélzeten. Május–júniusban rajzik, általában a levelek fonákján ül meg. Könnyen ledobja magát, ezért jól kopogtatható.

Data in coll.

BTM–Zirc: 44: 78.VI.8., Kas – 56: 79.V.29., Kol – 73: 68.V.7., Papp.

Al.: 55: 79.V.28., 3, 79.V.29., 2, 81.VI.3., 81.VI.8., 2, 81.VI.12., 2, mogyoró leveléről, Kol – 82: 76.VI.6., Pod – 156: (KUTHY 1896).

166. *Oberea erythrocephala* SCHRANK – Pirosfejű kutyatejcincér

1–1,5 cm-es, fekete, de lábai és a potrohvég, illetve oldalai sárgák. A törzsalak esetében a fej vörös, az előtor fekete, de a különböző változatoknál az előtor is többé-kevésbé vörös, de a fej és előtor egyaránt fekete is lehet. A Palearktikum déli részében fordul elő. Faunaterületünkön és a Bakonyban is sokfelé megtalálhatjuk, de mégis inkább a melegebb vidékeket kedveli. Kutyatejfajokban, DEMELT (1966) szerint Közép-Európában főként *Euphorbia cyparissias*-ban, annak szárában fejlődik. Május–júniusban tápnövényéről fűhálózhatjuk.

Data in coll.

BTM–Zirc: 37: 76.VI.15., Bali – 44: 72.VII.2., 3, Tóth – 50: 78.VII.23., Tóth – 56: 79.V.29., Kol – 59: 66.VI.7., Papp – 61: 62.V.17., Papp – 65: 71.VI.23., TóthL – 121: 68.VI.6., Papp – 137: 67.VI.29., 6, Papp – 140: 60.VI.10., Papp – 155: 68.VI.6., Papp.

Al.: 32: Mecsértelep, 78.VI.18., Pod – 35: 78.VI.27., 3, Med – 50: 78.VII.9., Pod – 61: 79.V.29., 4, 85. VIII.6., Kol – 74: 62.VI.9., fűhálózással (TÓTH 1968) – 113: 68.V.29., Sol – 124: 78.VII.8., Pod – 125: 78.V.30., Pod.

167. *Tetrops starki* CHEVR. (Jav.: Feketeszelű aprócincér)

Éppencsak meghaladja a fél cm-t, fekete testű, szárnyfedői barnásárgák, szegélyük és a csúcsuk fekete vagy sötétbarna. Valamennyi combja sárga, középső és hátsó lábszárai sötétebbek (a *Tetrops gilvipes* FALDERMAN esetében valamennyi láb teljesen egyszínű, sárga, itt a szárnyfedők egészen sötétbarnák vagy feketék, KASZAB (1971) ritka aberrációként KLAUSNITZER–SANDER (1981) önálló fajként kezeli). Európai elterjedésű. Mindenütt, így hazánkban is elég szóróányos az előfordulása. A Bakonyból egyetlen adatunk van, de biztosra vehető, hogy több helyről is elő fog kerülni. A melegebb vidékeket kedveli, kőrisben (*Fraxinus*) és tölgyben (*Quercus*) biztosan fejlődik, de valószínűleg egyéb lombosfában is. Május végén–június elején levelekről kopogtatható.

Data in coll.:

22: 77.VI.9., Med. (A Balatonalmádiból Felsőörsre vezető útról a Szabadság-kilátóhoz leágazó sárga jelzés egy napos szakaszán tölgyágról kopogtattam.)

168. *Tetrops praeusta* L. – Négyszemű cincér

Még a fél cm-t sem igen éri el, fekete testű, szárnyfedői sárgák, végük sötét, a középső és a hátsó comb nem sárga, hanem sötétebb, barnás, vagy akár fekete. Nyugat-palearktikus elterjedésű. Hazánkban mindenféle nagyobb számban megtalálható, a Bakonyban a hűvösebb részek kivételével szintén. Nagyon sokféle lombosfában fejlődik, mégis leginkább gyümölcsfákban: almában (*Malus*), szilvában (*Prunus domestica*), körtében (*Pyrus*). Néhány cm átmérőjű gallyak kérgében (esetleg kissé alatta, de a fatestet ritkán érinti csak) spirál alakú menetet rág, s vagy itt, vagy a farészben bábozódik. Május–júniusban rajzik, tápnövénye levelein vagy virágzatán találhatjuk. Gyorsan ledobja magát, szabad szemmel nehéz is kicsi mérete miatt észrevenni, de kopogtatással tömegesen gyűjthető.

Data in coll.

BTM–Zirc: 8: 73.V.16., Réz – 24: 67.V.6., Papp – 30: 76.V.8., Roz – 31: 74.V.18., 7, Szal, 76.V.8., 76. V.9., 3, Roz – 44: 62.IV.11., Papp – 51: 83.V.11., Pod – 56: 79.V.26., Kol – 80: 73.V.28., Tóth – 83: 83.V.14., Pod – 99: 78.IV.24., 13, Szal – 114: 78.V.12., 5, Ádám – 121: 68.VI.4., Papp – 134: 63.V.13., Erd – 136: 78.V.17., Pod – 157: 78.V.15., Pod.

Al.: 22: 78.V.28., 5, almafáról kopogtatva, Med – 55: 80.VI.5. mogyoróról, Kol – 56: 84.V.26., 2, cserjékről kopogtatva, Med – 91: 77.V.1. Pod – 102: 79.V.20., Pod – 105: 70.V.19., Sol – 144: 78.V.8., 2, Med.

169. *Obrium bicolor* KRAATZ (Jav.: Kétszínű hengercincér)*

0,5 cm nagyságú, szárnyfedői sárgásbarnák, egyébként fekete. Pontusi elterjedésű, Közép-Európa délkeleti részén csak szórványosan fordul elő. Legészakibb lelőhelyének Szlovákiát (HEYROVSZKY 1955) tartják, nyugati irányban Ausztriáig (KLAUSNITZER–SANDER 1981) előfordul. Hazánkban Mosonmagyaróvárról (MURAI 1958, Szerényi közlése), Siófokról (KASZAB 1971), illetve a Bakonyból került elő. A közölt adatok, valamint saját pozsonyi gyűjtésem alapján életmódjáról a következőket állapíthatjuk meg: napos, meleg domboldalon levő, 5 cm-es törzsátmérőt is elérő csíkos kecskerágó (*Euonymus europaeus*) (délebbben – Crikvenica, Jugoszlávia – függében találta Muskovits) ágaiban fejlődik. A lárvá a kéreg alatt rág, majd a farészben bábozódik, a bemeneti nyílást finom rágcsálékszemcsével tömi el. A kirepülőnyílás a bábölcső folytatásában van. Olykor egészen sok bábölcsőt találunk egymás mellett. Az imágó tápnövényéről kopogtatással is gyűjthető május végén, június elején.

Data in coll.:

5: 87.IX.3. Mus 20 péld. élő imágót faragott ki 86. októberében gyűjtött csíkos kecskerágó ágakból. – 140: 50.V.16. dr. Fodor Jenő virágzó csíkos kecskerágó bokorról kopogtatta (MURAI 1958).

A FAJOK ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZATA (III. táblázat)

A táblázat vízszintes soraiban sorszámmal ellátva a Bakony területéről kimutatott, a fajlistában szereplő cincéreket tüntettem fel.

A függőleges oszlopokban a következő adatokat adom meg.

1. Az általános elterjedés iránya a Bakonyhoz képest
2. Ökológiai besorolás
3. A Bakonyban leginkább mely növénytársulásban fordul elő
4. Az imágó tartózkodási helye szerinti csoportosítás
5. Az egyes faunakistájokról a megadott adatok száma
6. A Bakonyból megadott összes adat száma.
7. Érték minősítés (gyakoriság)

Az egyes oszlopok csoportjainak értelmezése, rövidítése, a besorolások szempontjai:

1. Az általános elterjedés iránya a Bakonyhoz képest

A rendelkezésre álló irodalmi adatok (WINKLER 1924–32, HEYROVSZKY 1955, PLAVILSCSIKOV 1958, PANIN 1961, KASZAB 1971, MIKSIC 1971, KLAUSNITZER–SANDER 1981) alapján megvizsgálom, hogy az egyes fajok fő elterjedési területe – géncentruma – a Bakonyhoz képest mely irányba esik (észak – „É”, dél – „D”, nyugat – „Ny”, kelet – „K”, délkelet – „DK”), illetve a Bakony beletartozik a fő elterjedési területbe (centrum – „c”).

2. Ökológiai besorolás

A környezetbe való kapcsolatuk szerint a cincéreket 5 csoportba osztom be MÓCZÁR (1953) Hymenoptera-kra alkalmazott ökológiai besorolás szempontjai szerint. Ez a csoportosítás a domborzatot, a nedvességet illetve az alkalmazkodóképességet veszi figyelembe. Egyes Cerambycida-kra GASKÓ (1978–79) alkalmazta először.

1. Stenoöcikus eremophil (nem alkalmazkodó, szárazsággedvelő) Az ide sorolt állatok csak bizonyos hőfok és csapadékmennyiség mellett fejlődnek, általában ritkának tartott, monofág fajok tartoznak ezen csoportba. (= Ste.-er.)

2. Euryöcikus eremophil (alkalmazkodó, szárazsággedvelő) Megfelelő körülmények között kb. 600 m-es magasságig felhúzódnak fajok tartoznak ide. (= Eu.-er.)

3. Hypereuryöcikus intermedier (nagyon jól alkalmazkodó, a csapadék szempontjából közömbös) Többnyire polyphag gyakori fajok, melyek a magashegységek sűrű erdeit kivéve szinte mindenütt előfordulnak. (= Hy.-eu.)

4. Euryöcikus hylophil (alkalmazkodó, nedvességgedvelő) Elterjedt, de nem túl gyakori fajok tartoznak ide, melyek a hegyvidékek nem túl meleg erdei tisztásain élnek. Ritkán húzódnak 200 m alá. (= Eu.-hy.)

5. Stenoöcikus hylophil (nem alkalmazkodó, nedvességgedvelő) Fokozottan nedvességgedvelő, általában magashegyi fajok tartoznak ide, melyek 300 m alá csak ritkán húzódnak, s a nyílt síkságokon nem találhatók. (= Ste.-hy.)

*Utólag került a fajlistára, nem a rendszertani helyén szerepel.

A táblázatban minden fajnál a felsorolt csoportok kezdőbetűivel utalok arra, hogy a faj véleményem szerint melyik csoportba tartozik.

Néhány szempont, melyek alapján a Bakony cincéirenek besorolását végeztem:

Az alkalmazkodóképesség megítélését a tápnövények száma és a különböző életfeltételek közötti előfordulás segítette. Figyelembe vettem azt is, hogy ismereteink szerint a faj az utóbbi időben terjedőben vagy visszahúzódóban van-e. A csapadék, illetve nedvesséigény megítélése nehéz feladat. Elsősorban nevelési eredményeinkre támaszkodtam, s abból indultam ki, hogy a lárvafejlődés során mekkora volt a tápnövény nedvességtartalma. Például az avarban heverő ágak mindig nedvesebbek, mint a fán levő, már régebben elszáradt ágak. Sokszor a lárvá az élő, nagyobb nedvességtartalmú rész határán rág szívesen. Szempont az is, hogy szükséges-e a kéreg megléte az állat fejlődéséhez, mert ha nem, biztos, hogy kevesebb nedvesség is elég számára. A lelőhelyek mikroklimája is fontos szempont. Különösen nehéz a lágyszárúakban fejlődő cincéretet besorolni, hiszen a fiatal lárvák nedves szárral rág, őszre viszont lemennék a talajszintig, sokszor az alá is. A tápnövény ilyenkor már száraz, nedvességtartalma a talaj nedvességtartalmától függ.

Amikor a lárvá fejlődése során különböző nedvességet igényel, lehetséges szerint a bebábozódáshoz szükséges nedvesséigényt veszem elsősorban figyelembe.

3. A Bakonyban leginkább mely növénytársulásban fordul elő

Egy-egy cincér még azonos tápnövény esetén is többféle növénytársulásban megélhet, hát még több tápnövény esetén. Itt azt a növénytársulást próbálom meg kiválasztani, amelyben az illető cincért legtöbb alkalommal sikerült gyűjteni. Ennek azért lehet jelentősége, mert az ország más területein is elősegítheti ugyanazon faj megtalálását, megfigyelését. Az elmondottakból az is következik, hogy a felsorolásban nem szerepel valamennyi bakonyi növénytársulás, hanem csak azok, amelyek egy vagy több faj élőhelyét alkotják. Azok a növénytársulások is kimaradnak, amelyekben található ugyan a faj, de arra a fajra nézve a Bakonyban mégsem az jelenti a legtipusosabb környezetet. Az előforduló növénytársulásokat latin nevük ABC sorrendjében sorolom fel (II. táblázat).

II. táblázat: A Bakony leggyakoribb növénytársulásai

Ac.c.-Q.p.-r.: *Aceri campestri* – *Quercetum petraeae* – *roboris* (Mezei juharos tölgyes komplexe)

Cl.-Fe.r.: *Cleistogeni* – *Festucetum rupicolae* (Mészkö lejtősztyeprprét)

Co.-Q.p.: *Cotino* – *Quercetum pubescentis* (Cserszömörécés karszterdők)

Fe.-Pi.: *Festuco vaginatae* – *Pinetum* (Homoki erdeifenyves)

Láprétek (például *Juncetum subnodulosi*)

Me.-Fa.: *Melitti* – *Fagetum* (Szubmontán bükkösök)

Or.-Q.p.: *Orno* – *Quercetum pubescentis* (Illír jellegű molyhostölgyes karszterdők)

Pi.c.: *Pinetum cultum* (Telepített fenyves)

Q.p.-Ca.: *Querco petraeae* – *Carpinetum* (Hegyi gyertyános tölgyesek)

Q.p.-c.: *Quercetum petraeae* – *cerris* (Cséres tölgyesek)

Q.-Ul.: *Querco* – *Ulmelum* (Tölgy-kőris-szil ligeterdő)

Sa.a.-f.: *Salicetum albae* – *fragilis* (Fűz-nyár ligeterdő)

Ti.a.-Q.: *Tilio argenteae* – *Quercetum* (Hárselegyes tölgyes)

Ti.-Fr.: *Tilio-Fraxinetum* (Hársas – kőrises sziklaerdő)

4. Az imágó tartózkodási helye szerinti csoportosítás

A cincérimágók rövid életének fő tevékenysége a kopuláció és a peterakás. Emellett néhány esetben úgynevezett érési táplálkozás, illetve általában kevés nedvességfelvétel történik. A peterakás a tápnövény megfelelő részére történik, a kopuláció azonban különböző helyeken mehet végbe, ami lehetőséget ad arra, hogy a cincérek élettevékenységét jól jellemző, a cincérekre specifikus csoportosítást végezhesünk, ami végző soron az állat életmódjának jobb megfigyelését, gyűjtését segíti elő. Az egyes csoportokat aszerint alakítottam ki, hogy *hol történik a kopuláció*, azaz hol tartózkodik együtt a hím és a nőtény állat. Sok faj esetében a hímek csak a kopuláció helyén tartózkodnak, ezért előfordulhat, hogy némely cincérnél a hímeket ritkábban ítéljük meg, hiszen a nőtény a peterakás helyén is biztosan tartózkodik.

I. A kopuláció a tápnövény peterakásra alkalmas részén (így például fatörzseken, ágakon) történik (Pl. *Acanthocini*).

II. A kopuláció a tápnövény levelein, fiatal hajtásain, esetleg virágján történik (Pl. *Obereae*)

III. A kopuláció az élőhelyen található egyéb virágokon, hajtásokon (nem csak a tápnövényén) történik (Pl. *Lepturini*)

IV. A kopuláció a talajon történik (Pl. Dorcadini)

A fajok összefoglaló táblázatában ezen csoportokat a megfelelő római számmal fogom jelölni.

5. és 6. oszlop: Az egyes faunakistájokról, illetve a Bakony egész területéről a megadott adatok száma. Itt a ténylegesen begyűjtött vagy leközölt példányok számának összegét kell érteni. A számjegy utáni esetleges „*” jel arra utal, hogy nem mindig került az állat teljes mennyiségben begyűjtésre.

7. Érték minősítés – gyakoriság

Egy-egy cincér természetbeli gyakoriságának jelölésére gyakran hallunk különféle jelzőket (ritka, sporadikus, tömeges stb.), melyek rögtön mintegy értékmegjelölést is adnak. A cincérgyűjtés módszerei között a nevelésnél már említettem, hogy egy-egy ritkának tartott fajból is sok esetben nevelhetünk ki tucatszám példányokat, s ezáltal a gyűjtő számára a ritka fogalom mind a mennyiség, mind az érték vonatkozásában elveszti jelentését. Kétségtelen, hogy bizonyára jónéhány olyan cincért tartunk jelenleg is nagyon ritkának, amelynek életmódjáról most még csak keveset tudunk, de talán később tömegével is gyűjthető lesz. Ebből az is következik, hogy ugyanazon faj 2 különböző ismeretekkel rendelkező gyűjtő számára különböző értéket képviselhet.

Mitől függ egy bogár, jelen esetben cincér gyakorisága? Függ az elterjedési terület nagyságától, az elterjedési területen belüli előfordulási gyakoriságtól (a lelőhelyek száma mutatja), a gyűjthetőségtől, mennyiségétől, ami az állat életmódjától is függ (az egy-egy lelőhelyről való példányok száma mutatja). Az állat szubjektív megítélésénél figyelembe kell venni azt is, mennyi időráfordítással, azaz milyen módon juthatunk az állathoz.

A megadott bakonyi adatok együttes figyelembe vételével megpróbálom a bakonyi cincéreket különböző gyakorisági csoportokba osztani. A csoportok kialakításánál figyelembe veszem a bakonyi elterjedést, a gyűjthetőséget, annak egyszerűbb vagy bonyolultabb voltát, a gyűjtés reprodukálhatóságát, de végső soron a döntő maga a gyűjtött mennyiség. Hangsúlyozom, az eszerint kialakított érték-minősítés a Bakonyra vonatkozik, s természetesen nem mindig felel meg az állatról alkotott általános véleménynek, ám pontosan ez adja jelentőségét, hiszen így esetleg faunisztikai következtetések vonhatók le az általános, illetve a bakonyi gyakoriság különbségéből. A bakonyi elterjedtség alatt azt értem, hogy egymással nem határos területeken, nagyjából hasonló életfeltételek között (tápnövény megléte, a növénytársulás és a klimatikus tényezők alapvető megegyezése) a területeknek csak nagyon kis hányadán, kisebb vagy nagyobb részen fordul elő az állat. Egyszerűbb gyűjtésmódnak ítélem meg az egyelést, fűhálózást, bonyolultabbnak a nevelést, az éjszakai gyűjtést. Reprodukálhatóság alatt azt értem, hogy ugyanazon a helyen, hasonló feltételek között hasonló számban gyűjthető az állat.

A kialakított egyes csoportok:

1. Összesen csak egy-két példányt gyűjtöttek, egyetlen lelőhelyről – „*Nagyon ritka*” (Ha ez az állat egész elterjedési területére is vonatkoztatható „rendkívüli ritkaság”.) Véleményem szerint ezek a kategóriák az ismeretek és a célzott gyűjtés következtében vagy módosulnak, vagy az adott tájegységről („rendkívüli ritkaság” esetén általában) kipszultnak tekinthető az állat, de kétségtelen, hogy a „kipszult” megállapítás időpontja biztonsággal nem határozható meg.
2. Csak néhány példányt gyűjtöttek, s csak néhány lelőhely áll rendelkezésünkre – „*Ritka*”
3. Több alkalommal is gyűjtöttek, de a szabadban sosem tömegesen, a lelőhelyek száma kevés – „*Elég ritka*” (= „nem gyakori”)
4. Többször gyűjtöttek, néha nagyobb mennyiségben is, de a lelőhelyek száma viszonylag kevés – „*Nem ritka*” (= „elég gyakori”)
5. Sokszor gyűjtöttek, sokszor nagyobb mennyiségben is, sok lelőhelyről ismert – „*Gyakori*”
6. Nagyon sok helyen tömeges előfordulású – „*Nagyon gyakori*” A „közönséges” megjelölés ugyanezen csoportra értendő, de véleményem szerint azon fajokra, amelyek nagyságuk, életmódjuk miatt gyakran kerülnek a „nem gyűjtők” – például kirándulók útjába is. A kérdőjellel megjelölt fajok bakonyi előfordulása bizonytalan.

Sor- szám	Latin fajnév	Elterjedés iránya	Ökológiai besorolás	Jellemző növény- társulás	Tartózkodási hely	Balaton- felvidék	Keszthelyi- hegység	Déli- Bakony	Északi- Bakony	Keleti- Bakony	Bakony összesen	Gyakorisági besorolás
1.	Megopis scabricornis SCOP.	D	Eu.-er.	S.a.-f.	I.	5	—	1	6	1	13	elég ritka
2.	Ergates faber L.	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	—	—	—	58	—	58	nem ritka
3.	Prionus coriarius L.	c	Eu.-hy.	Q.p.-c.	I.	13	2	10	21	2	48	nem ritka
4.	Spondylis buprestoides L.	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	4	9	1	128+	8	150+	gyakori
5.	Arhopalus rusticus L.	c	Hy.-eu.	Fe.-Pi.	I.	10	—	2	43	5	60	gyakori
6.	Arhopalus tristis FABR.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	2	—	—	—	—	2	nagyon ritka
7.	Asemum striatum L.	c	Hy.-eu.	Fe.-Pi.	I.	3	1	2	116+	1	123+	gyakori
8.	Tetropium castaneum L.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	—	—	—	10	—	10	elég ritka
9.	Tetropium gabrieli WEISE	É	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	—	—	—	10	1	11	elég ritka
10.	Tetropium fuscum FABR.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	—	—	—	7	—	7	elég ritka
11.	Rhagium bifasciatum FABR.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	—	—	—	—	1	1	?
12.	Rhagium sycophanta SCHRANK	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	4	8	4	29+	2	47+	gyakori
13.	Rhagium mordax DE GEER	c	Eu.-hy.	Q.p.-Ca.	III.	—	—	9	16	6	31	nem ritka
14.	Rhagium inquisitor L.	c	Hy.-eu.	Fe.-Pi.	I.	1	—	1	208+	1	211+	nagyon gyakori
15.	Rhamnusium bicolor SCHRANK	c	Eu.-er.	S.a.-f.	I.	—	—	—	—	2	2	ritka
16.	Stenocorus quercus GOEZE	D	Eu.-er.	Co.-Q.p.	II.	3	—	—	7	1	11	elég ritka
17.	Stenocorus meridianus L.	c	Hy.-eu.	Ti.-Q.p.	III.	2	—	1	21	6	30	nem ritka
18.	Akimerus schaefferi LAICH.	c	Eu.-hy.	Q.p.Ca.	III.	—	—	—	—	1	1	nagyon ritka
19.	Acmacops collaris L.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	III.	29+	11	6	99+	11+	156+	nagyon gyakori
20.	Pidonia lurida FABR.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	III.	—	—	—	1	—	1	?
21.	Cortodera humeralis SCHALL.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	II.	25+	2	—	19+	6	52+	gyakori
22.	Cortodera femorata FABR.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	III.	1	—	—	—	—	1	?
23.	Cortodera villosa HEYD.	DK	Ste.-er.	Cl.-Fe.er.	III.	1	1	—	1	1	4	ritka
24.	Cortodera holosericea FABR.	DK	Ste.-er.	Cl.-Fe.er.	III.	—	—	—	3	—	3	ritka
25.	Grammoptera ruficornis FABR.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	III.	7	7	5	51+	18+	88+	nagyon gyakori
26.	Grammoptera ustulata SCHALL.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	II.	4	—	1	5	—	10	elég ritka
27.	Grammoptera variegata GERM.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	II.	8	—	—	4	—	12	elég ritka
28.	Allosterna tabacicolor DE GEER	c	Hy.-eu.	Q.p.-Ca.	III.	19	5	7	106+	22	159+	nagyon gyakori
29.	Leptura rufipes SCHALL.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	5	—	6	15	3	29	nem ritka
30.	Leptura sexguttata FABR.	c	Eu.-hy.	Qp.-Ca.	III.	7	1	10	34	1	53	nem ritka
31.	Leptura livida FABR.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	103+	3	6	211+	25	348+	nagyon gyakori
32.	Leptura unipunctata FABR.	D	Eu.-er.	Láprét	III.	40+	—	2	31	40+	113+	gyakori
33.	Leptura steveni SPERK	D	Ste.-er.	—	III.	—	—	1	—	—	1	?

34. <i>Leptura maculicornis</i> DE GEER	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	III.	9	1	—	143+	7	160+	gyakori
35. <i>Leptura fulva</i> DE GEER	D	Hy.-eu.	Láprét	III.	15	—	—	—	—	15	elég ritka
36. <i>Leptura erythroptera</i> HAGENS.	c	Ste.-hy.	Q.p.—Ca.	III.	—	—	—	1	3	4	ritka
37. <i>Leptura scutellata</i> FABR.	c	Eu.-hy.	Me.—Fa.	III.	1	1	26+	34	2	64+	nem ritka
38. <i>Leptura rubra</i> L.	c	Eu.-hy.	Fe.—Pi.	III.	3	—	15	182+	6	206+	gyakori
39. <i>Leptura sanguinolenta</i> L.	c	Eu.-hy.	Fe.—Pi.	III.	47	2	8	29	6	92	gyakori
40. <i>Judolia cerambyciformis</i> SCHRANK	c	Eu.-hy.	Q.p.—Ca.	III.	1	—	5	132+	1	139+	gyakori
41. <i>Judolia erratica</i> DALM.											
<i>m. erratica</i> DALM.	c	Hy.-eu.	Co.—Q.p.	III.	72+	—	4	46+	14	136+	nagyon gyakori
<i>m. erythura</i> KUST.	c	Hy.-eu.	Co.—Q.p.	III.	9	—	—	4	1	14	gyakori
42. <i>Strangalia revestita</i> L.	c	Eu.-hy.	Co.—Q.p.	III.	1	—	—	4	—	5	ritka
43. <i>Strangalia aulenta</i> FABR.	c	Eu.-hy.	Me.—Fa.	I.	1	—	6	70	14	91	nem ritka
44. <i>Strangalia quadrifasciata</i> L.	c	Eu.-hy.	Sa.a.—f	III.	—	—	—	12	—	12	elég ritka
45. <i>Strangalia maculata</i> PODA	c	Eu.-hy.	Q.p.—c	III.	8+	3	5	248+	42+	306+	nagyon gyakori
46. <i>Strangalia aethiops</i> PODA	c	Eu.-hy.	Q.Ul.	III.	—	—	—	41	—	41	elég ritka
47. <i>Strangalia melanura</i> L.	c	Hy.—eu.	Co.—Q.p.	III.	65+	11	25+	285+	73+	459+	gyakori gyakori
48. <i>Strangalia bifasciata</i> O. F. MULLER	c	Hy.—eu.	Co.—Q.p.	III.	39	2	4	60+	12	117+	gyakori
49. <i>Strangalia nigra</i> L.	c	Hy.—eu.	Co.—Q.p.	III.	25+	12	7	35+	18+	97+	nagyon gyakori
50. <i>Strangalia septempunctata</i> FABR.	DK	Hy.—eu.	Co.—Q.p.	III.	16	4	1	1	4	26	nem ritka
51. <i>Strangalina attenuata</i> L.	c	Eu.-hy.	Q.p.—Ca.	III.	5	—	—	28	—	33	elég ritka
52. <i>Trichoferus cinereus</i> VILLERS	D	Ste.—er.	—	I.	—	—	1	—	—	1	?
53. <i>Trichoferus pallidus</i> OL.	c	Eu.—er.	Co.—p.c.	I.	10	—	—	—	—	10	ritka
54. <i>Cerambyx cerdo</i> L.	c	Eu.—er.	Ac.—Q.p.	I.	8	—	2	12	14	36	nem ritka
55. <i>Cerambyx miles</i> BON.	D	Ste.—er.	—	I.	—	1	—	—	—	1	?
56. <i>Cerambyx scopoli</i> FUESSL.	c	Hy.—eu.	Q.—p.c.	III.	26	7	4	164+	36+	237+	nagyon gyakori
57. <i>Gracilia minuta</i> FABR.	c	Eu.—er.	Sa.a.—f.	I.	—	—	—	1	—	1	?
58. <i>Axinopalpis gracilis</i> KRYN.	D	Eu.—er.	Gyüm. fák	I.	11	1	—	1	1	14	elég ritka
59. <i>Obrium brunneum</i> FABR.	c	Eu.—hy.	Pi.c.	III.	—	—	—	1	—	1	?
60. <i>Nathrius brevipennis</i> MULS.	c	Eu.—er.	Sa.a.—f.	I.	—	—	—	1	—	1	?
61. <i>Stenopterus flavicornis</i> KUST.	D	Eu.—er.	Láprét	III.	11	—	—	14	11	36	nem ritka
62. <i>Stenopterus rufus</i> L.	D	Eu.—er.	Co.—Q.p.	III.	70+	1	4	60+	11	146+	nagyon gyakori
63. <i>Molorchus minor</i> L.	c	Eu.—hy.	Pi.c.	III.	3	—	2	13	3	21	nem ritka
64. <i>Molorchus kiesewetteri</i> MULS.	D	Eu.—er.	Gyüm. fák	I.	30	—	—	—	—	30	nem ritka
65. <i>Molorchus umbellatarum</i> SCHREB.	D	Hy.—eu.	Sa.a.—f.	III.	18	—	—	8	—	26	gyakori
66. <i>Pilema angulatum</i> SCHRANK	D	Eu.—er.	Co.—Q.p.	II.	4	1	3	11	1	20	nem ritka
67. <i>Callimoxys gracilis</i> BRULLÉ	K	Eu.—er.	Co.—Q.p.	III.	—	—	3	—	—	3	nagyon ritka
68. <i>Aromia moschata</i> L.	c	Hy.—eu.	Sa.a.—f.	I.	1	—	—	14	3	18	nem ritka
69. <i>Rosalia alpina</i> L.	c	Ste.—hy.	Me.—Fa.	I.	—	—	—	201	4	205	nem ritka
70. <i>Anisarthron barbipes</i> SCHRANK	c	Hy.—eu.	Q.Ul.	II.	3	—	—	20	—	23	nem ritka
71. <i>Hylotrupes bajulus</i> L.	c	Hy.—eu.	Pi.c.	I.	7	3	4	62	3	79	gyakori
72. <i>Rhopalopus insubricus</i> GERM.	D	Eu.—er.	A.—Q.p.	I.	—	1	—	38	—	39	elég ritka
73. <i>Rhopalopus spinicornis</i> AB.	D	Ste.—er.	Co.—Q.p.	I.	—	—	1	1	2	4	ritka

74. Rhopalopus clavipes FABR.	c	Hy.-eu.	Sa.a.-f.	I.	-	-	-	4	1	5	elég ritka
75. Rhopalopus macropus GERM.	c	Hy.-eu.	Sa.a.-f.	I.	4	-	-	15	-	19	nem ritka
76. Rhopalopus femoratus L.	c	Eu.-er.	Gyüm. fák	I.	2	-	-	-	-	2	nagyon ritka
77. Lioderus kollari REDTB.	D	Eu.-er.	Ac.-Q.p.	III.	-	-	-	36	-	36	elég ritka
78. Semanotus ruscicus FABR.	D	Ste.-hy.	Co.-Q.p.	I.	27	-	-	-	-	27	nem ritka
79. Callidium aeneum DE GEER	D	Ste.-hy.	Pi.c.	I.	-	-	-	1	-	1	?
80. Callidium violaceum L.	c	Eu.-er.	Pi.c.	I.	6	-	2	27	2	37	nem ritka
81. Phyrhidium sanguineum L.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	I.	21	3	1	39	8	72	gyakori
82. Phymatodes testaceus L.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	I.	23	1	5	62+	5	96+	nagyon gyakori
83. Phymatodes rufipes FABR.	D	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	5	1	2	13	2	23	elég ritka
84. Phymatodes glabratus CHARP.	D	Ste.-er.	Co.-Q.p.	I.	59	-	-	-	-	59	nem ritka
85. Phymatodes pusillus FABR.	c	Ste.-er.	Co.-Q.p.	I.	10	1	-	-	-	11	elég ritka
86. Phymatodes puncticollis MULS.	DK	Ste.-er.	Co.-Q.p.	I.	2	-	-	-	-	2	nagyon ritka
87. Phymatodes fasciatus VILLERS	D	Hy.-eu.	Gyüm. fák	I.	7	-	-	1	-	8	elég ritka
88. Phymatodes alni L.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	I.	27	3	2	73+	3	108+	gyakori
89. Lioderina linearis HAMPE	D	Ste.-er.	Gyüm.fák	I.	19	-	-	-	-	19	elég ritka
90. Xylotrechus pantherinus SAV.	É	Ste.-hy.	Q.p.-Ca.	I.	-	-	-	8	-	8	ritka
91. Xylotrechus rusticus L.	c	Eu.-hy.	Sa.a.-f.	I.	1	-	-	12	1	14	elég ritka
92. Xylotrechus arvicola OL.	c	Hy.-eu.	Q.p.-Ca.	I.	-	-	1	3	-	4	ritka
93. Xylotrechus antilope SCHÖNH.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	I.	-	-	2	12	2	16	nem ritka
94. Clytus tropicus PANZ.	c	Ste.-er.	Co.-Q.p.	I.	10	-	-	-	1	11	ritka
95. Clytus rhamni GERM.	D	Ste.-er.	Cl.-Fe.r.	III.	14	-	-	-	-	14	elég ritka
96. Clytus arietis L.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	III.	17	1	10	66	9	103	nagyon gyakori
97. Plagionotus detritus L.	c	Eu.-er.	Q.p.-c.	I.	7	-	5	7	-	19	nem ritka
98. Plagionotus arcuatus L.	c	Eu.-er.	Q.p.-c.	I.	16	9	10	64+	25+	206+	nagyon gyakori
99. Plagionotus floralis PALL.	D	Hy.-eu.	Q.-p.c.	III.	72	1	1	20	42	136	nagyon gyakori
100. Chlorophorus varius O. F. MÜLLER	c	Eu.-er.	Gyüm-fák.	III.	80	3	4	94	8	189	nagyon gyakori
101. Chlorophorus herbsti BRAHM	K	Eu.-hy.	Ti.-Q.p.	III.	-	1	-	3	1	5	ritka
102. Chlorophorus sartor FABR.	D	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	9	-	-	14	-	23	nem ritka
103. Chlorophorus figuratus SCOP.	c	Hy.-eu.	Q.p.-c.	III.	37	-	2	9	12	60	gyakori
104. Isotomus speciosus SCHNEID.	DK	Eu.-hy.	Co.-Q.p.	I.	7	1	1	64	-	73	nem ritka
105. Anaglyptus mysticus L.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	III.	30+	-	2	47+	11	90+	gyakori
106. Purpuricenus kaehlerii L.	D	Eu.-er.	Q.p.-C.	III.	1	1	1	4	2	9	elég ritka
107. Purpuricenus budensis GÖTZ.	D	Eu.-er.	Gyüm.fák	III.	-	-	-	15	1	16	elég ritka
108. Monochamus sartor LATR.	É	Ste.-hy.	Pi.	I.	-	-	-	1	-	1	behurcolt?
109. Monochamus sutor L.	c	Eu.-hy.	Pi.	I.	1	-	-	2	1	4	behurcolt?
110. Monochamus galloprovincialis ssp. pistora GERM.	K	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	1	-	1	65	2	69	nem ritka
111. Lamia textor L.	c	Eu.-hy.	Sa.a.-f.	IV.	1	-	3	9	3	16	elég ritka
112. Morimus funereus MULS.	D	Eu.-er.	Q.p.-C.	IV.	21	9	5	111+	59	205+	nagyon gyakori
113. Dorcadion aethiops SCOP:	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	IV.	27	1	4	80	43	155	nagyon gyakori
114. Dorcadion fulvum SCOP.	c	Eu.-er.	Cl.Fe.r.	IV.	20	-	4	15	64	103	gyakori

115. <i>Dorcadion scopoli</i> HERBST	c	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	IV.	8	1	1	11	—	21	nem ritka
116. <i>Dorcadion pedestre</i> PODA	c	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	IV.	29*	—	4	82	11	126*	nagyon gyakori
117. <i>Acanthoderes clavipes</i> SCHRANK	c	Eu.-hy.	Me.-Fa.	I.	—	—	—	18	—	18	elég ritka
118. <i>Acanthocinus griseus</i> FABR.	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	1	—	3	62	—	66	nem ritka
119. <i>Acanthocinus aedilis</i> L.	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	1	—	1	326	—	328	gyakori
120. <i>Liopus nebulosus</i> L.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	I.	12*	2	5	40*	2	61*	nagyon gyakori
121. <i>Liopus punctulatus</i> PAYK.	É	Eu.-hy.	—	I.	—	—	—	—	1	1	?
122. <i>Exocentrus adpersus</i> MULS	c	Eu.-er.	Q.p.-c.	I.	7	2	3	4	—	16	nem ritka
123. <i>Exocentrus lusitanus</i> L.	c	Eu.-er.	Ti.-Q.p.	I.	1	1	1	21	1	25	nem ritka
124. <i>Exocentrus punctipennis</i> MULS.	D	Eu.-er.	Q.-Ul.	I.	8	—	—	7	—	15	nem ritka
125. <i>Pogonochaerus hispidulus</i> PILL et. MITTERP.	c	Hy.-eu.	Co.-Q.p.	I.	6	—	3	11	5	25	nem ritka
126. <i>Pogonochaerus hispidus</i> L.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	I.	13	1	—	33	7	54	gyakori
127. <i>Pogonochaerus fasciculatus</i> DE GEER	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	1	—	—	1	—	2	ritka
128. <i>Pogonochaerus decoratus</i> FAIRM.	c	Eu.-hy.	Pi.c.	I.	1	—	—	14	—	15	elég ritka
129. <i>Pogonochaerus ovatus</i> GOEZE	c	Eu.-hy.	Fe.-Pi.	I.	—	—	—	1	—	1	nagyon ritka
130. <i>Oplosia fennica</i> PAYK.	c	Eu.-hy.	Ti.-Fr.	I.	2	—	—	42	1	45	nem ritka
131. <i>Stenidea genei</i> ARAG.	DK	Ste.-er.	Co.-Q.p.	II.	3	—	—	—	—	3	nagyon ritka
132. <i>Agapanthia leucaspis</i> STEV.	DK	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	1	—	—	1	—	2	ritka
133. <i>Agapanthia violacea</i> FABR.	c	Hy.-eu.	Cl.-Fe.r.	II.	22	—	—	33	31	86	gyakori
134. <i>Agapanthia kirbyi</i> GYLL.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	7	—	—	—	12	19	elég ritka
135. <i>Agapanthia dahli</i> RICHT.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	65*	—	1	6	12	84*	gyakori
136. <i>Agapanthia villosa</i> DE GEER	c	Hy.-eu.	Láprét	II.	35*	—	3	69	47	154*	nagyon gyakori
137. <i>Agapanthia cardui</i> L.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	25	1	—	3	5	34	gyakori
138. <i>Calamobius filum</i> ROSSI	D	Eu.-er.	Láprét	III.	157*	—	2	—	—	159*	nem ritka
139. <i>Theophilea cylindricollis</i> PIC	DK	Eu.-er.	—	III.	—	—	—	1	—	1	?
140. <i>Mesosa curculionoides</i> L.	c	Eu.-er.	Ti.-Q.p.	I.	1	1	3	40	2	47	nem ritka
141. <i>Mesosa nebulosa</i> FABR.	c	Eu.-er.	Co.-Q.p.	I.	5	1	14	27	1	48	gyakori
142. <i>Anaesthetis testacea</i> FABR.	c	Eu.-er.	Q.p.-c.	I.	22	1	1	3	—	27	elég gyakori
143. <i>Saperda carcharias</i> L.	c	Eu.-hy.	S.a.-f.	II.	—	—	2	7	1	10	elég ritka
144. <i>Saperda populnea</i> L.	c	Eu.-hy.	S.a.-f.	II.	—	—	—	13*	11	24*	nem ritka
145. <i>Saperda scalaris</i> L.	c	Hy.-eu.	Gyüm.-fák	II.	2	—	1	33	2	38	nem ritka
146. <i>Saperda perforata</i> PALL.	c	Eu.-hy.	S.a.-f.	II.	—	—	—	65	3	68	elég ritka
147. <i>Saperda octopunctata</i> SCOP.	c	Eu.-hy.	Ti.-Fr.	II.	—	—	—	15	1	16	elég ritka
148. <i>Saperda punctata</i> L.	D	Eu.-er.	Q.-Ul.	II.	—	—	—	60	5	65	elég ritka
149. <i>Pilemia hirsutula</i> FRÖL.	DK	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	3	—	—	—	—	3	ritka
150. <i>Phytoecia scutellata</i> FABR.	DK	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	IV.	—	—	—	1	2	3	ritka
151. <i>Phytoecia argus</i> FRÖL.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	—	—	—	—	1	1	nagyon ritka
152. <i>Phytoecia nigripes</i> VOET	c	Eu.-hy.	Láprét	II.	11	—	1	9	—	21	elég ritka
153. <i>Phytoecia nigricornis</i> FABR.	c	Eu.-hy.	Láprét	II.	3	—	—	20	4	27	nem ritka
154. <i>Phytoecia icterica</i> SCHALL.	c	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	9	1	—	20	12	42	nem ritka
155. <i>Phytoecia cylindrica</i> L.	c	Eu.-hy.	Láprét	II.	16	—	1	50*	27	94*	nagyon gyakori

156. <i>Phytoecia coerulea</i> SCOP.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	6	—	—	—	6	12	elég ritka
157. <i>Phytoecia virgula</i> SHARP.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	18	—	—	2	8	28	nem ritka
158. <i>Phytoecia pustulata</i> SCHRANK	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	15	—	—	12	9	36	gyakori
159. <i>Phytoecia coerulescens</i> SCOP.	D	Hy.-eu.	Cl.-Fe.r.	II.	11	1	—	21	3	36	gyakori
160. <i>Phytoecia uncinata</i> REDTB.	c	Eu.-er.	Sl.-Fe.r.	II.	3	—	—	11	—	14	elég ritka
161. <i>Phytoecia molybdaena</i> DALM.	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	—	—	—	—	1	1	nagyon ritka
162. <i>Stenostola dubia</i> LAICH.	c	Eu.-hy.	Ti.-Fr.	II.	—	—	—	24	4	28	elég ritka
163. <i>Stenostola ferrea</i> SCHRANK	c	Eu.-hy.	Ti.-Fr.	II.	2	4	4	33	—	43	nem ritka
164. <i>Oberea oculata</i> L.	c	Hy.-eu.	Sa.a.-f.	II.	—	—	2	12	3	17	elég ritka
165. <i>Oberea linearis</i> L.	c	Eu.-hy.	Q.p.-ca.	II.	2	—	1	11	1	15	nem ritka
166. <i>Oberea erythrocephala</i> SCHRANK	D	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	1	3	1	20	7	32	gyakori
167. <i>Tetrops starki</i> CHEVR.	c	Eu.-er.	Q.-Ul.	II.	1	—	—	—	—	1	nagyon ritka
168. <i>Tetrops praeusta</i> L.	c	Eu.-er.	Gyüm.fák.	II.	32+	1	6	8	6	53+	nagyon gyakori
169. <i>Obrium bicolor</i> KRAATZ	DK	Eu.-er.	Cl.-Fe.r.	II.	20	1	—	—	—	21	elég ritka

TÁPNÖVÉNYEK ÉS A BELŐLÜK KIMUTATOTT CINCÉRFAJOK SORSZÁMA (IV. táblázat)

Abies – jegenyefenyő:	71, 108, 109, 112
Acer – juhar:	3, 28, 45, 47, 69, 70, 72, 77, 100, 105, 112
Aesculus – vadgesztenye:	1, 15, 70
Achillea – cickafark:	157, 158
Agropyron – tarackbúza:	138, 139
Alnus – éger:	44, 46, 51, 100, 104, 145, 165
Amygdalus – mandula:	58, 64, 83, 88, 89, 168
Anchusa – atracél:	159
Angelica – angyalgyökér:	136
Anthriscus – turbolya:	136, 155
Artemisia – üröm:	153, 157
Astragalus – csüdfű:	95
Astrantia major – völgyecillag:	152, 155
Ballota nigra – peszterce:	132
Betula – nyírfa:	34, 45, 46, 49, 51, 104, 117, 129
Carduus – bogács:	135, 136
Carpinus – gyertyán:	28, 69, 74, 92, 104, 120, 165
Castanea – szelídgesztenye:	16, 51, 54, 102, 103, 104, 106, 112, 120, 129
Cerasus avium – cseresznye:	56, 81, 145
Cerinth minor – szeplőlapu:	159, 160, 161
Chaerophyllum – baraboly:	136, 152, 155
Chrysanthemum – margitvirág:	137, 153, 157, 158
Cirsium – aszat:	136
Cornus – som:	65, 83, 130
Corylus – mogyoró:	28, 45, 49, 50, 51, 125, 130, 141, 165
Crataegus – galagonya:	25, 83
Cynoglossum – ebnyelvű:	159, 161
Cytisus – zánót:	47, 95, 102
Daucus – murek:	154, 155, 157
Echium vulgare – kígyószisz:	133, 159
Eupatorium – sédkender:	136, 137
Euphorbia – kutyatej:	99, 166
Euonymus – kecskerágó:	126, 169
Fagus – bükk:	1, 3, 13, 18, 30, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 69, 104, 106, 107, 112, 117, 130
Frangula – kutyabenge:	65
Fraxinus – kőris:	54, 70, 100, 105, 167
Gramineae – pázsitfűvek:	113, 114, 115, 116, 139
Heracleum – medvetalp:	136, 137, 155
Juglans – diófa:	1, 26, 54, 56, 76, 96, 112, 120, 125, 141, 145, 165
Juniperus – boróka:	78, 84
Larix – vörösfenyő:	9
Laserpitium latifolium – széleslevelű bordamag:	152
Lithospermum – gyöngyköles:	159, 160, 161
Malus – alma:	64, 72, 82, 96, 125, 126, 168
Medicago – lucerna:	99, 132, 133
Melilotus – somkóró:	132, 133, 136
Morus – eperfa:	1
Papaver rhoeas – pipacs:	161
Pastinaca sativa – pasztinák:	154
Persica vulgaris – őszibarack:	64, 88, 168
Phlomis tuberosa – macskahere:	149
Picea – lucfenyő:	7, 8, 10, 11, 14, 34, 59, 63, 71, 79, 80, 108, 109, 120, 127, 129
Pimpinella saxifraga – hasznos földitömjén:	154
Pinus – fenyő:	2, 4, 5, 6, 7, 14, 22, 24, 34, 38, 39, 48, 71, 80, 108, 109, 110, 118, 119, 127, 128, 129
Populus – nyárfa:	1, 15, 35, 91, 106, 111, 112, 121, 143, 144, 146, 147
Prunus – szilvafa:	58, 168

Prunus spinosa – kökény: 32, 83
Pyrus – körtefa: 105, 168
Quercus – tölgy: 3, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 34, 36, 42, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 62, 66, 67, 73, 75, 76, 81, 82, 83, 85, 86, 88, 93, 94, 96, 97, 98, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 112, 121, 122, 124, 125, 126, 129, 131, 140, 141, 142, 162, 167
Rapistrum perenne – rekenyő: 156
Robinia – akác: 100, 102, 104
Rosa – rózsza: 48, 58, 65
Rosaceae – rózsafélék, gyümölcsfák: 55, 56, 64, 74, 75, 76, 87, 92, 100, 105, 106, 107, 120
Rubus – szeder: 142
Salix – fűzfa: 1, 28, 32, 44, 45, 54, 57, 60, 64, 74, 75, 86, 100, 106, 111, 124, 143, 144, 164
Salix caprea – kecskefűz: 90, 145, 164
Salvia – zsálya: 133
Scabiosa – ördög szem: 133
Senecio – aggófű: 136, 137
Seseli – gurgolya: 151
Sinapis arvensis – vadrepce: 156
Sisymbrium sophia – sebforrasztó zombor: 156
Solidago – aranyvessző: 153
Sorbus – berkenye: 58, 105
Staphylea pinnata – hólyagfa: 126
Symphytum officinale – fekete nadálytő: 159
Tilia – hársfa: 3, 17, 69, 101, 112, 117, 121, 123, 130, 140, 147, 162, 163
Ulmus – szilfa: 18, 54, 70, 83, 100, 101, 103, 104, 124, 125, 129, 140, 145, 148, 163, 165
Urtica – csalán: 136, 137
Valeriana officinalis – mezei macskagyökér: 137
Verbascum – ökörfarkkóró: 100, 134
Vitis – szőlő: 55, 87, 100, 107

FAUNISZTIKAI ÉRTÉKELÉS

A III. összefoglaló táblázat alapján – annak adatait feldolgozva az V. táblázatban megadom a Bakony egész területéről, illetve az egyes faunakistájairól a kimutatott cincérfajok számát, a bizonytalan adat miatt a faunisztikai értékelésben nem szereplő fajok számát, a kiértékelésben ugyancsak nem szereplő, a Bakonyban gyakorinak, vagy nagyon gyakorinak bizonyuló fajok számát. Feltüntetem, összesen mennyi adat került feldolgozásra. Bemutatom, hogy az egyes említett területeken hogyan oszlanak meg a fajok elterjedési és ökológiai szempontból

Az adatok számából levonható következtetések

A Bakony területéről összesen 169 cincérfajt sikerült kimutatni. Ez igen nagy szám a Magyarországon, illetve a Kárpát-medencében előforduló cincérek számához képest. KASZAB 1971-ben Magyarországról 206, a Kárpát-medence területéről 257 cincérfajt írt le. (Azóta ezek a számok néhánnyal bővültek: Magyarországról előkerült a *Leptura inexpectata* JANS.et SJÖNB. – Zemplén, *Strangalia arcuata* PANZ. – Zemplén, *Phymatodes puncticollis* MULS. – Makó, Bakony, *Xylotrechus pantherinus* SAV. – Mátra, Bükk, Bakony, *Neoclytus acuminatus* FABR. – Makó. Új fajok a Kárpát-medence területéről: *Trichoferus griseus* FABR. és *Parmena bicincta* KÜST. a Velebitből, *Icosium tomentosum* LUC. Zágrárból, valamennyi Jugoszlávia.)

A faunisztikai kiértékelésnél a régi vagy bizonytalan adat, illetve a behurcolás lehetősége miatt nem veszem figyelembe a következő fajokat: *Rhagium bifasciatum* FABR., *Pidonía lurida* FABR., *Cortodera femorata* FABR., *Leptura steveni* SPERK., *Trichoferus cinereus* VILLERS, *Cerambyx miles* BON., *Gracilia minuta* FABR., *Obrium brunneum* FABR. *Nathrius brevipennis* MULS., *Callidium aeneum* DE GEER, *Monochamus sartor* LATR., *Monochamus sutor* L., *Liopus punctulatus* PAYK., *Theophylea cylindricollis* PIC. Ezen fajok biztos bakonyi előfordulása további bizonyításra szorul (= Kérdőjellel megjelölt fajok).

Ugyanakkor vannak olyan fajok is, melyeket ez idáig a Bakonyból nem sikerült kimutatni, s így természetesen a listára sem kerültek fel, de az állatok életmódjáról nyert eddigi tapasztalataink, egyéb, hasonló klímájú vagy közeli előfordulásuk alapján Bakonyi megjelenésükkel számolni lehet. Ezen fajok a következők: *Necydalis ulmi* CHEVR., *Necydalis major* L., *Saphanus piceus* LAICH., *Cerambyx velutinus*

V. táblázat: A fajok megoszlása elterjedésük és ökológiájuk szerint

	Bakony	Balaton-felvidék	Keszthelyi-hg.	Déli-Bakony	Északi-Bakony	Keleti-Bakony
Összes fajszám	169	123 (73%)	55 (32,5%)	82 (48,5%)	139 (82,2%)	106 (62,7%)
Nem értékelt (= „?”) fajok száma	14	2	1	2	8	3
Gyakori + nagyon gyakori fajok száma	50	50 (100%)	34 (68%)	42 (84%)	50 (100%)	48 (96%)
Összes számadat	9134	1969	159	349	5648	1009
 Értékelt fajok száma	 105	 71	 20	 38	 81	 55
Elterjedésbeli megoszlás						
„C”	63 (60,0%)	42 (59,2%)	10 (50,0%)	28 (73,7%)	55 (67,9%)	34 (61,8%)
„D”	27 (25,7%)	20 (28,2%)	5 (25,0%)	6 (15,7%)	16 (19,7%)	15 (27,3%)
„DK”	10 (9,5%)	8 (11,3%)	4 (20,0%)	2 (5,3%)	6 (7,4%)	3 (5,5%)
„K”	3 (2,9%)	1 (1,4%)	1 (5,0%)	2 (5,3%)	2 (2,5%)	2 (3,6%)
„É”	2 (1,9%)	—	—	—	2 (2,5%)	1 (1,8%)
Ökológiai besorolás						
Ste.—er.	11 (10,5%)	9 (12,7%)	1 (5,0%)	1 (2,6%)	3 (3,7%)	3 (5,5%)
Eu.—er.	42 (40,0%)	34 (47,9%)	13 (65,0%)	17 (44,8%)	30 (37 %)	22 (40 %)
Hy.—en..	15 (14,3%)	10 (14,1%)	1 (5,0%)	7 (18,4%)	12 (14,8%)	8 (14,6%)
Eu.—hy.	34 (32,4%)	18 (25,4%)	5 (25,0%)	13 (34,2%)	33 (40,8%)	20 (36,3%)
Ste.—hy.	3 (2,9%)	—	—	—	3 (3,7%)	2 (3,6%)
Er. : hy.	53 : 37 = 1,43	43 : 18 = 2,4	14 : 5 = 2,8	18 : 13 = 1,4	33 : 36 = 0,9	25 : 22 = 1,1

BRUILLÉ, *Dilus fugax* OL., *Semanotus undatus* L., *Clytus lama* MULS., *Chlorophorus hungaricus* SEIDL., *Parmena balteus* L. ssp. *unifasciatus* ROSSI, *Acanthocinus reticulatus* REDTB., *Saperda similis* LAICH., *Menesia bipunctata* ZOUBK.

Összesen 9134 adat került feldolgozásra. (Megjegyzem, hogy a gyakori és a nagyon gyakori fajoknál nem került be az összes adat, sok esetben teljes számban begyűjtésre sem került az állat, csak a gyűjtőnaplók árulkodnak a tömeges előfordulásról – ilyenkor egy „+” jel utal erre. A tenyésztési adatok sokszor egy adatként szerepelnek, de általában ezen esetekben is több példányt sikerült kinevelni.)

Az egyes faunakistájak nagyságát is figyelembe véve feltűnően keveset gyűjtöttek a Keszthelyi-hegységben (összesen 159 adat) és a Déli-Bakonyban (349 adat). Ugyanakkor a Balaton-felvidékről (1969 adat) és az Északi-Bakonyból (5648 adat) sok az adatunk, a kapott fajszaám is magas, s mindkét utóbbi helyről valamennyi gyakorinak és nagyon gyakorinak minősített állat előkerült. Mindebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a Balaton-felvidék és az Északi-Bakony cincér-kutatottsága nagyon jó, a Keleti-Bakonyé megfelelő (1009 adat), a Keszthelyi-hegység és a Déli-Bakony ezzel szemben nagyon rosszul, illetve rosszul kutatott.

A fajok elterjedéséből levonható következtetések

A 169 bakonyi cincérfajból 14 faj adatával nem számolok az adat bizonytalan volta, illetve a behurcolás lehetősége miatt (ezek a táblázatban a kérdőjellel megjelölt fajok). Rovartani faunisztikai kiértékeléseknél általában az úgynevezett „színező elemek” előfordulása alapján szoktak következtetéseket levonni. Mivel annak eldöntése, hogy mely faj minősíthető színező elemnek, mindig szubjektív, s véleményem szerint az állat fő elterjedési területétől való távolságtól nagyon is függ, a kérdést úgy próbálom meg leegyszerűsíteni, hogy az elterjedésbeli és ökológiai kiértékelésnél a már említett 14 nem biztos adatú fajon kívül nem veszem figyelembe a Bakony területén gyakorinak vagy nagyon gyakorinak minősíthető fajokat sem.

A Bakony egészére vonatkozó elterjedésbeli adatokat vizsgálva azt találjuk, hogy ugyan túlsúlyban vannak azok a fajok, melyek elterjedési köre a Bakonyt magába öleli („c” fajok), de nagyon jelentős a déli („D”) fajok előfordulási aránya, s délkeleti („DK”) és keleti („K”) fajokkal is találkozhatunk. Minimális az északi („É”) fajok előfordulási aránya, s egyáltalán nem találkozunk nyugati fajjal. Ezen adatokból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a Bakony cincérfaunája olyan, mintha a Bakony a valóságosnál délebbre és kissé keletebbre terülne el. Persze az ilyen következtetések levonásához tudnunk kell, hogy mennyire megbízható az egyes fajok ilyenforma elterjedésbeli besorolása. Ennek megítélésére megvizsgáltam, hogy a nagyon gyakori fajokat kivéve a domináló „c” és „D” csoport cincéreiből hány fogási adat áll rendelkezésünkre a Balaton-felvidékről, illetve az Északi-Bakonyból. Azért e két faunakistáját választottam, mert kutatottságuk egyformán nagyon jó, s más rovarcsoportokkal végzett felmérések alapján igazolták, hogy a Balaton-felvidék a délibb fajok jelenlétének kedvez. A kérdés az, hogy igaz-e ez az állítás az általunk délinek tartott fajokra is. A gyakori és a nagyon gyakori fajokat itt sem vettem figyelembe. Azt az eredményt kaptam, hogy a „c” típus fajából (tehát amikor a Bakony a faj elterjedési területébe illeszkedik) négy és fél-szer annyi adatunk van az Északi-Bakonyból, mint a Balaton-felvidékről. Figyelembe kell venni a két terület nagysága közti különbséget: a háromszor nagyobb Északi-Bakonyból háromszor több adat várható el, de ezt beleszámítva is a „c” fajok kb. 1,5 szörös mennyiségben kerültek begyűjtésre az Északi-Bakonyban a Balaton-felvidékhez képest. A déli („D”) fajok esetében fordított a helyzet: háromszor több adatunk van a Balaton-felvidékről, s ha itt is figyelembe vesszük az összes adat arányát, a déli fajok kilencszeres mennyiségben lettek begyűjtve a Balaton-felvidéken az Északi-Bakonyhoz képest. (3 déli faj adatát nem vettem figyelembe, melyek az Északi-Bakonyból nagyobb számban kerültek elő, de a nagyobb példányszám mögött kifejezetten célszatos, sok-sok alkalommal végzett közös gyűjtések állnak a fajok addigi ritkasága miatt – *Rhopalopus insubricus* GERM, *Lioderus kollari* REDTB., *Saperda punctata* L.) A két számarány közötti különbség („c”: 1:1,5, „D”: 9:1) igazolja a két faunakistáj eltérő jellegét, s egyben a besorolás helyességét is.

Ökológiai megoszlás szerinti elemzés

Már a besorolás szempontjainál utaltam arra, hogy nem mindig lehet egyértelműen egy-egy fajról eldönteni, hogy fejlődése során mennyire nedvességreigényes, mégis az eredmény azt mutatja, hogy a beosztás a valóságnak megfelelő, s ily módon is megkapjuk az egyes faunakistájak közötti várt különbséget. A Bakony egészét tekintve a szárazságedvelő fajok vannak túlsúlyban a nedvességedvelőkkel szemben (Er. : Hy. = 1,43).

A növénytársulásokról

Főként a tölgy tápnövényű cincéreknel (márpedig ezek vannak többségben) megfigyelhetjük, hogy leggyakoribb előfordulási helyükként a csereszömörccs karsztbokorerdőt (Co.-Q.p.) jelöltem meg, jöllehet önma-gában ez a növénytársulás sokkal kisebb területen fordul elő, mint például a cseres tölgyesek. Ez azzal

magyarázható, hogy a cincérek a zárt szálerdőkkel szemben előnyben részesítik a meleg erdőszegélyeket, vagy még inkább az egymástól nem nagy távolságban álló magányos fákat. Ebből adódik, hogy az ezen növénytársulásban megtalálható tölgyek, legtöbbször molyhostölgyek szinte biztos gyűjtőhelyek.

Ha az egyes növénytársulásokat az úgynevezett klímazónáknak megfelelő sorrendbe állítom, s feltüntetem a leginkább őket előnyben részesítő fajok számát, a következő megoszlást kapom (VI. táblázat):

VI. táblázat: A cincérfajok megoszlása aszerint, hogy a Bakonyban mely növénytársulásban fordulnak elő leggyakrabban

Submediterrán jellegű társulás:	
Melegkedvelő tölgyesek (Co.–Q.p.):	38 faj
Sziklagyepek (Cl.–Fe.r.):	2 faj
Összesen:	62 faj – 40,0%
Tölgyesek öve:	
Cseres tölgyesek (Q.p.–c.):	12 faj
egyéb vegyes tölgyes (Q.–Ul., Ti.a.–Q.):	12 faj
fűzesek (Sa.a.–f.):	13 faj
fenyvesek (Fe.–Pi.):	15 faj
gyümölcsös:	9 faj
láprétek:	8 faj
Összesen:	69 faj – 44,5%
Gyertyános tölgyesek öve:	
gyertyános tölgyesek (Q.p.–Ca.):	10 faj
hárs–kőris sziklaerdő (Ti.–Fr.):	4 faj
fenyvesek (Pi.c.):	6 faj
Összesen:	20 faj – 12,9%
Submontán bükkösök öve (Me.–Fa.):	4 faj – 2,6%
Nem értékeltem:	14 faj

Megjegyzések:

A gyümölcsösöket a tölgyesek övébe soroltam, de némely faj esetében a submediterrán jellegű társulás felel meg jobban a gyümölcsösök előfordulási helyének. A lucosokat (*Piceetum cultum*) a gyertyános-tölgyesek övébe soroltam, de a submontán bükkösök övébe is lehetne őket sorolni.

Össességében megállapítható, hogy a tölgyesek övének és a submediterrán társulásoknak megfelelő fajok dominálnak. Bár elég nagy területet foglal el a submontán bükkös is, mégis csak kevés az elsősorban erről a területről előkerülő faj. Ezen növénytársulásokból levonható adatok is azt támasztják alá, hogy a Bakony tényleges helyzeténél összességében melegebb karakterű terület.

A tartózkodás helye szerinti megoszlás

„I.” csoport, amikor a kopuláció a peterakás helyén történik: 60 faj, – 38,7%

„II.” csoport, amikor a kopuláció a tápnövényen, főként levelein, hajtásain történik: 39 faj, – 25,2%

„III.” csoport, amikor a kopuláció a peterakás és a tápnövény helyétől függetlenül, például virágokon történik: 49 faj, – 31,6%.

„IV.” csoport, amikor a kopuláció a talajon történik: 7 faj, – 4,5%

Ezen csoportosítás, illetve az egyes fajok ezen csoportokba történő beosztása az állat megfigyelését, gyűjtését könnyíti meg. Megtudhatjuk, hol található az állat, sőt többnyire azt is, mely napszakban. Az I. csoportba tartozó állatok ugyanis általában alkonyati, esti jószágok, nappal többnyire rejtőzködnek pl. farakások belsejében, döntött fák alsó részén, bár néha kánikulában vagy vihar előtti időszakban erőteljesen mozognak. A II. és a III. csoportba nappali állatok tartoznak, a II. csoport esetében azonban, ha a tápnövény nem nyújt elég védelmet a túlzott napsütés ellen, gyakran késő délután látjuk a legintenzívebb mozgást, amikor a nap már nem süt olyan erősen (pl. *Phytoeciák*). Sok esetben a III. csoport tagjai is kerülnek a túlzott napsütést, mozgásokban nemegyszer délelőtti maximumot mutatva.

A fajok gyakoriságmegoszlása

A 155 értékelt faj a besorolás szempontjainál megadott kritériumok és az ez idáig rendelkezésünkre álló adatok alapján gyakorisági szempontból a következőképpen oszlik meg a Bakony területén: (I. VII. táblázat)

VII. táblázat: A fajok megoszlása bakonyi gyakoriságuk szerint

Besorolás	Fajszám	Átlagos példányszám
Nagyon ritka	10	1,7
Ritka	15	4,5
Elég ritka	38	20
Nem ritka	42	43
Gyakori	27	85
Nagyon gyakori	23	183

Az átlagos példányszámok valóban megfelelnek a gyűjtők körében elterjedt elvárásnak, de hozzá kell tenni, hogy sok gyakori és nagyon gyakori fajnál az állatok nem kerültek teljes mennyiségben befogásra.

Faunakistájankénti kiértékelés

Balaton-felvidék

A kimutatott fajok száma 123, az összes bakonyi cincér 73%-a. Az V. táblázat adataiból láthatjuk, hogy itt a legmagasabb a déli fajok előfordulási aránya, másfélszeres az Északi-Bakonyhoz képest. Ha az egyes déli fajok begyűjtött egyedeinek számát összeadjuk, s az összes adat arányában vizsgáljuk, kilencszeres a különbség. A szárazság- és nedvességkedvelő fajok aránya (Er.hy. arány) két és félszeres az Északi-Bakonyhoz képest. Legjellemzőbb cincérfajai:

A Balaton-part Keszthely körüli részén – kultúrtenyes és gyümölcsös közelében – virágokon *Leptura fulva* DE GEER. Ugyancsak a Balaton-parton, de északabbra, elsősorban Balatonakali környékén füves réteken található a *Calamobius filum* ROSSI, a *Pilemia hirsutula* FRÖL., *Phytoecia uncinata* REDTB., *Clytus rhamni* GERM. A Balatonhoz közeli gyümölcsösökben Zánka – Balatonalmádi között több, addig nagyon ritkának vagy ritkának tartott faj került elő: *Lioderina linearis* HAMPE, *Molorchus kiesewetteri* MULS., *Axinopalpis gracilis* KRYN., *Rhopalopus femoratus* L. Ezen fajokat elsősorban neveléssel sikerült nagyobb példányszámban nyerni. A Balaton-parttól kissé távolabb, ugyanezen a vidéken cserszömörécés karszterdők (Co.–Q.p.) molyhostölgyeseiből neveltük a *Phymatodes pusillus* FABR., *Phymatodes puncti-collis* MULS., *Clytus tropicus* PANZ., *Stenidea genei* ARAG. fajokat. Ugyanerről a területről borókából nagy számban neveltük a *Semanotus ruscicus* FABR. és a *Phymatodes glabratus* CHARP. fajokat. A *Trichosferus pallidus* OL. fajt (igaz régebben) Balatonalmádiiban gyűjtötték.

Keszthelyi-hegység

Tulajdonképpen annyira kevés az adatunk, hogy ezekből nem szabad faunisztikai következtetéseket levonni. Összesen csak 55 fajt sikerült a területéről kimutatni, ez a bakonyi fajok 32,5%-a. A gyakori és nagyon gyakori fajoknak is csak kétharmad része került elő.

Déli-Bakony

Ugyancsak nagyon kevés az adat. Fajszám: 82, az összes bakonyi faj 48,5%-a. A Déli-Bakonyból került elő a *Callimoxis gracilis* BRULLÉ.

Északi-Bakony

Nagyon jól kutatott terület, a legtöbb faj innen került elő, szám szerint 139, az összes bakonyi faj 82,2%-a. A fajok elterjedésbeli megoszlásából azt a következtetést vonhatjuk le, hogy bár itt a legkevesebb a déli fajok aránya, mennyiségük mégsem lebecsülendő. A délkeleti és keleti fajok kétharmada is előfordul, de hozzá kell tenni, hogy általában kis példányszámokról van szó, s a déli, délkeleti fajok nagy része a Bakony-aljáról, illetve a meleg, védett déli oldalokról származik. Az Északi-Bakony az egyetlen faunakistája a Bakony-nak, ahol a nedvességkedvelő fajok túlsúlyban vannak a szárazságkedvelőkkel szemben. Legjellemzőbb fajai: A szubmontán bükkösök (Me.–Fa.) és ezáltal a Bakony legmagasabb részeinek legjellemzőbb állata a *Rosalia alpina* L. és a *Strangalia aurulenta* FABR. Ugyancsak a magasabb régiókban él az *Acanthoderes clavipes* SCHRANK, és a *Leptura scutellata* FABR. Hűvös mikroklimájú kecskefűzesből származik a *Xylotrechus pantherinus* SAV. A Hajag déli oldalán Herendtől E-ra, 500 m tengerszint felett levő hársas–kőrises sziklaerdőből (Ti.–Fr.) gyűjtöttük az *Oplosia fennica* PAYK. és a *Stenostola dubia* LAICH fajokat. Kissé alacsonyabb, melegebb területek vegyes erdeiből került elő a *Strangalia aethiops* PODA, az *Isotomus speciosus* SCHNEID. (pontusi elterjedésűnek tartott állat!), a *Mesosa curculionoides* L., *Saperda scalaris* L., *Saperda perforata* PALL., *Saperda octopunctata* SCOP. Még melegebb területekről származik a *Saperda punctata* L. és típusos „mezei juharos tölgyes komplexé” (Ac.c.–Q.p.–r.) növénytársulásból a szintén délebbi elterjedésű, mezei juharból kimutatott két faj, a *Rhopalopus insubricus* GERM. és a *Lioderus kol-*

lari REDTB. Hidegebb klímájú helyek kultúrfaenyeseiből nem nagy számban, de előkerült a Kárpátok faenyeseiben egyébként gyakori *Tetropium castaneum* L., *Tetropium gabrieli* WEISE és *Tetropium fuscum* FABR. is. A szinte külön egységként is kezelhető Fenyőfői-ősfenyves (homoki erdőfaenyves: Fe.v.-P.) legjellemzőbb cincerei az *Ergates faber* L., *Monochamus galloprovincialis* OL. ssp. *pistor* GERM., *Acanthocinus griseus* FABR., *Acanthocinus aedilis* L., de szinte valamennyi erdőfaenyőben élő állat előkerült.

Keleti-Bakony

Közepesen kutatótt terület, innen 106 cincérfaj került elő, az összes bakonyi cincérfaj 62,7%-a. Itt is megtalálható az Északi-Bakony jellemző fajainak nagy része, beleértve a nedvességkedvelő és a hűvösebb klímát kedvelő fajokat is, ugyanakkor egy-két kifejezetten déli faj előkerült a délkeleti meleg oldalokról: *Agapanthia kirbyi* GYLL., *Phytoecia scutellata* FABR., *Phytoecia argus* FRÖL., *Phytoecia molybdaena* DALM.

Javaslat a Bakony állatföldrajzi felosztásának egyszerűsítésére

Valamennyi eddigi adatot összesítve az egyes faunakistáják jellemzését a továbbiakkal egészíthetjük ki:

1. Az Északi- és Keleti-Bakony között nincs éles átmenet.
2. A Keleti-Bakony déli, délkeleti lejtői jellegükben a Balaton-felvidékhez hasonlóak.
3. A kevés adat ellenére is megállapítható, hogy a Déli-Bakony és a Keszthelyi-hegység faunája hasonló, éghajlatuk, erdőösszetételük szintén nem mutat lényegi különbséget.

Ezen megállapítások alapján úgy tűnik, elégséges lenne a Bakonyt 3 faunakistájra osztani: egy északi, egy délkeleti és egy délnyugati részre.

Északi rész: Magában foglalná az Északi-Bakonyt a Pannonhalmi-dombsággal és a Keleti-Bakony nagy részét (a délkeleti lejtők kivételével). Ez a leghűvösebb terület, itt találjuk a legtöbb montán fajt. Főbb növénytársulásai a szubmontán bükkösök (Me-Fa.), gyertyános-tölgyesek (Q.p.-C), cseres tölgyesek (Q.p.-c.), vegyes tölgyerdők, illetve ide tartozik a Fenyőfői-ősfenyves (Fe.v.-P.) is.

Délkeleti rész: Ide tartozna a Keszthelyi-hegység déli, Balatonparti része, a Tapolcai-medence, a Balaton-felvidék, illetve észak felé végig a Keleti-Bakony délkeleti oldala, kb. 350 m t.f. magasságnak megfelelő vonalban lenne a határ az északi területtől. Ez a terület egyértelműen a legmelegebb rész, sok faj itt éri el elterjedésének északi, északnyugati határát. Legfontosabb növénytársulásai a melegkedvelő tölgyesek, (Co.-Q.p., Or.-Q.p.), de sok a kultúrterület és a gyümölcsös is. Helyenként mészkő lejtősztyeppréteket (Cl.-Fe.r.), a közvetlen Balaton parti részén lápréteket találunk.

Délnyugati rész: Ide tartozna a Déli-Bakony és a Keszthelyi-hegység. Faunisztikailag viszonylag kevésbé jellegzetes terület, sem melegkedvelő, sem magashegyi fajok nincsenek nagyobb számban. Legjelentősebb az atlanti klímahatás. Növénytársulásai közül a cseres-tölgyesek (Q.p.-c.) a dominálók.

Ezen 3 faunakistájra történő felosztás mellett szól az a tény, hogy ez a három terület egymástól nemcsak a fentebb említett állatföldrajzi, növényföldrajzi és klimatikus jellemzők tekintetében különbözik egymástól, de a Bakonyt 3 különböző égtáj felé eső, földrajzilag egymástól jól elkülöníthető részét képezik (3. térképábrázolat).

3. térkép: A Bakony 3 faunakistájra történő felosztása a cincérfauna alapján (a szerző javaslata szerint)

- CSEREPANOV, A. I. (1979–85): Uszacsji Szevernoj Ázsii, Cerambycidae I–VI. „Nauka” Szibirszkoe Otdelenie, Novoszibirszk.
- CSIKY E. (1903): Magyarország Cerambycidái, Rovartani Lapok, X. kötet, 1–212.
- DEMELT, C. (1966): Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeressteile, 52. Teil, II. Bockkäfer oder Cerambycidae, VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 1–115.
- GASKÓ, B. (1982) Cerambycid beetles developing on the willow, *Salix alba* in Körtvélyes. Tiscia (Szeged), Vol. XVII. 143–152.
- GASKÓ B. (1978/79): Adatok a Szeged körtöltés melletti erdősáv Cerambycidae faunájához. Móra Ferenc Múzeum évkönyve, Szeged, 1978–79/1. 425–453.
- GASKÓ K. (1975): Adatok a Bakony-hegység Cerambycidae faunájához és egyes fajok életmódjához, (VEAB ülés, Tihany,) VEAB értesítő, (1975) I. p: 35.
- GYÖRFI J. (1957): Erdészeti rovar, Akadémiai Kiadó, Budapest 220–234.
- HEYROVSKY, L. (1955): Fauna CSR, Bd 5, Tesarikoviti- Cerambycidae. Ceskoslovenska Akademie Vid, Praha.
- HORION, A. D. (1974): Faunistik der Mitteleuropäischer Käfer, Band XII. Cerambycidae – Bockkäfer. Überlingen–Bodensee.
- HORTOBÁGYI T., SIMON T. (1981): Növényföldrajz, társulástan és ökológia. Tankönyvkiadó, Budapest.
- HORVÁTH Z. (1985): A sárgagyűrűs bogáncscincér (*Agapanthia dahli* RICHT.) megjelenése a magyarországi napraforgó kultúrákban. Növényvédelem, 27/4, p: 189–190.
- JAKUCS P., DÉVAI Gy., szerk. (1985): Fajokra és élőhelyekre vonatkozó adatfelvételi lapok értelmezési és kitöltési útmutatója, javaslattev. Debrecen. 139–141.
- KASZAB Z. (1937): A virágcincérek hangadó szervének alak- és rendszertani vizsgálata. Kovács nyomda, Jászberény, 1–19.
- KASZAB Z. (1971): Cerambycidae, Fauna Hungariae, IX. kötet, 5. füzet, 1–283.
- KLAUSNITZER, B., SANDER F. (1981): Die Bockkäfer Mitteleuropas. Die Neue Brehm Bücherei, Ziemsen Verlag, Wittenberg, Lutherstadt, 1–224.
- KOPASZ M. (1976): Védett természeti értékeink. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 108–116.
- KUTHY D. (1896): Coleoptera, In.: Fauna regni Hungariae, szerk.: Paszlavszky, J., 1918 – Budapest, 1–241. Magyar Közlöny 1982. III. 15. p: 184.
- MEDVEGY M. (1979): Az ácsincér (*Ergates faber* L.) a Bakonyban. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 14. kötet, 264–265.
- MEDVEGY M. (1979): Észrevételek egy cincérgyűjtemény rendezése során. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 14. kötet, p: 266.
- MEDVEGY M. (1983): A rovarvédelem ellentmondásai, Búvár, 1983/I. p: 30.
- MEDVEGY M., KOLOSZÁR A. (1984): Ritka cincérfaj a Bakonyból. – Folia Mus. Hist.-nat Bakonyensis, 3: 125–126.
- MIKSIC, R. (1971): Katalog der Bockkäfer (Cerambycidae) Jugoslawiens, Sarajevo, 1–70.
- MIKSIC, R., GEORGIJEVIC E. (1971): Cerambycidae Jugoslavije. I., (Dio,) Sarajevo, 1–176.
- MIKSIC, R., Georgijevic, E. (1973): Cerambycidae Jugoslavije. II., (Dio,) Sarajevo, 1–154.
- MÓCZÁR L. (1953): Bátorliget hártáyszárnyú faunája – Hymenoptera. In Bátorliget élővilága, szerk: Székessy V., Budapest, 286–317.
- MÓCZÁR L. (1969): Állathatározó. Tankönyvkiadó, Budapest, 534–552.
- MURAI K. É. (1955): A Velencei-hegység Cerambycida faunája – Fol. Ent. Hung. VIII. 135–156.
- MURAI K. É. (1958): Adatok a Kisalföld Cerambycida faunájának ismeretéhez – Fol. Ent. Hung., XI. 465–478.
- PANIN, S., SAVULESCU, N. (1961): Fauna Republici Populare Romine – Familia Cerambycidae, Insecta X., 5. füzet, Bucuresti, 1–523.
- PAPP J. (1968): Bakony-hegység állatföldrajzi viszonyai. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, Veszprém, 7. kötet, 251–314.
- PAPP K. (1943): A magyar bogárfauna határozója. (Ruszkabányi Könyvkiadó Vállalat) Budapest
- PLAVILSCIKOV, N. N. (1936, 1940, 1958): Fauna SzSzsZr – Zsesztkokrülüe, XXIII. Zsuki-Drovaszki I–II–III. Akad. Nauk. Moszkva.
- REDTENBACHER, L. (1874): Fauna Austriaca – Die Käter II., Wien, 1–571.
- SASS M. – KÖMÜVES L. (1982): A rovarok metamorfózisának hormonális szabályozása. A biológia aktuális problémái – 24: 9–96.
- SZALÓKI D. (1976): A *Theophilea cylindricollis* PIC új lelőhelye hazánkban (Coleoptera: Cerambycidae). Folia Entom. Hung. 29/1. p: 152.

- SZERÉNYI G. (1983): Adatok a zempléni cincérek cönológiájának ismeretéhez (Coleoptera: Cerambycidae). Folia Ent. Hung. XLIV. 2.
- SZONTAGH P. (1967): A kis nyárfacincér (*Saperda populnea* L.) hazai életmódja és károsítása. Állattani Közlemények LIV. 1-4. 173-179.
- SZONTAGH P. (1971): Adatok a nagy nyárfacincér (*Saperda carcharias* L.) hazai életmódjához és károsításához. Állattani Közlemények LVIII. 1-4. 136-141.
- SZONTAGH, P. (1982): Bockkäfer der Pappeln und Weiden. Fol. Ent. Hung. XLIII. 1. 175-178.
- TÓTH L. (1968): Adatok a Balaton-felvidék bogár (Coleoptera) faunájához. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, Veszprém, 7. kötet, 351-365.
- TÓTH L. (1973): A Bakony-hegység futóbogár-alkatú faunájának alapvetése (Coleoptera: Cincindelidae et Carabidae). A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, Veszprém, 12. kötet, 275-351.
- WINKLER, A. (1924-1932): Catalogus Coleopterorum regionis palearcticae, Wien, 1135-1226.

LATIN NÉVMUTATÓ

(Zárójelben a fajlista sorszáma)

- Acanthocinus aedilis* L. (119)
Acanthocinus griseus FABR. (118)
Acanthocinus reticulatus REDTB.
Acanthoderes clavipes SCHRANK (117)
Acmeops collaris L. (19)
Agapanthia cardui L. (137)
Agapanthia dahli RICHT. (135)
Agapanthia kirbyi GYLL. (134)
Agapanthia leucaspis STEV (132)
Agapanthia villosoviridescens DE GEER (136)
Agapanthia violacea FABR. (133)
Akimerus schaefferi LAICH (18)
Allosterna tabacicolor DE GEER (28)
Anaesthetis testacea FABR. (142)
Anaglyptus mysticus L. (105)
Anisarthron barbipes SCHRANK (70)
Arhopalus rusticus L. (5)
Arhopalus tristis FABR. (6)
Aromia moschata L. (68)
Asemum striatum L. (7)
Axinopalpis gracilis KRYN (58)
Calamobius filum ROSSI (138)
Callidium aeneum DE GEER (79)
Callidium violaceum L. (80)
Callimoxis gracilis BRULLÉ (67)
Cerambyx cerdo L. (54)
Cerambyx miles BON (55)
Cerambyx scopoli FUESSL. (56)
Cerambyx velutinus BRULLÉ
Chlorophorus figuratus SCOP. (103)
Chlorophorus herbsti BRAHM (104)
Chlorophorus hungaricus SCHEIDL.
Chlorophorus sartor FABR (102)
Chlorophorus varius O.F.MULLER (100)
Clytus arietis L. (96)
Clytus lama MULS
Clytus rhamni GERM (95)
Clytus tropicus PANZ (94)
Cortodera femorata FABR (22)
Cortodera holosericea FABR (24)
Cortodera humeralis SCHALL (21)
Cortodera villosa HEYD. (23)
Dilus fugax OL.
Dorcadion aethiops SCOP. (113)
Dorcadion fulvum SCOP (114)
Dorcadion pedestre PODA (116)
Dorcadion scopoli HERBST (115)
Ergates faber L. (2)
Exocentrus adpersus MULS. (122)
Exocentrus lusitanus L. (123)
Exocentrus punctipennis MULS. (124)
Gracilia minuta FABR. (57)
Grammoptera ruficornis FABR. (25)
Grammoptera ustulata SCHALL. (26)
Grammoptera variegata GERM. (27)
Hylotrupes bajulus L. (71)
Icosium tomentosum LUC.
Isotomus speciosus SCHNEID. (104)
Judolia cerambyciformis SCHRANK. (40)
Judolia erratica DALM. (41)
Lamia textor L. (111)
Laptura erythroptera HAGENB. (36)
Leptura fulva DE GEER (35)
Leptura inexpectata JANS.et SJÖB.
Leptura livida FABR. (31)
Leptura maculicornis DE GEER (34)
Leptura rubra L. (38)
Leptura rufipes SCHALL. (29)
Leptura sanguinolenta L. (39)
Leptura scutellata FABR. (37)
Leptura sexguttata FABR. (30)
Leptura steveni SPERK. (33)
Leptura unipunctata FABR. (32)
Lioderina linearis HAMPE (89)
Lioderus kollari REDTB. (77)
Liopus nebulosus L. (120)
Liopus punctulatus PAYK. (121)
Megopsis scabricornis L. (1)
Menesia bipunctata ZOUBK.
Mesosa curculionoides L. (140)
Mesosa nebulosa FABR. (141)
Molorchus kiesewetteri MULS. (64)
Molorchus minor L. (63)
Molorchus umbellatarum SCHREB (65)
Monochamus galloprovincialis OL.
 ssp. *pistor* GERM. (110)
Monochamus sartor LATR. (108)
Monochamus sutor L. (109)
Morimus funereus MULS (112)
Nathrius brevipennis MULS (60)
Necydalis major L.
Necydalis ulmi CHEVR.
Neoclytus acuminatus FABR.
Oberea erythrocephala SCHRANK. (166)
Oberea linaris L. (165)
Oberea oculata L. (164)
Obrium bicolor KRAATZ (169)
Obrium brunneum FABR. (59)
Oplosia fennica PAYK. (130)
Parmena balteus L. ssp. *unifasciatus* ROSSI
Parmena bicincta KUST.
Phymatodes alni L. (88)
Phymatodes fasciatus VILLERS (87)
Phymatodes glabratus CHARP (84)
Phymatodes puncticollis MULS (86)
Phymatodes pusillus FABR. (85)
Phymatodes rufipes FABR. (83)
Phymatodes testaceus L. (82)
Phytoecia argus FRÖL. (151)
Phytoecia coerulea SCOP. (156)

- Phytoecia coerulescens* SCOP. (159)
Phytoecia cylindrica L. (155)
Phytoecia icterica SCHALL. (154)
Phytoecia molybdaena DALM (161)
Phytoecia nigricornis FABR (153)
Phytoecia nigripes VOET (152)
Phytoecia pustulata SCHRANK (158)
Phytoecia scutellata FABR. (150)
Phytoecia uncinata REDTB. (160)
Phytoecia virgula CHARP. (157)
Pidonia lurida FABR. (20)
Pilema angulatum SCHRANK (66)
Pilemia hirsutula FRÖL. (149)
Plagionotus arcuatus L. (98)
Plagionotus detritus L. (97)
Plagionotus floralis PALL. (99)
Pogonochaerus decoratus FAIRM (128)
Pogonochaerus fasciculatus DE GEER (127)
Pogonochaerus hispidus L. (126)
Pogonochaerus hispidulus PILL et MITTERP. (125)
Pogonochaerus ovatus GOEZE (129)
Prionus coriarius L. (3)
Purpuricenus budensis GÖTZ (107)
Purpuricenus kaehleri L. (106)
Pyrthydium sanguineum L. (81)
Rhagium bifasciatum FABR. (11)
Rhagium inquisitor L. (14)
Rhagium mordax DE GEER (13)
Rhagium sycophanta SCHRANK (12)
Rhamnusium bicolor SCHRANK (15)
Rhopalopus clavipes FABR. (74)
Rhopalopus femoratus L. (76)
Rhopalopus insubricus GERM. (72)
Rhopalopus macropus GERM (75)
Rhopalopus spinicornis AB. (73)
Rhopalopus ungaricus HERBST
Rosalia alpina L. (69)
Saperda carcharias L. (143)
Saperda octopunctata SCOP. (147)
Saperda perforata PALL. (146)
Saperda populea L. (144)
Saperda punctata L. (148)
Saperda scalaris L. (145)
Saperda similis LAICH
Saphanus piceus LAICH.
Semanotus ruscicus FABR. (78)
Semanotus undatus L.
Spondylis buprestoides L. (4)
Stenidea genei ARAG. (131)
Stenocorus meridianus L. (17)
Stenocorus quercus GOEZE (16)
Stenopterus flavicornis KUST. (61)
Stenopterus rufus L. (62)
Stenostola dubia LAICH. (162)
Stenostola ferrea SCHRANK (163)
Strangalia aethiops PODA (46)
Strangalia arcuata PANZ.
Strangalia aurulenta FABR. (43)
Strangalia bifasciata O.F.MÜLLER (48)
Strangalia maculata PODA (45)
Strangalia melanura L. (47)
Strangalia nigra L. (49)
Strangalia quadrifasciata L. (44)
Strangalia revestita L. (42)
Strangalia septempunctata FABR. (50)
Strangalina attenuata L. (51)
Tetropium castaneum L. (8)
Tetropium fuscum FABR. (10)
Tetropium gabrieli WEISE (9)
Tetrops gilvipes FALDERMANN
Tetrops praeusta L. (168)
Tetrops starki CHEVR. (167)
Theophilea cylindricollis PIC (139)
Trichoferus cinereus VILLERS (52)
Trichoferus griseus FABR.
Trichoferus pallidus OL. (53)
Xylotrechus antilope SCHÖNH. (93)
Xylotrechus arvicola OL. (92)
Xylotrechus pantherinus SAV. (90)
Xylotrechus rusticus L. (91)

MAGYAR NÉVMUTATÓ

(Zárójelben a javasolt elnevezés, illetve a fajlista sorszáma)

Alföldi virágcincér (33)
 Apró háncscincér (88)
 Apró légycincér (65)
 (Aranyszőrű galagonyacincér) (26)
 Ácsincér (2)
 (Árguszemű cincér) (151)
 Árva ecsetcincér (127)
 Barna gyalogcincér (114)
 Barnás virágcincér (31)
 Bársonyos darázscincér (98)
 Benge darázscincér (95)
 Bíborcincér (107)
 (Bordó virágcincér) (36)
 Borókacincér (78)
 (Boróka háncscincér) (84)
 (Bozontos cserjecincér) (23)
 Bronzos kéregcincér (79)
 Csertővisescincér (13)
 Csőzcincér (3)
 Daliáscincér (119)
 Diófacincér (1)
 Díszes darázscincér (100)
 (Díszes ecsetcincér) (128)
 (Díszes nyárfacincér) (146)
 Egérszínű darázscincér (91)
 Erdei félcincér (4)
 (Éjcincér) (53)
 Fehérgyűrűs bogáncscincér (136)
 Feketefejű cincér (152)
 (Fekete galagonyacincér) (27)
 Fekete gyalogcincér (113)
 Fekete karcsúcincér (49)
 Feketelábú facincér (74)
 (Feketemintás gesztcincér) (121)
 (Feketeszlű aprócincér) (167)
 Feketeszőrű szalagoscincér (44)
 Feketevállú darázscincér (102)
 Feketevégű karcsúcincér (47)
 Fenyves-tővisescincér (14)
 Félcincér (= Erdei félcincér) (4)
 (Fémes hárcincér) (162)
 Fémkék dudvacincér (161)
 (Fémzöld fűcincér) (156)
 Foltos darázscincér (101)
 (Foltos fenyvescincér) (110)
 (Foltos hárcincér) (130)
 Foltos virágcincér (30)
 (Frakkos cincér) (67)
 Fűrge darázscincér (93)
 Fűzcincér (17)
 Galagonyacincér (25)
 (Gazdászincér) (92)
 Gesztcincér (120)
 Gödrősnyakúcincér (5)

Gyászcincér (112)
 Havasi cincér (69)
 Hársfacincér (163)
 (Hárs rőzsecincér) (123)
 Házicincér (71)
 Hegedülő csercincér (3)
 (Hegyi cserjecincér) (20)
 Hegyi virágcincér (37)
 Hengeres szalmacincér (139)
 Hétpettyes karcsúcincér (50)
 Juharcincér (28)
 Juhar dízcincér (105)
 (Karsztcincér) (150)
 Katonás cincér (55)
 (Kecses selymescincér) (58)
 Keskenyfedős cincér (62)
 (Keskeny tölgycincér) (131)
 Kék bogáncscincér (133)
 Kék háncscincér (83)
 Kék korongcincér (80)
 (Kékszöld facincér) (72)
 Kétszikos tővisescincér (11)
 Kétöves karcsúcincér (48)
 Kétpettyes virágcincér (32)
 Kétsávos gyalogcincér (116)
 (Kétszínű karcsúcincér) (42)
 Kéttővises ecsetcincér (126)
 (Kétszínű hengercincér) (169)
 Kétszínű nyárfacincér (15)
 (Kétszínű virágcincér) (39)
 Kígyósziszincér (159)
 (Kis fekete facincér) (75)
 Kis fenyvescincér (109)
 Kis hőscincér (56)
 Kis légycincér (63)
 Kis nyárfacincér (144)
 (Kockásnyakú fűcincér) (160)
 Komor fenyőcincér (7)
 Kosárcincér (60)
 Ködfoltos cincér (141)
 Közöséges darázscincér (96)
 (Küklopszcincér) (157)
 Létracincér (145)
 Lucernacincér (99)
 Macskaherecincér (149)
 Magyar bogáncscincér (132)
 Mandulacincér (89)
 (Mandula légycincér) (64)
 Medvelapucincér (155)
 Mogyorócincér (165)
 Murokcincér (154)
 Nagy hőscincér (54)
 Nagy fenyvescincér (108)
 Nagy nyárfacincér (143)

Négyfoltos cserjecincér (21)
 Négy szemű cincér (168)
 Négytövés ecsetcincér (125)
 Nyírfá-darázcincér (104)
 Nyírfá-rőzsecincér (122)
 Nyolcpontos nyárfacincér (147)
 Nyolcsávos gyalogcincér (115)
 Nyurgacincér (51)
 Ökörfarkkóró cincér (134)
 Öves háncscincér (87)
 (Parányi fűcincér) (158)
 (Párduccincér) (90)
 (Pettyes szilcincér) (148)
 (Pettyesvégű ecsetcincér) (129)
 Pézsmacincér (68)
 Pirosfejű kutyatejcincér (166)
 Rajzos darázcincér (103)
 Rajzos virágcincér (41)
 Romboló fenyőcincér (8)
 (Sárgacsápú keskenyfedős cincér) (61)
 Sárgafarú darázcincér (97)
 Sárgagyűrűs bogáncscincér (135)
 Sárgaszőrű szalagoscincér (43)
 Sávos bogáncscincér (137)
 Selymes cserjecincér (24)
 (Simafejű fenyőcincér) (9)
 Szalmacincér (138)
 Szederacincér (142)
 Szemfoltos cincér (140)
 Szerecsencincér (46)
 Szilcincér (18)

(Szil rőzsecincér) (124)
 (Szomorú fenyőcincér) (5)
 Szőlőcincér (87)
 Szőrös cincér (70)
 (Szürke daliáscincér) (118)
 Takácsincér (111)
 Tarkacincér (117)
 Tarkacsápú karsúcincér (45)
 (Tarkacsápú virágcincér) (34)
 (Tompafényű fenyőcincér) (10)
 Tölgycincér (16)
 (Tölgy díszcincér) (94)
 Tölgyes tövisescincér (12)
 (Törpecincér) (57)
 Törpe hengercincér (59)
 Tűzpiros facincér (81)
 Ürömcincér (153)
 (Vállfoltos háncscincér) (85)
 Változékony korongcincér (82)
 Változékony virágcincér (40)
 (Vékonycsápú vöröscombú facincér) (76)
 Vércincér (106)
 (Vörhenyes virágcincér) (35)
 Vöröscombú facincér (73)
 (Vöröscsápú cserjecincér) (22)
 (Vörössárga juharcincér) (77)
 Vöröslábú virágcincér (29)
 Vörösnyakú fűzcincér (164)
 Vörösnyakú virágcincér (19)
 Vörös virágcincér (38)
 (Zöld tölgycincér) (66)

LONGICORNES OF BAKONY MOUNTAINS

This English summary helps to understand our book illustrated by the author's photos about Cerambycidae of Bakony Mountains. More than 9000 collecting data, altogether 169 different species with their ways of life, spreading, ecology and foodplants are described and are showed in 7 tables.

Geographical description

Bakony is the largest range of mountains in Hungary. It is situated in the middle of Transdanubia, on the north of Lake Balaton. Its total extension is about 4000 square kilometres, its altitude is 200–700 ms. Its principal mass is dolomite and limestone. Special character of Bakony is given by thermophil and xerophil plants. The average annual temperature is about 9.0–9.5 °C, the annual precipitation is 600–800 mms. Bakony has only a few brooks and ponds. Spreading of the different species of trees can be seen in Table 1.

The fauna territory "Bakonyicum" comprises five faunal subdistricts, on the basis of zoogeographical investigations (PAPP 1968). They are as follows (see Map 1.):

I. Balaton-Highland

This area is not too high, but it is very warm, with submediterranean character. Mainly warm-liking oak forests can be found here, but large cultivated areas also occur.

II. Keszthely-Mountains

The northern part of these mountains is influenced by the atlantic climate. Oak forests are prevailing.

III. South-Bakony

Its climate is a transition between that of the Balaton-Highland and that of the North-Bakony.

IV. North-Bakony

The atlantic climate has the most significant influence here. There are the highest tops on this area (Kőris-hegy 709 ms and Kék-hegy 669 ms). Its characteristic forest is submontan beech forest. Bakonyalja is situated on the north-western part, the natural pine forest of Fenyőfő belongs to this area.

V. East-Bakony

This part is influenced by the continental climate to most extent.

About longicornes in general

Longicornes (Cerambycidae) belong to Coleoptera. They have long feelers and capacity to give sounds. Longicornes have sexual dimorphism: feelers of the males are longer than those of the females. I review the morphology and way of life of these beetles, their grubs and pupae. I touch upon the agricultural importance of Cerambycidae as well.

About the research of the Cerambycidae-fauna

The zoogeographical investigation of Bakony is organised by the Museum of Natural History of Bakony (BTM) in Zirc. Nowadays the successful collecting is possible only by specialists. Albeit many specialists collect longicornes in Bakony, any monographies has not been published so far. I could write this monography by the help of about 20 Cerambycidae-specialists. I should like to express my thanks to them here. I give their addresses where their collections can be found. I write where they have collected most often. Although I observed many new species in Bakony, there are still possibilities to investigate Cerambycidae.

About the method of collecting

One-by-one is the oldest and the most simple method. Nocturnal species can be collected by turning the tree-trunks and by peeling off the barks, too.

We got our data mainly in spring by these methods. They would be more correct in respect of foodplants and way of life if we netted only one sort of plants or we made a brush-wood pile from one sort of trees.

The trapping by different methods is not too successful, because longicornes have no capacity to fly or to run for a longer distance.

Recently the most successful method is to breed the grubs or pupae on their foodplants. This method gives the most correct information. Storing of wood is not simple, that is why only few specialists do this. We can often get rare longicornes in great numbers as well. We can get the best results when grubs are collected with their cradle, but we must not be too curious, because imagoes peeped previously often hatch

out with deformities. We have to wait for the first frosts with collecting of the grubs, or we have to keep the wood in the fridge for a while. The results are the best when it is possible to ensure that the microclimate (humidity, temperature) would be as similar to the original one as possible. If the new imagos have a suitable place, they might copulate, and we have possibility to gain a new generation in the same wood and to make some experiments as well.

Names of the localities of the collecting in alphabetical order. (page 16.)

Names of each finding places are written here. We can see the localities marked by Arabic numbers on **Map 2**. Combinations of letters and numbers show the localisations of the finding places. (Universal Transverse Mercator, 10 X 10 km² – **maps 1. and 2.**) Roman numbers mark the faunal subdistricts.

List of the species

Species following each other in systematical order (KASZAB 1971) got serial number. I describe the outward form briefly, but where the determinial keys were not sufficient, I give more detailed determinial keys. I also write about spreading, development and way of life of the imagos, larvae and about the most successful method of collecting. Data are divided into two parts: data of the Museum of Natural History of Bakony (BTM–Zirc) and other data (Al.). Data begin with the serial number of the localities. There is a hyphen before it and a colon after it. After the time of collection, a number means the quantity of the specimens. Among the data of BTM–Zirc the abbreviation of the names means the names of the collectors (see page 19). Among the other data (Al.) the first name of collectors shows the place of the beetle, too

Summarized table of species (table 3.)

After the serial number and the name of the species its spreading is shown using the following letters:

"c" means that Bakony is situated in the centre of the propagation of the species. The other letters show the directions of the propagation: "D" means South, "K" means East, "DK" means Southeast and "É" means North. In the following column I divided the species into five groups according to their ecology: "Ste-er" means xerofrequent species without the capacity of adaptation, "Eu-er" means xerofrequent species, "Eu-hy" means hygrophyte species with good capacity of adaptation, Hy-eu means very good capacity of adaptation and "Ste-hy" means hygrophyte species without capacity of adaptation. Dividing into these groups is made on the basis of the humidity-requirements of the grubs, the number of foodplants and the circumstances of the spreading. In the following column I describe in which plant association we had collected the species in most cases. Names of the plant-associations are shown in **Table 2**.

In the following column the Roman numbers show where the copulation took place: I – in place of egg-laying on the foodplant, II – on the foodplant, III – on other flowers and IV – on the ground. After it the Arabic numbers show the quantities of the data in the different subdistricts and in the whole Bakony. "a" means that all beetles were not collected. Finally I give the frequencies of the different species in the Bakony. Their distribution are shown in **Table 7**: 1. very rare, 2. rare, 3. quite rare, 4. not rare, 5. frequent, and 6. very frequent. The question-mark means that we have only dubious data about the species therefore it is not involved here.

Table 4. shows the Latin names of the foodplants in alphabetical order and the serial number of Cerambycidae living in them.

Discussion

Table 5. shows the following data from the whole Bakony and from its subdistricts: How many species are known from here, how many datas are dubious, how many species are frequent or very frequent (the following data do not involve the "frequent", "very frequent" and "dubious" data). Then spreading, ecological relationships and the quotient of "eremophyl" (xerofrequent) and "hylophyl" (hygrophyte) species are described.

We observed 169 longicorne species in the Bakony-Mountains (Kaszab wrote 206 longicorne species from the whole area of Hungary) We can see that many species reach the northern, northwestern border of their area in the Bakony and a lot of thermophyl and xerofrequent species can be found here.

Table 6. shows the distribution of the species living in different plant associations.

I describe each faunal subdistricts.

Balaton-Highland is a well-investigated area. Thermophyl species are the most abundant here.

The most characteristic species of this subdistrict: along the Lake Balaton, at Keszthely *Leptura fulva* DE GEER were found on flowers, and at Balatonakali *Calamobius filum* ROSSI, *Clytus rhamni* GERM., *Pilemia hirsutula* FRÖL., and *Phytoecia uncinata* REDTB. were collected. Between Zánka and Balatonalmádi the following rare species came from orchards: *Lioderina linearis* HAMPE, *Molorchus kiesenwetteri* MULS., *Axinopalpis gracilis* KRYN., and *Rhopalopus femoratus* L. From the same region, but a little bit farther from the Lake Balaton the following species occurred in warmliking oak forests (Co.–Q. p.), *Phymatodes pusillus* FABR., *Phymatodes puncticollis* MULS., *Clytus tropicus* PANZ. and *Stenidea genei* ARAG.

In the same region, but on *Juniperus Semanotus russicus* FABR. and *Phymatodes glabratus* CHARP. were observed in great number. *Trichoferus pallidus* OL. was found in Balatonalmádi.

Keszthely-Mountains and the South-Bakony are poorly investigated areas. *Callimoxis gracilis* BRULLE was found in the South-Bakony.

North-Bakony is a very intensively investigated subdistrict. Hygrophyte species are the most abundant in individual numbers here. The most characteristic species:

Rosalia alpina L. and *Strangalia aurulenta* FABR. came from the submontanean beech forests (Me.-Fa.). *Acanthoderes clavipes* SCHRANK and *Leptura scutellata* FABR. also live in the higher regions. *Xylotrechus pantherinus* SAV. can be found in areas having cold microclimate, on goat-willow. *Oplosia fennica* PAYK. and *Stenostola dubia* LAICH. were collected on the southern side of Mount Hajag (near Herend) in linden-ash rock forest (Ti.-Fra.). Height above the sea level was more than 500 ms here. The following species came from lower parts of the same area, from mixed forests: *Strangalia aethiops* PODA, *Isotomus speciosus* SCHNEID., *Mesosa curculionoides* L., *Saperda scalaris* L., *Saperda perforata* PALL., *Saperda octopunctata* SCOP., *Saperda punctata* L. *Rhopalopus insubricus* GERM. and *Lioderus kollari* REDTB. are southern species, they can be collected in the warmer parts of the regions mentioned above, from maple-tree, in maple-oak forests. *Tetropium castaneum* L., *Tetropium gabrieli* WEISE, *Tetropium fuscum* FABR., which are frequent in the Carpathians, came from pinewood of colder places (Pi.-c.). The most characteristic longhorn beetles in the natural pine-forest of Fenyőfő (Fe.v.-P.): *Ergates faber* L., *Monochamus galloprovincialis* Ol. ssp. *pistor* GERM., *Acanthocinus griseus* FABR., *Acanthocinus aedilis* L., but other species living on *Pinus silvestris* can be found here as well.

In the northwestern part of East-Bakony most of the hygrophyte species of North-Bakony can be found, but the southeastern, warmer part has definitely southern species: *Agapanthia kirbyi* GYLL., *Phytoecia scutellata* FABR., *Phytoecia argus* FRÖL. and *Phytoecia molybdaena* DALM.

Finally I would give my opinion about the faunal subdistricts on the basis of faunistical datas: 3 subdistricts would be sufficient (see Map 3.):

Northern part (North, Bakony + northwestern part of East-Bakony), Southwestern part (Keszthely-Mountains + South-Bakony), Southeastern part (Balaton-Highland + southeastern part of East-Bakony).

Latin and Hungarian names help to find the species on the basis of their serial numbers.

Photos were taking by the author using a camera Practica LTL-3, with objective Tessar.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	5
2. Földrajzi áttekintés	5
3. A cincérekről általában	11
4. A Bakony cincérfaunájának kutatottságáról	14
5. A cincérgyűjtés módszereiről	15
6. Lelőhelyek felsorolása	16
7. Fajlista	19
8. A gyűjtött fajok összefoglaló táblázata	82
9. Tápnövények szerinti összefoglaló táblázat	87
10. Faunisztikai értékelés	88
11. Irodalomjegyzék	95
12. Latin névmutató	97
13. Magyar névmutató	99
14. Angol nyelvű összefoglalás	101

A BAKONY TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI SOROZAT MEGJELENT FÜZETEI

I. Dr. Fekete Gábor: A Bakony növénytakarója, 1964 (elfogyott)	7,- Ft
II. Papp József: A Bakony növénytani bibliográfiája, 1965 (elfogyott)	12,- Ft
III. Dr. Tapfer Dezső: A Keleti-Bakony madárvilága, 1966 (elfogyott)	6,- Ft
IV. Dr. Bendefy László: A Bakony hegység geokinetikai viszonyainak földkéreg-szerkezeti vonatkozásai, 1967 (elfogyott)	14,- Ft
V. M. Buczkó Emmi: Geomorfológiai kutatás és térképezés Balatonfüred környékén, 1968 (elfogyott)	8,- Ft
VI. Dr. Keve András: A Keszthelyi-hegység és a Kisbakony madárvilága, 1970 (elfogyott)	18,- Ft
VII. Dr. Keve András-Sági Károly Jenő: Keszthely és környékének madárvilága, 1970 (elfogyott)	11,- Ft
VIII. Papp József: A Bakony állattani bibliográfiája, 1971	25,- Ft
IX. Dr. Bayerné Károlyi Gabriella-dr. Kaplayné Schey Ilona dr.: A Bakony földtani-öslénytani bibliográfiája, 1975	13,- Ft
X. Bubics István: A Balaton-felvidék metamorf képződményeinek földtani-közzettani felépítése, 1977 (elfogyott)	12,- Ft
XI. Dr. Keve András-dr. Tapfer Dezső: A Balaton-felvidék madárvilága, 1978	15,- Ft
XII. Dr. Rézbányai László: Az Északi-Bakony nappali nagylepke-faunája, 1979	20,- Ft
XIII. Dr. Tóth Sándor: A Bakony hegység szitakötő-faunája, 1980	40,- Ft
XIV. Dr. Veress Márton: A Csesznek környéki barlangok genetikájának vizsgálata, 1981	21,- Ft
XV. Szabóky Csaba: A Bakony molylepkéi, 1982	14,- Ft
XVI. Dr. Tóth Sándor (szerk.): A zirci arborétum élővilága, I., 1985	33,- Ft
XVII. Dr. Mihály Sándor-Mihályné, Gombos Ildikó: A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményének ősmaradvány-katalógusa, 1986	27,- Ft

IN DER SERIE RESULTATIONES INVESTIGATIONUM RERUM NATURALIUM MONTIUM BAKONY ERSCHIENEN:

I. Dr. G. Fekete: Die Pflanzendecke des Bakony-Gebirges, 1964
II. J. Papp: Botanische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1965
III. Dr. D. Tapfer: Die Vogelwelt aus dem Ost-Bakony Gebirges, 1966
IV. Dr. L. Bendefy: Die Rolle des Geokinetik bei der Erforschung der Erdkrusen-struktur im Bakony-Gebirge, 1967
V. M. E. Buczkó: Geomorphologische Erforschung und Kartierung in der Umgebung von Balatonfüred, 1968
VI. Dr. A. Keve: Das Vogelleben der Keszthelyer Gebirges und des Kleinen Bakony, 1970
VII. Dr. A. Keve-K. J. Sági: Die Vogelwelt von Keszthely und ihre Umgebung, 1970
VIII. J. Papp: Zoologische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1971
IX. Dr. G. Bayer-Károlyi-dr. I. Kaplay-Schey: Geologisch-paläontologische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1975
X. I. Bubics: Geologie und Petrographie der metamorphen Schiefer-Zone des Balaton-Hochlandes, 1977
XI. Dr. A. Keve-dr. D. Tapfer: Die Vogelwelt des Balaton-Hochlandes, 1978
XII. Dr. L. Rézbányai: Die Tagfalterfauna des Nord-Bakony-Gebirges, 1979
XIII. Dr. S. Tóth: Die Libellen-Fauna des Bakony-Gebirges (Insecta: Odonata), 1980
XIV. Dr. M. Veress: Die Untersuchung der Genetik der Höhlen in der Umgebung von Csesznek, 1981
XV. Cs. Szabóky: Die Microlepidoptera des Bakony-Gebirges, Ungarn, 1982
XVI. Dr. S. Tóth (Redakteur): Die Liebewelt des zircer Arboretums, I., 1985
XVII. Dr. S. Mihály-I. Gombos: Der Fossilienkatalog der Sammlung des Bakonyer Naturwissenschaftlicher Museums, 1986

**A BAKONY TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI
SOROZAT KÉSZÜLŐ FÜZETEI**

Bankovics Attila: Az Északi-Bakony madárvilága

Józan Zsolt: A Bakony hegység méhalkatú faunájának alapvetése (Hymenoptera, Apoidea)

Dr. Tóth Sándor: A Bakony hegység zengőlégyfaunájának alapvetése (Diptera: Syrphidae)

Zombori Lajos: A Bakony hegység levéldarázs-alkatú faunájának alapvetése

Dr. Marián Miklós: A Bakony hegység herpetofaunája

Dr. Tóth Sándor: A Bakony hegység fürkészlégyfaunájának alapvetése (Diptera: Tachinidae)

Dr. Galambos István: A Bakony növénytani bibliográfiája, 2. (1965–1980)

Barta Zoltán: A Déli-Bakony madárvilága

**IN DER SERIE
RESULTATIONES INVESTIGATIONUM RERUM NATURALIUM
MONTIUM BAKONY VERBREITET**

A. Bankovics: Die Vogelwelt des Nord-Bakony-Gebirges

Zs. Józan: Grundlegung des Bienen-Fauna Von Bakony-Gebirges (Hymenoptera, Apoidea)

Dr. S. Tóth: Grundlegung der Schwebfliegen-Fauna des Bakony-Gebirges

L. Zombori: A survey of sawflies of the Bakony Mountains (Hymenoptera, Symphyta)

Dr. M. Marián: Die Herpeto-Fauna des Bakony-Gebirges

Dr. S. Tóth: Grundlegung der Rapuenfliegen-Fauna des Bakony-Gebirges (Diptera: Tachinidae)

Dr. I. Galambos: Botanische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 2, (1965–1980).

Z. Barta: Die Vogelwelt des Süd-Bakony Gebirges

TITAVIT[®]

titánkelát tartalmú hozamnövelő készítmény
házikertekben, szántóföldi és erdészeti kultú-
rákban

Jellemző tulajdonságai:

- növeli a klorofill mennyiségét
- felgyorsítja a fotoszintézist
- javítja az alapműtrágyák és nyomelemek hatékonyságát
- erőteljesebb növekedést eredményez
- növeli a terméshozamot, javítja a termék minőségét

Gyártja: NITROKÉMIA IPARTELEPEK

Forgalomba hozzák: AGROTEK Vállalatok

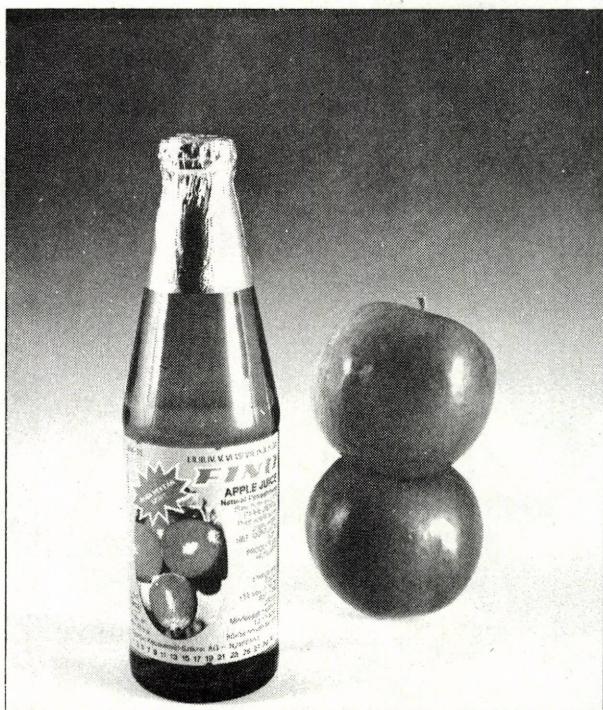
A friss gyümölcs fogyasztása idényjellegű, azonban a gyümölcsökben lévő vitaminokra, ásványi- és rostanyagokra szervezetünknek egész évben szüksége van.

Az állami gazdaságok a fogyasztók legkülönbözőbb igényeit figyelembe véve készítenek gyümölcsnektárokat, üdítőket. Ebből a választékból ajánljuk a

Fino

fantázianeveű szűrt nektárt, mely ízletes, a gyümölcsre jellemző ízű, illatú termék.

Készítik: almából, meggyből
szamócából és szőlőből.

Fauna Fitt

szénsavmentes üdítő italokat, melyek alapanyaga tejszármazék. A tejsavon kívül gyümölcsöt és természetes aromát tartalmaz. Kiváló szomjoltó és élettani hatású, mert ásványi anyagokban és vitaminokban gazdag, energiaszegény ital.

Á G K E R

(Állami Gazdaságok Kereskedelmi KFT)

Budapest V., Akadémia u. 1–3.

